TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

123'üncü Birleşim
8 Ağustos 2026 Cumartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	**661**
II.- GELEN KÂĞITLAR	**665**
III.- YOKLAMALAR	**729, 730**
IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	**669**
A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI	*669:673*
1.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Diyarbakır'ın tarihî ve toplumsal misyonuna ilişkin gündem dışı konuşması	669:670
2.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, esnaf ve sanatkârların sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması	670:672

Sayfa

3.- İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'nın, İstanbul'un Sarıyer ilçesindeki tapu ve imar problemlerine ilişkin gündem dışı konuşması 672:673

V.- AÇIKLAMALAR **673, 719, 731, 777, 796, 807**

1.- Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer'in, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na ilişkin açıklaması 673

2.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, çiğ süt üreticilerine ilişkin açıklaması 674

3.- Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na ilişkin açıklaması 674

4.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Irak Hükûmetiyle, Suudi Arabistan ve Pakistan'la imzalanan anlaşmalara ilişkin açıklaması 674

5.- Bitlis Milletvekili Semra Çağlar Gökalp'ın, Bahar Yalçınkaya'ya ilişkin açıklaması 674:675

6.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, açıklanan fındık alım fiyatına ilişkin açıklaması 675

7.- Iğdır Milletvekili Yılmaz Hun'un, hasta mahpuslara ilişkin açıklaması 675

8.- Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez'in, DEDAŞ'a ilişkin açıklaması 675

9.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Nurhak ve Türkoğlu ilçelerinde teslim edilen deprem konutlarına ilişkin açıklaması 676

10.- Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit'in, Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne ilişkin açıklaması 676

11.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, çerçeve yasanın Komisyonda kabul edilmesine ilişkin açıklaması 676

12.- İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'nın, sosyal yardımlardan faydalanan vatandaşların sorunlarına ilişkin açıklaması 677

13.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın'da başlayan incir sezonuna ilişkin açıklaması 677

14.- Ordu Milletvekili Naci Şanlıtürk'ün, Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'ndeki meyhanelere ilişkin açıklaması 677

Sayfa

15.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, Adana'nın Avrupa'nın geri dönüşüm çöp ambarı hâline dönüştüğüne ilişkin açıklaması 677:678

16.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na ilişkin açıklaması 678

17.- Zonguldak Milletvekili Eylem Ertuğ Ertuğrul'un, üniversiteli gençlerin barınma ve geçim krizine ilişkin açıklaması 678

18.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Tarım ve Orman Bakanlığına sormak istediği soruya, Şanlıurfa'nın elektrik sorununa ilişkin açıklaması 678:679

19.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, LGS tercihlerine ilişkin açıklaması 679

20.- İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'nun, aşırı sıcaklarda emekçiler için yapılması gerekenlere ilişkin açıklaması 679

21.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın, Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne ilişkin açıklaması 679:680

22.- Van Milletvekili Gülderen Varli'nin, engelli kadınların yaşadıkları sorunlara ilişkin açıklaması 680

23.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, kademeli emeklilik talebine ilişkin açıklaması 680

24.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Hatay'daki taş ve maden ocaklarına, beton santrallerine ilişkin açıklaması 680:681

25.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, İliç'te 9 işçinin yaşamını yitirdiği katliamın davasına ve Karlıova'daki JES çalışmasına ilişkin açıklaması 681

26.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, kiraların üzerindeki stopaj yüküne ilişkin açıklaması 681

27.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Hatay Milletvekili Can Atalay'a ilişkin açıklaması 681

28.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, insanoğluna ilişkin açıklaması 682

29.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, tutuklanan Furkan Oğlak'a ilişkin açıklaması 682

Sayfa

30.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, Orman teşkilatında yapılması planlanan düzenlemeye ilişkin açıklaması 682

31.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, POMEM alım süreçlerine ilişkin açıklaması 683

32.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, Barak Ovası'nın sulanması projesine ilişkin açıklaması 683

33.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, deprem sonrası Hatay'daki iş yeri sorununa ilişkin açıklaması 683

34.- Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ın, Kırşehir Yüksek Güvenlikli Cezaevindeki mahpusların iddialarına ilişkin açıklaması 683:684

35.- Hakkâri Milletvekili Vezir Coşkun Parlak'ın, Hakkâri'de yaban keçisi avı için açılan ihaleye ilişkin açıklaması 684

36.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, deprem bölgelerinde iş yeri edinme problemine, tahakkuk eden para cezalarına, özel okullarda öğretmenlik yapanlara ve ücretli öğretmenlere, Gazze Barış Kuruluna, asgari ücrete, infaz düzenlemesiyle ilgili beklentilere ilişkin açıklaması 684:686

37.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ankara'daki NATO Zirvesi'nin ardından Amerika Başkanı Trump'ın açıklamalarına, Suudi Arabistan ve Pakistan'la imzalanan Mekke Anlaşması'na ilişkin açıklaması 686:689

38.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Polatlı Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir iş yeriyle ilgili iddialara, çalışma yaşamındaki sorunlara, asgari ücrete ve emekli maaşlarına ilişkin açıklaması 689:691

39.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, dün Mekke'de atılan imzalara, terörsüz Türkiye'ye ve Kızılelma'ya ilişkin açıklaması 692:693

40.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne, Adalet Komisyonunda kabul edilen teklife, ekonomi programına, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in Batman seyahatine ilişkin açıklaması 693:695

41.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, 7 Ağustosta imzalanan Mekke Anlaşması'na, şehir hastanelerine ilişkin açıklaması 695:697

Sayfa

42.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, üniversite tercihlerine, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na, Adalet Komisyonundan geçen Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması 697:698

43.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, şehir hastanelerine ilişkin açıklaması 698:699

44.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Bingöl Karlıova'daki JES projesine ilişkin açıklaması 699

45.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, şehir hastanelerine ilişkin açıklaması 699:700

46.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Balıkesir'de yaşanan yangınlara ilişkin açıklaması 719:720

47.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, Adalet Komisyonunda kabul edilen çerçeve yasaya ilişkin açıklaması 720

48.- Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın, Denizli'ye gerçekleşen uçak sefer sayısına ilişkin açıklaması 720

49.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'ın Lice ilçesindeki Bırkleyn Mağaraları alanındaki projeye ilişkin açıklaması 720

50.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'daki elektrik kesintilerine ilişkin açıklaması 731

51.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, bu hafta görüşülen Çocuk Koruma Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması 777

52.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, bugün partileri adına verdikleri grup önerisinde yaptığı konuşma için başlatılan soruşturmaya ilişkin açıklaması 796:797

53.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 797:798

54.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 798

55.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 798:800

Sayfa

56.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 800

57.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Muş Milletvekili Sezai Temelli ile İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 801

58.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 801:802

59.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 802:805

60.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 805:806

61.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez ile Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 807

VI.- ÖNERİLER **700,721, 724, 730, 732**

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ *700:719, 721:723, 724:729, 730:731, 732:735*

1.- YENİ YOL Grubunun, İstanbul Milletvekili Elif Esen ve 19 milletvekili tarafından, kamu görevlilerinin görevlerinden kaynaklanan yetki, hiyerarşik güç, kamu kaynaklarına erişim, kurumsal ilişki ağlarının kişisel, ailevi veya üçüncü kişiler lehine kullanılmasını önlemeye; bu yöndeki risk ve çıkar çatışmalarını erken aşamada tespit etmeye; ihbar, şikâyet, teftiş ve denetim süreçlerinin üst makamların etkisinden korunmasını sağlamaya yönelik mevcut hukuki ve idari mekanizmaların etkinliğinin araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 700:707

2.- İYİ Parti Grubunun, Grup Başkan Vekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, çerçeve yasa teklifinin yasalaşması sonrasındaki süreçte terör örgütü mensuplarının Türk toplumunun arasına karışmasının doğuracağı güvenlik risklerinin, devlete silah doğrultan kişilerin topluma yaratacağı

Sayfa

risklerin, bu kişilerin psikolojik açıdan insan öldürme fiili işlemiş ya da işleme potansiyeli taşıdığı düşünülürse toplumsal hayata girmeleri sonucunda yaratacağı kaygı ve korku ikliminin araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 707:713

3.- CHP Grubunun, Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı ve arkadaşları tarafından, orman yangınlarındaki artışın ve ağır kayıpların bütün yönleriyle araştırılması, Bakanların görev dönemlerindeki ihmallerin ortaya çıkarılması ve kalıcı bir ulusal orman yangını politikası oluşturulması amacıyla 4/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 713:719, 721

4.- Yeni Parti Grubunun, Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Murat Emir tarafından, tarım sektöründe yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 722:723, 724:729, 730

5.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 2'nci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 10 Ağustos 2026 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmasına; 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ve teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi 730:731, 732:735

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI **723, 806**

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan'ın, yerinden söz isteyen DEM PARTİ Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in isminin ekranlarda yanlış gösterilmesine ilişkin konuşması 723

Sayfa

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan'ın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması 806:807

VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER **735, 778, 808**

A) KANUN TEKLİFLERİ *735:777, 778:796, 808:814*

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 286) 735:777

2.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile 144 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3789) ile Milli Savunma Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 289) 778:796, 808:814

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 237) 814

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.05'te açılarak beş oturum yaptı.

Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit, Van Gölü'nün karşı karşıya bulunduğu tehlikelere ve alınması gereken tedbirlere,

Mersin Milletvekili Gülcan Kış, Mersin'in sorunlarına,

Erzurum Milletvekili Fatma Öncü, Erzurum'a yapılan yatırımlara,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Kocaeli Milletvekili Sami Çakır, AK PARTİ'nin 25'inci kuruluş yılına,

Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer,

Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan;

"Terörsüz Türkiye" hedefine,

Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç, Diyarbakır'ın ve çevre illerin kamu sağlık sistemine,

Tokat Milletvekili Kadim Durmaz, Türkiye Cumhuriyeti'ne ve üniter devlet yapısına,

Sivas Milletvekili Rukiye Toy, Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesine,

Mersin Milletvekili Faruk Dinç, Muhammed Kavi ile eşine,

Aydın Milletvekili Evrim Karakoz, çiftçinin ve hayvancının durumuna,

Iğdır Milletvekili Yılmaz Hun, gençleri korumanın yoluna,

Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç, Türkoğlu ilçesinde yapılacak taş ocağına,

İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal, Meclise sunulan çerçeve yasa teklifine,

Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez, İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Mersin Milletvekili Ali Bozan,

Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez,

Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın;

Bugün Komisyonda görüşülecek olan çerçeve yasa teklifine,

Burdur Milletvekili İzzet Akbulut, Burdur'daki eski devlet hastanesinin yerine tam teşekküllü bir sağlık kuruluşu yapılması taleplerine,

Antalya Milletvekili Aliye Coşar, Manavgat Oymapınar Baraj Gölü üzerinde planlanan GES projesine,

Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit, dağ keçilerine,

Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan, adil yargılanma ilkesine,

İstanbul Milletvekili Elif Esen, akaryakıt fiyatlarına,

Zonguldak Milletvekili Eylem Ertuğ Ertuğrul,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer;

Açıklanan fındık alım fiyatlarına,

Uşak Milletvekili Ali Karaoba, Uşak'ın hak ettiği yatırımları alamadığına,

Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun, öğrencilerin barınma krizi yaşadığına,

Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya, Hevsel Bahçeleri'ne,

Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara, Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın açıklamalarına,

Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin, açıklanacak mısır alım fiyatına ve sübvansiyonlu kredi limitlerine,

Karabük Milletvekili Cevdet Akay, emlak vergisine,

Denizli Milletvekili Şeref Arpacı, Denizli Çivril'de başlayan şeftali hasadına,

Ankara Milletvekili Aliye Timisi Ersever, 19 Mayıs Stadyumu'na,

Mersin Milletvekili Talat Dinçer, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan USHAŞ'a,

İstanbul Milletvekili Özgül Saki, Avrupa ülkelerinden sınır dışı edilenlere,

Mardin Milletvekili George Aslan, Simele katliamına,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, tahliyesi ertelenen mahpuslara,

Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan, NATO'yu protesto eden paylaşımlar yaptığı için dava açılan vatandaşlara ve Haymana'daki olaya,

Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz, sayıları artan yaban domuzlarına,

Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen, boşanmaların, yalnız yaşayanların ve intiharların sayısındaki artışa,

Ağrı Milletvekili Nejla Demir, Ağrı ilinde halkın söylediklerine ve taleplerine,

İzmir Milletvekili İbrahim Akın, Bingöl Karlıova'da yaşanan sürece,

Çanakkale Milletvekili İsmet Güneşhan, Çanakkale'nin devlet hastanesi ihtiyacına,

Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ, Gaziantep'te Nizip Organize Sanayi Bölgesi'nde kesilen cezaya, NATO Zirvesi'ni protesto edenlere, er gazilere ve er şehit ailelerine, tarladaki ve pazardaki fiyat farklarına, Yunanistan Hükûmetinin Batı Trakya'daki Türk okullarını kapatma kararına,

Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez, Osmanlı'nın son dönemlerinde kurulan terör örgütlerine, terörle mücadelenin yollarına ve gündemdeki yasa teklifine,

İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç, yarın son yolculuğuna uğurlanacak olan Bilgesu Erenus'a, açıklanan fındık alım fiyatlarına, CİMER'e yansıyan başvurulara,

Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, küresel oyun kuruculara ve hedeflerine, Milliyetçi Hareket Partisinin ve Cumhur İttifakı'nın sahaya sürdüğü iradeye, "terörsüz Türkiye" hedefine,

Muş Milletvekili Sezai Temelli, Adalet Komisyonunda görüşülmeye başlanan yasa teklifine, cezaevindeki Hüseyin Bilecan'a ve Pınar Yalçınkaya'ya, pozitif bir barış sürecinin ekonomiye önemli yansımaları olacağına,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Ege Üniversitesinde alınan karara, emekli ve işçi maaşlarına, akaryakıt fiyatlarına ve Akdeniz'deki mikroplastik atıklara,

Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu, güvenlik güçlerinin 71 ilde eş zamanlı gerçekleştirdiği operasyonlara, Gabar'daki günlük petrol üretimine, kentsel dönüşüm ve afetlere hazırlık süreçlerine, dış politikadaki başarılara,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının; Akdeniz Parlamenter Asamblesi (AKDENİZ-PA), Akdeniz İçin Birlik Parlamenter Asamblesi (AİBPA), Asya Parlamenter Asamblesi (APA), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi (AGİT PA), Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi (EİTPA), Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi (GDAÜPA), İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamento Birliği (İSİPAB), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA), NATO Parlamenter Asamblesi (NATOPA), Parlamentolar Arası Birlik (PAB), Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA), Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu (KPK) ile gözlemci statüsüyle üye olunan Latin Amerikan ve Karayipler Parlamentosu (PARLATINO), And Parlamentosu (PARLANDINO) ve ASEAN Parlamentolar Arası Asamblesi (AIPA) üyelikleri için Başkanlık Divanı kararıyla uygun bulunan milletvekillerinin isimlerine ilişkin tezkeresi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

YENİ YOL Grubunun, 7/8/2026 tarihinde Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ ve 19 milletvekili tarafından, kamu bankalarınca kullandırılan kredilerin tahsis süreçlerinin, bu kredilerin geri ödeme performansının, kredi tahsislerinde objektif ve hukuki kriterlere uyulup uyulmadığının, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan hibe alan sivil toplum kuruluşlarının mali yapılarının, faaliyetlerinin ve denetim mekanizmalarının etkinliğinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

İYİ Parti Grubunun, 7/8/2026 tarihinde Grup Başkan Vekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Grup Başkan Vekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, AK PARTİ iktidarları döneminde uygulanan terörle mücadele politikalarının yetersizliği, "açılım" ve "çözüm" süreçlerinin etkilerinin sonucunda hasıl olan, terör örgütü mensuplarına yönelik özel hukuki uygulama ihtiyacının neden ve sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

CHP Grubunun, 7/8/2026 tarihinde Uşak Milletvekili Ali Karaoba ve arkadaşları tarafından, Türkiye'de doğum hizmetlerinde yaşanan yapısal sorunların, sezaryen oranlarının yüksekliğinin gerçek nedenlerinin, normal doğumun güvenli biçimde artırılamamasının, özel sektördeki yüksek sezaryen oranlarının, ebe ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının çalışma koşullarının, performans sistemi ve malpraktis baskısının, yenidoğan bebeklerin korunmasındaki eksikliklerin araştırılması ve anne-bebek sağlığını önceleyen kalıcı çözümlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

DEM PARTİ Grubunun, 7/8/2026 tarihinde Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve arkadaşları tarafından, uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele yollarının araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

Yeni Parti Grubunun, 5/8/2026 tarihinde Sakarya Milletvekili Ayça Taşkent ve arkadaşları tarafından, ülkede giderek derinleşen barınma krizinin nedenlerinin ekonomik ve sosyal sonuçları ile çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak,

Görüşmelerinin Genel Kurulun 7 Ağustos 2026 Cuma günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır,

Muş Milletvekili Sezai Temelli;

Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Yeni Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin birer açıklamada bulundular.

Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasında yer alan ve İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ve Adalet Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 286) görüşmelerine devam edilerek ikinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlandı, verilen aradan sonra Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

2'nci sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 237),

3'üncü sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 28 Nisan 1992 Tarihinde Bişkek'te İmzalanan Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2996) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 242),

Görüşmeleri Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut, Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez, İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Alınan karar gereğince, 8 Ağustos 2026 Cumartesi günü saat 14.00'te toplanmak üzere 23.31'de birleşime son verildi.

Pervin BULDAN
Başkan Vekili

Adil BİÇER
Kütahya
Kâtip Üye

İshak ŞAN
Adıyaman
Kâtip Üye

İbrahim YURDUNUSEVEN
Afyonkarahisar
Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 194

8.08.2026 Cumartesi

Rapor

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu (S.Sayısı: 290) (Dağıtma tarihi: 8.08.2026) (GÜNDEME)

Süresi İçinde Cevaplandırılmayan Yazılı Soru Önergeleri

Adalet Bakanlığı

1.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Ankara'da düzenlenecek olan NATO Zirvesi öncesinde gözaltına alınan ve tutuklanan kişilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46428)

2.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan bir raporda yer alan iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46429)

3.- İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin, bir komedyen hakkında gösterisinde kullandığı ifadeler nedeniyle soruşturma açılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46430)

4.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ilgili görülen davalarda bazı sanık ve tanıklar tarafından gerçeğe aykırı ifade verildiği iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46431)

5.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infaz koşullarında değişiklik yapılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46432)

6.- İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in, Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan hasta bir mahkumun tahliye talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46433)

7.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, IŞİD terör örgütüne yönelik operasyonda ölen bir kişiyle ilgili iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46434)

8.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, bir komedyen hakkında gösterisinde kullandığı ifadeler nedeniyle soruşturma açılmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46435)

9.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, tutuklu bulunan CHP Uşak İl Başkanı'nın sağlık durumuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/46436)

10.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, noterlerin atanma usulüne ilişkin yazılı soru önergesi (7/46437)

11.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, Harran Üniversitesi bünyesinde hukuk fakültesi kurulması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46438)

12.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, Şanlıurfa T Tipi 1 ve 2 nolu kapalı cezaevlerindeki yoğunluğun neden olduğu sorunlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46439)

13.- Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit'in, Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin yazılı soru önergesi (7/46440)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

14.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Yalova'da devlet korumasına alınan yabancı uyruklu bir çocuğun akıbetine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46441)

15.- Antalya Milletvekili Aliye Coşar'ın, 2016 yılından bu yana sosyal yardım alan kişi sayısına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46442)

16.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, çocuk hakları alanında yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46443)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

17.- Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, 30 Haziran 2026 tarihinde Bartın'ın Amasra ilçesinde faaliyet gösteren bir maden ocağında bir işçinin iş kazası sebebiyle hayatını kaybetmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46444)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

18.- Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan'ın, Kocaeli'nin Darıca ilçesinde faaliyet gösteren bir işletmenin yeşil alanı ve yaya yolunu işgal etmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46445)

19.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesinde bulunan Akpıyar Deresi'ne kanalizasyon suyu deşarj edildiği iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46446)

20.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Bozova ilçesindeki TOKİ konutlarına atanan site yöneticisine ve sitenin yapacağı personel alımlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46447)

21.- İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları için yapılacak TOKİ projelerinin akıbetine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46448)

22.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Bingöl'ün Merkez ilçesine bağlı bir köyde gerçekleştirilen ağaç kesimlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46449)

Dışişleri Bakanlığı

23.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Avrupa ve BM İşkenceyi Önleme Komiteleri tarafından ülkemiz hakkında hazırlanan bir rapora ilişkin yazılı soru önergesi (7/46450)

24.- İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, Türk vatandaşlarının uluslararası kuruluşlarda daha fazla yer alması ve konsolosluk hizmetlerinin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46451)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

25.- Kocaeli Milletvekili Nail Çiler'in, Kocaeli ilinde yaşanan elektrik kesintilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46452)

26.- Antalya Milletvekili Aliye Coşar'ın, Antalya'nın Gazipaşa ilçesinde yaşanan elektrik kesintilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46453)

27.- Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, 30 Haziran 2026 tarihinde Bartın'ın Amasra ilçesinde faaliyet gösteren bir maden ocağında bir işçinin iş kazası sebebiyle hayatını kaybetmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46454)

28.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde hizmet veren bir doğal gaz dağıtım şirketi şubesinin kapatılması nedeniyle yaşanan mağduriyete ilişkin yazılı soru önergesi (7/46455)

Gençlik ve Spor Bakanlığı

29.- Iğdır Milletvekili Yılmaz Hun'un, KYK yurtlarında ve özel yurtlarda hayatını kaybeden öğrencilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46456)

30.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, 2021 yılından bu yana KYK yurtlarında ve özel yurtlarda hayatını kaybeden öğrencilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46457)

31.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, KYK yurtlarında hayatını kaybeden öğrencilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46458)

32.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, bir öğretim üyesinin mobbinge maruz kaldığı iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46459)

Hazine ve Maliye Bakanlığı

33.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, ücret karşılığında çalışanlar hakkında uygulanan vergi ve yasal kesintilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46460)

34.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, son 5 yılda karşılıksız çıkan çeklere dair verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46461)

35.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, özelleştirme kapsamına alınan sağlık alanı ve tesislere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46462)

36.- Ankara Milletvekili Mesut Doğan'ın, esnaf ve sanatkarlar kredi ve kefalet kooperatiflerince sağlanan kredilerin limitlerinin güncellenmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46463)

İçişleri Bakanlığı

37.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, bir soru önergesine verilen yanıta ilişkin yazılı soru önergesi (7/46464)

38.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Yalova'da devlet korumasına alınan yabancı uyruklu bir çocuğun akıbetine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46465)

39.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, IŞİD terör örgütüne yönelik operasyonda ölen bir kişiyle ilgili iddialara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46466)

40.- Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'un, Emet Belediyesi tarafından iptal edilen bir ihaleye ilişkin yazılı soru önergesi (7/46467)

41.- Edirne Milletvekili Mehmet Akalın'ın, elektronik sigara ve tütün ürünü kaçakçılığı ile mücadeleye ilişkin yazılı soru önergesi (7/46468)

Kültür ve Turizm Bakanlığı

42.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, cevaplanmayan yazılı soru önergelerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46469)

43.- Ankara Milletvekili Mesut Doğan'ın, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünün mali verilerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46470)

Milli Eğitim Bakanlığı

44.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, denklik başvuruları için YÖK tarafından talep edilen bazı belgelerin temininde yaşanan sorunlara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46471)

45.- Edirne Milletvekili Mehmet Akalın'ın, okullarda tütün ve nikotin bağımlılığı ile mücadele kapsamında yürütülen eğitim faaliyetlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46472)

46.- İstanbul Milletvekili Suat Özçağdaş'ın, İstanbul'da bir siyasi partinin etkinliği için okul binası kullanıldığı iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46475)

47.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, bir üniversitenin mezuniyet töreninde yaşandığı iddia edilen bir olaya ilişkin yazılı soru önergesi (7/46476)

48.- İstanbul Milletvekili Suat Özçağdaş'ın, proje okullarına yapılan öğretmen ve yönetici atamalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46477)

49.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, tutuklu oldukları için sınavlara katılamayan iki üniversite öğrencisinin okul kayıtlarının silinmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46480)

Sağlık Bakanlığı

50.- Edirne Milletvekili Mehmet Akalın'ın, çocuklarda ve gençlerde sigara bağımlılığının önlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesi (7/46481)

51.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, artan intihar vakalarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46482)

52.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, ülkemizde antidepresan ilaçların kullanımında yaşanan artışa ilişkin yazılı soru önergesi (7/46483)

53.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, Eskişehir'de imar planında sağlık alanı olarak yer alan bazı taşınmazların özelleştirme kapsamına alınmasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46484)

54.- Edirne Milletvekili Ahmet Baran Yazgan'ın, TÜİK tarafından açıklanan 2025 yılı ölüm ve ölüm nedeni istatistiklerinde Edirne iliyle ilgili verilere ilişkin yazılı soru önergesi (7/46485)

55.- İstanbul Milletvekili Cemal Enginyurt'un, bir milletvekilinin sahibi olduğu ilaç şirketinden aşı temin edildiği iddiasına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46486)

Tarım ve Orman Bakanlığı

56.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'ın Bağlar ilçesine bağlı Tellikaya Mahallesi'ndeki meralara hafriyat dökülmesine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46488)

57.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Bingöl'ün Merkez ilçesine bağlı bir köyde gerçekleştirilen ağaç kesimlerine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46489)

Ticaret Bakanlığı

58.- Edirne Milletvekili Mehmet Akalın'ın, çocuklara tütün ürünü satışı yapan işletmelerin denetimine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46490)

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

59.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, Ovaakça-Konaklı Otoyolu yapım işine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46491)

60.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Ordu-Giresun Havalimanından Ankara ve Almanya'ya yapılan sefer sayılarının artırılması talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46492)

61.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun'da bulunan Moran Köprüsü'nün yenilenmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46493)

62.- Bolu Milletvekili Türker Ateş'in, mülkiyeti TCDD ve TDİ'ye ait bazı limanların işletme sürelerinin uzatılmasına yönelik düzenlemeye ilişkin yazılı soru önergesi (7/46494)

63.- Edirne Milletvekili Ahmet Baran Yazgan'ın, Edirne'nin Enez ilçesindeki karayolu projelerinin akıbetine ilişkin yazılı soru önergesi (7/46495)

64.- Hakkari Milletvekili Vezir Coşkun Parlak'ın, BTK tarafından verilen bazı erişim engeli kararlarına ilişkin yazılı soru önergesi (7/46496)

8 Ağustos 2026 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.00

BAŞKAN: Başkan Vekili Pervin BULDAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Adil BİÇER (Kütahya)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123'üncü Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

İlk söz talebi, Diyarbakır'ın tarihî ve toplumsal misyonu hakkında Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'a aittir.

Buyurunuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

IV.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Diyarbakır'ın tarihî ve toplumsal misyonuna ilişkin gündem dışı konuşması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin barış ve huzuru açısından Diyarbakır'ın tarihsel ve sosyolojik konumu üzerine söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Diyarbakır, Anadolu ile Mezopotamya'nın buluştuğu, binlerce yıllık devlet geleneğinin, medeniyetlerin ve farklı kültürlerin kesiştiği kadim bir şehirdir. Bu şehir, tarih boyunca sadece coğrafi bir merkez hâline gelmemiş, aynı zamanda siyasal, ekonomik ve kültürel etkileşimin de merkezi olmuştur.

Ülkemiz, terörden arındırılmış, huzurun ve güvenin hâkim olduğu bir gelecek inşa etme yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. Bu nedenle, Diyarbakır'ın taşıdığı anlam sadece bölgesel değil ulusal ölçektedir. Diyarbakır uzun yıllar boyunca terörün sosyal, ekonomik ve insani maliyetlerini en ağır bir şekilde yaşamasına rağmen kardeşliğini bozmamış; devletine, milletine ve ortak geleceğine olan inancını korumayı başarmıştır. Artık çatışmanın dili yerine siyasetin, şiddetin yerine demokratik mücadelenin, korkunun yerine güvenin hâkim olduğu bir dönemin kalıcı hâle gelmesi hepimizin ortak sorumluluğudur. Bunun yolu da vatandaşlarımızın hak ve özgürlüklerini güçlendiren, hukukun üstünlüğünü esas alan, kalkınmayı hızlandıran ve toplumsal dayanışmayı artıran politikaları kararlılıkla sürdürmekten geçer.

Değerli milletvekilleri, Diyarbakır'ın dinî ve sosyolojik yapısı bize önemli bir gerçeği göstermekte ve Türkiye için bir rol model teşkil etmektedir çünkü bu şehir farklı kimliklerin, farklı kültürlerin ve farklı inançların asırlardır bir arada yaşayabildiği güçlü bir toplumsal hafızaya sahiptir. Bu birikim ayrışmanın değil ortak yaşamın ve ortak geleceğin en önemli dayanaklarından biridir. Ancak kalıcı barışın yalnızca güvenlik politikalarıyla sağlanamadığı aşikârdır. Bugün herkesin rahatlıkla iş imkânına sahip olduğu, çiftçinin daha ucuz üretebildiği, sanayicinin daha fazla yatırım yapabildiği, üniversitelerin bilim ve teknoloji ürettiği, kadınların ekonomik ve sosyal hayata daha güçlü katkı sağladığı bir Diyarbakır'ın inşası barışı daha kalıcı bir hâle getirecektir.

Değerli milletvekilleri, Diyarbakır'ın tarihî surları, Zerzevan Kalesi, selatin camileri, tarihî kiliseleri ve Hevsel Bahçeleri, bu kadim medeniyetimizin mirası yalnızca geçmişimizi değil, geleceğimizi de temsil etmektedir. Bu tarihî mirasın turizm, kültür ve ekonomiyle buluşturulması bölgenin refahına ve Türkiye'nin kalkınmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bugün siyasi partiler, STK'ler ve toplum olarak hepimize düşen görev farklı düşüncelerimizi demokratik zeminde ifade ederken milletimizin birlik ve beraberliğini güçlendirecek ortak bir dil geliştirmektir çünkü bu ülkenin kazancı da kaybı da ortaktır. Bu vesileyle, Diyarbakır'ın huzuru Türkiye'nin de huzurudur, Diyarbakır'ın kalkınması Türkiye'nin de kalkınması demektir.

Toplum olarak geçmişimizin acılarından, geçmişin acılarından hep birlikte ders çıkarmalıyız çünkü geleceğimizi geçmişin yüküyle değil, ortak umutlarımızla inşa etmek zorundayız. Terörün yerine demokrasinin, ayrışmanın yerine kardeşliğin, umutsuzluğun yerine umudun ve kalkınmanın konuşulduğu bir Türkiye hepimizin ortak hedefi olmalıdır. Bu vesileyle, barışın, kardeşliğin ve ortak yaşam bilincinin inşasında Diyarbakır'ın kozmopolit yapısının bu sürece örnek teşkil edeceğine inanıyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İkinci söz talebi, esnaf ve sanatkârların sorunları hakkında Mersin Milletvekili Talat Dinçer'e aittir.

Buyurunuz. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

2.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, esnaf ve sanatkârların sorunlarına ilişkin gündem dışı konuşması

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, Genel Kurulumuzu ve ekranları başında bizleri seyreden vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, birkaç gün sonra Meclis kapanacak, her birimiz bulunduğumuz illere gideceğiz; illerde sokaklarda esnafı, pazarlarda esnafı, caddelerde esnafı gezeceğiz. Gezerken esnaf arkadaşlarımız soracak "Bizim için ne yaptınız?" diye. Şimdi, yaklaşık üç yıldır birçok konuyu gündeme getiriyoruz ama maalesef bu sorunlarla ilgili en ufak bir ilerleme yok. Neyi dile getirdik? Şimdi, esnaf bunları size soracak. Esnaf diyor ki: "Benim prim gün gibi sayımı 9000'den 7200'e düşür." Bununla ilgili ne yaptık? Herhangi bir şey yapmadınız, defalarca gündeme getirmemize rağmen maalesef duymadınız.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Doğru!

TALAT DİNÇER (Devamla) - Esnaf ne istiyor? İntibak yasasını istiyor "Emekli maaşlarımız birbirine eşit olsun, haklarımız aynı olsun." diyor. Dile getirdik, maalesef bunu da duymazdan geldiniz. Kademeli emeklilik bekleyen vatandaşlarımız, sigortalılarımız "Bir günle on yedi yıla mahkûm edildik, bunu düzeltin." dedi. Maalesef bununla ilgili de Cumhuriyet İttifakı'ndan en ufak bir hareket gelmedi, verdiğimiz bütün önergeler reddedildi.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Yazıklar olsun!

TALAT DİNÇER (Devamla) - Tescil mağdurları bekliyor, "Mağduruz, durumumuzu düzeltin." dediler, tescil mağdurlarının durumu da düzeltilmedi.

Çıraklık başlangıcı SGK başlangıcı yapılsın dedik, bununla ilgili de bir adım atılmadı.

Esnafa EYT ve ihya hakkı verin dedik, haksızlık yapıldı esnafa dedik, bununla ilgili de maalesef olayları duymazdan geldiniz.

Diğer yandan, vergi adaletsizliği var dedik, bu vergileri düzeltin dedik, insanlara vergi salmayla bu işin içerisinden çıkamazsınız dedik, maalesef Anayasa'nın hükmünü bile yerine getirmediniz.

Kamu alacaklarının faizlerini silin, insanlar finansmana ulaşsın dedik ama öyle bir şey yaptınız ki anaparanın 3 katı tutarında olan faizi silmediğiniz gibi üstüne de yüzde 29 daha faiz ekleyerek esnafın finansmana erişiminin önünü kestiniz.

Cezalarla vatandaşları canından bezdirdiniz; giderken ceza, gelirken ceza Deli Dumrul misali, esnafı iş yerine giremez hâle getirdiniz.

Yüksek kira oranları var dedik, bunlara bir çözüm bulun dedik, esnaf iş yapamaz durumda dedik, bunlarla ilgili maalesef bir adım atılmadı.

Gıda sektöründe KDV karmaşası var dedik, mal girerken yüzde 1'le giriyor, çıkarken yüzde 20'yle çıkıyor, gelin bu KDV'yi düzeltelim dedik, önergeler verdik, buna da yanaşmadınız, hâlâ kargaşa devam ediyor.

Tahsil edilmeyen KDV ödenmesin dedik, tahsilat yapıldıktan sonra vergi dairesine KDV'leri ödensin dedik, bununla ilgili de maalesef en ufak bir hareket yapmadınız.

Yüksek köprü ve yol ücretleri çok fazla, emekliye yüzde 12-13-15 verirken köprülerin artış oranını yüzde 40, yüzde 50 yaptınız, bunları bir düzeltin dedik, bu da maliyeti yükseltiyor, hayat pahalılığını yükseltiyor dedik, maalesef onunla ilgili adım atmadınız.

Trafik cezalarıyla ilgili vatandaşları canından bezdirdiniz, özellikle iş yeri sahiplerinin trafik cezalarından dolayı hesapları blokeli, bunlara bir çare bulun dedik, yanaşmadınız.

Vergi cezalarından ve kamu alacaklarından dolayı esnaf iş yapamaz hâle geldi, bununla ilgili bir çözüm bulalım dedik, yanaşmadınız.

Şehir içi yük ve yolcu taşıyan, şehirler arası yolcu taşıyan araçlar yolda yürüyemez oldu, burada teşvik verelim dedik, yanaşmadınız.

ÖTV'siz akaryakıt verelim, biraz hayat pahalılığını azaltalım dedik, bununla ilgili duymazdan geldiniz.

Sigorta ücretleri çok fazla dedik, neredeyse araç fiyatına yakın sigorta ücreti var dedik, yanaşmadınız.

Ticari araç sürücülerine ehliyet affı getirelim dedik, yanaşmadınız.

Piyasada ticareti tekelleştirdiniz, belli bir firmanın eline verdiniz. Ülkede bulunan binlerce esnafı yok ettiniz, hâlâ da yok etmeye devam ediyorsunuz çünkü üç harfliler, beş harfliler, her neyse, bunlar piyasaya hâkim oldu, esnaf iş yapamaz duruma geldi, perakende yasasını çıkaralım dedik, yanaşmadınız. Hâlâ, ne hikmetse, perakende yasasına bir türlü yanaşmıyor Cumhur İttifakı, ülkede bulunan 2,5 milyon esnafı maalesef ölüme terk ediyor neredeyse.

Dijital platformlara imkân sağlıyorsunuz dedik, bunları yapmayın dedik, yüksek komisyonla yerli esnafımızın kanını emiyorlar dedik, bunlara da yanaşmadınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

TALAT DİNÇER (Devamla) - Kayıt dışıyla mücadele edin dedik, siz tuttunuz kayıtlı esnafın üzerine saldırdınız, kasalarına neredeyse "hasılat tespiti" adı altında memurlar koydunuz, akşama kadar esnafın işine ortak oldu, orada faaliyet sürüyor devlet memurları.

Şimdi, buradan Mehmet Şimşek'e sesleniyorum: Piyasada esnafın, ticaret erbabının canını okudunuz; hâlâ vergi almak için elinden gelen her şeyi yapıyorsun, sinekten yağ çıkarırcasına mücadele ediyorsun ama öbür taraftan, sıkıntıda olan ne çiftçiye ne esnafa ne geleceği yok olmuş gençlere,

emeklimize, memurumuza herhangi bir şey yapıyorsun, herhangi bir faaliyet göstermiyorsun. Geldiğin günden beri enflasyon aynı, yerinde seyrediyor, sen bakan olmasan da o 1 puan düşerdi zaten. O yüzden, biraz esnafın sorunlarına yoğunlaşın, esnafı duyun diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Üçüncü söz talebi, İstanbul'un Sarıyer ilçesindeki tapu ve imar problemleri hakkında İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'ya aittir.

Buyurunuz. (YENİ PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'nın, İstanbul'un Sarıyer ilçesindeki tapu ve imar problemlerine ilişkin gündem dışı konuşması

MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, İstanbul'un Sarıyer ilçesi buradan bakıldığında, işte, Boğaz'ın incisi, Boğaz'ın çok önemli bir ilçesi diye görülür fakat Sarıyer'in arkasında neler yaşandığı tam olarak bilinmez. 350 bin nüfusu var, 177 kilometrekarelik bir ilçeden bahsediyoruz. Dikkat buyurun; 350 bin nüfus ve 350 bin nüfusun yüzde 70'i imar ve tapu problemleriyle boğuşuyor. Şimdi, biz, maalesef, Sarıyer denildiğinde bu Sarıyer'i sadece Boğaz'ın güzellikleriyle değerlendirmek durumunda kalıyoruz. Artık Sarıyer'de imar ve tapu problemi denildiğinde çaresizliğin karakter olduğu bir noktaya gelindiğini de ifade etmem gerekir.

Peki, bu sorunlar neler? Bu sorunları sizlerin dikkatine sunmak istiyorum: Tapu tahsis belgeleri problemleri var. Hazine arazileri, belediye mülkiyeti, özel mülkiyet, hisseli parseller nedeniyle yıllardır çözülemeyen hak sahipliği sorunları var. İzaleişüyu davaları mahalle dokusunu ve barınma güvenliğini iyice tehdit ediyor. Mesela, Maden Mahallesi diye bir mahallemiz var, orada 912, 913, 914 numaralı adalar bu sorunun en somut örnekleri olarak şu anda Sarıyer'de de yakından takip ediliyor. Ecrimisil ödeyen vatandaşlarımızın uzun yıllara dayanan kullanımı kalıcı ve adil bir statüye dönüştürülemiyor.

Kâzım Karabekir, Pınar, Ferahevler, Reşitpaşa, Fatih Sultan Mehmet, Rumeli Hisarı, Kocataş, Derbent, Çamlıtepe ve Sarıdağ, Baltalimanı, Emirgan, Çayırbaşı, Poligon... Bütün bu mahalleleri niye zikrettim biliyor musunuz? Yüzde 70 imar ve tapu problemlerinin bu kadar mahallede nasıl tartışıldığını bilmeniz için ve bir çözüm programına ihtiyaç olduğunu ifade etmek adına zikrettim. Boğaziçi'nin tarihî ve doğal dokusunu korumak yani öngörünümü korumak elbette hepimizin görevi ancak bunu koruyorum derken orada, riskli yapılarda yaşam mücadelesi veren insanların o dertlerini dinlememek de onları yok saymak da ayrı bir sorun olarak maalesef devam ediyor. Kentsel dönüşüm bir bütün ama "kentsel dönüşüm" denildiğinde sadece binaların yenilenmesi akla geliyor, oysa bina yenilemenin dışında mülkiyet belirsizliğini çözmek, insanları yerinden etmemek, doğayı ve üretim alanlarını korumak, kıyılara sahip çıkmak ve vatandaşlarımızı karar alma süreçlerine dâhil etmek de kentsel dönüşüm uygulamalarının bir sonucudur.

Dar ve orta gelirli vatandaşlarımız mevcut kredi, kira yardımı ve hibe araçlarıyla İstanbul'daki dönüşüm maliyetini karşılayamıyor. En büyük endişeleri "Bizleri burada yaşatmayacaklar." oluyor. "Biz" ve "onlar" tanımı vatandaşın zihninde nasıl şekilleniyor, onu sizin takdirlerinize bırakıyorum.

Parsel bazlı ve yalnızca emsal artışına dayanan dönüşüm ulaşım, okul, sağlık, yeşil alan ve altyapı sorunlarını daha da büyütebiliyor. Dönüşüm yerinde, hak kaybı olmadan ve mahallelinin sosyal, ekonomik bağlarını koruyarak yürütülmelidir; bunu buradan ifade etmek istiyorum.

2012 tarihli ve 6360 sayılı büyükşehir oluşturma kanunu sonrasında İstanbul'un kırsal niteliğe sahip 11 ilçesinde toplam 151 köy mahalle statüsüne dönüştü. Bunların 8 tanesi de Sarıyer'de. Şimdi, Arnavutköy'de 8, Başakşehir'de 1, Beykoz'da 20, Çatalca'da 27, Çekmeköy'de 4, Eyüp'te 7, Pendik'te 5... Bunları uzatabiliriz, toplam 151. Bu 8 mahalle daha önce Sarıyer'de çeşitli üretimler yapıyor, ekonomiye katkıda bulunuyordu; İstanbul merkezinin biraz dışında olduğu için de çok rahatlıkla farklı ticari maksatlarla değerlendirilen mahallelerdi, köylerdi, şimdi mahalleye dönüştü ve oraların sosyolojisi, kimyası, üretim kapasitesi, her şeyi altüst oldu, bunu buradan belirtmem gerekiyor. Çözüm nedir? Çözüm bakanlık, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sarıyer Belediyesi, üniversiteler, meslek odaları, Sarıyer Kent Konseyi, muhtarlıklar ve mahalle muhtarları arasında sürekli bir çalışma mekanizmasının kurulmasıdır. Ayrıca, 2024 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde oy birliğiyle kabul edilen 1/5.000'lik imar planlarının bakanlık onayı bir an önce yerine getirilmelidir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi de alınan kararların gereğini yerine getirecek hazırlıkları bir an önce tamamlamalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KAYA (Devamla) - Hemen bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MUSTAFA KAYA (Devamla) - Mülkiyet, yapı riski, altyapı, sosyal kırılganlık, tarım, mera ve kamusal alan verilerinin tek sistemde toplanması ve bu verilere halkın ulaşımı sağlanmalıdır. Hak sahipliğini koruyan, kiracıların taleplerini dikkate alan, tahliyeyi son seçenek olarak gören; kira, kredi ve hibe desteğini İstanbul maliyetlerine göre güncelleyen bir model hayata geçirilmelidir. Koruma kurulları, belediyeler ve bakanlık arasında güçlendirme ve yenileme başvurularını bilimsel, ilmi ölçütlerle hızlandıran ortak bir süreç mutlaka hayata geçirilmelidir diyor, Sarıyer'in imar ve tapu problemlerinin çözümü için bütün yetkilileri, bütün kurumları, bakanlık dâhil hepsini göreve çağırıyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren sayın milletvekillerine yerlerinden birer dakika söz vereceğim.

İlk söz, Sayın Özer'in.

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer'in, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na ilişkin açıklaması

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde yürütülen güçlü diplomasi Türkiye'yi yalnızca gelişmeleri takip eden değil, bölgesel güvenlik mimarisini şekillendiren bir ülke konumuna taşımaktadır. Suriye'de sağlanan istikrar, Irak'la hayata geçirilen stratejik iş birliklerinin ardından Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan arasında imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması da bu anlayışın en güçlü tezahürlerinden biridir. Söz konusu mutabakat, ortak caydırıcılığı güçlendiren, terörle mücadelede iş birliğini derinleştiren ve bölgesel istikrarı esas alan bir güvenlik anlayışını ortaya koymaktadır. Anadolu'dan Hicaz'a, Kerkük'ten İslamabad'a uzanan bu stratejik dayanışma, güvenli ticaret koridorlarını ve kalıcı barışı destekleyen tarihî bir adımdır. Türkiye Yüzyılı vizyonunun dış politikadaki somut yansıması olan bu iş birliğinin bölgemize hayırlar getirmesini diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Durmaz...

2.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, çiğ süt üreticilerine ilişkin açıklaması

KADİM DURMAZ (Tokat) - Süt Konseyi 1 Mayısta çiğ süt fiyatının 24 lira 30 kuruş, 16 Temmuzda da fiyatın devamını onayladı ancak bu sürede mazota, yeme, samana, yoncaya zam geldi, üreticinin maliyetleri arttı. Tokat'ta, Niksar'da, Kazova'da hâlen süt 17 ve 19 liradan alınıyor. Ağustos ayındayız, 2026 yılı çiğ süt desteklemesi hâlâ açıklanmadı. Ocak, şubat, mart ayları destekleri ne kadar olacağı ve ne zaman ödeneceği meçhul. Üretici çaresiz sütünü zararına satıyor, alacağı desteğin de ödeme tarihini bilmiyor. Tarım Orman Bakanlığı; çiğ süt fiyatının maliyetlerini acilen güncellemeli, süt alımlarını kontrol etmeli, geciken desteklerin miktarını açıklamalı ve biriken ödemeleri çiftçiye acilen yapmalıdır.

BAŞKAN - Sayın Özcan...

3.- Tekirdağ Milletvekili Mestan Özcan'ın, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na ilişkin açıklaması

MESTAN ÖZCAN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye, artık kendisine biçilen rolleri kabul eden değil bölgesinde oyun kuran, dünyada sözü dinlenen güçlü bir ülkedir. Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan arasında imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması'nın dünya basınında geniş yer bulması, ülkemizin ulaştığı stratejik gücün önemli bir göstergesidir.

Bugün Türkiye; güçlü ordusu, caydırıcı ve yerli savunma sanayisi, bağımsız dış politikasıyla dostlarına güven veren, tehditlere karşı güçlü bir irade koyan bir ülkedir. Bir yandan "terörsüz Türkiye" hedeflerimizle terör propagandasını söküp atarken diğer yandan savunma sanayisindeki tarihî atılımlarla Türkiye Yüzyılı'nı inşa ediyoruz. Bu büyük yürüyüşün lideri Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu güçlü iradeyle Türkiye masada güçlü, sahada caydırıcı olmaya devam edecektir. Türkiye Yüzyılı, güçlü ve tam bağımsız Türkiye'nin yüzyılıdır.

Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Çakır...

4.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, Irak Hükûmetiyle, Suudi Arabistan ve Pakistan'la imzalanan anlaşmalara ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, bölgemizde son yıllarda yaşanan belirsizlik, savaş ortamının ileride doğurabileceği riskleri bertaraf etmek üzere Türkiye çok önemli çalışmalar yapıyor. Irak Hükûmetiyle imzalanan 5 anlaşmayla ciddi bir iş birliği süreci başlatıldı. Ekonomik, ticari ve yatırımın yanı sıra güvenlik ve askerî konularda da imzalar atıldı. Kolektif caydırıcılığı temel alan, Suudi Arabistan, Pakistan ve Türkiye olarak Mekke'de imzalanan güvenlik ve savunma iş birliği anlaşmasıyla Birleşmiş Milletler Şartı'nın 51'inci maddesinde tanımlanan savunma hakkını teyit eden, bölgenin huzuru, refahı ve istikrarını amaçlayan ve Türkiye'nin bölgedeki etkinliğine ve saygınlığına katkı sağlayacak son derece önemli bir adım atılmış oldu.

Bu anlaşmaların Türkiye'nin öne çıkan kimliğiyle, tarihî konumuyla mütenasip sonuçlar doğuracağına gönülden inanıyor, Türkiye'yi lider ülke yapma gayretinde olan Cumhurbaşkanımıza teşekkür ediyor, Genel Kurulu ve milletimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Çağlar Gökalp...

5.- Bitlis Milletvekili Semra Çağlar Gökalp'ın, Bahar Yalçınkaya'ya ilişkin açıklaması

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bahar Yalçınkaya, İsviçre makamları tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılma ve hak ihlaline uğrama riski hiçe sayılarak 15 aylık bebeği ve 5 yaşındaki çocuğuyla birlikte Türkiye'ye iade edildi. Yalçınkaya, ülkeye girişinin hemen ardından tutuklanarak 15 aylık bebeğiyle birlikte Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevine konuldu. Sadece sosyal medya paylaşımları gerekçe yapılarak tutuklamanın yapılması başlı başına bir hak ihlaliyken bu hukuksuzluğun bedeli şimdi bir de bebeğine ödetilmektedir. Daha yürümeyi ve konuşmayı yeni öğrenen bir çocuğun yeri demir kapıların, beton duvarların ardı değildir.

Çocuğun üstün yararı, siyasi yargılamalara ve keyfî tutuklama politikalarına kurban edilemez. Bahar Yalçınkaya'nın haksız tutukluluğa derhâl son verilmeli, annesiyle birlikte hapsedilen 15 aylık bebeğin özgürlüğü daha fazla gasbedilmemelidir. Bir bebeği cezaevinde büyümeye mahkûm eden düzen, adalet değil açık bir zulüm düzenidir.

BAŞKAN - Sayın Çan...

6.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, açıklanan fındık alım fiyatına ilişkin açıklaması

MURAT ÇAN (Samsun) - İktidarın açıkladığı fındık fiyatı, bir alım fiyatı değil emek, alın teri ve millî servet hırsızlığı beyanıdır. Giresun kalite fındık 255 lira, levant 250 olacakmış. Herkes hesap kitap biliyor, fındıkta maliyet 250 liranın üzerindedir; hâl böyleyken belirlenen alım fiyatı üreticiyi bilinçli bir biçimde zarara mahkûm etmektir. Sadece fındıkla geçinen 2 milyon vatandaşımızın ekmeğiyle oynuyorsunuz. Kökü dışarıda kartellerin gönlünü hoş tutmak, Türk çiftçisinden çalıp ecnebinin cebini doldurmak için fiyat belirliyorsunuz. Fındıkçıdan çala çala üretime küstürdünüz, toprağından kopardınız. Kendi il başkanınız bile "Bu fiyat yetersiz." diyor ama hâlâ utanmadan bu fiyatın arkasında durabiliyorsunuz. Önce kendi gerçeğinizle yüzleşin.

Yanlış, iflas etmiş ve emek hırsızı tarım politikalarına "hayır" diyoruz.

BAŞKAN - Sayın Hun...

7.- Iğdır Milletvekili Yılmaz Hun'un, hasta mahpuslara ilişkin açıklaması

YILMAZ HUN (Iğdır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Cezaevleri, ağırlaştırılan tecrit politikaları ve sistematik hak ihlalleriyle insan hakları krizinin merkezine dönüştürülmüştür. Giresun Espiye L Tipi Kapalı Cezaevinde spor yaptığı sırada ayağı kırılan Aydın Oğuz, yirmi bir gündür, ağız içi arama dayatmasını kabul etmediği gerekçesiyle hastaneye sevki yapılmamaktadır. Bir insanın kırılan ayağının tedavisinin bir arama dayatmasına bağlanması kabul edilemez. Sağlık hakkı hiçbir idari uygulamanın koşuluna dönüştürülemez. Aydın Oğuz'un yaşadığı bu durum, hasta mahpusların karşı karşıya kaldığı ağır hak ihlallerinin somut bir örneğidir. Tedaviye erişiminin engellenmesi açık bir yaşam hakkı ihlalidir.

Bir diğeri, ağır hasta mahpusların durumudur. İnfaz ertelemesi gözlem heyetinin keyfine bırakılamaz. Ağır hastalığı bulunan mahpusların yaşamı daha fazla riske atılmamalıdır.

Adalet Bakanlığına çağrımız nettir: Hasta mahpusların tedavi hakkının önündeki engeller kaldırılmalı, infazları derhâl ertelenmelidir.

BAŞKAN - Sayın İrmez...

8.- Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez'in, DEDAŞ'a ilişkin açıklaması

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Şırnak halkı üzerindeki DEDAŞ zulmü devam ediyor. Yaz aylarıyla birlikte sıcaklıkların 50 dereceye ulaştığı Şırnak ilimizin özellikle Cizre ve Silopi ilçelerimizde klimasız yaşamak mümkün değildir ancak DEDAŞ hem ceza adı altında kestiği yüksek para cezalarıyla hem keyfî elektrik kesintileriyle hem de yüksek fahiş faturalarla Şırnak halkını cezalandırmaktadır. DEDAŞ'ı uyarıyoruz: Artık bu baskı, zulüm ve keyfî uygulamalardan vazgeçin.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına çağrıda bulunuyoruz: Şırnak halkı üzerindeki bu DEDAŞ zulmünü artık durdurun. Yaz aylarında sıcaklıkların 50 dereceye ulaştığı yerlerin afet bölgesi ilan edilmesi talebimizi bir kez daha yineliyoruz.

Teşekkürler.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, bu ciddi bir sorun; DEDAŞ, hakikaten Güneydoğu'da zulmediyor millete. Bunu bir araştırma konusu yapalım, artık yeter!

BAŞKAN - Sayın Öztunç...

9.- Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'un, Nurhak ve Türkoğlu ilçelerinde teslim edilen deprem konutlarına ilişkin açıklaması

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, 6 Şubat depremlerinin üzerinden üç yıldan fazla süre geçti; konutlar yapıldı, teslim edildi. Evet, doğru ancak teslim edilirken eksik teslim edildi ve denildi ki: "Göç yolda tamamlanır." Ama maalesef hâlâ tamamlanmadı.

Nurhak ilçemizde Emlak Konuta ait deprem konutları teslim edildi. Emlak Konut öyle bir yönetim atamış ki, öyle bir ait aidat var ki inanın, kiradan daha fazla aidat ödüyor millet, sanki kira öder gibi aidat ödüyor. Binalar yapıldı, teslim edildi, en ufak bir yağmurda dairelerin içi göl gibi oluyor. Türkoğlu ilçemizin Küçükimalı köyünde TOKİ evleri teslim edildi, ev var, elektrik yok; pek çok eksiklik var. Bu eksikliklerin giderilmesi için artık Bakanlığın bir an evvel harekete geçmesi lazım. "Evi size verdik, siz gerisini yapın." olmaz, yanlış yapıyorlar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Kaçmaz...

10.- Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit'in, Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne ilişkin açıklaması

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Aram Tigran, on yedi yıl önce bugün aramızdan ayrıldı. O, ailesi 1915 yılında sürgün edilen Ermeni bir ailenin çocuğuydu. Uğradığı zulme rağmen sanatıyla tüm halklara yüreğini açarak Kürtçe, Ermenice ve Arapça şarkılar söyledi. Barışa duyduğu özlemi "Dünyaya bir daha gelsem ne kadar tank, tüfek ve silah varsa hepsini eritip saz, cümbüş ve zurna yapacağım." sözleriyle ifade etti.

Tigran'ın vasiyeti memleketi Diyarbakır'a gömülmekti fakat o gün buna izin verilmedi, artık onun da Amed'e kavuşması için doğru bir zamandayız çünkü bugün büyük bir barışın arifesindeyiz. Büyük bir destekle çıkaracağımız çerçeve yasayla tüm kaybettiklerimizi onurlandırabiliriz, bunlardan biri de şüphesiz halkların bülbülü Aram Tigran olacaktır. Bu vesileyle, Aram Tigran'ı saygıyla ve özlemle anıyorum.

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar...

11.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, çerçeve yasanın Komisyonda kabul edilmesine ilişkin açıklaması

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Barış ve demokratikleşme sürecine ilişkin çerçeve yasanın eksik yönleri bulunsa da Komisyonda kabul edilmesini Kürt meselesinin çözümü açısından tarihî bir adım olarak değerlendiriyoruz. "Kürt sorunu çözülene kadar Kürt'üm." diyerek barış yolunda duruş sergileyen rahmetli Sırrı Süreyya Önder'i ve barış yolunda hayatını kaybeden herkesi rahmetle anıyoruz.

Dileğimiz, bu iradenin Genel Kurulda geniş bir uzlaşıyla karşılık bulması ve barışın güçlenmesine kalıcı katkı sunmasıdır. Bu tarihî fırsatı kalıcı bir barışa dönüştürmek Meclisin ve toplumun tüm kesimlerinin ortak sorumluluğudur. Bu süreçte yapıcı katkı sunan siyasi partilere ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Urfa'nın bir milletvekili olarak en büyük temennim; bu barış ikliminin Urfa'ya nefes aldırması, çiftçilerimizin artık -elektrik yok- elektrik kesintileriyle anılmaması, üretimle ve huzurla anılmasıdır.

BAŞKAN - Sayın Kaya...

12.- İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'nın, sosyal yardımlardan faydalanan vatandaşların sorunlarına ilişkin açıklaması

MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde yaklaşık 38.400 vatandaşımız sosyal yardımlardan faydalanmaktadır. Yardıma muhtaç sayısının fazlalığı ve ödenen miktardan bağımsız olarak geçmişte bu ödemeler PTT aracılığıyla yapılırken uygulama değiştirilip Halkbank şubelerine devredilmiştir. İnsanlar Aile Kart'ını alabilmek için gece yarısından itibaren banka önünde sıraya girmek zorunda kalmaktadır. Yaşlısı, engellisi, kadınları ve çocuklarıyla insanlar temel bir sosyal yardıma ulaşabilmek için saatlerce kuyruk beklemektedir. Buna bankanın kendi müşterilerini de dâhil ettiğinizde işlem yaptırmak hayli zorlaşmaktadır. Üstelik, bu sorun yalnızca Siverek'te değil yetersiz altyapı olan bütün yerlerde yaşanmaktadır.

Sosyal yardım vatandaşın yükünü hafifletmek için vardır, yeni mağduriyetler oluşturmak için değil. Devletin görevi yalnızca yardımı sağlamak değil, o yardımı insan onuruna yakışır, kolay, erişilebilir ve düzenli bir şekilde vatandaşına ulaştırmaktır.

BAŞKAN - Sayın Bülbül...

13.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın'da başlayan incir sezonuna ilişkin açıklaması

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Gökyüzünün altındaki en güzel yeryüzü Aydın'ın sarı lopu, güzel inciri; incir sezonu Aydın'da başlıyor. Üretici büyük bir sıkıntı ve bilinmezlik içinde; fiyat belli değil, piyasayı, fiyatı belirleyecek bir kurumsal yapı yok. Çay fiyatı gibi taban fiyatı yok. Üretici taban fiyat istiyor. İncir ve üreticisi yıllardır tüccarın, ihracatçının eline ve insafına bırakılıyor. Tarım Bakanlığı ne iş yapıyor? Üretici çözüm istiyor, çözüm belli: Yeni Parti.

BAŞKAN - Sayın Şanlıtürk...

14.- Ordu Milletvekili Naci Şanlıtürk'ün, Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'ndeki meyhanelere ilişkin açıklaması

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) - Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde geçmiş yıllarda ruhsatlandırılmış ve "eğlence mekânı" adı altında faaliyet gösteren sokak aralarındaki yaklaşık 10 meyhane mahalle sakinlerinin huzur ve güvenliğini tehdit etmektedir. Bu mekânlarda neredeyse her gün kavga ve olay yaşanmakta, zaman zaman can kayıpları meydana gelmektedir. Çocuklu ailelerin yaşadığı binaların giriş katlarında meyhane bulunması ve açıkta içki satılması kabul edilemez bir durumdur. Gece geç saatlerde sabaha kadar süren gürültü, bağrışma ve kavgalar mahalle yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir.

Muhtarın girişimleriyle 6 binden fazla vatandaş ve mekân sahipleri bu işletmelerin şehrin uygun bir diğer bölgesine taşınmasını talep etmişlerdir. Büyükşehir ve ilçe belediyesi, imar planında bu işletmelere uygun bir alan belirlemelidir.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Bilici...

15.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, Adana'nın Avrupa'nın geri dönüşüm çöp ambarı hâline dönüştüğüne ilişkin açıklaması

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Haftalardır, aylardır yazılıyor, çiziliyor, konuşuluyor; Adana, Avrupa'nın geri dönüşüm çöp ambarı hâline dönüştü ve Adana bu konuda gerçekten alarm veriliyor. Bu geri dönüşümler Çin veya diğer ülkeler yerine yönünü Türkiye'ye ve Adana'ya çevirdi. Bu atıklar tarım arazilerini, sulama kanallarını ve havayı zehirlemekte; çevreyi, doğayı ve insan sağlığını da tehdit etmekte.

Adana, geri dönüşüm ve Avrupa'nın çöpüyle değil tarımıyla, bereketiyle, ovasıyla, yöresel lezzetleriyle, yaylalarıyla ve turizmiyle anılmalıdır diyorum, herkesi duyarlı olmaya davet ediyorum ve bu konu hususunda Meclis araştırması komisyonu kurulmalıdır diyorum.

BAŞKAN - Sayın Güneş...

16.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na ilişkin açıklaması

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde Türkiye, değişen küresel güvenlik ortamında dost ve kardeş ülkelerle dayanışmasını güçlendirmeye, bölgemizde barış ve istikrarın tesisine katkı sunmaya devam etmektedir. Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan arasında imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması da bu iradenin güçlü ve tarihî bir göstergesidir. Köklü kardeşlik bağlarımızı stratejik bir ortaklığa dönüştüren bu anlaşma, 3 ülkenin ortak güvenliğini ve caydırıcılık kapasitesini güçlendirecek, savunma sanayisinde iş birliğini geliştirecek, askerî koordinasyonu artıracak ve başta terör olmak üzere ortak tehditlere karşı mücadelemize önemli katkılar sağlayacaktır. Bu tarihî adım, bölgenin geleceğinin dayanışması ve bölgesel sahiplenme anlayışıyla şekillendirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Mekke Ortak Savunma Anlaşması'nın ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Ertuğrul...

17.- Zonguldak Milletvekili Eylem Ertuğ Ertuğrul'un, üniversiteli gençlerin barınma ve geçim krizine ilişkin açıklaması

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Yine bir üniversite tercih dönemi; gençlerin ve ailelerin en büyük gururu yaşaması gereken bugünler ne yazık ki derin bir barınma ve geçim krizinin gölgesinde geçiyor. Bugün bir gencin iyi bir üniversite kazanması yetmiyor, bağlanan burslar aylık en temel masrafları bile karşılamaktan çok uzak. Yetersiz kapasiteler nedeniyle kamu yurtları ile özel yurtlar arasındaki fiyat farkları 13 ila 32 kata kadar ulaşmış durumda. Ayrıca, özel yurt ücretlerinde geçen yıl içerisinde yüzde 53 artış yaşanması ailelerin omzundaki yükü taşınamaz bir hâle getirdi ve bu ağır tablo maalesef rakamlara da yansıyor. Sadece 2025 yılında 57.435 öğrenci imkânsızlıklar yüzünden kaydını dondurmak zorunda kaldı.

Barınma ve beslenme bir lüks değil eğitimin en temel şartıdır. Gençlerimizin tek kaygısı dersleri olmalıdır, başlarını sokacak bir çatı bulmak ya da eğitimini yarıda bırakmak değil.

BAŞKAN - Sayın Tanal...

18.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Tarım ve Orman Bakanlığına sormak istediği soruya, Şanlıurfa'nın elektrik sorununa ilişkin açıklaması

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Tarım ve Orman Bakanlığına soruyorum: Şanlıurfa'nın Eyyübiye ve Karaköprü ilçelerinin çiftçileri kendi ziraat odalarını kurmak istiyor, başvurular yapılıyor. Ardından muhtarlara "Başvurumdan feragat ediyorum." içerikli dilekçeleri imzalatılarak geri alınıyor. Soruyorum: Bu feragat dilekçelerini kim hazırlıyor, kim dağıtıyor, kim topluyor, kimin koltuğunu koruyorsunuz?

Şanlıurfa'nın daha küçük ilçeleri Hilvan ve Bozova'da ziraat odası varken nüfusu ve tarımsal potansiyeli çok daha büyük olan Eyyübiye ve Karaköprü'de neden ayrı ziraat odası açılması engelleniyor? Anayasa'nın 135'inci maddesi ve 6964 sayılı Kanun açıktır: Yasal şartları oluşmuşsa, çiftçinin hak ve menfaati gerektiriyorsa odalar kurulmalıdır.

Tarım ve Orman Bakanlığı ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğini göreve davet ediyorum; siyasi hesaba değil hukuka ve çiftçinin iradesine bakın. Ziraat odaları, siyasetçinin değil çiftçinin evidir. Çiftçi iradesinden elinizi çekin.

Ve Sayın Özlem Zengin burada "Şanlıurfa'nın elektrik sorunu varsa çözeceğiz..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Şanlıurfa'nın elektrik sorunu var! Şanlıurfa'nın elektrik sorunu var! Şanlıurfa'nın elektrik sorunu var! Şanlıurfa'nın elektrik sorunu var! Buyurun Sayın Özlem Hanım "Çözeceğiz." dediniz, kaç ay geçti üzerinden; yirmi dört yıl geçti, hâlen çözmüyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Aygun...

19.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, LGS tercihlerine ilişkin açıklaması

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Dünya, yapay zekâ üzerine yeniden şekilleniyor. Bilim okulları ve yapay zekâyı önceleyen okullar öncelik olmalıdır. LGS sonuçları, gençlerin Millî Eğitim Bakanlığının çok önünde olduğunu ortaya koyuyor. Bu yıl LGS'de derece yapan çocuklarımızın neredeyse tamamı fen liselerini tercih etmiştir. İmam-hatip mezunları bile lisede imam-hatip liselerini seçmedi. İdeolojik değil, ülkenin ihtiyaçlarına uygun okullar açın. İmam-hatip ve meslek liselerinin kontenjanında boşluklar dikkat çekiyor. İlk tercihine imam-hatip yazan öğrenci sayısı 936, meslek lisesi yazanlar 160, Anadolu lisesi yazanlar 1.444, fen lisesi yazanlar ise tam 9.463 olarak gerçekleşti. Bu rakamı dikkate alın.

Ayrıca, meslek liselerinin ülkemizde cazibe olmaması ayrıca düşünülmesi gereken bir konu. Bu konunun üzerine tartışarak bu okulların özendirilmesi konusunda projelendirilmesi gerekiyor. Yakın, kısa zamanda sanayide usta bulamayacağız, fabrikalarda teknik kadro bulamayacağız; bunu bugünden düşünelim, yarın geç olabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Konukçu...

20.- İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'nun, aşırı sıcaklarda emekçiler için yapılması gerekenlere ilişkin açıklaması

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - İklim krizinin derinleşmesiyle her yıl daha uzun süren ve şiddetlenen sıcak hava dalgaları nedeniyle tüm emekçiler için çalışma koşulları insani olmaktan tamamen çıkmıştır. Ülkemizde emekçiler düşük ücretler, uzun çalışma saatleri, güvencesizlik ve sendikasızlaştırmayla zaten ağır biçimde sömürülmektedir. Yüksek sıcaklık ve neme uzun süre maruz kalmak böbrek yetmezliği, kronik kalp ve damar hastalıkları, beyin hasarları gibi pek çok ciddi sağlık sorununa yol açmaktadır. Özellikle inşaat, tarım, kurye, belediye hizmetleri ve yol yapımı gibi açık alanlarda çalışan emekçiler bu durumdan doğrudan ve şiddetli bir biçimde etkilenmektedir. Bu nedenle, aşırı sıcaklarda, yüksek riskli dönemlerde açık alan çalışmaları durdurulmalı ve emekçilere ücret desteği sağlanması yasal güvence altına alınmalıdır.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Kamaç...

21.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın, Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne ilişkin açıklaması

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

"Dünyaya bir daha gelirsem ne kadar tank, tüfek ve silah varsa hepsini eritip saz, cümbüş ve zurna yapacağım." Bugün, Mezopotamya'nın büyük sanatçısı, Kürt müziğinin unutulmaz sesi Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümü. Silahların sustuğu, ezgilerin konuştuğu bir dünya istiyordu. Ermeni kimliğiyle Kürt

halkının dilini ve kültürünü sahiplenen; halkların acısını, sevgisini ve özlemini ezgileriyle buluşturan bir sanatçıydı. Diyarbakır'da defnedilmeyi vasiyet etmesine rağmen resmî izinler alınamadığı için cenazesi Brüksel'de toprağa verilmiş, mezarına Diyarbakır'dan getirilen toprak dökülmüştür.

Bugün Aram Tigran'ı anarken yalnızca bir sanatçıyı değil; halkların kardeşliğine, barışa ve birlikte yaşama olan inancına adanmış bir hayatı anıyoruz. Silahları sazlara, tüfekleri ezgilere dönüştürebildiğimiz bir dünya dileğiyle Aram Tigran'ı ölüm yıl dönümünde saygı, özlem ve minnetle anıyorum.

BAŞKAN - Sayın Varli...

22.- Van Milletvekili Gülderen Varli'nin, engelli kadınların yaşadıkları sorunlara ilişkin açıklaması

GÜLDEREN VARLİ (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

5 Temmuz 2026 tarihinde Van'da Kadın Meclisimizle birlikte engelli kadınlarla bir araya geldik, yaşadıkları sorunları dinledik. Eğitimden sağlığa, adli süreçlerinden istihdama kadar her alanda ciddi erişim engelleriyle karşı karşıya olduklarını ifade ettiler. Şiddet mağduru engelli kadınlar seslerini duyuramadıkları mekanizmaların eksikliğini özellikle vurgulayarak hem toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle hem de ayrımcılıkla mücadele ediyorlar.

Ayrıca, Van'daki yüksek kaldırımlar, işgal edilen rampalar, üst ve alt geçitlerde çalışmayan veya olmayan asansörler ve erişilmeyen toplu taşıma araçları en temel hakları ulaşmayı dahi engelliyor. Kayyum politikalarıyla kent her geçen gün daha da erişilmez hâle getiriliyor. Bu sorunlar görmezden gelinmemeli ve engellilerin sesi duyulmalı, onların seslerini duymalıyız.

BAŞKAN - Sayın Karaoba...

23.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, kademeli emeklilik talebine ilişkin açıklaması

ALİ KARAOBA (Uşak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kademeli emeklilik talebini gündeme getirmek istiyorum. Emeklilik sisteminde aynı şartlarda yıllarca çalışan insanlar arasında yalnızca birkaç gün, birkaç ay nedeniyle oluşan büyük farklılıklar toplum vicdanını yaralıyor. Bir vatandaşımız emeklilik hakkına kavuşurken aynı iş yerinde aynı şartlarda çalışan ve ondan yalnızca birkaç ay sonra sigortalı olan başka bir vatandaşımızın yıllarca daha çalışmak zorunda kalması adalet duygusunu zedeliyor. Adil, öngörülebilir ve hakkaniyetli bir geçiş sistemini yapmak zorundayız. Kademeli emeklilik düzenlemesiyle özellikle EYT sonrasında emeklilik hakkı için uzun yıllar beklemek zorunda kalan vatandaşlarımızın mağduriyetinin giderilmesini istiyoruz. Devletimizin görevi, yalnızca bugün çalışanı değil yarının emeklisini de düşünmektir. Gelin, çalışanlarımızın sesine kulak verin, emeklilikte adaleti sağlayacak kademeli ve hakkaniyetli bir düzenlemeyi hep birlikte hayata geçirelim. Kademeli emeklilik haktır.

BAŞKAN - Sayın Kara...

24.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, Hatay'daki taş ve maden ocaklarına, beton santrallerine ilişkin açıklaması

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ederim Başkanım.

Hatay'da taş ocakları, maden ocakları ve beton santralleri için "İhtiyaç var, deprem oldu." diyerek hepimiz maalesef resmen ölüyoruz. Küçükbaş, büyükbaş hayvanlar, tarım alanları, su kaynakları maalesef çok etkileniyor. Trafik yükü arttı; bütün yollar toz duman, perişan; patlatmalardan dolayı evler hasarlı hâle geldi. Bakın, Yayladağı ilçemizin sınırlarında 75 kirletici tesis projesi var, bunların 34'ünde "ÇED Gerekli Değildir" denmiş. Yukarıokçular Mahallesi tek başına ele alınması gereken, çevre tahribatına yol açan bir mahalle. Yine Dörtyol Geçilmez Kanyonu doğal bir harika ama bu Amanos

Dağları'ndaki önemli ekolojik alanın etrafı taş ocaklarıyla dolu. Deprem bahanesiyle Hatay'ı maden ocaklarının, vahşi madenciliğin insafına terk etmeyelim.

BAŞKAN - Sayın Kordu...

25.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, İliç'te 9 işçinin yaşamını yitirdiği katliamın davasına ve Karlıova'daki JES çalışmasına ilişkin açıklaması

AYTEN KORDU (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Erzincan'ın İliç katliamında 9 işçinin yaşamını yitirdiği davada kamusal sorumluluk dâhil edilmediği gibi, siyanüre terk edilen toprakların yaşam alanlarında yarattığı tehlikenin hesabının verilmediği gibi, yine hisseleri satın alan Cengiz Holdinge geçici çalışma izni verilmesi de bu davanın nasıl taraflı ilerlediğini çok açık göstermektedir. Bu çalışma izni derhâl iptal edilmelidir.

Yine, Karlıova Licikli yurttaşlar JES çalışmasının yer altı su kaynaklarını, meraları, tarım ve hayvancılığı tehdit edeceğini bilimsel ve yaşamsal gerekçeleriyle açıklamasına rağmen, şirketleri korumak amacıyla bölgeye gönderilen Jandarmayla karşı karşıya getirilmesi siyasi iktidarın talan yasalarına yol vermesinin bir sonucudur.

İliç'te, Kaz Dağları'nda, Varto'da, Karlıova'da, talanın olduğu her yerde aynı şeyi söylüyoruz: Demokratik, özgür, eşit bir yaşamı her alanda temel mücadele olarak gördük ve temel mücadele gerekçemizdir. Demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü yaşamın tüm alanlarda gerçekleşmesi için de tüm halklarla mücadelemize devam edeceğimizi belirtmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Dinçer...

26.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, kiraların üzerindeki stopaj yüküne ilişkin açıklaması

TALAT DİNÇER (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Enflasyonu artıran en önemli etkenlerden biri kiralardır ve kiraların üzerindeki stopaj yüküdür. Özellikle barınma krizinin son safhalara yükseldiği şu dönemde kiraların üzerindeki stopaj yükü maalesef kiracıyı da sıkıntıya sokmakta, mülk sahibini de sıkıntıya sokmaktadır. Aynı şekilde iş yerlerinde de kira stopajı kiralayan kişinin üzerinde kalmaktadır, bu da ikinci bir kira öder gibi bir stopaj yükünü oluşturmaktadır. Bu kiraların üzerindeki stopaj yüklerinin yeniden düzenlenmesi, en azından hayat pahalılığını biraz azaltacak şekilde bir düzenlemenin yapılması son derece önemlidir çünkü iş yerlerinde mülk sahibi olanda herhangi bir stopaj yükü yok ama kiracı olanda ekstra bir stopaj yükü vardır. Bunun, bu stopajın düzenlenip kaldırılması da piyasayı rahatlatacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Suiçmez...

27.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Hatay Milletvekili Can Atalay'a ilişkin açıklaması

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, madem çözüm sürecini Türkiye Büyük Millet Meclisi yönetiyor, o zaman bu konudaki samimiyetin ortaya konulması için ilk adımı iktidardan değil Türkiye Büyük Millet Meclisinden başlatalım. Daha önce Genel Kurulda okuduğumuz Hatay Milletvekili Can Atalay hakkındaki Anayasa Mahkemesi kararının gereğini yerine getirmek üzere mahkemeye yazı yazarak Can Atalay'ın Meclise getirilmesinin ve milletvekilliği yeminini yapmasının, göreve başlamasının önünü açalım. Eğer gerçekten çözümden ve demokrasiden söz ediliyorsa bunun gereğini burada, Mecliste gösterin. Samimiyet tam da buradan belli olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Yaz...

28.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, insanoğluna ilişkin açıklaması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - İnsanoğlu, Rabb'i onu deneyip de kendisine ikramda bulunduğunda, ona bol bol nimetler verdiğinde "Rabb'im bana ikram etti." der ama onu deneyip rızkını daraltınca da "Rabb'im beni aşağıladı." der. Hayır, yetime ikram etmiyorsunuz, yoksulu yedirme konusunda birbirinizi teşvik etmiyorsunuz; haram, helal demeden mirası, beytülmalı alabildiğine yiyorsunuz; malı daha pek çok seviyorsunuz. Hayır, yeryüzü parça parça olup dağıldığı zaman, Rabb'inin emri gelip melekler sıra sıra dizildiği zaman, o gün cehennem de bütün dehşetiyle getirildiği zaman, işte, o anda insanoğlu tüm yaptıklarını birer birer hatırlar ama bu hatırlamanın ona hiçbir faydası yoktur, "Keşke bu hayatım için önceden bir şey yapsaydım." der. Artık o gün Allah'ın edeceği azabı kimse edemez, onu vuracağı bağı kimse vuramaz, Allah şöyle der: "Ey, huzur içinde olan nefis! Sen ondan razı, o da senden razı olarak Rabb'ine dön ve cennetime gir."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Seyda, mesaj kimeydi?

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Size, herkese.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Bu da güzel, teflon tava gibiler!

BAŞKAN - Sayın Dindar...

29.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, tutuklanan Furkan Oğlak'a ilişkin açıklaması

MAHMUT DİNDAR (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bu ülkede artık insanlar, yalnızca konuştukları dil nedeniyle değil dinledikleri şarkılar nedeniyle de yargılanıyor. 18 yaşındaki Furkan Oğlak Kürtçe şarkı dinlediği için önce ırkçı saldırıya uğradı, ardından tutuklandı. Hakkında hazırlanan iddianamede milyonlarca yurttaşın ana dili olan Kürtçe yabancı dil olarak tanımlanmış. Bir dili suçun delili, bir halkın kültürünü kriminal bir unsur hâline getiren bu anlayış, hukukun değil inkâr siyasetinin ürünüdür. Barışı konuştuğumuz bugünlerde bu zihniyeti bir kere daha kınıyoruz. Ana dili suç sayan, kültürel kimliği yargılayan bu zihniyetle toplumsal barış nasıl kurulacaktır? Kürtçe ne yabancı bir dildir ne de suç unsurudur. Yabancı olan halkların diline, kimliğine ve eşit yurttaşlık hakkına düşman bu ayrımcı zihniyettir. Bu hukuksuzluğa derhâl son verilmeli, Furkan serbest bırakılmalıdır.

Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Olan...

30.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, Orman teşkilatında yapılması planlanan düzenlemeye ilişkin açıklaması

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Teşekkürler Başkan.

Orman teşkilatında yapılması planlanan yeni düzenlemeyle birlikte il müdürlüklerinin bölge müdürlüklerine bağlanması öngörülmektedir. Bitlis, bölgedeki en geniş orman varlığına sahip illerden biridir. İlimizde 165 bin hektar orman ve fundalık alan, 298 bin hektar çayır ve mera yüzde, 135 bin hektar tarım arazisi bulunmaktadır. Bu güçlü doğal potansiyel Bitlis'i orman bölge müdürlüğü için en doğru ve en güçlü adaylardan biri hâline getirmektedir. TÜİK'in verilerine göre 2025'te Bitlis için istihdam oranının yüzde 45'ten yüzde 40,7'ye, iş gücüne katılım oranının yüzde 50,9'dan yüzde 44'e düştüğü de göz önüne alındığında orman bölge müdürlüğünün Bitlis'e kazandırılması sadece orman yönetimi açısından değil istihdam, kamu yatırımları ve bölgesel kalkınma bakımından da ilimize önemli katkılar sağlayacaktır.

BAŞKAN - Sayın Gürer...

31.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, POMEM alım süreçlerine ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

POMEM ya da Polis Meslek Eğitim Merkezi polis memurlarını yetiştirmek üzere mesleki eğitim veren öğretim kurumlarıdır. POMEM alım süreçlerinde fırsat eşitliği, liyakat, hakkaniyet ve kamu yararı ilkelerinin gözetilmesi önemlidir. Başvurularda uygulanan 10 katı çağrı kuralının kaldırılması; lisans ve ön lisans kontenjanlarının adaletli dağıtılması, eğitim, askerlik, çalışma hayatı ve ekonomik sebepler nedeniyle başvuruyu ileri yaşlarda yapmak zorunda kalan adaylar dikkate alınarak yaş sınırının yükseltilmesi; başvuru ücretinin başvuru aşamasında tahsil edilmesi, ön sağlık muayenesinin ilk öncelikle yapılması, başvuru yaptığı hâlde sınav ve mülakat aşamalarına katılamayan adaylara yönelik gerekli idari tedbirlerin alınarak kontenjan kayıpların önlenmesi hususlarında gerekli düzenlemeler beklentidir. Bakanlığın bu konuda talepleri değerlendirmesi ve buna göre düzenlemeler yapması talep edilmektedir.

BAŞKAN - Sayın Öztürkmen...

32.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, Barak Ovası'nın sulanması projesine ilişkin açıklaması

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Milletvekili olduğumda yaptığım ilk konuşmada Gaziantep'te Barak Ovası'nın sulanması konusunu gündeme getirmiştim. O gün ortaya çıkmıştır ki AKP iktidarı tarafından 2019 senesinde Barak Ovası'nın sulanması projesi bütçeden ve programdan çıkarılmıştı. Daha sonra defalarca Mecliste, basında gündeme getirdikten sonra nihayet geçtiğimiz sene Barak Ovası'nın sulanması konusunda gerekli olan P3 pompa sisteminin ihalesinin yapılacağı duyurulmuştu ve geçtiğimiz senenin ağustos ayında ilk kez ihaleden sonra temel atma törenin yapılacağı açıklanmıştı. Oysa, aradan geçen bir seneyi aşkın süreden sonra ne ihale yapıldı ne de temel atma töreni yapıldı. AKP iktidarı hep söylediğim gibi aldatma ve kandırmaca partisi olduğunu bir kez daha ifade etmiştir. Barak Ovası tez zamanda P3 pompa sisteminin hayata geçirilmesini bekliyor.

BAŞKAN - Sayın Çalışkan...

33.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, deprem sonrası Hatay'daki iş yeri sorununa ilişkin açıklaması

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Deprem sonrası Hatay'ın en büyük sorunlarından biri hâlen iş yeri sorunudur. Esnafımız büyük bir umutla iş yerlerinin teslim edilmesini bekliyor. Bu kapsamda yürütülen inşa faaliyetlerini kıymetli buluyoruz, ancak Antakya Küçük Sanayi Sitesi'nde 400'ün üzerinde iş yeri yıkıldı, sadece 51 tanesi yapıldı. Bu durum, esnafımızı zor duruma soktuğu gibi, istihdam ve göç gibi sosyal yaralara yol açıyor. Ayrıca, ödeme fiyatları hayli yüksektir, on yıllık ödeme planına göre 315 metrekarelik bir iş yerinin bedeli 44 milyon liradır. Buna göre, esnaf yüz yirmi ay boyunca ayda 366 bin lira kira ödeyecek. Bununla beraber, konut taksiti, işletme giderlerini düşündüğümüzde son derece çok astronomik rakamlardır, hayal dışıdır; acilen iş yerlerinin teslimi hızlandırılmalı, ödemeler makul, fiyatlar normal düzeye çekilmelidir.

BAŞKAN - Sayın Erdoğan Sarıtaş...

34.- Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ın, Kırşehir Yüksek Güvenlikli Cezaevindeki mahpusların iddialarına ilişkin açıklaması

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kırşehir Yüksek Güvenlikli Cezaevindeki hak ihlalleri sınır tanımıyor. Mahpuslar; darp, kelepçeli muayene dayatması, günde yalnızca bir saat su verilmesi, bulanık ve lağım kokan sudan içmek zorunda bırakılmaları, revir ve hastane erişiminin engellenmesi, mektuplara el konulması ve ortak alanların

kapatılmasından söz ediyor. Yine, mahpus Yunus Özak esas duruş dayatmasına karşı çıktığı için çok sayıda gardiyan tarafından darbedilip yaralanmıştır. Buradan sormak istiyoruz: Cezaevleri, işkence ve onur kırıcı muamele iddialarının yaşandığı yerler mi olacak? Adalet Bakanlığını göreve davet ediyoruz. Bu iddiaların derhâl soruşturulmasını ve ilgili sorumlular hakkında işlem yapılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Parlak...

35.- Hakkâri Milletvekili Vezir Coşkun Parlak'ın, Hakkâri'de yaban keçisi avı için açılan ihaleye ilişkin açıklaması

VEZİR COŞKUN PARLAK (Hakkâri) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Hakkâri'nin Yüksekova ve Şemdinli ilçelerinde 2026-2027 av turizmi kapsamında 3 yaban keçisi avlanmak üzere ihaleye çıkarılmış. Hakkâri'de kaçak avlanmanın dahi önüne geçilmiyorken doğada yaşayan canlıların avlanmasının teşvik edilmesi kabul edilemez. Bakanlık nasıl olur da doğadaki yaban hayvanlarının katledilmesinin önünü açar? Tarım ve Orman Bakanlığının temel görev ve sorumluluğu doğayı ve doğadaki canlıları korumak değil midir? Hakkâri'deki sivil toplum örgütlerini ve halkımızı, ekosistemi tehdit eden bu av partilerini durdurmak için ses çıkarmaya ve harekete geçmeye davet ediyorum.

BAŞKAN - Evet, sayın milletvekilleri, şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Selçuk Özdağ'ın.

Buyurun.

36.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, deprem bölgelerinde iş yeri edinme problemine, tahakkuk eden para cezalarına, özel okullarda öğretmenlik yapanlara ve ücretli öğretmenlere, Gazze Barış Kuruluna, asgari ücrete, infaz düzenlemesiyle ilgili beklentilere ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biraz önce Hatay Milletvekilimiz Necmettin Çalışkan Bey'in söylemiş olduğu gibi deprem bölgelerinde konut edinmeyle ilgili problemler azalmaya başladı ama özellikle iş yeri edinmelerinde ciddi problem var. 44 milyon çok büyük bir rakam ve yüz yirmi ay vadeli olarak bu 100 milyon liraları geçer. O nedenle tekrar yeniden Hükûmetin bunu bir yapılandırma konusunda değerlendirmesini istirham ediyoruz.

Hazine ve Maliye Bakanlığının verilerine göre, 2026 yılın ilk altı ayında tahakkuk eden toplam para cezası 1 trilyon 251 milyar lira, geçen yılın aynı dönemine göre artış yüzde 35,8. Trafik cezaları yüzde 56 artışla 107,5 milyar liraya, idari para cezaları yüzde 46,1 artışla 326 milyar liraya çıktı. Aynı altı ayda ise emekliye, işçiye, memura verilen zam, enflasyonun çok gerisinde kaldı. Asgari ücrete temmuzda tek kuruş ara zam yapılmadı. Devlet bir eliyle üç kuruş zam verirken öteki eliyle o parayı fahiş cezalarla geri alıyor. Avrupa'yla kıyaslayınca tablo daha da acı arkadaşlar. Eurostat'ın Temmuz 2026 verilerine göre Türkiye'nin brüt asgari ücreti 621 avroyla Avrupa Birliği ülkeleri arasında neredeyse en son sırada. Fransa'da hız cezası 135'le 750 avro, Almanya'da 135'le 600 avro bandındayken bizde de benzer cezalar kesiliyor ama Almanya'da ve Fransa'da bir vatandaş bu cezayı 2.000-2.400 avroluk maaşlarla öderken Türk vatandaşı aynı cezayı 621 avroluk maaşından ödüyor. Ceza rakamları aynı ama maaşlar arasında maalesef uçurum var.

Değerli arkadaşlar, diğer bir probleme gelince ücretli öğretmenler -burada âdeta dilimizde tüy bitti- ve özel okulların sorunu. Özel okullarda öğretmenlik yapanlar taban ücret alıyorlardı, onu kaldırdınız 2024 yılında ve o günden beri de o insanlar çok ciddi problemler yaşıyorlar. Bir yandan Millî Eğitim Akademisi kuruyorsunuz, burada kanun çıkarıyorsunuz; ardından "Buraya KPSS üzerinden ihtiyaç oranında öğretmen alacağız, aday alacağız, bu adaylar daha sonra da öğretmen yapacağız." diyorsunuz ama bakıyoruz ki bunlar sayıyı, rakamı, kontenjanı az tuttuğunuz için de özel okullara gitmek zorundalar; asgari ücretin altında çalışıyorlar.

İkinci hususa gelince: Ücretli öğretmenler... Niye ücretli öğretmenler olsun? Demek ki sizin Millî Eğitimde açık var ki, ihtiyaç var ki bunları, bu şahısları, bu öğretmenleri ücretli bir şekilde alıyorsunuz ve bunlarla ilgili olarak lütfen, bir an önce KPSS'den sıralamayı yapın, ihtiyaç kontenjanını çoğaltın ve Millî Eğitim Akademisine 20 bin kişi alacağınıza 40 bin kişi alın. Bu insanları "ücretli öğretmenler" diyerek yine aynı şekilde, asgari ücretin altında ve emekli olamayacak şekilde yani Sosyal Güvenlik Kurumunca kesilen primleriyle ilgili, bunlarla ilgili, emeklilik primleriyle ilgili de sıkıntı olduğunu bilin. 90 yaşına gelse de bu insanların emekli olamayacaklarını da ben Hükûmete bir kez daha hatırlatıyorum.

Gazze'de bir barış kurulu kurulmuştu, Türkiye de bu Barış Kurulunun içerisindeydi biliyorsunuz. Gazze Barış Kurulu, Hamas ve diğer silahlı grupların aşamalı biçimde silahsızlanmasını, İsrail ordusunun Gazze'den çekilmesini ve yönetiminin Filistinli teknokratlardan oluşan sivil bir yapıya devredilmesini öngörüyor. Peki, ben, özellikle Türkiye de buraya üye olduğu için buradan bu Gazze Barış Kuruluna sormaz mıyım 1958 yılında kurulan bu devlet yani bu İsrail denilen devlet -o günden bugüne kadar hiçbir Birleşmiş Milletler kararını tanımadılar- Golan Tepeleri'nden çıkacaklar mı? İşgal ettikleri yeri "İlhak ettik." dediler, hadi çıkartın bakalım. Hani, Şara'yı siz getirmiştiniz ya, o zaman çıkartın göreyim sizi. Lübnan'dan çekilecekler mi? Çekilmeyecekler. Bu, bir projedir ve bu projede Hamas'ın orada silahlarını bırakması, Hizbullah'ın silahlarını bırakması, İsrail'in orada çok rahat bir şekilde başka yerleri işgal etmesi ve güçlenmesi noktasında yapılmış olan bir çabadır.

Bakın, Gazze'de 2023'ten bu yana 75 bin Filistinli hayatını kaybetti, 174.220 kişi yaralandı, geride 65 binden fazla yetim kaldı, 30 binden fazla kadın dul bırakıldı. 1,4 milyon insan önümüzdeki aylarda gıda yokluğundan ölümle karşı karşıya kalacak ve 2,3 milyonluk bir Gazze'de yaklaşık 1 milyon kişi başka yerlere gittiler, başka ülkelere gittiler. Şimdiye dek İsrail vahşeti üzerinde herhangi bir etkisi olmayan Gazze Barış Kurulu somut bir çözüm üretemeyecekse Mısır, Katar, Ürdün, Suudi Arabistan ve diğer bölge ülkeleriyle yeni ve bağlayıcı bir girişim başlatılmalıdır. Öncelik derhâl ateşkes, kesintisiz insani yardım, İsrail'in Gazze'den çekilmesi, Lübnan'dan çekilmesi ve bir an önce Golan Tepeleri'ni terk etmesi istenmelidir; aksi takdirde, bu Barış Kuruluna girmek bir noktada Filistinlilere karşı bence ihanet olarak değerlendirilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edin Sayın Özdağ.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Asgari ücretin satın alma gücü eriyor arkadaşlar, asgari ücrete yılda 1 defa zam yapılıyor. Elbette ki bunları kim veriyor? Hükûmet vermiyor, hazineden maaş ödenmiyor, işverenler ödüyor bunları ve bunlar çoğunlukla daha çok bu AVM'lerde çalışıyorlar, benzin istasyonlarında çalışıyorlar yani böyle tali yerlerde çalışarak 28 bin lira maaş alıyorlar. Memurlara, emeklilere yılda 2 defa zam yapan Hükûmet bu noktada da bir güncelleme yapamaz mı, tekrar yeniden bunlara bir zam düzenleyemez mi ve işverenlerin üzerinde yük olan vergi dilimini azaltamaz mı? Yapabilir. Çok rahat yaparsınız, mesela zenginlerin vergilerini çok rahat sıfıra indirebiliyorsunuz; çok rahat "Gelin, sizinle uzlaşalım." diyorsunuz; 2 milyon, 3 milyon, 4 milyon, 5 milyon dolarları çok

rahat sıfır kuruşa indirebiliyorsunuz. Bununla ilgili ENAG verilerine göre asgari ücret 21.624 liraya, İTO verilerine göre 23 bin liraya, TÜİK verilerine göre 23.423 liraya düşmüş vaziyette yani vatandaşın cebinden yaklaşık ortalama olarak 6 bin lira civarında bir para kesilmiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - O nedenle bununla ilgili olarak bir düzenleme yapmak zorundayız.

Değerli arkadaşlar, mahkûm yakınları... Bugün bunlarla ilgili 12 defa infaz düzenlemesi yapıldı bu Mecliste, 12 defa; daha geçen ay buradan on ikinci yargı paketini çıkarttık. Cezaevlerinde kaç bin kişi var? 430 bin kişi var. Peki, denetimli serbestlikten faydalanan kaç bin kişi var? 500 bin kişi var. 1 milyon kişi bıçak sırtındalar. Bir yandan cezaevlerinde çok aşırı yoğunluk var, cezaevlerinde idare ve gözlem kurullarının keyfîlikleri var ve aynı zamanda hasta mahkûmlarla ilgili ciddi problemler var. Aynı zamanda değerli arkadaşlar, belediyelere operasyon yaptırıyorsunuz ve yapıyorsunuz, bu belediye başkanlarını yüksek güvenlikli hapishanelere gönderiyorsunuz, terör örgütü lideri, çete lideri olarak kabul ediyorsunuz. Ben dün söyledim burada bir Arap atasözünü "Men dakka dukka." dedim, hani diyordu ya Araplar "Çalma kapımı, çalarlar kapını." diye, yarın size de yapılır. Zaten geçmişte yapıldı, biliyorsunuz, Türkiye'de dönem dönem insanlar darbe yediler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Teşekkür ederim efendim.

1960 darbesinden sonra demokratlar; 1971'de solcular; 1980'de solcular, sağcılar, ülkücüler, devrimciler; 1997'de İslamcılar, millî görüşçüler; daha sonra PKK yüzünden bizim çocuklarımız dağlara çıktılar, bunlar bizim çocuklarımızdı, yine onların ailelerini kaybettik; daha sonra da FETÖ yüzünden 1 milyona yakın insanı kaybettik. Şimdi, yine aynı şekilde, bunlarla ilgilenmiyorsunuz ve bunlar bekliyorlar. Ne bekliyorlar? "Yapmış olduğunuz düzenlemeleri bize de yapın." diyorlar. "TCK 158'i bir daha gözden geçirin." diyorlar. "31 Temmuz Covid infaz yasasını tekrar, yeniden değerlendirin ve kendi içinde çelişkiler barındıran bu düzenlemeleri veya düzelttiğiniz hususları tekrar, yeniden düzeltin." diyorlar. Çek mağdurları var burada ve bir yandan da disiplin cezaları almışlar. Bu disiplin cezaları nedeniyle de dışarı çıkamıyorlar. Bu disiplin cezalarını yeniden gözden geçirin. İdare ve gözlem kurullarına da dışarıdan insanların girebilmesini, barolardan veya başka yerden insanların girebilmesini ve bunların objektif kararlar vermesini temin edin diyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez.

Buyurun.

37.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Ankara'daki NATO Zirvesi'nin ardından Amerika Başkanı Trump'ın açıklamalarına, Suudi Arabistan ve Pakistan'la imzalanan Mekke Anlaşması'na ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Geçtiğimiz ay Ankara'da NATO zirvesi düzenlendi. Bu zirvenin ardından Amerikan Başkanı Trump Türkiye'yle ilgili çok önemli ifadeler kullandı. Bunlardan bir tanesi, dedi ki: "Türkiye bize çok sadık oldu, çok sadık bir ülke oldu, başka ülkelerden beklerdik ama asıl sadakati bize Türkiye gösterdi." Bunu Trump söyledi. Yine, dedi ki: "Aslında Türkiye savaşa girecekti, ben söyledim, rica

ettim, benim ricam üzerine Türkiye savaşa girmedi.” Çok önemli bir laf, savaş yetkisini sanki kendisi deruhte etmiş gibi bunu açıkça söyledi. Yine, başka bir şey daha söyledi: “İran savaşında Türkiye bizim için her şeyi yaptı, her türlü desteği verdi.” Bütün bu açıklamalardan sonra ne Dışişleri Bakanlığından ne iktidar cenahından bir tek kelime, değerlendirme, eleştiri, itiraz, yalanlama veyahut da Amerikan Büyükelçisini çağırıp da “Sen ne diyorsun? Bak, senin Başkanın neler söylüyor?” diyerek kendisine herhangi bir ikaz yapılmadı.

Tabii, önceye gittiğimiz zaman, buradaki görevli Amerikan Büyükelçisi -Türkiye için “Bizden randevu istiyorlar.” demişti zamanın Amerikan Dışişleri Bakanı- kendisi de şunu söylemişti: “Bizden meşruiyet istiyorlar, istedikleri o, vereceğiz o meşruiyeti.” Sonra da Türkiye’nin bulunduğu coğrafyayla ilgili “Bunlara müşfik bir monarşi lazım.” dedi. Ardından yürütülmekte olan bizim “ihanet süreci” dediğimiz, sizin başka isimler taktığınız süreçle ilgili “4 bölgede bulunan Kürtleri bir araya getirecektir bu süreç.” dedi. Şimdi, bunlarla ilgili hiçbir açıklama yapmadınız, hiçbir değerlendirme yapmadınız.

Dün akşam saatlerinde basına bir haber düştü -basından öğrendik her zaman olduğu gibi, sizden bir şey öğrenemiyoruz- düşen habere göre Sayın Erdoğan yanındaki ekibiyle beraber Mekke’ye gitmiş ve orada bir anlaşma imzalanmış. Evet, anlaşmanın metni burada, Mekke Anlaşması imzalanmış, işin içerisinde Suudi Arabistan var ve Pakistan var. Bir pakt oluşturmuşuz ve bu 3 ülke imzalamış oldukları bu anlaşmayla kendilerinden herhangi birine bir saldırı gerçekleşirse bu tamamen hepsine yapılmış gibi kabul edilip bir savunma yapılacakmış. Şimdi, tabii, bunu AKP’lilerden bugün dinledik, çok başarılı bir anlaşma olarak lanse ediyorsunuz. Ben söz konusu anlaşmayla ilgili bir değerlendirme yapacağım ve ne tür riskler barındırdığını, ne tür sorunlar getirebileceğini Meclisin kayıtlarına geçmek açısından sizlerle paylaşacağım.

Bir kere, Sayın Erdoğan bunu imzaladı fakat hangi yetkiyle imzaladı? Burada, mutlaka ve mutlaka Parlamentoda Anayasa 90’a göre bu sözleşmenin gelip onaylanması lazım, enine boyuna, bütün ayrıntıların burada konuşulması lazım.

İkincisi: Bu aralar nasıl bir tehdit var? Türkiye’ye nasıl bir tehdit var? İran’a tehdit var, Pakistan’a tehdit var; Türkiye’ye nasıl bir tehdit var, bunu açıklamanız lazım. Peki, Suudi Arabistan’a olan tehditle alakalı, biliyorsunuz, İran savaşında İran Suudi Arabistan’daki birçok Amerikan üssünü vurdu ve hâlâ devam eden bir savaş var ve İran’ın her an Suudi Arabistan’a karşı bir saldırı düzenlemesi ya da kendi savunma hakkını tesis edercesine bir saldırı, karşılık vermesi mümkün. Şimdi soruyorum: Böyle bir olay olduğu zaman bu savaşa biz girmiş mi olacağız? Böyle bir çatışma ortamında Türkiye hangi pozisyonda yer alacak ve bizatihi İran’a karşı savaşa girecek mi? Bu son derece tehlikeli bir durum.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Çok tehlikeli.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Yanı sıra, Suudi Arabistan ile Yemen’in çatışması yıllardan beri devam ediyor. Babülmendep Boğazı’ndan Amerikan savaş gemileri bir buçuk yıldır geçemiyor ve Amerika bu konuda son derece hassas. Şimdi, eğer Yemen ile Suudi Arabistan arasında bir çatışma çıkarsa ki aktif çatışma hâlen var ve Suudi Arabistan derse ki: “Gel, bu savaşa gir, bize yardım et, Babülmendep Boğazı’nı açalım.” Ne işimiz var bizim orada Allah aşkına? Türk askerini oraya göndermeye ne gerek var? Neden bu riski alıyoruz? Böyle bir tehlike karşısında biz ne yapacağız? Bunların cevabı yok; son derece önemli iki ayrıntıdan bahsediyorum.

Yanı sıra, İbrahim Anlaşmaları imzalandı İsrail’i korumak için. Şu anda Suudi Arabistan İbrahim Anlaşmaları’na girmese de İsrail’le çok yakın ilişki kuruyor ve yakında İbrahim Anlaşmaları’na imza atacak. Peki, İbrahim Anlaşmaları’na Suudi Arabistan imza attığı zaman, yarın herhangi bir çatışma olursa, İsrail’le ilgili bir gelişme olursa biz bu paktın yanında mı olacağız? İsrail’i destekleyecek miyiz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bu son derece tehlikeli, son derece riskli bir şeydir ve bunun arkasında hem İsrail vardır hem Amerika vardır ve özellikle İran'a karşı bir Sünni bloku oluşturulmak için imzalanmıştır.

Arkadaşlar, bu, Parlamentoya gelmeli, bu son derece tehlikeli durumun bütün ayrıntıları konuşulmalı.

Başka bir konu daha: Biz NATO üyesi bir ülkeyiz, NATO'nun en büyük 2'nci ordusuna sahibiz ve NATO'nun 5'inci maddesi var, diyor ki NATO 5'inci maddesi "NATO üyesi ülkelerden herhangi birine bir saldırı gerçekleşirse bu NATO'nun tamamına yapılmış kabul edilir ve buna mukabil NATO o ülkeyi korur." Şimdi, buradan başka bir yere varacağım; İran, Suudi Arabistan'a saldırdı, Suudi Arabistan'a saldırması hâlinde bize saldırmış olacak. Biz de NATO üyesi bir ülkeyiz. Yarın Amerika "NATO 5'inci maddesini çalıştırıyorum ve bu NATO'nun tamamına yapılmıştır." derse ve bir savaşa girerse veya 1 Mart tezkeresinde bu çatı altında reddettiğimiz Amerikan varlığını yeniden bu maddeye dayalı olarak Türkiye'de konuşlandırmaya kalkarsa ne yapacaksınız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Yine, NATO zirvesinden sonra imza atılan bir belge var, biliyorsunuz. Nedir o belge? İran'ın nükleer programını bir tehdit olarak kabul ettiler ve yanı sıra, Hürmüz Boğazı'nın açılmasıyla ilgili, oranın güvenliğiyle ilgili önlem alınmasını gerektiren bir maddeyi kabul ettiler ve hemen ardından hem Dışişleri Bakanımız hem de Millî Savunma Bakanımız dedi ki: "Hürmüz Boğazı'ndaki mayınların temizlenmesi için biz gereğini yapacağız." Şimdi soruyorum size: Böyle bir tehdit karşısında biz kimin yanında olacağız? Hani yurtta sulh, dünyada sulhtu; biz böyle bir politikayı takip ediyorduk, ne işimiz var böyle bir savaşta? Amerika'nın ve İsrail'in istemiş olduğu, İran karşıtı bir Sünni blokun içerisinde olup biz İsrail'in politikalarına niye hizmet edecek adımlar atıyoruz? Bunların tek tek cevabının verilmesi lazım.

Gelelim Pakistan'a.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkanım, bitireceğim, rica ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Pakistan bizim kardeşimiz, dost ve kardeş ülkemiz fakat Pakistan'ın kendine özgü sorunları var. Mesela şu anda aktif olarak Pakistan, Afganistan'la savaş hâlinde. Yarın bize "Ben Afganistan'la savaş hâlindeyim, Afganistan bana saldırıyor. Gel bakalım yardım et." derse, biz de bu anlaşma gereği Afganistan'a gidersek, yardımcı olursak, altını çizdiğim bir konu var, 600 bin Afgan mülteci var burada, kaçak, bu ülkede dağda, bayırda yaşayan, köylerde yaşayan 600 bin Afgan var, bunlar da bir iç karışıklığa sebep olursa ne yapacaksınız?

Başka bir konu daha: Bundan birkaç ay önce Pakistan, Hindistan'la savaşa girdi ve Sayın Erdoğan da o zaman -bana göre haklı- Pakistan'ın yanında durduğumuzu ifade etti. Pakistan kardeş bir ülkemiz bizim ve bu destek açıklandıktan sonra Türkiye İHA'ları, SİHA'ları gönderdi Pakistan'ın yanında olduğunu göstermek için, hemen Hindistan gereğini yaptı, çok ciddi ticaret önlemleri aldı, birçok şirketimizi kapattı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Son bir cümleyle tamamlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bütün bunların hiçbiri düşünülmeden sadece Amerika istedi diye, İsrail arkasında duruyor diye, Orta Doğu'da Amerikan ve İsrail'in güvenliğini sağlayacağız diye son derece anlamsız ve tehlikeli bir anlaşmaya imza attınız. Bu anlaşma Anayasa 90'a göre burada onaylanmalı, Mecliste bütün ayrıntılarıyla konuşulmalı ve tartışılmalı. Milletin gözünden,

Parlamentonun gözünden ve dikkatinden kaçırarak gidip Mekke'de imzaladığınız o anlaşmayla bu ülkenin istikbalini tehlike altına atamazsınız. Hem Millî Savunma Bakanı hem de Dışişleri Bakanı gelecek buraya, bütün açıklamaları yapacak, o anlaşma Parlamentoya gelecek, bütün kaygılarımızı paylaşacağız. Neden bunun altına imza attığınızı açıklamak zorundasınız. Devlet yönetimi böyle olmaz. Hele hele Amerika size "Bana çok sadık bunlar." dedi ya... Sadakatle hareket edilmez devlet yönetimlerinde; devlet yönetimlerinde o devletin, o milletin, o ülkenin istikbali, itibarı, güvenliği ve millî menfaati gözetilir. Bu konuyu bir kez daha hatırlatıyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Rahmi Aşkın Türeli.

Buyurun.

38.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Polatlı Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren bir iş yeriyle ilgili iddialara, çalışma yaşamındaki sorunlara, asgari ücrete ve emekli maaşlarına ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Polatlı Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren Panelsan işyerinde sendikal örgütlenme sürecine ilişkin ciddi hak ihlali iddiaları gündemde. BİRLEŞİK METAL-İŞ Sendikasının yetki başvurusunun ardından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından olumlu yetki tespiti yapılmasına rağmen iş uyuşmazlığı ortaya çıkmış, işveren sendikal örgütlenme hakkına karşı çıkmıştır. Sendikaya üye işçiler üzerinde baskı kurulmuş, 2 işçi işten çıkarılmıştır. İşçiler günlerdir fabrika önünde anayasal haklarını savunmaktadırlar. Sendikalar demokrasinin, sosyal hukuk devletinin ve çalışma barışının vazgeçilmez kurumlarıdır. Emek, alınıp satılacak bir mal değildir, üretimin ve insan onurunun en temel değeridir. Çalışanların sendikalaşma hakkına yönelik hiçbir baskı ve müdahale kabul edilemez. Bu bağlamda, yetkili kurumları işçilerin dile getirdiği tüm iddiaları hızla araştırmaya, işten çıkarılan işçilerin haklarını korumaya ve sendikal hakların güvence altına alınması için gerekli adımları atmaya çağırıyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi olarak sürecin takipçisi olacağız; emeğin, alın terinin, örgütlenme özgürlüğünün ve sendikal hakların yanında olmaya devam edeceğiz.

Bunu tabii geçen haftaki konuşmamda da söyledim, çalışma yaşamında çok ciddi sorunlar var Türkiye'de. Anayasa Madde 49 çok açık aslında, diyor ki orada: "Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir." Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür yani devlete verilmiş önemli bir görevdir bu. Fakat buradaki sıkıntı şu: Çalışma hakkını ve ödevini kullanmak isteyen milyonlarca insan olmasına rağmen bunlar ne yazık ki çalışamıyorlar. Komisyonlarda ve Genel Kurulda sıklıkla işsizlik oranlarını konuşuyoruz değerli milletvekilleri ve işsizlik oranlarının yüzde 8'ler seviyesinde olduğunu -aylar itibarıyla değişiyor- konuşuyoruz ve bunun düşük bir işsizlik oranı olduğu söyleniyor. Hayır, bu işsizlik oranları çok yüksek. Bakın, bu işsizlik oranları Türkiye'nin düşük iş gücüne katılım oranlarıyla hesaplanmış işsizlik oranlarıdır. Türkiye'de iş gücüne katılım oranı yani çalışma çağında, çalışma yaşında olan 15 artı nüfusun sadece yüzde 53'ü iş gücüne katılmaktadır. OECD ortalaması bu alanda yüzde 73'tür. Buna rağmen yüzde 8'lerdeki işsizlik oranları var. Yani bir an için iş gücüne katılım oranının yüzde 53 değil OECD'ye yaklaştığını, yüzde 73 olduğunu düşündüğümüzde aslında işsizlik oranlarının 3 katına, 4 katına çıkacağını çok açık ve net olarak görebiliriz.

Sadece bu da değil aslında bu işsizlik oranlarına ilişkin olarak da ülkemizdeki sendikalar aslında geniş tanımlı işsizlik, başka bir anlamıyla atıl iş gücü hesaplıyorlar. İş gücüne katılmayan, aslında iş bulma ümidi olmadığı için iş aramayan ya da çalışmak isteyen ancak resmî iş arama kanallarını kullanmayanları koyduğumuz zaman buradaki yüzde 8 oranı yüzde 30'ların üstüne çıkıyor yani aslında gerçek anlamda işsiz sayısı 2,7 milyon, 3 milyon değil, işsiz sayısı 12 milyon 188 bin, son rakamı verdim, çok büyük rakamlar bunlar.

Devam edeyim problemlere. Çalışma hayatında kayıt dışılık hâlâ çok yüksek, yüzde 25. Her 4 kişinin 1'i kayıt dışı çalışıyor. Bu oran tarımda yüzde 82 seviyesinde. Sendikalaşma oranları düşük, biraz önce de bir örnek verdim yaşanan bir sıkıntıdan, sorundan. Sendikalaşma oranları yüzde 13,8; yaklaşık 4,8 milyon kişi, bunun yarısı işçi, yarısı memur. E, memurun da grevsiz toplu sözleşme hakkı olduğunu düşündüğümüzde aslında bu oranların ne kadar düşük olduğunu ve yıllar içinde de artmadığını görebiliriz.

Çalışma saatleri uzun, çalışma koşulları ağır. Kamuda hâlâ taşeron çalışma ilişkisi devam ediyor. Her gün bizim maillerimize yüzlerce mail geliyor, muhtemelen iktidar partisi milletvekillerine de geliyordur "Kamuda çalışıp aynı işi yaptığımız hâlde kadrolu olmadığımız için düşük ücret alıyoruz." diye.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusu en önemli problemlerden. İş kazalarında Avrupa'da ve dünyada en önde gelen ülkelerden biriyiz. İnşaat, madencilik, taşımacılık, tarım; biz artık onlara iş kazaları demiyoruz, iş cinayetleri diyoruz. Neden? Çünkü uygulamada ciddi problemler var. İş güvenliği için iş güvenliği uzmanlarının çalışmasının hiçbir verimliliği, hiçbir etkinliği yok çünkü patrondan ücret alan bir yapının başarılı olma şansı yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak önerimiz, gelin bir üst kurul kuralım, buradaki kamu olsun, kamu standartları denetimi oluştursun ve iş güvenliği uzmanları kamuda çalışan bu kuruldan ücret alsın ve işini en iyi şekilde yapsın. O yüzden her iş cinayetinden sonra "vah vah" deyip ondan sonra hiçbir şey olmamış gibi devam etmenin anlamı yok.

Ücret seviyeleri düşük, reel ücretler geriliyor. TÜİK'in enflasyon oranlarına göre bile baktığımızda -ki o enflasyon oranlarının gerçeği yansıtmadığını biliyoruz hepimiz; çok ciddi tartışmalar var Türkiye'de, kamuoyunda, ekonomi gazetecileri arasında, akademide- reel ücretler düşüyor.

Asgari ücret... Türkiye, asgari ücretle çalışanların oranında dünyada önde gelen ülkelerden biri. Asgari ücret ve civarında çalışanların toplam çalışan içindeki oranı yüzde 50'nin üzerinde. Dünyanın her yerinde bu oran yüzde 4, yüzde 5. Adı üzerinde: Asgari ücret.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Olması gereken, gerçek anlamda, bir işçinin ve işverenin bir araya gelerek oluşturduğu karşılıklı bir toplu sözleşme pazarlık süreci içinde bunun belirlenmesi ve aynı zamanda Avrupa Birliği ülkelerinde en düşük asgari ücrete sahip ülkelerden biri Türkiye. Neden? Çünkü Asgari Ücret Tespit Komisyonu diyor ki: "Çalışanın asgari ihtiyaçlarını karşılamak üzerine belirleniyor asgari ücret." Ama dünyanın her yerinde... Bakın, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23'üncü maddesi diyor ki: Çalışan herkesin kendisine ve ailesine, insanlık onuruna yaraşır bir yaşam sağlama. Avrupa Sosyal Şartı diyor ki: Çalışanların kendilerine ve ailelerine saygın bir yaşam düzeyi sağlayacak. Bizde bir işçi için belirleniyor ve insan onuruna aykırı bir asgari ücret seviyesi ortada.

Bugün asgari ücret 28.075 lira; 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı -yani sadece gıda; kira yok, elektrik, su, doğal gaz yok, eğitim yok, sağlık yok, giyim yok, hiçbiri yok- 36.940 lira.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamamlayacağım.

Yani bununla bir işçi nasıl geçinsin Allah aşkına? Yani, siz görmüyor musunuz bunları? Temmuz ayında çok ciddi bir beklenti vardı: Bu kadar yüksek enflasyonun olduğu yerde, gelin, bu asgari ücreti yeniden belirlensin. Ki biz teklifimizde her dört ayda bir belirlensin diye söylüyoruz. Yani, bu aslında AK PARTİ iktidarının yaptığı yanlış tespitten geliyor. Enflasyonun nedeni ücretler değil, tabii ki, elbette ücretler bir maliyet unsuru ama esas itibarıyla açıklamalar var, akademi var, bir dönem Merkez Bankası Başkanı da söyledi: Ücretler değil enflasyonun sebebi Türkiye'de; kârlar, oligopolist, eksik rekabetçi yapılar bugün Türkiye'deki enflasyonu oluşturuyor. Yani, bu zulüm niyedir? Bu çalışan insanlara neden insan gibi yaşayacak parayı vermiyorsunuz, bunu anlayamıyoruz.

Emekli maaşı dünya ülkeleriyle karşılaştırıldığında en düşük düzeylerde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Tamamlayayım, son...

BAŞKAN - Tamamlayın, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sağ olun Sayın Başkan.

Dünyada çalışanlar dünyanın değişik ülkelerinde emekli olduktan sonra insan gibi yaşarken, dünyayı gezerken bizde emeklinin çarşıya pazara çıkacak, kahveye gidecek, torununa çikolata alacak parası yok yani bu utanılacak bir şey hepimiz açısından. Sadece emekli maaşı da değil, intibak yasası büyük problem, kademeli emeklilik problem. Bakın, 8 Eylül 1999 öncesi ve sonrasında emekli olanlar arasında on yedi yıl, yirmi yıl emeklilik şeyi var. Çıraklık staj mağdurları emeklilikle ilgili sigortaları olmadığı için emekli olamıyor. Esnafın 9000 iş gününü 7200 iş gününe indirilmesi iktidarın hep vaadi, seçimlerde de söylüyorsunuz ama hiçbir şey yok, hiçbir düzenleme yok. Yani, bu şekildeki bir sistem Türkiye'de artık işlemiyor. Ücretler seviyesinin yeniden gözden geçirilmesi gerekiyor. Eğer Türkiye, yüksek katma değerli mal ve hizmet üretiminde uzmanlaşacaksa, teknoloji yoğunluğunu arttıracaksa nitelikli emeğe ihtiyacı var. Ücret ve verimlilik arasında ilişki kurulmalı, ücretler seviyesi yükseltilmeli ve Türkiye ona göre yeni bir çalışma yaşamını baştan sona, sil baştan, yeniden kurgulamalı diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Çok teşekkür ederim.

Son bir şeyi daha söyleyeyim: Bakın, mevcut sistem gelecekte çok daha düşük emekli aylıkları ve daha derin bir yoksulluk riski yaratmaktadır çünkü sosyal güvenlik açıklarının artması bekleniyor. AKP'nin uyguladığı büyüme modeli istihdamı, kayıtlı sigortalı sayısını ve prime esas kazançları yeterince artıramadığı için pasif sigortalı sayısındaki yükseliş karşısında sosyal güvenlik sisteminin aktüeryal dengesi bozulmaya devam edecek.

Gelin, hep birlikte bunun tedbirlerini alalım, bütün çalışma yaşamına yeniden tekrar bakalım. Muhalefet olarak bunları söylüyoruz, komisyonlarda söylüyoruz, Genel Kurulda söylüyoruz, söylemeye devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Başkan, size de teşekkür ediyorum.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Nevşehir Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Filiz Kılıç.

Buyurun.

39.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, dün Mekke'de atılan imzalara, terörsüz Türkiye'ye ve Kızılelma'ya ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizleri takip eden yüce Türk milleti; dün, Mekke'de atılan imzalar haber bültenlerinde öylesine alt yazı olarak geçiştirilecek, birkaç yorumcunun üstünkörü konuşup kapatacağı bir konu değildir bize göre. Ortada sadece bir metin yok çünkü, daha fazlası.

Hatırlayın, daha birkaç yıl önce sınır hattımızda krizler patlak verdiğinde bölge ülkeleri çoğu zaman birbirinden habersizdi, hatta birbirine şüpheyle bakarak hareket ediyordu. Sınır ötesinden atılan füzeler Kilis'e, Reyhanlı'ya düştüğünde, terör örgütleri sınırımızda cirit attığında muhatap bulamıyorduk. İstihbarat kopuklukları yüzünden az mı bedel ödedik? İşte, bu anlaşmanın temelindeki kolektif caydırıcılık kavramı tam da bu zafiyeti bitiriyor. Sınırın hemen ötesinde konuşlanan örgütlere karşı artık çok daha entegre bir mücadele yürütülecek, öyle günler süren bürokratik yazışmalar beklenmeyecek. Güvenlik ve istihbarat kurumlarımız arasındaki eş güdüm en üst seviyeye çıkarılacak. Bunun sahaya yansıması doğrudan operasyonel hız demektir.

Bu anlaşmanın elbette tek başına Orta Doğu'nun bütün dertlerini bugünden yarına çözeceğini söylemek gerçekçi olmaz. Yılların birikmiş, kök salmış sorunları da var ve ortada; hepimiz için malum ancak bölgesel güvenlik anlayışında çok ciddi bir eşik atlandığı da bir gerçek. Haritaya bakınca bunu açıkça görüyoruz.

Yıllardır binlerce kilometre öteden gelip buralara nizam vermeye kalkanların rahatı bozuldu hem de ciddi anlamda bozuldu çünkü artık bu coğrafyanın gerçek sahipleri olan ve yıllardır büyük bedeller ödeyenler söz sahibi olmaya başladılar. Başkasıyla değil, komşularımızla kurulan bu ortak yapı dışarıdan gelen müdahalelere karşı da çekilmiş net bir settir. Irak'ta, Suriye'de masabaşında harita çizenler artık karşılarında ortak hareket eden, ne istediğini bilen bir irade bulacaktır.

Bizim devlet aklımız meselelere sadece günlük çıkarlar, anlık kâr-zarar hesapları üzerinden bakmaz. Orta Doğu'da, Afrika'da, ata yurdumuz Türkistan'da gelişmeler yaşanırken biz buraları salt petrol varili veya pazar payı olarak göremeyiz; gönül coğrafyamız oralardadır. Kerkük'te olan biten de bizim derdimizdir, Gazze'deki insanlık dramı da Doğu Türkistan'daki feryat da. Bu mesele çok çok önemlidir bizim için, gerçekten çok önemlidir çünkü Türkiye'nin zalime karşı durup mazlumun elinden tutması dönemsel bir politikası değildir; konjonktür değişir ama bu tarihî mecburiyet asla değişemez.

Şimdi, önümüzde çok kritik bir başlık var, hepimizin malumu, bugünlerde de Meclisimizde gündemde olan terörsüz Türkiye. Devletimizin güvenlik bürokrasisi bütünüyle bu hedefe odaklanmış durumda. Bugün eğer biz kendi içimizde ekonomik kalkınmayı, sosyal refahı, adaleti konuşacaksak önce sınırlarımızı tam manasıyla güven altına almak zorundayız, almak zorundayız. Enerjimizi, gencecik evlatlarımızı ve millî servetimizi yıllarca sömüren bu bataklıktan tam anlamıyla kurtulduğumuzda tüm gücünü üretime ayırmış bambaşka bir Türkiye konuşuyor olacağız. Bu bir hayal değil, şu an ilmek ilmek işleyen, işlenen bir süreçtir. Milliyetçi-ülkücü hareketin pusulası bu süreçte hiç şaşmadı; rotamız, Kızılelma'dır. Tabii, bu kavramı sadece tarihî bir nostalji zannedenler var; elbette değil. Kızılelma, bugün savunma sanayisinde yüzde 100 yerlilik demektir, teknolojik üstünlük demektir, sınırlarında tam bağımsız karar alabilmek, kimseye boyun eğmemek demektir. Türk ve Türkiye Yüzyılı vizyonu da ancak bu sayede yani kararlı bir duruşla ete kemiğe bürünebilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Dışarıdan telkin bekleyen, başkasının aklıyla hareket eden bir anlayışla bu hedeflere asla ve asla varılamaz.

Türkiye, bugün kendi göbeğini kendi kesiyor, hiç kimsenin icazetini beklemeden, doğru bildiği yolda ilerlemeye devam ediyor. İnşallah, bundan sonrasında da çizdiğimiz bu istikamet doğrultusunda Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda dünyanın en güçlü milletlerinden, devletlerinden biri olma yolculuğumuza kararlılıkla devam edeceğiz diyor, bu duygu ve düşüncelerle Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla bir kez daha selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Muş Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Sezai Temelli.

Buyurun.

40.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne, Adalet Komisyonunda kabul edilen teklife, ekonomi programına, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in Batman seyahatine ilişkin açıklaması

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, "Orta Doğu'nun bülbülü" olarak anılan Aram Tigran'ın bugün ölüm yıl dönümü; onu minnetle saygıyla anıyorum.

Diyarbakırlı Ermeni bir ailenin çocuğuydu, maalesef 8 Ağustos 2009 yılında Atina'da yaşamını yitirdi. En büyük vasiyeti memleketine, Diyarbakır'a dönmek, orada gömülmekti, toprağına kavuşmaktı, maalesef bu gerçekleşmedi. Aram Tigran Ermeni'ydi ama her dilde müzik yaptı, her dilde halklara, insanlara seslendi; Kürtçe, Ermenice, Arapça, Süryanice, Yunanca, Türkçe, dolayısıyla hepimizin sanatçısıydı, hepimiz adına barış türküleri söyledi ve hatta çok önemli bir sözü var, sıkça dile getiriliyor, ben de bir kez daha tekrar etmek istiyorum, diyor ki: "Dünyaya bir daha gelirsem ne kadar tank, tüfek, silah varsa hepsini eriteceğim; saz, cümbüş ve zurna yapacağım." Dolayısıyla müziğin barışla buluştuğu, barışın sözüyle buluştuğu bir ifade. Kendisini bir kez daha minnetle anıyorum.

Evet, biz bize ait olana kavuşma isteğindeyiz; barışın hasretini böyle tarif ediyoruz. Bize ait olan, işte, bu zenginliğimizdir, farklılıklarımızdan, kimliklerimizden, inançlarımızdan kaynaklanan bu zenginliğimizdir; buna kavuşmak istiyoruz. Dolayısıyla, bu mücadelede o kadar çok canımızı, o kadar çok insanımızı yitirdik ki onlara karşı da bir sorumluluğumuz var. Birçok sanatçı, birçok düşünür bu mücadelenin içinde yer aldı, katkı sundu. Aram Tigran'ı anarken dönüp geriye baktığımızda, işte, bu farklılıklardan, bu zengin coğrafyadan bir barış ülkesi yaratmak için çaba vermiş birçok insanı anmak istiyorum; Aram Tigran'ı, Hrant Dink'i, Yılmaz Güney'i ve tabii Sırrı Süreyya Önder'i. Onlara karşı da bir sorumluluğumuz var. Barış sadece bugün bizim için gerekli bir şey değil; evet, biz barış istiyoruz ama onlar için de bu barışı var etmek en büyük sorumluluğumuz ve biz bu hayalimizin, bu hasretimizin peşinden gitmeye devam edeceğiz dedik.

Bu konuda önemli bir adım atıldı; dün akşam Adalet Komisyonunda, sabah saatlerinde kabul edilen teklifle önümüzde şimdi bunu yasalaştırma, bu kanun teklifini kanuna çevirme görevi bizi bekliyor. Bu, sadece bir yasa olmanın ötesinde çok daha büyük anlama sahip. Evet, eksiklikleri var; evet, eleştireceğimiz tarafları var ama önemli bir adım. Önemli bir adım çünkü önemli bir yolu açıyor, o yolda birlikte yürümeye davet eden bir anlayışı var, bir müzakere aklı var. Bugüne kadar bu meseleyi müzakereden kaçıran, siyasetten kaçıran, bürokratik aklın dar kuyularına hapseden anlayışa karşı siyaset söz almıştır, siyaset artık "Ben buradayım." demiştir; dolayısıyla o müzakereden gelen gücüyle

bir adım atmıştır. Bu kıymetlidir, önümüzdeki süreçte aslında artık bütün problemlerimizi, hangi sorunumuz varsa bunu burada, bu müzakere zemininde, bu Mecliste çözebilme şansına dair önemli bir adımdır. O yüzden, emeği geçen bütün milletvekillerine teşekkür ediyorum; gerçekten kıymetli bir adımdı, inanıyorum ki devamını da hep birlikte getirebileceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; birçok sorunumuz var. Bu birçok sorunun çözümünde tabii ki ne kadar ortaklaşabilirsek o kadar önemli fakat bir sorunumuz var ki ne kadar ortaklaşmaya çalışsak da bunu çözme şansımız olmuyor. Nedir bu sorun? Ekonomi. Çünkü Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Merkez Bankası Başkanı, ekonomi kurmayları âdeta bir meseleye kilitlenmiş durumdalar, bir programa kilitlenmiş durumdalar; gerçekliğimiz ne olursa olsun inatla bu programı sürdürmek istiyorlar ve bu program bizi her seferinde çok daha büyük krizlere sürüklüyor.

Bakın, bugün Türkiye'nin her yerine gittiğinizde karşı karşıya olduğunuz sahnelerin hepsinde şunu görmeniz mümkün: İşsizlik var, açlık var, yoksulluk var, ekonomik kriz var. KOBİ'lere gidiyorsunuz aynı, tarlaya gidiyorsunuz çiftçide aynı sorun, emeklinin sorunu, emekçinin sorunu; bunu defalarca dile getirdik fakat anladık ki karşımızdakilerde bir idrak sorunu var. Bakın, bunu nasıl izah ederiz? En son Sayın Şimşek'in seyahatiyle izah ederiz. Şimdi, size gerçekten bir kara mizah öyküsü anlatacağım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Sayın Şimşek Batman'a gidiyor. Biliyorsunuz kendisi Batmanlı ve Batman'da park açmaya gidiyor, 2.500 dönümlük park açmaya gidiyor. Biliyorsunuz, Hasankeyf'i sular altında bırakan anlayış gitmiş oraya park açmaya, güzel. 2.500 dönümlük parkı açarken de insanlara diyor ki: "Bakın burası New York'un Central Parkı gibi, Londra'nın Hyde Parkı gibi." Dolayısıyla aklı hep Londra'da, New York'ta, bir türlü Batman'a gelemiyor; gittiğinde de yabancı aslında Batman'da, bakmayın, aklı fikri Central Park, Hyde Park'ta. Batman'da o sırada tabii bir anne karşısına çıkıyor, diyor ki: "Park açıyorsun ama ben çocuklarıma iş istiyorum." Ne diyor? "..." [1] Kürtçe de konuşuyor. İngilizcesi olduğu gibi Kürtçesi de var, onu da gösteriyor bize, çok güzel! "..." [2]

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - "İş yok." denilince "..." [3] Yani şunu söylüyor, diyor ki: "İş çok, siz çalışmıyorsunuz." yani işsizi suçluyor. İnsanlar aç, yoksul Batman'da, işsizliğin en yüksek olduğu kentlerden biri. Kaldı ki keşke Batman'a gitmişken Siirt'e, Muş'a, bölgeye de uğrayabilseydi ve âdeta insanlarla alay eder gibi diyor ki: "İş çok, siz çalışmıyorsunuz." Hayır, iş yok. Ciddi bir işsizlik meselesi var. TÜİK rakamlarının bile yüzde 9'ları gösterdiği bir yerde, DİSK'in araştırmalarında çok daha yüksek rakamlar söz konusu, hele hele genç işsizliğin çok ciddi boyutlara ulaştığı bir ülkeden, bir bölgeden bahsediyoruz. Şimdi, böyle bir durumda kalkıp, gidip park açmak nedir Allah aşkına! 2.500 dönümlük park açmaya Hazine ve Maliye Bakanının gitmesinin anlamı nedir? Anlamı şudur: Anlamı aslında programın iflasıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın, buyurun.

---

[1] Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

[2] Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

[3] Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - İşsizlere iş, yoksullukla mücadele; dolayısıyla bugün içinde bulunduğumuz ekonomik krizlere çözüm üretecek eğer bir programınız elinizde yoksa siz parktan parka dolaşmaya devam edersiniz, bir gün New York, bir gün Londra, ara sıra da Batman'a giderek bu meseleleri çözmeye çalışırsınız.

Bir tablo daha, kaldı ki bu tam da Merkez Bankasının ve Hazinenin aslında onlar açısından uyarı niteliğinde olabilecek bir tablodan bahsedeceğim size. Nedir? Borçlanma. Şimdi, kredi kartı, ihtiyaç kredisi ve ek hesaplara baktığımızda insanların ne kadar borçlandığının rakamları ortada. Merkez Bankasının kayıtlarında bunu görmeniz mümkün, "Bilmiyoruz." diyemezsiniz. Ne kadar borçlanıyor insanlar?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bakın, 2023 Temmuzundan bugüne kadar bu kredilerdeki artış oranı yüzde 214; 3 katına çıkmış insanların borçluluğu yani 2,2 trilyon liradan 6,8 trilyona çıkmış. İnsanlar borçlanmadan ayakta duramıyor çünkü gelirleri yetmiyor; dolayısıyla geliri yetmediği için de ya ihtiyaç kredisi ya kredi kartına yükleniyor ya da ek hesaplara. Peki, bu kredilerin faizi ne kadar? Yüzde 50 yani borçlandıkça daha çok borçlanmak zorunda kalıyorsunuz ve borç batağına sürükleniyorsunuz. Takibi olan borçlara baktığınızda onların da 10 kat arttığını görüyorsunuz yani insanların borcu ödeme güçleri de artık yok.

Şimdi, faizlerin yüzde 50 olduğu bir yerde siz kalkıp enflasyon yüzde 31-32 derseniz size kimse inanmaz. Dolayısıyla da aslında bir taraftan enflasyonun yoksullaştırıcı baskısı, diğer taraftan borçlanmanın yükü emekçileri, emeklileri, dar gelirlileri, hatta orta sınıfı ezmeye devam ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bu program çökmüştür, bu programı park açarak aşmanız da mümkün değildir.

Teşekkür ederim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Yeni Parti Grubu adına Ankara Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Murat Emir.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

41.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, 7 Ağustosta imzalanan Mekke Anlaşması'na, şehir hastanelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

7 Ağustosta Cumhurbaşkanının da katılımıyla Mekke'de Mekke Anlaşması imzalandı ve büyük bir stratejik deha olarak da takdim edilmeye çalışılıyor oysa aslında kurumsal aklın çökmesi anlamına gelen ve "bölgesel sahiplenme" adı altında Pakistan'ın ve Suudi Arabistan'ın çatışma risklerini, savaş risklerini üstüne alan bir anlaşma söz konusu. Bu anlaşmanın gerekçelerini anlamakta güçlük çekiyoruz. Mevcut dengeleri göz önüne aldığımızda böyle bir anlaşmaya neden ihtiyaç duyulmuştur, bunu gerçekten izaha muhtaç bir konu olarak değerlendiriyoruz.

Bakınız, Pakistan, Keşmir üzerinden Hindistan'la sorunlu, nükleer bir güç; aynı şekilde Afganistan'la sorunları var; aynı şekilde, İran'la sorun yaşayan ve İran'la potansiyel savaşma riski olan bir ülke. Suudi Arabistan ise daha en son İsrail-İran çatışmasında İsrail'e kalkan olmuş, İran'ın

İsrail'e gönderdiği füzelerin büyük bir bölümünün hava sahasında imha edilmesine yol açmış ve son toplamda, İsrail ve Amerika ile iç içe geçmiş bir ülke ve aynı zamanda Husilerle uzun yıllardır bir savaş içerisinde, bir çatışma içerisinde olan bir ülke oysa Türkiye için böyle riskler yok. Bütün bunlar ortadayken böylesine bölgesel çatışmaları Türkiye'nin bir şekilde tarafı yapacak ve aslına bakarsanız Suudi Arabistan'dan sıcak para bulmak dışında herhangi bir işe yaramayacak ve Türkiye'yi maalesef bu ülkelerin paralı muhafızına dönüştürecek bir anlaşmayı bizim kabul etmemiz mümkün değil.

Biz NATO üyesiyiz, bu da tartışılabilir ama sonuçta NATO'nun 5'inci maddesi "Hangi ülkeye saldırı olursa olsun, tüm NATO'ya yapılmış derecesinde kabul edilir." der çünkü NATO, soğuk savaş şartlarında kurulmuş, Rusya'ya karşı bir denge olarak kurulmuş bir pakttır. Oysa burada böyle bir ihtiyaç yok; üstüne üstlük, siyasi iktidar her gün meydanlarda İsrail'e karşı olduğunu, Filistin'in yanında olduğunu söylemektedir. Burada açıkça İran'a karşı kurulan bir çevreleme operasyonunun ana aktörü durumuna gelmiştir. Bunu ne karşılığında yapmıştır?

Ve aynı zamanda şunu da dikkatinize sunmak isterim: Bir Gazze Barış Kurulu var; bu Gazze Barış Kurulunun asıl görevi Gazze Şeridi'ni Filistinlilerden temizlemek, orada turistik tesisler kurmak, kalan Filistinlileri orada işçi yapmak ve Filistinlilerin bırakın devletsiztirilmesini, topraksızlaştırılmasının da önünü açmak ve bu Barış Kurulunun Trump'tan sonra, İngiltere'den sonra, İsrail'den sonraki ortakları, kurucuları, üyeleri de Türkiye Cumhuriyeti -Hakan Fidan temsilcimiz- aynı zamanda Suudi Arabistan var, aynı zamanda Pakistan var. İran'la dört yüz yıllık Kasr-ı Şirin Anlaşması'ndan sonra bir barış ve çatışmasızlık ilişkisi içerisindeyiz ve en son, aslında bir denge politikasının uzantısı olarak -şükür ki ve burada aslında, bu politikanın, bu dört yüz yıllık politikanın ve elbette ki bugün de bu politikayı temsil edenlerin de katkıları olmuştur- İran-İsrail savaşında Türkiye olarak biz büyük bir zarar görmedik, bu çatışmaların içerisine girmedik. Gerçi, orada çok övündükleri S-400'lerin çalışmadığını, Türkiye'nin hava savunma sistemlerinin olmadığını, "Çelik Kubbe" dediklerinin boş bir palavra olduğunu, yine NATO'nun bizi korumak durumunda kaldığını ve nihayet S-400'lerin kendi elleriyle üretilmiş bir sorun olduğunu ve bu sorunun da bu düğümün de yine kendi ellerinden çözüleceğini de öğrenmiş olduk. Ama bütün bunlara rağmen, Türkiye Cumhuriyeti, bölgede istikrar ve barış unsuru olmaya devam etmelidir, kimsenin paralı askeri değildir, kimsenin petrol rafinerilerini korumak üzere Mehmetçik'imizin akıtacak kanı yoktur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MURAT EMİR (Ankara) - Bölgesel riskleri üstlenmemizin hiçbir gereği yoktur ve bu maceracı, kişiselleşmiş ve tek kişinin bireysel diplomasisi üzerinden, lider diplomasisi üzerinden pazarladıkları böylesine maceralara ülkemizi sokmaya hakkı yoktur. Biz de yüce Meclisimiz de bu anlaşmayı bekliyoruz ve buradan Türkiye Cumhuriyeti'nin niye böylesine riskleri üstlendiğini açık bir şekilde anlatılmasını talep edeceğiz.

Şehir hastaneleriyle çok övünüyorlardı, "Cebimizden tek kuruş çıkmayacak." diyorlardı, "Hayalim, rüyam." diyordu Sayın Cumhurbaşkanı. Yaptılar ama yaptıklarında bütçe içerisinde nasıl sürdürülemez bir gedik açtıklarını ve bütçe olanaklarımızın, kamu kaynaklarının birkaç şirkete nasıl peşkeş çekildiğini bir süre sonra onlar dahi gördüler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MURAT EMİR (Ankara) - Şehir hastanelerinde yapılmasından sürdürülmesine kadar ortalama bir yatağın maliyeti devlet hastanesindekinin 3 katı, 4 katı kadardır ve nitekim 20 hastaneyi geçtikten

sonra da şehir hastanesi uygulamasından vazgeçtiler; aslında itiraf etmiş oldular. Ben sizlerle çarpıcı rakamları paylaşmak istiyorum. 2026'nın sadece ilk yedi ayında 93,3 milyar lira ödemişler; bu, saatte 16 milyon liraya, günde 385 milyon liraya denk geliyor. Her gün vatandaştan esirgedikleri milyon liraları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, toparlayın.

MURAT EMİR (Ankara) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

Asgari ücretliyi açlığa mahkûm ediyorlar, emeklinin sesini duymuyorlar, işsizi umursamıyorlar, vatandaşın "Geçinemiyoruz, enflasyon altında, pahalılık altında ezim ezim eziliyoruz." çığlığını duymuyorlar ama saatte 16 milyon lirayı, günde 385 milyon lirayı birkaç müteahhidin cebine koymaktan da çekinmiyorlar. Ve Sağlık Bakanlığının personel giderlerini çıkarttığınız zaman aslında korkunç bir yağma olduğunu görüyorsunuz. Şehir hastaneleri üzerinden çok büyük ödemeler yapılıyor ve sonuçta da hastalarımız yeni nesil kanser ilaçlarından mahrum kalıyorlar, SMA hastalarımız valilik izniyle birçok yollarla para bulup ilaç bulmaya çalışıyorlar. Birçok modern ilaç SUT kapsamı dışında, SGK'nin geri ödeme kapsamı dışında kalıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MURAT EMİR (Ankara) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) - Ama bu arada bu şirketlere, 7 şirkete oluk oluk para akıtmaya devam ediyorlar.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Sayın Özlem Zengin.

Buyurun.

42.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, üniversite tercihlerine, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na, Adalet Komisyonundan geçen Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Buradan söylemem ne kadar doğru bilmiyorum ama içerisi çok soğuk Sayın Başkanım, ona bir çözüm üretilmesini rica ediyorum.

BAŞKAN - Baktıralım hemen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Önce, tabii, Türkiye'de küçük ya da büyük bir mesele yok. Vatandaşlarımıza, insanımıza dair her meselenin, hatta tabiata dair her meselenin bizim meselemiz olduğunu düşünerek birkaç farklı başlıkta grubumuz adına fikirlerimizi ifade etmek istiyorum.

Evlerde yoğun bir heyecan var. Milyonlarca öğrencimiz üniversite sınavı sonucunda aldıkları puanlara göre tercihlerini yapacaklar, pazartesi günü tercihlerin son günü. 3 milyondan fazla öğrencimiz, gencimiz için çok önemli günlerden geçiyoruz ve 800 bine yakın kontenjanla alakalı başvurularda bulunacaklar. Ben gençlerimiz için hayırlı bir süreç olmasını öncelikle temenni etmek istiyorum. Üniversite tercihleri her birimizin hayatında son derece önemli bir rol oynuyor ama gelinen

noktada artık sadece tek bir konuda eğitim almak değil, daha farklı konuları yan yana getirerek katmanlı eğitimlerle hayatın içerisinde ilerlemek gerektiği de karşımızda. Pek çok mesleğin yok olduğu, yeni mesleklerin geliştiği bir ortamda zor bir durum, çocuklarımıza, gençlerimize başarılar diliyorum.

Pek çok Grup Başkan Vekili arkadaşımız dile getirdi, ben de kendi perspektifimizden bahsetmek istiyorum Mekke Ortak Savunma Anlaşması üzerine. Değerli arkadaşlarım, bu anlaşma pek çok uluslararası anlaşma gibi imzalandı, taraflar arasında yazışmalar yapıldıktan sonra Cumhurbaşkanlığı üzerinden kurumsal olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine gelecek ve Anayasa'nın 90'ıncı maddesine uygun olarak da biz Genel Kurulda görüşeceğiz. Tüm siyasi partiler kendi görüşlerini ifade edecekler ve bu süreç neticesinde Genel Kurulda, Meclisimizde onaylandıktan sonra zaten yürürlüğe girmiş olacak. O sebeple bu süreç devam ediyor. Ben ülkemiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Bu anlaşmanın pek çok yansımaları oldu. Özellikle bölgesel önderlik olan, bölgede ağırlığı olan pek çok eski siyasetçiler, yöneticiler açısından da bakıldığı zaman bu anlaşmanın bölge için önemli ve umut verici olarak değerlendirildiğini görüyoruz yani sadece bizim açımızdan Türkiye'de değil, aynı zamanda bölgede heyecan uyandıran bir anlaşma oldu. Bu anlaşma aslında bölgesel anlamda bir ortak savunma stratejisi geliştirme adına önemli bir anlaşma ve bölgenin daha istikrarlı olması için planlanan, var olan problemleri kendi içerisinde, bölgenin kendi içinde kendi gücünü birleştirerek çözmesini hedefleyen bir sorun çözme odaklı bir anlaşma ve aynı zamanda da bu anlaşma çerçevesinde sadece 3 ülkenin değil, istenmesi hâlinde bölgedeki başka ülkelerin de katılımına açık olan bir anlaşma olduğunu ifade etmek gerekiyor. Ve hiçbir ülkeye karşı yapılmış bir anlaşma değil, bunun altını da çizmemiz lazım; herhangi bir ülkeye karşı değil, NATO'yu zaten ihlal eden bir anlaşma da değil. Böyle bakıldığı zaman, Suudi Arabistan'ın, Türkiye'nin ve Pakistan'ın bugün ve geleceğe dönük olarak bölgesel konularda problem çözme kabiliyetini geliştirecek, aynı zamanda silahlanma ve o bölgedeki planlamalar açısından da bakıldığı zaman savunma stratejisi açısından son derece önemli bir anlaşma olduğunun ben de altını çizmek istiyorum ve ülkemiz için de hayırlı olmasını, bölge için hayırlı olmasını temenni ediyorum. Bölgesel sorunların çözümünde bölge ülkelerinin güçlenmesinin fevkalade önemli olduğunun altını çizerek ifade etmek istiyorum.

Bir diğer fevkalade, Türkiye için bir dönüm noktası olan ve dün gece sabaha kadar çalışarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonundan geçen Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin de önümüzdeki hafta pazartesi günü Mecliste olmasını bekliyoruz. Türkiye için fevkalade önemli bir kanun, bu kanunla birlikte çokça meselenin, bugüne kadar konuştuğumuz meselenin, problemin nihayetlendiği bir kanun olarak değerlendiriyoruz. Bir taraftan da bir başlangıç bu anlamda. Ben ülkemize bu kanunun da hayırlı olmasını dileyerek Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Çömez, buyurun.

43.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, şehir hastanelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Kıymetli meslektaşım ve mevkidaşım Murat Emir Bey'in yaptığı değerlendirmeye küçük bir katkı sağlamak istiyorum: Söylediği rakamlar doğru. Bugün, gelinen nokta bu olmakla beraber yıl sonuna kadar şehir hastanelerine ödenecek olan para tam 150 milyar lira, korkunç bir paradan bahsediyoruz. Peki, bunun arkasında ne var? Bunun arkasında büyük bir rant mekanizması var. Dünyadan örneklerini vereceğim, kayda geçmesi için bu rakamları veriyorum. Şehir hastanelerinde 1 yatak başına kapalı alan 313 metrekare, İngiltere'de 1 yatak başına kapalı alan 80 metrekare, eski Sağlık Bakanının, burada

imzası olan eski Sağlık Bakanının özel hastanelerinde ise 1 yatak başına kapalı alan 125 metrekare. Peki, niye bu rakamı verdim? Çünkü aziz Türk milleti "kira" adı altında bu hastane çetelerine ve yandaşlara metrekare üzerinden para ödüyor ve biz bu yıl sadece...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim efendim, çok kısa...

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bu yıl sadece şehir hastanelerine tam 150 milyar lira para ödeyeceğiz. Peki, bunun faturası? Bunun faturası milletten çıkıyor. Murat Bey altını çizdi, biraz daha rakamları detaylandıracağım.

Akıllı ilaçlar... Şu anda Türkiye'de dünya genelinde kullanılan akıllı ilaçların sadece yüzde 5'i verilebiliyor pahalı olduğu gerekçesiyle, Avrupa Birliği ülkelerinde yüzde 80; bu bir.

İkincisi, kullanılan tıbbi malzemeler... Bakın, geçen gündeme getirdim, ispatlamaya da hazırım, Sağlık Bakanına da çağrıda bulunuyorum, beraber gidelim hastaneleri dolaşalım. Tıbbi malzemelerin neredeyse tamamı tek kullanımlık olmasına rağmen ikinci, üçüncü, dördüncü kez steril ediliyor -ki, sağlığa aykırı- para olmadığı için tıbbi malzemeler alınamıyor çünkü paralar oluk oluk çetelere akıtıldı.

Yanı sıra, bir notu daha düşmek istiyorum. Yine, kendi uzmanlık alanımdan bahsedeceğim. Mesela, cerrahide kullanılan tıbbi ekipmanlar, malzemeler eskiden Avrupa Birliği ülkelerinden kaliteli malzemelerdi ama artık ne yazık ki Çin'den ve Hindistan'dan gelen kalitesiz malzemeler kullanılıyor. Bunun da sebebi bu şehir hastanelerindeki yanlış uygulamadır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Hülakü, sisteme girmişsiniz.

Buyurun.

44.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Bingöl Karlıova'daki JES projesine ilişkin açıklaması

ÖMER FARUK HÜLAKÜ (Bingöl) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bingöl'ün Karlıova ilçesine bağlı Kaynarpınar köyünde JES projesi için başlatılan sondaj çalışmaları jandarma eşliğinde yürütülmektedir. Halkın yaşam alanlarını şirketlerle birlikte işgal eden bu anlayış doğa ve halk düşmanı olduğunu tescillemiştir. Köylüler toprağını, suyunu ve merasını korumaya çalışırken halka ait her şey sermaye şirketlerinin hizmetine sunulmaktadır. Jandarmanın görevi şirketlerin yatırım programını güvence altına almak değildir. Kamusal güç halkın iradesini baskı altına almak için kullanılamaz. JES projeleri su varlıklarını, tarımsal üretimi ve ekolojik yaşamı geri dönüşü zor biçimde tahrip eden bir projedir. Buna karşın iktidar bilimsel uyarıları ve bölge halkının haklı itirazlarını yok sayarak sermayenin çıkarlarını esas almaktadır. Kaynarpınar halkının iradesini yok saymaktan ve doğayı sermayeye teslim etmekten vazgeçin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Türeli, buyurun.

45.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, şehir hastanelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu şehir hastaneleri üzerine ben de birkaç şey söylemek isterim. 2013 yılıydı, ben Plan ve Bütçe Komisyonu üyesiydim, önümüze bu yap-kirala-devret modeli olarak geldi. Zaten bu kamu-özel iş

birliği modeli yap-işlet, yap-işlet-devret, yap-kirala-devret modeliyle geldi. O dönemde de buna karşı çıktık. Kamunun yapabileceği işlerin, fiziki ve sosyal altyapının özel sektöre yaptırılmasının doğru olmadığını söyledik. Ama hepsinden önemlisi şunu söyledik: Bunun bugünkü bir değer hesabı yapıldı mı? Yani geçmişte bir yatırım yapılırken Devlet Planlama Teşkilatında bu kamu yatırım programına alınır ve devlet buna belli senelerde para ayırarak yapardı. Bunu yapmıyorsunuz. Sonuç itibarıyla, yapsanız ne kadar zamanda bitecek ve kaça mal olacak? Ama bunu özel sektöre yaptırıyorsunuz ve buna kira ödeyeceksiniz. "Bunun bugünkü değer hesabını yaptınız mı? Belli bir faiz oranından bugüne getirdiniz mi? Karşılaştırma yaptınız mı?" diye sorduk. En önemli konulardan biri budur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bitireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ülke kaynaklarının kullanımı açısından böyle bir şey yok, şartnameler yok ortada, sözleşmeler yok; ne yapılmış? Sadece hastane değil, orada ticari alanların hepsi aynı şekilde devredilmiş. Bu bir model, bu bir kara delik modeli. Hani eskiden, bizim çocukluğumuzda Bermuda Şeytan Üçgeni için "Oradan geçen bütün gemiler, uçaklar yok olur." derlerdi, işte burada da kamunun kaynakları giriyor ve burada yok oluyor. Bunun, bu modelin aslında şiddetle karşısındayız, bunu söylüyoruz, söylemeye devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın milletvekilleri, şimdi, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

YENİ YOL Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VI.- ÖNERİLER

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

1.- YENİ YOL Grubunun, İstanbul Milletvekili Elif Esen ve 19 milletvekili tarafından, kamu görevlilerinin görevlerinden kaynaklanan yetki, hiyerarşik güç, kamu kaynaklarına erişim, kurumsal ilişki ağlarının kişisel, ailevi veya üçüncü kişiler lehine kullanılmasını önlemeye; bu yöndeki risk ve çıkar çatışmalarını erken aşamada tespit etmeye; ihbar, şikâyet, teftiş ve denetim süreçlerinin üst makamların etkisinden korunmasını sağlamaya yönelik mevcut hukuki ve idari mekanizmaların etkinliğinin araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/8/2026 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Bülent Kaya
İstanbul
Grup Başkan Vekili

Öneri:

İstanbul Milletvekili Elif Esen ve 19 milletvekili tarafından, kamu görevlilerinin görevlerinden kaynaklanan yetki, hiyerarşik güç, kamu kaynaklarına erişim, kurumsal ilişki ağlarının kişisel, ailevi veya üçüncü kişiler lehine kullanılmasını önlemeye; bu yöndeki risk ve çıkar çatışmalarının erken aşamada tespit etmeye; ihbar, şikâyet, teftiş ve denetim süreçlerinin üst makamların etkisinden korunmasını sağlamaya yönelik mevcut hukuki ve idari mekanizmaların etkinliğinin araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırma önergemizin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/8/2026 Cumartesi günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İstanbul Milletvekili Sayın Elif Esen. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün verdiğimiz araştırma önergesi, tek bir olayın, tek bir kamu görevlisinin ya da tek bir valinin araştırılması için verilmiş bir önerge değildir. Biz daha temel bir sorunun cevabını arıyoruz: Devlet, daha doğrusu, devlete hükûmet eden iktidar, kendisine emanet edilen kamu gücünün bazı yetki sahipleri tarafından kişisel nüfuza dönüşmesini önleyebiliyor mu? Çünkü hukuk devletinde mesele yalnızca suç işlenip işlenmediği değildir; asıl mesele, makamdan doğan gücün bir kişiyi denetlenemez hâle getirip getirmediğidir. Bir vali, bir Emniyet müdürü, üst düzey bir bürokrat ya da bir bakan, yetkisini, hiyerarşik gücünü, kamu kaynaklarını ya da kurduğu kişisel ilişkileri, ailevi veya üçüncü kişilerin menfaati için kullanmaya kalkarsa devlet bunu ne zaman fark eder? Gülistan Doku dosyası ve Kahramanmaraş okul saldırısı yakın zamanın çarpıcı iki örneği. Gülistan Doku dosyası tam da bu nedenle hepimize çok ağır sorular sorduruyor. Gülistan Doku 5 Ocak 2020'den beri kayıp. Aradan altı yılı aşkın süre geçtikten sonra dönemin Tunceli Valisi Tuncay Sonel hakkında yürütülen soruşturmada tutuklama kararı verildi. Elbette ortada henüz kesinleşmiş bir mahkûmiyet .hükmü yok. Biz de burada hiç kimse hakkında hüküm vermiyoruz ancak şunu sormak zorundayız: Eğer kamu gücünün kötüye kullanıldığına dair emareler varsa devlet bunları neden zamanında, daha doğrusu bu kadar uzun sürede göremedi? Suç şüphesi ortaya çıktıktan altı yıl sonra mı fark edilmeliydi yoksa daha ilk işaretlerde mi? Denetim gerçekten güçlü olsaydı, şikâyet mekanizmaları hiyerarşiden yeterince bağımsız işleyebilseydi, kamu görevlileri üstleri hakkında korkmadan ihbarda bulunabilseydi bu meselelerin ortaya çıkması için yıllarca beklemek gerekir miydi? Bu soruların ardından akla gelen daha neler var da duymuyoruz, bilmiyoruz olmalı mıydı?

Anayasa'nın 137'nci maddesi konusu suç teşkil eden emrin hiçbir surette yerine getirilemeyeceğini söylüyor fakat hukukun kâğıt üstünde yazılı olması yetmez, yetmiyor, o emre "hayır" diyebilecek kamu görevlisini de korumak gerekiyor. Bir polis amiri hakkında şikâyeti yine aynı hiyerarşinin içine bırakıyorsanız, bir bürokrat üstünü ihbar ettiğinde tayininden ve terfisinden endişe ediyorsa sistemin kendisini sorgulamak zorundayız. Üstelik bunu yalnız biz söylemiyoruz GRECO'nun Türkiye değerlendirmesinde polis ve jandarmanın siyasi ve idari makamlar karşısında operasyonel bağımsızlığının güçlendirilmesi, çıkar çatışmalarının kayıt altına alınması, üst düzey atamalarda şeffaflığın artırılması, usulsüzlük bildiren personelin korunması ve kolluk hakkında gerçekten bağımsız bir dış şikâyet mekanizması oluşturulması tavsiye ediliyor. Dünyada bunun iyi örnekleri de mevcut. Fransa'da bağımsız bir yapı üst düzey kamu görevlilerinin mal varlığı ve menfaat bildirimlerini denetliyor. Çıkar çatışmasını suç ortaya çıktıktan sonra değil, daha oluşmadan önlemeye çalışıyor. Kanada'da bakanları da kapsayan, çıkar çatışması rejimini parlamentoya karşı sorumlu, bağımsız bir

etik komiseri denetliyor. İngiltere'de yine benzer bir yapı, polis teşkilatının en üst kademeleri hakkındaki ciddi iddiaları kurum dışında denetleyebiliyor ama mesele kurumların varlığı da değil aslında çünkü Türkiye'de kurumlarımız var, Etik Kurulumuz var, Mülkiye Teftiş Kurulumuz var, Kolluk Gözetim Komisyonumuz da var. Gerektiğinde en güçlü makamın karşısında dahi çalışıp çalışamadıkları önemli çünkü kamu gücü bir imtiyaz değildir değerli milletvekilleri, bir emanettir. O emaneti kullanan herkes şunu bilmeli: Makamı ne kadar yüksek olursa olsun denetimin dışında değildir hiç kimse.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ELİF ESEN (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

Ve hiçbir anne, hiçbir aile "Acaba karşımdaki kişinin makamı adaletten daha mı güçlü?" diye düşünmek zorunda kalmamalı. Biz bu araştırma önergesini tam da bunun için veriyoruz. Devletin gücünü zayıflatmak için değil; aksine, daha artırmak, o gücün hukuk içinde kalmasını sağlayarak devletimize duyulan güveni güçlendirmek için veriyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Buğra Kavuncu. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; YENİ YOL Grubunun önerisi üzerine partim adına söz aldım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

İYİ Parti Grubu olarak önem verdiğimiz bir konu bu, zira devlet adamları, kamu görevlileri o devleti temsil eden en temel aktörlerdir. Bir devletin yönetimine o devletin yönetim kadroları şekil verir ancak mevcut iktidar dönemindeki yönetim anlayışı, sığlık, vizyonsuzluk bir devlet değil, âdeta bir çadır yönetim tarzı var.

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) - Öyle deme.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - Rahatsız oluyorsanız geri oturayım yani anlatacağız.

Araştırma önergesini destekliyoruz. Bakın, neden böyle söylediğimi de örnekleriyle anlatacağım size. Tek adamlık anlayışı da aslında buradan geliyor. Türk devlet geleneğinden, Türk devlet felsefesinden hiç nasip alınamamış; Tonyukuklardan, Nizamülmülklerden hiç feyzalınamamış bir görüntü var. Liyakat diye bir anlayış maalesef kaybolmuş, beytülmale olan saygı hırpalanmış, milletin çıkarları önceliklenmemiş. Ama ne var? Partizanlık var, yolsuzluk var, liyakatsizlik devam ediyor, adam kayırma ve torpil var ve en kötüsü de bütün bunların normalleşmiş olması çok korkutucu.

Gülistan Doku cinayetine az önce değinildi, bir şehirde bir genç kızın katledilmesini örtbas etmek için bütün kamu görevlileri neredeyse seferber olmuş arkadaşlar. Ya, bu fotoğrafın, bu anlattığım hadiselerin ete kemiğe büründüğü maalesef trajik bir hadisedir bu.

Bir başka husus, kamu gücünün kötüye kullanımı meselesi, aslında her yere sirayet etmiş durumda. Bakın, devlet televizyonunu iktidar partisinin çıkarına kullanması ve bunun normalleşmesi bir görevi kötüye kullanmak mıdır? Evet, kötüye kullanmaktır. Tutuklama görüntüleri için âdeta kurgu organize etmek görevi kötüye kullanmak mı? Evet, kötüye kullanmaktır. Şifresi verilen, içeriği devlete emanet edilen telefonun içindeki bilgilerin daha hâkimin önüne düşmeden basına servis edilmesi görevi kötüye kullanmak mıdır? Evet, görevi kötüye kullanmaktır.

Bakın, dün biz yine görevi kötüye kullanmanın bir başka örneğini gördük. Az önce birçok hatip dün Komisyondan geçen çerçeve yasayla ilgili mutluluğunu burada beyan etti, "Çok önemli bir yasa teklifiydi." dedi. Bu kadar önemli yasa teklifini, madem bu kadar önemsiyorsunuz ya kendinize güvenin, korkmayın, üç gün, beş gün konuşturun, bunu on sekiz saate sıkıştırmak, bir gece bizleri, bütün milletvekillerini perişan etmek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - ...öğleden sonra üç buçukta başlayan görüşmeleri sabah saat dokuz buçuğa kadar sürdürüp buna mahal vermek, bu da görevi kötüye kullanmak mıdır? Evet, görevi kötüye kullanmaktır arkadaşlar. Alacağı karardan ve uygulamalarından emin olmayıp ileride yargılanmamak için yasal sığınak hazırlamak kamu gücünü kötüye kullanmak mıdır? Evet, kötüye kullanmaktır.

Bakın, bizde niye bu kadar fazla? Tabii bu tek boyutu olan bir konu değil, kamu gücünü kötüye kullanmamak için bir kere denetimin olması lazım ki Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde kuvvetler ayrılığı da yok olduğu için bu zayıfladı. Ekonominiz güçlü olacak. Yarın üniversiteden mezun olan çocuk bir siyasi büyüğüne, tanıdığına, gücü olana koşmayacak, eline diplomasını aldığı zaman alternatifleri olacak. Çok boyutlu bir meseledir, önergeyi destekliyorum.

Saygılar sunuyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Tokat Milletvekili Sayın Kadim Durmaz. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, bizi televizyonları başında izleyen aziz milletimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Devlet makamdan büyük, hukuk da kişiden üstündür ama bugün Türkiye'de asıl tartışmamız gereken mesele şudur: Kamu gücünü kullananlar kullandıkları yetkinin hesabını aziz millete ve hukuka ne ölçüde verebiliyor? İdare amirinden üst düzey kolluk yöneticisine, bakanından en üst bürokratına kadar herkesin elindeki yetki emanettir. O makamlar şahsi güç alanı değil, devletimizin hizmet makamlarıdır. Yetki hiyerarşisi hukukun yerine geçmez. Talimat hukukun üzerinde değildir, olamaz. Makam sahibi hesap vermekten muaf değildir. Kamu gücü de kişisel nüfuzun aracı hâline getirilemez. Türkiye bunun acı örneklerini defalarca yaşadı ama ders de almıyoruz. Bir yurttaşın hakkını ararken kapı kapı dolaştığı, güçlü olanın ise telefonla işini çözdüğü bir düzen hukuk devleti değildir. Bir kamu görevlisinin yaptığı işlemden dolayı vatandaşa hesap sorulurken aynı işlemi yapan üst düzey yöneticinin sorumluluğu makamının arkasında kayboluyorsa burada yalnızca bir idari sorun değil devlet adamlığı ve anlayış sorunu vardır. Kamu kaynakları açısından tablo daha da ağırdır. Devletin bütçesi iktidarın veya herhangi bir yöneticinin şahsi bütçesi değildir; o para emeklinin alın teri, çiftçinin emeği, işçinin vergisi, esnafın kazancı, çocuklarımızın da geleceğidir. Kamu ihalesinden kredi tahsisine, imar kararından kolluk uygulamasına kadar her alanda liyakat, objektiflik, şeffaflık ve hesap verebilirlik esas olmalıdır çünkü kamu gücünün denetimi zayıflarsa güç hukuku, makam adaleti, ilişki liyakati, çıkar kamu yararını ezmeye başlar.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim itirazımız herhangi bir kişiye değildir; bizim itirazımız, kişilerin üzerinde bir devlet düzeninin kurulmasınadır. Bugün burada özellikle şunu söylemek istiyorum: Bakan da hesap verecek, bürokrat da hesap verecek, kolluk yöneticisi de hesap verecek, idare amiri de hesap verecek, milletvekili de mutlaka hesap vermelidir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) - Tam onu diyecektim sen dedin Kadim abi.

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

KADİM DURMAZ (Devamla) - ...çünkü demokraside makam yükseldikçe sorumluluk azalmaz; tam tersine, ülkesine aidiyet duygusu duyanın vicdani mesuliyeti artar. Devletin gücü vatandaşını ezmek için değil vatandaşın hakkını korumak içindir. Kamu görevlisinin gerçek gücü koltuğundan değil, devlete ve hukuka bağlılığından gelir. Geliniz, Türkiye kamu gücünü yeniden hukukla sınırlandıralım; yetkiyi denetleyelim, kaynağı denetleyelim, harcamayı denetleyelim, ihaleyi denetleyelim, kredi tahsislerini denetleyelim ve en önemlisi, kim olursa olsun, hangi makamda bulunursa bulunsun, devletimizin yetkisini, milletin parasını kullananın da milletin yetkisini kullananın da hesabını millete verme zorunluluğunu güçlendirelim çünkü unutmayalım ki, devlet güçlülerinin devleti değil, hukuk devletidir ve kamu gücü sahibinin değil, aziz milletindir. Korumakla görevli olanların yıkmaya karar verdikleri bir devleti kimse kurtaramaz diyorum.

Yine, Fatih'in çok kıymetli bir sözü var; "Aklı öldürürsen ahlak da ölür. Akıl ve ahlak öldüğünde millet bölünür. Kadıyı satın aldığın gün adalet ölür. Adaleti öldürdüğün gün de devlet ölür." diyor Fatih Sultan Mehmet Han.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Kocaeli Milletvekili Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iddialar çok ağır, Tunceli Valisi, eğer doğruysa, aman Allah'ım neler neler yapmış, kamu gücünü kullanarak ne şeytani işlere imza atmış; doğruysa diyorum, ispatlanmasını bekleyeceğiz, yargısız infaz yapmam. Ben bir insan hakları savunucusu olarak bunu bugün söylemiyorum; altı yıldır her hafta "Gülistan Doku davası burada bitmez." dedim basın toplantılarımda. Aygül Doku ile anne ve babasının yanında oldum, olmaya da devam edeceğim.

Kamu gücünü gerçekten çok yanlış kullanıyorlar. Gidin, bakın, Diyarbakır Tavşantepe köyü; ben gittim, oraya 2 kez gittim, sahayı inceledim. Aman Allah'ım, jandarma o kadar görevini kötüye kullanmış ki ilk gün üst kamerası doğru dürüst bir şekilde tespit edilseydi cinayet o gün çözülürdü. Yapmamışlar, yapmamışlar. Kimse Jandarma Komutanından hesap sormuyor, tüm Türkiye bunu konuşuyor; Jandarma Komutanından, Diyarbakır Valisinden, İçişleri Bakanından hesap soran tek kimse yok. Olacak iş mi arkadaşlar?

Yine, bakın, bu iktidar Filistin hamaseti bol miktarda yapar ya -İçişleri Bakanının kendisine de söyledim, Adana Valisini aradım, telefonlarımdan kaçıyor- Adana İncirlik Üssü önünde bir Filistin aktivisti Fevziye Şenoğlu yıllardır her gün gidip açıklama yapıyor, iktidarın ikiyüzlülüğünü ortaya koyuyor. Polisler ne yaptı bir gün, biliyor musunuz? Onun ses cihazına girip çiftetelli, oyun havaları, müstehcen şarkılar açtılar ve bu, ispatlı. İçişleri Bakanına söyledim: "Bunlar için bir işlem yapacak mısın?" Ses yok. Aman Allah'ım, bu iktidar mı Filistin'i koruyor?

Yine, bakın, Çankırı'da bir başkomiser var; Rahman Cebe, TEM'de görevli. Gözaltına alınan genç üniversite öğrencisi 3 kadını ifadede öylesine zorluyor ve hakaret ediyor ki suratına tükürüyor, yüzüne kahve fırlatıyor. Tutuklanıyorlar, Bolu Cezaevine gidene kadar taciz, her türlü kötülük ve yolda durup "Hadi, alkol alalım." muhabbetleri. Aman Allah'ım, kamu görevlisi böyle mi ya, nasıl olur? İçişleri Bakanına da söyledim, Çankırı Valisine söyledim, hâlâ soruşturma yok. Ya, hangi ülkedeyiz, hangi çağdayız arkadaşlar? Bu ne rezalettir ya! Olacak iş midir bu?

Yine, bakın, şimdi, kaç gündür bu konuyu araştırıyorum, burada Mecliste de söyledim; olacak bir iş değil. Bakın, biz Dilek Doğan davasını yıllarca konuştuk; yargısız infazdı, evine baskın yapan polis

onu vurmuştu. Bunu reddedebilecek tek bir insan yoktu ama ben size burada anlattım. Dilek Doğan vakasından daha vahimi Ankara'da, Türkiye'nin başkentinde, Haymana Sazağası köyünde yaşandı kırk beş gün önce.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Devamla) - Polis bir operasyonda baskın yaptı, gece yarısı eve girdi, Muhammed Kavi'yi arıyordu. Babası dedi ki: "Yatak odasında yatıyor eşiyle, çocuklarıyla. Uyandırayım, tamam." "Hayır, olmaz, yat yere!" dediler, yatırdılar ve koridordan yatak odasına yaylım ateşi açtılar. Gürültüye uyanan karı-koca kafalarından vuruldu, annenin beyni yere saçıldı, baba koşup gitti, kapıyı açtı, "Ne yapıyorsunuz siz?" dedi. 3 ve 6 yaşındaki çocuklar kanlar içindeki annenin başında, beyni parçalanmış annenin başında ne yapacaklarını bilmez bir şekilde bekliyorlardı. Polis açıklaması ne diyordu biliyor musunuz? "3 tane kurşun polis kalkanına değmiş." diyordu. Ben gittim, o evde Muhammed Kavi'nin ateş açtığı iddia edilen yönde hiçbir iz yok ancak polisin ateş açtığı yönde birçok kurşun izi var ve bu çok vahim bir olay arkadaşlar. Bunun bir benzerini Enes Gıyas Leyla olayında yaşadık, Hatay Dörtyol'da yaşandı. Bir Suriyeli mültecinin evine IŞİD operasyonunda girildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Devamla) - Yanlış eve girilmişti, yanlış ev; gariban bir Suriyeliydi ve bu insana polis ateş açtı. Polis "Bitişik atışla onu vurduk, kapıyı zorladı." dedi. Hayır, ben avukatıyla konuştum ve balistik raporlarına ulaştım. Balistik raporları polisi yalanlıyordu, "uzaktan atış" diyor balistik raporu. Bu kaçınca yalan? İçişleri Bakanı niye hareket etmiyor? Kamu görevlileri niye görevlerini kötüye kullanıyor? İçişleri Bakanına kırk beş gündür soruyorum. Bu olaylar için niye bir açıklama yapmıyor arkadaşlar? Açıklamasını bekliyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Yeni Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Murat Çan. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA MURAT ÇAN (Samsun) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, günümüz Türkiyesinde bazı kapılar vardır, halkın yüzüne kapanır ama bazı tanıdıklar için açılır; bazı telefonlar vardır, bir vatandaş aradığında çalmaz ama bir soyadı, bir yakınlık, bir ilişki devreye girdiğinde bütün mekanizmalar harekete geçer. Konuştuğumuz mesele tam da budur. Bir valinin doğrudan altında çalışan personele devleti aparat olarak kullandırarak kendisinin, ailesinin püsürlü işlerini, hukuksuz işlerini devlet imkânlarıyla hallettirmesidir. O yüzden, devletin kapılarının kimlere açıldığı, devletin gücünün kimler tarafından ne işler için kullanıldığının tartışmasını yapıyoruz. Gülistan Doku cinayeti ve soruşturması tam da bu işin merkezindedir. Devleti getirdiğiniz yirmi dört yılın sonucunda devletin hâlinin ne hâlde olduğunun göstergesidir. Soruşturma dosyasında ortaya saçılan her yeni bilgi tek bir gerçeğe işaret ediyor. Bu ülkede bazıları için hukuk ağır işler, bazıları içinse keyfî olarak işler. Devlet bazıları için anadır, bazıları için koruma kalkanıdır çünkü kamu otoritesi artık tarafsız bir terazinin değil ilişkiler ağının gölgesindedir. AKP iktidarı, yıllar içinde devleti bir aygıt, bir mekanizma olmaktan çıkarıp bağlantılar sistemine ya da kurumları aparat hâline getirmeye başlamıştır. Mülki idare amirleri, üst düzey kolluk yöneticileri ve bürokratlar, millet adına kullandıkları yetkiyi, kimi zaman bir yakınını korumak, kimi zaman bir dosyayı yönlendirmek, kimi zaman da bir gerçeği örtmek için kullanır hâle geldi. "Hukuk devleti gitti, yerine parti devleti geldi." diye eleştiriyorduk, şimdi görüyoruz ki en yukarıdan illere kadar "şahsım devleti" gelmiş. Devlet adabı gitti, yerine devleti şahsi çıkarları, kişisel menfaatleri için kullananlar gelmiş. Liyakatin yerini sadakat, hukukun yerini

talimat alırsa işte varacağınız nokta tam da burasıdır. Gülistan Doku'nun akıbeti karanlıkta bırakılırken aslında karartılmak istenen şey, sadece bir suç değil, topyekûn bir sistem ayıbıdır. Bu araştırma önergesi bu yüzden bir prosedür değil, bir eşiktir aslında. Duvarında "Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir." yazan bu Meclis kamu gücünün kimlerin çıkarına kullanıldığını sorgulayacak güçtedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

MURAT ÇAN (Devamla) - "Şahsım devleti" düzeni kabul edilemezdir.

Değerli milletvekilleri, duruşumuz net olmalıdır. Devlet, birilerinin ailesine tahsis edilmiş bir imkân değildir. Devlet, milletin ortak iradesidir, o iradeyi nepotizme teslim eden anlayış sadece bugünü değil, bu ülkenin yarınını da çürütmektedir. Bu değerlendirmelerimiz ışığında araştırma önergesini desteklediğimizi bir kez daha belirtiyoruz ama "Devlet benim ben." diyen anlayıştan, "şahsım devleti" anlayışından bir an önce kurtulunmalıdır, arınılmalıdır.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum, teşekkürler. (Yeni Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın İsmail Erdem. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA İSMAİL ERDEM (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; YENİ YOL Partisinin vermiş olduğu grup önerisi üzerine söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi, ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi de saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Kamu gücünün etkin, hesap verebilir ve şeffaf bir şekilde kullanılması hepimizin ortak hassasiyetidir. Hiçbir makam ve mevki yasaların üzerinde değildir. Türkiye'de kamu görevlilerinin denetimine ilişkin çok sayıda mekanizma bulunmaktadır. Mülkiye Teftiş Kurulu, Devlet Denetleme Kurulu, Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Kolluk Gözetim Komisyonu, Sayıştay denetimi, disiplin hükümleri ve bağımsız yargı süreçleri bu mekanizmaların başlıcalarıdır. Bir iddia ortaya çıktığında hem idari hem de adli merciler gerekli incelemeleri yapabilmektedir ve yapmaktadırlar. Denetim, kurumların görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeye gayret etmektedir. Varsa gecikme veya ihmaller, sistemin yetersizliğinden değil, bireysel eksikliklerin sonucudur. Yaşanmış birçok olayda teknolojik veriler de ön plana çıkmaktadır. Devlet mekanizmaları da bunu en iyi şekilde kullanmaktadır.

Değerli milletvekilleri, önergenin gerekçesinde Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubunun değerlendirmesine de atıf yapılmaktadır. Elbette uluslararası kuruluşların tavsiyeleri dikkatle incelenir ve gerekli görülen hususlar kurumlarımız tarafından değerlendirilebilir ancak tavsiye niteliğindeki her raporu Türkiye'de denetim mekanizmalarının işlemediğinin veya devlet kurumlarının görevini yapamadığının delili gibi göstermek de yersizdir. Kuşkusuz, sistemler zaman içerisinde eksiklikler görülerek geliştirilebilir, zamana uyarlanabilir, günün gerekli koşulları ne gerektiriyorsa o düzenlemeler yapılabilir. Kamu yöneticilerinin atama ve görevlendirmelerinde daha dikkatli olunmalı mıdır? Evet. Bu da zaman zaman Meclisimizde gündeme geliyor. İşte, bu tür eksiklikler veya aksaklıklar çıktığı zaman ehemmiyetinin ne kadar ortaya çıktığına şahit oluyoruz. Maddi veya manevi kim ne yanlış yaparsa, mevki ve makamına bakılmadan hukuk kuralları ve kanunlar çerçevesinde bunun bedelini ödemelidir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevi kurumlarımızın itibarını peşinen tartışmaya açmak değil, somut ihtiyaçlar ve objektif veriler ışığında gerekli düzenlemeleri yapmaktır. Bu nedenle, grubumuz adına önergeye katılmadığımızı ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

2.- İYİ Parti Grubunun, Grup Başkan Vekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, çerçeve yasa teklifinin yasalaşması sonrasındaki süreçte terör örgütü mensuplarının Türk toplumunun arasına karışmasının doğuracağı güvenlik risklerinin, devlete silah doğrultan kişilerin topluma yaratacağı risklerin, bu kişilerin psikolojik açıdan insan öldürme fiili işlemiş ya da işleme potansiyeli taşıdığı düşünülürse toplumsal hayata girmeleri sonucunda yaratacağı kaygı ve korku ikliminin araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 08/08/2026 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Turhan Çömez
Balıkesir
Grup Başkan Vekili

Öneri:

Grup Başkan Vekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, çerçeve yasa teklifinin yasalaşması sonrasındaki süreçte terör örgütü mensuplarının Türk toplumunun arasına karışmalarının doğuracağı güvenlik risklerinin araştırılması ile devlete silah doğrultan kişilerin topluma yaratacağı riskler, bu kişilerin psikolojik açıdan insan öldürme fiili işlemiş ya da işleme potansiyeli taşıdığı düşünülürse toplumsal hayata girmeleri sonucunda yaratacağı kaygı ve korku ikliminin araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 8/8/2026 Cumartesi günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bir kök yasa getirdiniz, Anayasa'nın köküne aykırı ve bizde kökten karşıyız bu tutum ve yasaya. Çok hızlı bir çalışma yürüttünüz ve son ana kadar sadece Kandil biliyordu, İmralı biliyordu, saray biliyordu ama sizler bilmiyordunuz. Önünüze bir boş kâğıt getirildi, imzaladınız, iki gün sonra kapalı grup toplantısı yapıldı, orada kısa bir izahat verildi, hâlâ yasa teklifi size gösterilmedi, akşam Komisyona intikal ettiğinde de o yasanın ne olduğunu kısmen gördünüz ama anladığınızdan hâlâ emin değilim. Evet, yabancı basından öğreniyoruz. İngiliz basını Reuters diyor ki: "9 bin kişi affedilecek." Siz "Af değil." diyorsunuz ama kapalı kapılar ardında 4 bin PKK'lı teröristin; askere, polise, öğretmene silah doğrultmuş, çoluk çocuk katletmiş 4 bin PKK'lı teröristin cezaevinden çıkacağını biliyoruz, yanı sıra, dağdakilerin de affedileceğini biliyoruz. Öyle bir yasa teklifi getirmişsiniz ki Komisyonda

hızlıca geçirdiniz, alt komisyon kurmadınız, Anayasa Komisyonunda ele almadınız, tali komisyon kurmadınız, "Geniş salonlarda yapalım." dedik, "Hayır." dediniz, "Yayınlansın televizyonlarda, millet neyle karşılaştığını görsün, bilsin, anlasın." dedik, "Hayır." dediniz, hepsine "Hayır." dediniz ve sabaha karşı biten bu yasa teklifinin görüşmeleri sonrasında dediniz ki: "İki saat içerisinde hazırlığınızı yapın, itirazlarınızı ortaya koyun." Tam 400 küsur sayfa hazırlık yaptık ve verdik. Önümüzdeki günlerde yasa gelecek ama hâlâ bu teklifin nelere mal olacağını bilmiyorsunuz. Bu teröristleri affedeceksiniz. On beş yılın altında ceza almış olanlara beş yıllık bir infaz ertelemesi, on beş yılın üzerinde olanlara da on yıllık bir infaz ertelemesi getiriyorsunuz. Sonra da bir kurul kurmuşsunuz, bu Kurul diyor ki: "Eğer ben gerek duyarsam onların memnu haklarının iadesi için gerekirse mahkemeye veya hâkimliğe müracaat eder, onların memnu haklarını iade ederim." Başkalarına verilmemiş olan hakları onlara vereceksiniz, memnu haklarını iade edeceksiniz. Parlamentoda milletvekili olsun, dağda millete silah doğrultmuş olanların burada eli kalkacak, millete demokrasi dersi verecekler sözde; böyle bir uygulamaya sizler imza attınız. Tarih bunu asla unutmayacak ve günü geldiği zaman bunun hesabını soracak. Bu hesabın sorulacağını öngördüğünüz için de 10'uncu maddeyi koymuşsunuz: "Aman yargılanmayalım, aman ha, bize kimse dokunmasın." Kendinize dokunulmazlık istiyorsunuz veyahut da her kimse, o kurulacak olan Kurula dokunulmazlık istiyorsunuz. Unutmayın, 12 Eylül darbe anayasasında da aynı şeyler vardı ve darbeciler bu anayasadan yıllar sonra yargılandılar.

Dünden beri Türkiye'nin her yerinden telefonlar alıyorum. Gelen telefonlar diyor ki: "Çoluğumuz çocuğumuz içeride. Onlar polise silah doğrultmadılar, askere silah doğrultmadılar o ya da bu şekilde ya kader mahkûmu oldular ya da cezaevine düştüler. Niye teröristlere af var da bize yok?" Var mı bunun bir izahı? Biliyor musunuz niye böyle olduğunu? Bilmiyorsunuz. Etki analizi sorduk size Komisyonda; var mı etki analiziniz, kaç kişi çıkacak, sonuçları ne olacak, bu çıkanlar neyle karşılaşacak? Bu millet, kendine silah doğrultmuş olan alçak teröristlerle aynı otobüse binecek. Var mı bir analiziniz, var mı bir etki analiziniz? Yok. Çünkü umurunuzda değil; birileri istedi, siz de yaptınız.

Bakın, size şimdi bir fotoğraf göstereceğim. Yüzlerce öğretmen var burada, yüzlerce öğretmen. Bu öğretmenlerin bir kısmı okullarında, bir kısmı evlerinde katledildi. Karnında 4 aylık bebeğiyle katledilen öğretmen hanımlar var. Bunların ailelerine ne söyleyeceksiniz siz? Bunların aileleriyle, onlara silah doğrultanları aynı sokakta nasıl yürüteceksiniz, nasıl yürüteceksiniz, nasıl yürüteceksiniz? Tabii, bunların hiçbirine cevap yok, hiçbiriyle ilgili bir izahınız yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Evet, gelecek önümüzdeki günlerde. Belli ki çok heveslisiniz ama şunu sakın unutmayın: O 10'uncu madde de sizi koruyamayacak.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Barış için hevesliyiz, tek hevesimiz barış.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Biz terörden bahsediyoruz, siz barıştan bahsediyorsunuz. Biz diyoruz ki: Bu ülkede herkes eşit ve birinci sınıf vatandaş olsun, demokrasinin kurum ve kuralları işlesin, herkes dostça, kardeşçe yaşasın, hırsızlık olmasın, soygun olmasın, hukukun üstünlüğü olsun. Hâlâ barıştan bahsediyorsunuz. Savaş mı var burada? Kiminle savaşıyorsunuz? Size, sizin çoluğunuza çocuğunuza, öğretmenlerinize, askerinize, polisinize silah doğrultmuş, karnında çocuğunu katletmiş bir teröristten bahsediyorsunuz. Biz onlarla barışmayacağız ve bu ülkede yaşayan Kürtleri istismar edenlerle, o Kürtleri kullanmak isteyenlerle, onların arkasına sığınıp, emperyalist projelere alet olanlarla da sonuna kadar demokratik yollardan mücadele edeceğiz.

Hepinize teşekkür ediyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Vatan, millet, milliyetçiliği sizden öğrenecek değiliz.

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ.

Buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şöyle başlayayım: Nevra Serezli'nin tiyatrolarına, piyeslerine gittiniz mi bilmiyorum, şöyle söylerdi: "Yolun sağından gidersem 'sağcı' diyorlar, yolun solundan gidersem 'solcu' diyorlar. Yolun ortasından gidersem de araba bana çarpıyor." Türkiye'de kimseye arabanın çarpmayacağı, sağdan gittiğimizde bize "sağcı" diyerek yaftalanmayacağımız, soldan gittiğimizde "solcu" diyemeyeceğimiz bir iklime ihtiyacımız var veya Nasrettin Hoca'yla söyleyeyim size: İki şahıs Nasrettin Hocaya gelirler "Efendim, şöyle şöyle yaptı bu adam bana." "Haklısın." "Yok, o adam bana böyle böyle yaptı." der diğeri, "Haklısın." Oradakiler der ki: "Ama efendim, ikisine de 'Haklısın." dediniz." "Siz de haklısınız." der. Şimdi, burada İYİ Partinin duyarlılığı, hassasiyeti var, haklılar ve aynı zamanda Türkiye'de terörün de silahların da susması lazım. Bu noktada çaba sarf edenler de haklılar. Peki, nasıl yapacağız bu işi? Bununla ilgili olarak, cumhuriyet kurulduğundan itibaren çeşitli çalışmalar yapıldı. Türkiye'de isyanlar zaman zaman etnikti, çoğu zaman feodaliteydi, otoriteye başkaldırıydı. Türkiye'nin hemen hemen her yerinde bu isyanlar oldu; Kütahya'da, Konya'da, Kozan'da, Ankara Keskin'de ve Dersim'de veyahut da Zilan'da, Ağrı'da. Bunlardan birkaç tanesi etnik isyanlardı, diğerleri tartışmalı konular, feodaliteye veyahut da otoriteye başkaldırılardı. Ama bununla ilgili olarak da birileri şöyle veya böyle değerlendirebilirler. Arkadaşlar, bu konuyla ilgili Atatürk de çalıştı, İnönü de çalıştı, çeşitli aflar ilan edildi; ardından Menderes çalıştı, bedeller ödedi, sonra Özal çalıştı, bedeller ödedi. Hatırlarsanız eğer Sayın Erbakan da çalıştı, daha önce Sayın Erdoğan ve arkadaşları, benim de içinde bulunmuş olduğum, birinci çözüm sürecinde de çalışılmış oldu.

Değerli arkadaşlar, bugün, artık bu bölgede egemen güçler, elinde silahlı olan hiçbir unsuru istemiyorlar. O egemen gücü biliyorsunuz, Amerika Birleşik Devletleri, İsrail ve İngiltere. Bunlar burada herhangi bir silahlı örgüt veya yapı istemiyorlar. Hamas'ı istemiyorlar, Hizbullah'ı istemiyorlar, Husileri istemiyorlar. İran'la kavgaları da öyle nükleer saldırı, nükleer silahların oluşması veyahut da öbür tarafta, efendim, bunların petrollerine hâkim olmak, Husiler ve belki sebep Çin, tek kutuplu bir dünyayı devam ettirmeye çalışmak. Peki, onların hedefi buysa bugün Türkiye'de silahların bırakılması iyi midir? Evet, iyidir arkadaşlar, bu silahlar bırakılmalıdır. Gerçek demokrasilerde zor kullanma hakkı sadece devlete aittir. Arkadaşlar, zor kullanma hakkı devlete aittir, devlet de hukukla ve Anayasa'yla kaim olmalıdır, bu müdahalelere hatta evrensel hukukla, evrensel ahlak kurallarıyla müdahale etmelidir. O nedenle ben diyorum ki: Gelin hep beraber, hep birlikte olarak... Bu uyarıları da hatırlarsanız bu süreç buraya geldiği zaman birileri İYİ Partiye çok ciddi şekilde tepki koymuşlardı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Şöyle dedim: Bırakın, onlar konuşsunlar, itiraz edenler de olsun çünkü ağır bedeller ödedik arkadaşlar, çok ağır bedeller ödedik. Bizim çocuklarımız niye dağlara çıktılar? Niye biz sosyal devlet olamadık? Neden biz eğitimde fırsat eşitliğini, gelir dağılımında adaleti sağlayamadık? Bölgeler arası kalkınmada uçurumları niye gideremedik? Neden biz hakikaten demokratik bir hukuk devleti olamadık? Bu soruyu sormamız lazımdı, o gençler dağlara çıkmamalıydı. En demokratik ülke olsaydık yine ameliyat yaparlar mıydı? Yapabilirlerdi bizim ülkemizde ama çok rahat halledebilirdik. Arkadaşlar, bu konu Peru'da halledilmek istendi, Peru, Aydınlık Yol hareketi; Sri Lanka Tamil Kaplanları veyahut da Kolombiya'da FARC hareketi veyahut da ETA'yla ilgili İspanya'da

veyahut da IRA'yla ilgili İngiltere'de bunlar halledilmek istendi. İngiltere Başbakanı Blair'in hatıralarını okumanızı istirham ediyorum sizlerden. Onlar bu süreçleri nasıl hallettiler biliyor musunuz? Yüzde 80 zorla hallettiler, yüzde 20 ise müzakereyle halledildi. Türkiye bu noktada çok çalıştı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - ...evet, zorla halledelim, halledilemedi, şimdi ise müzakereyle halledilmek isteniyor. Ama şunu yapalım ne olur: Gelin, terörsüz Türkiye'yi hukuklu Türkiye'de inşa edelim. Gelin, terörsüz Türkiye'yi demokratik Türkiye'de inşa edelim. Gelin, terörsüz Türkiye'yi şeffaf, denetlenebilir ve hesap verebilir bir Türkiye'de inşa edelim. O nedenle herkesi duyarlı olmaya, gerçekten bu konuda siyasi rant elde etmemeye, gerçekten Türkiye'yi kucaklamaya davet ediyorum. İnşallah burada daha değerli konuşmalar yapacak arkadaşlarımız, bütün Türkiye ve bütün dünya artık bu ülkede ameliyatların yapılmayacağını görecek ve bu ülkede gerçek demokrasiyle 2028 seçimleri sonrası Türkiye tanışmış olacak diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Kadri Enis Berberoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA KADRİ ENİS BERBEROĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; iki çok güçlü hatibi dinlerken aklımdan tek bir cümle geçti, o da şu: Demokrasinin feraseti bu. Kendi tezlerini bu kadar güzel ortaya koyan iki hatip arasında bir tercih kullanmak, zaten demokratik bir tercih ve ben tercihimi kişisel olarak da, parti olarak da bu çerçeve yasaya bir şans tanımaktan yana kullanmak isterim. Yani bu yasayı Cumhuriyet Halk Partisi olarak desteklemeye devam ediyoruz, onu ifade etmek isterim. Fakat tıpkı Selçuk Bey'in de buyurduğu gibi, bu yasada biraz da kodlu kullanılan bazı muhalefet ipuçları var. Yani ne demek istiyorum? "7'nci madde" deniyor. Bakın, 7'nci maddeyi herkesin anlayacağı bir şekilde izaha çalışayım. Üç tane unsuru var 7'nci maddenin. Birincisi, AİHM, AYM kararlarının uygulanması, buna karşı çıkmak mümkün mü? Asla değil. Bunların yerine getirilmesi hâlinde yararlanacak kişilerin adları da belli; Selahattin Demirtaş, Osman Kavala, 2 tane AYM bozma kararı olan Tayfun Kahraman, bu yüce Meclisin bir koltuk borcu olan Can Atalay. E, bunlar çıkarsa, zaten örgüt diye bir şey kalmadığı için, serbest kalacak Mine Özerden ve Çiğdem Mater.

Başka, bir diğer maddesi, tutuksuz yargılanma talebi. Hanımlar, beyler; yani sonuç olarak 5'i il, 26'sı ilçe; 31 belediye başkanı içeride. Bunların tutuksuz yargılanmasına itiraz edecek birisi var mı aramızda? Hayır.

MURAT EMİR (Ankara) - Bu grup var Sayın Başkan, bu grup tutuklu yargılama istiyor.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (Devamla) - Devam ediyorum efendim.

Başka, 7/3'üncü maddesi var kayyum atamasıyla ilgili yani belediye meclisinde bir belediye başkanı görevden uzaklaştırıldığı zaman yerine tekrar belediye meclisinden seçilmesi kişinin. E, buna itiraz edecek birisi var mı? Buna da yok. Peki, bizim CHP olarak gördüğümüz fark ne? Bütün bunlar doğru olmakla birlikte bu yasa 7 madde beyefendi. 7 maddenin 6 maddesi bu çerçeve yasada var. 7'nci maddesi için de elimizden geleni yapalım, birlikte mücadele edelim, takipçisi olalım ama 7'nci maddeyi tüm yasayı engelleyecek bir mazeret olarak kullanmayalım, engel olarak kullanmayalım; belki de tek farkımız budur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

KADRİ ENİS BERBEROĞLU (Devamla) - Teşekkür ederim efendim.

Ve bir ilhamla çıktım ben buraya. Biraz önce bir tutuklu başkanın biraz gecikmeli de olsa bu yasayla ilgili açıklamasını okudum. Şişli'nin tutuklu Belediye Başkanı Resul Emrah Şahan, diyor ki: "Cezaevinde zaman yavaş akıyor. Bu toprağı yıllardır acıya, evleri yasa boğan bir meselede hukukun kapısı ilk kez aralanıyor. Ben bu kapının yeniden kapanmamasından yanayım. Eksiğiyle fazlasıyla bu bir başlangıç, ortak gelecek için ben başlamaktan yanayım." Bu satırların altına da imzamı atarım.

Hepinizi saygıyla karşılarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Yeni Parti Grubu adına Aydın Milletvekili Sayın Süleyman Bülbül. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, silahların bırakılması önemli, terörün sona ermesi çok önemli. Silahların bırakılmasıyla birlikte, bu çerçeve yasadan sonra topluma intibak etmesi gereken -Genel Kuruldan geçtiği takdirde- 3 bine yakın terör nedeniyle cezaevinde bulunanların uyumu önemli, topluma intibakı önemli. İYİ Parti, bu kişilerin psikolojik açıdan toplumsal hayata girmeleri sonucunda toplumdaki travmaların ne olacağı konusunda bir önerge vermiş durumdalar. Bu, önemsediğimiz bir nokta.

Burada 7'nci madde var, bu çerçeve yasasında. 7'nci maddede bir kurul oluşturulmuş durumda. Bu Kurulun görevi, takip, koordinasyon ve uygulama kurulu. Bu Kurul (4)'üncü fıkrasında "hak yoksunluğu" denilen bir noktaya temas ediyor. Hak yoksunluğu ne? Bu hak yoksunluğu -hukukçu arkadaşlar bilir- memnu hakların iadesi kurumudur. Bu nedenle, hukuki ve siyasi haklarını kullanamayanlar, bu Kurul tarafından -talebi hâlinde- soruşturma ve kovuşturma evresinde sulh ceza hâkimliği tarafından ya da mahkemelerince ya da mahkûmiyet verilmişse infaz hâkimliği tarafından -bu karar uyarınca- hak yoksunluğu kararı kaldırılacak, kaldırıldıktan sonra da bu vatandaşlar gidecekler, topluma intibak edecekler ama burada Türk Ceza Kanunu ve CMK prensiplerine göre bir farklılık var; Türk Ceza Kanunu, CMK'de "Kendi mahkemesince kaldırılır." hükmü karşılığında, burada ise infaz hâkimliği var mahkûmiyet hükmünde. Şimdi, infaz hâkimliği farklı bir olay; 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'na göre, infaz hâkimlerinin hükümlünün cezasının çektirilmesi aşamasında görevi var. İnfaz hâkimlerinin hükümlü hakkında ıslahın gerçekleşip gerçekleşmediği yönünden psikososyal değerlendirme görevi yok, bu sadece kararı veren mahkemelerin objektif kriterlerle yapacağı bir görev; burada bir eksiklik var, bu eksikliğin mutlaka giderilmesi gerektiğini biz Komisyon görüşmelerinde açıkladık.

Bir de talepte bulunan kişinin olması gerekiyor yani bu Kurulun talepte bulunması gerekmez, kişinin bir talebi olması gerekiyor bu konuda hak yoksunluğunun ortadan kaldırılması için; bu konuda da eksikliği ortaya koyduk.

Tabii, bu süreçte hukuki, siyasi hakların kullanılması herkesin hakkıdır. Anayasa'nın 56'ncı maddesi, herkesin sağlıklı, dengeli bir yaşam hakkına sahip olduğunu ve Anayasa madde 2, insan haklarına dayalı, demokratik bir hukuk devleti olduğunu, laik bir hukuk devleti olduğunu da ortaya koyar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Devamla) - Bu nedenle, bu intibakın sağlanması için denetimli serbestlik mekanizmasının bu çerçeve yasada olmaması da düşündürücü. Bu eksikliklerin tamamlanması gerekir ve topluma intibak içerisinde, dağdan inen ya da cezaevinde bulunan kişilerin intibakının sağlanması açısından çok önemli. Tabii, bu bir yol; bu yol üzerinde -uzun bir yolu var- çok sorunlar çıkacak. Sadece yasal düzenlemelerle bu işler çözülmez; uygulamalar da önemli. En önemlisi, "idare ve gözlem

kurulları" denilen ve subjektif kararlarla karar veren kurulların ortadan kaldırılması gerekiyor. Onun için diyoruz ki biz: Demokratik paketin getirilmesi gerekiyor ve içinde infaz ve düzenlemelerin olması gereken bir sürecin başlaması gerekiyor.

Teşekkür ederim. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Van Milletvekili Sayın Burhan Kayatürk.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA BURHAN KAYATÜRK (Van) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada sadece bugünün siyasetini değil ülkemizin ve çocuklarımızın geleceğini doğrudan ilgilendiren "terörsüz Türkiye" hedefimiz doğrultusunda, tarihî bir sorumlulukla söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gerek bir bölge milletvekili gerekse Meclisimiz bünyesinde kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun bir üyesi olarak açıkça ifade etmek isterim ki: Türkiye, kırk yılı aşkın süredir enerjisini tüketen, insanımızı canından, bölgemizi refahtan eden terör belasını tamamen tarihe gömmek üzere kararlı bir eşiktedir. Van'ımız hem benim hem Sayın Meclis Başkan Vekilimizin seçim bölgesi, Ortadoğu ile Orta Asya'nın buluştuğu noktadır. 6 ülkeden gelen insanlar arabalarına bindiklerinde bizim bölgemize, bizim ilimize -dört saat süreyle- ulaşabilirler. Muhteşem güzellikte bir il. Küresel ısınmanın bu kadar yüksek olduğu bir dönemde, 1.700 metre yükseklikte bir deniz var fakat burada istediğimiz şekilde Van'ımızı, bölgemizi bir üretim kenti, bir turizm kenti, bir ticaret kenti yapabilmemiz için de bu sürecin başarılı bir şekilde bitmesi gerekir. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliği ve Cumhur İttifakı'nın güçlü iradesiyle ortaya koyduğumuz "terörsüz Türkiye" vizyonu 86 milyon vatandaşımızın hukukunu, can güvenliğini ve kardeşliğini güvence altına alma iradesidir. Vatandaşlarımızın bu sürece desteği tamdır. Türkiye'nin tamamında -hamdolsun- bir destek var fakat çok büyük acılar, sıkıntılar yaşamış bölgemizde bu sürece çok büyük bir destek var. Bu süreç, millî iradenin, devlet aklının ve milletimizin ortak kararlılığının da bir sonucudur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanı olarak da vurgulamak isterim ki terörün ve şiddetin gölgesinden tamamen arınmış bir Türkiye, demokratik standartlarını yükselten, hukuk devletini pekiştiren ve uluslararası alanda elini çok daha güçlendiren bir Türkiye olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

BURHAN KAYATÜRK (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Güvenlik ile demokrasi birbirinin alternatifi değil birbirinin tamamlayıcısıdır. Terörün bittiği yerde demokrasi güçlenir, demokrasinin ve hukukun güçlendiği yerde ise terör zemin bulamaz. Orta Doğu'da bölgesel krizlerin derinleştiği bir dönemde millî birliğimizi pekiştirmek Türkiye için stratejik bir zorunluluktur. Gazi Meclisimiz bu sürecin meşruiyet merkezidir ve Komisyondan geçen bu süreç inşallah Genel Kurula gelecek.

Değerli milletvekilleri, bizim hedefimiz, terörün olmadığı, gençlerimizin geleceğe umutla baktığı, doğudan batıya refahın ve huzurun egemen olduğu, şairin ifadesiyle "tek şikâyetin ölümden olduğu" bir Türkiye'yi hep birlikte inşa edeceğimize olan inancımla, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

3.- CHP Grubunun, Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı ve arkadaşları tarafından, orman yangınlarındaki artışın ve ağır kayıpların bütün yönleriyle araştırılması, Bakanların görev dönemlerindeki ihmallerin ortaya çıkarılması ve kalıcı bir ulusal orman yangını politikası oluşturulması amacıyla 4/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/8/2026 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin, İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Rahmi Aşkın Türeli
İzmir
Grup Başkan Vekili

Öneri:

Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı ve arkadaşları tarafından, orman yangınlarındaki artışın ve ağır kayıpların bütün yönleriyle araştırılması, bakanların görev dönemlerindeki ihmallerin ortaya çıkarılması ve kalıcı bir ulusal orman yangını politikası oluşturulması amacıyla 4/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (1947 sıra no.lu) Meclis araştırma önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/8/2026 Cumartesi günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Tekirdağ Milletvekili Sayın İlhami Özcan Aygun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli vekiller; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Orman yangınlarının önlenmesine ilişkin Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına önergemiz adına söz almış bulunuyorum ve diyorum ki: Artık yeter, yeşil vatanı korumamız lazım ama nerede! Anlatamıyoruz fakat yeşil vatanımızı her gün yangınlara feda ediyoruz.

AK PARTİ iktidarında orman yangınlarında ciddi bir sıçrama görüyoruz değerli arkadaşlar; yıllık yangın sayısı ortalama 1.435'ten -AK PARTİ'yle- yılda tam 2.732 sayısına ulaşmış.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - İspanya'da da artış olmuş.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Yani 2024 yılında yangın sayısı yılda 3.797'ye çıkmış Değerli Vekilim, kulaklarını aç ve dinle, kulaklarınızı açın ve dinleyin. Bakın, hepimiz için bu ormanlar önemli, bunlar bizim çocuklarımıza bırakacağımız bizim emanetlerimiz. Bunlar bizim emanetlerimiz, o çocuklarımıza bırakmamız gerekiyor. Burada konuşacağınıza o yeşil vatana sahip çıkın diyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Son on yılık dönemde en büyük orman kaybı 2021 yılında olmuş. Toplamda 139 bin hektar alan maalesef yangınla kaybedilmiş yani AK PARTİ döneminde yıllık ortalama yangın sayısı tam yüzde 90 artmış arkadaşlar. Türkiye 2005-2024 yıları arasında yanan orman alanı açısından Avrupa'da 1'inciyiz. Diyorsunuz ya: "İşte, biz Avrupa'da 1'inciyiz, dünyada şuyuz." Evet, orman yangınlarında 1'inci olmuşuz, 1'inci. Bu, AK PARTİ iktidarının başarısı.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Uçaklar nerede İlhami Bey?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Evet, 2021 yılına geldiğimizde orman yangını açısından cumhuriyet tarihinin en kara yılını görüyoruz. Yaklaşık 140 bin hektar orman alanı maalesef kül olmuş. O sırada 42 adet helikopter uçağımız var, şimdi 132'ye çıkmış ama bu uçak ve helikopterleri kullanmada ve bizim alanlarımıza uygunluğu açısından sıkıntı var arkadaşlar. İşte, yurt dışından kiralan uçaklardaki pilotların yetersizliği görülüyor. Kiralanan uçak ve helikopterlerin kiminin şartlarının uygun olmadığı eleştirileri yapılmakta ve ihale yöntemleriyle ilgili soru işaretleri var.

Yani Türkiye orman açısından çok zengin bir ülke değil; orman alanı büyüklüğümüz 23 milyon 363 bin hektar olup ülke yüz ölçümünün yüzde 30'unu oluşturmaktadır. Toparlarsak; 2015-2026 yılları temmuz ayları arasındaki verilere göre Türkiye'de toplam 31.548 orman yangını çıkmış ve toplamda 341.058 hektar ormanımız kül olmuş değerli arkadaşlar. Ülkemiz Akdeniz iklim kuşağında olması sebebiyle ormanlarımız büyük bir yangın baskısı altındadır. Bu sebeple enerji nakil hatlarının bakımı da burada çok önemli bir durum arz ediyor ama maalesef özelleştirmeyle beraber, nakil hatlarının bakım ve onarımının maalesef yapılamamasıyla beraber ormanlarımız bu nakil hatlarının bakımsızlığı sebebiyle küle dönüyor arkadaşlar. Yaklaşık 55.337 hektar orman alanı elektrik hatlarındaki bakımsızlık sebebiyle yanmış kül olmuş. Enerji hatları yangınların çıkmasının yüzde 4'lük kaynağını oluştururken yanan alanlara baktığımızda tam yüzde 22'lik alan nakil hatlarından çıkmış. Son on yılın verilerine baktığımızda, orman yangını sıralamasında Antalya, Muğla başı çekmekte.

27 Temmuz-3 Ağustos 2026 tarihleri arasında Türkiye genelinde çıkan orman yangınlarında başta Balıkesir, Muğla, Aydın, İzmir, Çanakkale, Antalya, Mersin ve benim de seçim bölgem olan Tekirdağ, Manisa ve Uşak'ta büyük kayıplar oluşmuştur.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - İlhami Bey, uçaklar nerede, uçaklar?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Yangınların yüzde 90'ının sebebi maalesef insandır değerli arkadaşlar; yangınların yüzde 30,7'si ihmal ve dikkatsizlik, yüzde 4,2'si kasıtlı olarak gerçekleşmiştir. En dikkat çekici unsur ise, yüzde 45,2'lik yangının sebebinin belli olmaması, bu da yangınla mücadele açısından zafiyet oluşturmaktadır. Kıskandığımız Avrupa'ya baktığımızda ise bu oran yüzde 10'larda. Biz de ise sebebi belli olmayan orman yangını tam yüzde 45,2. Evet, orman yangınlarıyla mücadelede parmakla gösterilen Türk Hava Kurumu uçaklarımız maalesef eski Bakan Bekir Pakdemirli döneminde hangarlara çekilmişti, onlar çürümeye terkedilmişti. Ormanlara yakın tarlalarda biçerdöver, balya makinesi gibi araçlardan çıkan kıvılcımlar, yine piknikçilerin özensiz bir şekilde yakmış olduğu o mangallar sonucunda maalesef ormanlarımız yok oluyor. Ormanlara en az 100 metre mesafedeki arazilere imar verilmemesi gerekirken buna hiç dikkat edilmiyor hatta orman içerisinde tarım arazisine dahi yön verilerek, orada tarım yapılarak işte biçerdöverden, balya makinesinden çıkan o kıvılcımlarla ormanlarımız yok olup gidiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Devamla) - Orman yangınıyla mücadelede geçici işçi kadrosunda yüzde 64'lük bir azalma olmuş. Arkadaşlar, ya, burada da mı tasarruf yapıyorsunuz? Ormanlarımızda zaten belli aylarda yangınla ilgili sıkıntı var; gelin, bu dönemlerde geçici işçilerimizi artıralım ve ormanlarımızı koruyacak, onları yangınlardan uzaklaştıracak olan işçilerimize sahip çıkalım diyorum. Orman yangını mevsimi süresince istihdam edilen bu işçilerin büyük bölümü 2023 ve 2024 yılları arasında maalesef emekli olmuş ve büyük açık ortaya çıkmıştır. Orman Bakanlığı atamalarında ehliyet ve liyakat aranmalıdır. Maalesef cumhuriyetimizdeki büyük ormancılık birikimi ve kazanımları AK PARTİ iktidarıyla yerle bir edilmiştir. Liyakat, kurumsal aidiyet, bilimsel tutum ve ormanları

korumaya dönük imar anlayışı korunamadığı sürece ormanlarımızı kaybetmeye devam edeceğiz. İklim değişikliğinin sertleştiği bir süreçte AK PARTİ'nin uyarılarımıza kulak vermesini diliyorum.

Bu arada, önergemize lütfen destek olun, bu yeşil varlıklarımızı koruyalım diyorum.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Daha hâlâ kulak vermesini mi bekliyorsun İlhami Bey kardeşim, hâlâ kulak mı verecekler?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Verecekler inşallah.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Cayır cayır yandık, cayır cayır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onların da torunları var.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yandı ki ne yandı, dört gün yandı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Gelecek nesillere bizim borcumuz var, emanete sahip çıkalım.

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Şerafettin Kılıç.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi grubunun önerisi üzerine söz aldım. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, ormanlarımızı korumayı yalnızca yangınlarla mücadele meselesi olarak görürsek asıl büyük tabloyu kaçırırız çünkü ormanlarımız sadece alevlerle değil maden faaliyetleri, plansız yapılaşma ve tartışmalı imar uygulamalarıyla da her geçen gün baskı altındadır. Bir yanda yangınlarla kaybettiğimiz ormanlarımız, diğer yanda maden sahaları için açılan yollar, çıkarılan izinler, genişleyen şantiye alanları ve imar kararlarıyla parçalanan doğal alanlarımız var. Özellikle yüksek ekolojik değere sahip bölgelerde verilen madencilik izinleri yalnızca birkaç ağacın kesilmesi anlamına gelmiyor; su havzalarını, toprağı, yaban hayatını ve orman ekosisteminin bütünlüğünü etkiliyor. Burada önemli bir ayrımı da ortaya koymak gerekiyor. Ağaçlandırılmış alan ile doğal orman aynı şey değildir, dikilmiş fidanların zaman içerisinde büyümesi, kaybedilen yaşlı ve doğal bir orman ekosisteminin yerine geçtiği anlamına gelmiyor. Orman, yalnızca ağaçlardan ibaret değildir, toprağı, suyu, bitki örtüsü, hayvanları ve kendi doğal dengesiyle bir bütündür. Bu nedenle orman varlığını yalnızca hektar üzerinden açıklamak da yeterli değildir. Kâğıt üzerindeki rakamlar ile gerçek hayattaki orman varlığı arasında ciddi farklar oluşup oluşmadığı şeffaf biçimde ortaya konulmalıdır. Kamuoyunda ormanlık alanların mevzuat ve istatistiklerde olduğundan daha geniş gösterildiğine yönelik ciddi soru işaretleri bulunmaktadır. Bu rakamların hangi alanları kapsadığı doğal orman, plantasyon gençleştirme sahası ve başka nitelikteki alanların nasıl sınıflandırıldığı şeffaflıkla açıklanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, orman vasfını kaybettiği ileri sürülen alanların hangi gerekçelerle statü değişikliğine uğradığı ve sonrasında hangi amaçlarla kullanıldığı da kamuoyundan gizlenmemelidir. Bu konuda bağımsız denetim ve kamuoyu açıkça bir envanter oluşturulmalıdır. Her bir orman alanının niteliği, sınırı, kullanım kararı ve verilen izinler vatandaşın erişimine açık olmalıdır. Bir bölgede yangın çıkmasının ardından, aynı bölgede, maden, turizm veya yapılaşma baskısı oluşuyorsa bunun tesadüf olup olmadığı mutlaka araştırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Devamla) - Yangın sonrası, yangın sonrası alanların korunması konusunda da sıkı denetim uygulanmalı, yanan alanların yeniden ağaçlandırılması, eski ekosistemin yerine geçtiği varsayımıyla bir makyaj çalışmasına dönüştürülmemelidir, Doğayı rakamlara sığdıran değil emaneti koruyan yönetim anlayışına ihtiyacımız var. Bizim anlayışımızda, orman, üzerinde hesap yapılacak arazi değil gelecek nesillerin hakkıdır. Yangınla mücadele edeceğiz fakat aynı zamanda madencilik ve imar baskısını, statü değişikliklerini ve doğal alanların parçalanmasını da durduracağız çünkü ormanı korumak, yaşamı korumak, milletin ortak mirasını muhafaza etmektir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, Yeni Parti, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Hasan Toktaş. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; ormanlarımız yalnızca ağaç toplulukları değil malum, ekosistem bütünlüğü olan su havzalarını, yaban hayatını, endemik türleri, toprak ve iklim dengesini koruyan, gelecek kuşaklara aktarılması gereken kamusal varlıklardır ve bu yönüyle ormanlarımız aslında kıskançlık düzeyinde de korunması gereken varlıklarımızdır; bayrak gibi, hudut gibi korunması gereken değerlerimizdir aslında. Ormanlarımız ekonomik rant alanı değil ekolojik güvenlik alanlarıdır. Burada Cumhuriyet Halk Partisinin vermiş olduğu önergeyi ben biraz inceledim, özellikle burada dikkatimi çekti, 2015 ve 2026'da -tabii, 2026'nın ilk altı ayı için bu rakamlar verilmiş- çok dikkat çekici veriler var yani yangın sayısı nedir, yanan alan nedir, Bakan kimdir? Ben Bakanın kim olduğuyla çok ilgilenmiyorum çünkü bakanın A ya da B şahsı olmasının yönetim mantığının değişmesi açısından çok fazla bir farkı olmadığını düşünüyorum inisiyatif alamadıkları için. Mesela, 2015 yılında 2.150 yangında 3.219 hektar alan yanmış, böyle alt alta baktığımızda, 2015 ve 2020 arasında yangın başına yanan alanı hesapladım, 2015 ile 2020 arasında ortalama yangın başına yanan alan 3,7 hektar yani 37 dönümlük bir alan yanmış bir yangın başına fakat 2020 ile 2025 arasında garip bir yükseliş var, dramatik bir yükseliş var. Sayın Başkanım, özellikle Balıkesir, malum, hem iklim şartları hem coğrafi büyüklüğü açısından en fazla yangın olan yerlerden biri. 2015-2020 arası 3,7 hektardan 2020-2025 arası 18,9 hektara çıkıyor yangın başına yanan alan yani 5,1 katı bir yükseliş. Yani bunu tek başına biz küresel iklim değişikliğine, küresel ısınmaya bağlamamız mümkün değil. Burada başka bir eksiklik var yani beş yıllık bir devrede birden 5,1 katı yani yüzde 500 oranında artmasının mümkün olmadığını düşünüyorum. Burada artan tek şey bana göre beceriksizliktir. Evet, yaz aylarında, malum, artan sıcaklıklar, kuraklık, düşük nem ve kuvvetli rüzgârlar orman yangını riskini maalesef özellikle bu iklim şartlarında artırıyorlar, artıyor. Buradan ben yetkililere şunu sormak istiyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

HASAN TOKTAŞ (Devamla) - Tamamlıyorum.

Yangın sezonu öncesi risk analizleri yeterince yapılmakta mıdır? Hava araçlarının sayısı, niteliği ve konuşlanma yerleri yangın riskine uygun mudur? Kara ekiplerinin personel, ekipman ve ulaşım kapasitesi yeterli midir? Belediyeler, valilikler, Orman Genel Müdürlüğü, AFAD, itfaiye teşkilatları ve gönüllüler arasında etkili bir koordinasyon var mıdır? Yangın sonrası zarar tespitleri şeffaf bir biçimde yapılmakta ve yanan alanların rehabilitasyonu bilimsel esaslara göre yürütülmekte midir?

Ben, bu vesileyle, özellikle günümüzde birçok alanda devam eden yangınlarda emek harcayan resmî ve sivil bütün vatandaşlarımızı yürekten kutluyorum, var olsunlar ve Cumhuriyet Halk Partisinin vermiş olduğu bu önergeyi de desteklediğimizi ifade ediyor, heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Ağrı Milletvekili Sayın Nejla Demir.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA NEJLA DEMİR (Ağrı) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, yıl olmuş 2026, uzay çağını yaşıyoruz, teknoloji çok hızlı gelişiyor. Teknolojinin nimetlerinden faydalanmayı bilen ülkeler olası afetlere karşı önleyici tedbirler ya da afet sonrası en kısa sürede hasarları onarma açısından teknolojik yöntemleri kullanıyor. Yararlı sonuçlar alınabiliyor olması ise hem teknolojinin doğru kullanıldığının hem de yeterli bütçenin doğru planlandığının göstergesidir. Misal, Japonya gibi deprem ülkesi olan bir ülkede 9 şiddetindeki depremlere dayanıklı yapılar geliştirilebiliyor. Okyanus ülkeleri ise sudan kaynaklanabilecek risklere karşı alınacak tedbirlerde teknolojiyi maksimum verimliliklerle kullanabiliyor. Peki, Türkiye'de neden hâlâ en azından koruyucu seviyede teknoloji kullanılamıyor? Misal, Türkiye'de çıkması muhtemel orman yangınlarını öngörmek için müneccim mi olmak gerekiyor? Her yıl aynı dönemlerde benzer risklerle karşı karşıya olduğumuz ortadayken gerekli hazırlıkları yapmamanın ve öngörüsüzlüğün bedelini hepimiz evlerimizi, hayvanlarımızı, canlarımızı ve en önemlisi de parçası olduğumuz doğayı kaybederek ödüyoruz.

Değerli arkadaşlar, son günlerde Türkiye'nin dört bir yanında çıkan yangınlarla mücadele devam ediyor. Birçok ilde yüzlerce konut tahliye edilirken ormanlar, tarım arazileri, meralar ve doğal yaşam alanları zarar görüyor. Biz, artık, her yangın sonrasında "Şu kadar hava aracımız var, şu kadar kara aracımız var." şeklinde açıklamalar yapılmasının yanında kaç hektar alanda yanıcı yükün azaltıldığını, kaç kilometre yangın güvenlik kuşağı oluşturulduğunu, yangınların ortalama tespit süresinin kaç dakika olduğunu, ilk müdahale süresinin kaç dakika olduğunu, yangın başına ortalama yanan alanın kendi orman ekosistemiyle birlikte ve doğal hâli korunarak yeniden onarıldığını, bunları doğru verilerle duymak ve öğrenmek istiyoruz.

Değerli arkadaşlar, orman yangınlarının en önemli bir bölümü insan kaynaklıdır ancak ihmal, enerji nakil hatlarındaki arızalar ve bakımsızlık sonucu çıkan kıvılcımlar da orman yangınlarına yol açabilmektedir. Bu nedenle, önleyici tedbirler ve denetimler hayati önemdedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

NEJLA DEMİR (Devamla) - Ne yazık ki ihmalkârlığın en acı örneklerinden birini de 2024 yılında Mardin'de yaşadık. 15 kişinin ölümüne yol açan yangın bu ihmallerin sonucu olarak ortaya çıktı. Bilirkişi raporlarına göre, DEDAŞ'ın sigortalı yük ayırıcı direğinde sigorta yerine iletken tel kullanılması gibi tehlikeli uygulamalar felakete neden oldu ve bir kez daha görüyoruz ki özelleştirme sonrası denetim eksikliği ve kâr odaklı yaklaşımlar bu yangınların temel sebeplerinden biri olmuştur diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Yeni Parti Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Aliye Coşar. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA ALİYE COŞAR (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; orman yangınları maalesef ülkemizin bir gerçeğidir. Geçtiğimiz günlerde Antalya, Muğla, Aydın, Balıkesir olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde orman yangınları çıktı. Aşırı sıcaklarla birlikte orman yangınları da arttı. Türkiye'de orman yangınlarından en çok zarar gören illerin başında gelen Antalya'da 2021 yılında çıkan, tarihimizin en büyük orman yangını olan, on gün devam eden Manavgat orman yangınını bizzat yaşayan, o günlere tanıklık eden biriyim. Yetersiz yangın söndürme uçakları, helikopterler ve ekipman eksikliği yüzünden birçok yer müdahale edilemeden yandı. Yangın sezonunda olası orman yangınlarına hazırlık hem kamunun hem de yurttaşın görevidir ancak AKP iktidarında devlet kurumlarındaki liyakatsizlik ve öngörüsüz atamalarla kurumlar asli görevlerini yapamaz olmuştur. Yangın sezonuna kiralık birkaç yangın söndürme uçağıyla hazırlanan eski Bakanı da Türk Hava Kurumunun yangın söndürme uçaklarını ihaleye almamak için kurumu yöneten kayyumu da unutmadık! Son zamanlarda yapılan açıklamalarda orman yangınlarının çıkış sebepleri arasında "insan kaynaklı olduğu" ifadesine yer verilmektedir. Bu gerekçe ihmal ve kaza ise eğitim ve sıkı denetimle çözülebilir, sabotaj ve kötü niyetliyse kolluk gerekeni yapar, yapmalıdır da ancak birçok orman yangınının çıkış sebebi elektrik direkleri ve elektrik telleri kaynaklıdır. Başta Antalya, Muğla olmak üzere elektrik telleri kaynaklı çıkan yangınlar kırsalda orman yangınlarına sebebiyet veriyor. Antalya'da geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi elektrik direkleri ve elektrik telleri kaynaklı yangınlarda son bir ay içinde Manavgat Kırkkavak, Serik Yumaklar, Gazipaşa Muzkent Mahalleleri; Alanya Oba, Karakocalı, Ak Mezarlık mevkisinde elektrik tellerinden kaynaklı yangınlar çıkmıştır. AKP'nin özelleştirme politikaları yüzünden özel şirketlere verilen elektrik dağıtım işi artık şirketlerin tekelindedir. Elektrik dağıtım şirketleri sorumluluk sahalarında gerekli altyapı ve üstyapı yatırımlarını yapmadığı için eski hatlar ve direkler nedeniyle sürekli yangınlar meydana gelmektedir. Yanan her ormanda elektrik dağıtım şirketlerinin de ihmali vardır. Kırsalda yapmadığı yenileme ve bakımlar yüzünden ülkemizin ormanları kül olurken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ALİYE COŞAR (Devamla) - ...sermaye dostu iktidar ve onun siyasallaşan yargısı tek bir şirketin üzerine gidip hesap soramıyor. Yaşadığımız yangınlardan ders alıp orman yangınlarını önlemek için öncelikle yangın söndürme uçağı ve helikopter sayısı, eğitimli personel sayısı artırılmalı, elektrik hatlarının bakımı ve kontrolü yapılmalı, kurumlar ve yerel yönetimler ekipman olarak desteklenmeli ve güçlendirilmelidir. Unutmayalım ki orman yangınlarıyla mücadele söylemle değil önlemle olur.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Sayın Yakup Otgöz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA YAKUP OTGÖZ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis araştırması açılması önerisinin aleyhine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi ve değerli Muğlalı hemşehrilerimi saygıyla selamlıyorum.

Son günlerde başta Muğla, Balıkesir, Aydın, İzmir ve Çanakkale olmak üzere birçok ilimizde orman yangını çıktı. Orman teşkilatımız ve devletimizin tüm kurum ve kuruluşları yangınlara hızlı bir şekilde müdahale etti. Sivil toplum kuruluşlarımız, gönüllülerimiz ve vatandaşlarımız da yangınların söndürülmesine destek sağladı. Yangınla mücadele eden tüm kurumlarımıza ve vatandaşlarımıza teşekkür ederiz.

AK PARTİ iktidarı olarak biz sadece yangın sırası ve sonrasını planlamıyoruz, orman yangınları çıkmadan önce de plan ve proje geliştiriyoruz. Türkiye Yüzyılı vizyonumuz çerçevesinde yangın öncesi, sırası ve sonrasına ilişkin tüm tedbirlerimizi alıyoruz. Önleme, söndürme ve stratejimizi kararlılıkla uyguluyoruz. Stratejimizin ilk ve en önemli adımı yangının hiç çıkmamasını sağlamaktır çünkü en başarılı yangın mücadelesi, başlamadan önlenen yangındır. Bu anlayışla, yangın öncesi hazırlıkları yıl boyunca sürdürüyoruz. Riskli bölgelerde orman yolları, yangın emniyet şeritleri, yol kenarı bakımları, yangın havuzları ve göletler gibi önleyici altyapı çalışmaları yapıyoruz. Eğitim programları, kurumsal etkinlikler, bilinçlendirme çalışmaları ve yarışmalar düzenliyoruz. Çocuklarımızın erken yaşta orman sevgisi ve yangın farkındalığı kazanması için çalışmalar yürütüyoruz. Öğrencilerimize orman sevgisi için eğitim veriyoruz. Kamu spotları, sosyal medya çalışmaları, saha eğitimleri ve "Orman Benim" kampanyasıyla ormanların korunması konusunda toplumsal farkındalığı artırıyoruz. Amacımız, vatandaşlarımızı orman yangınlarına karşı bilinçlendirmektir. Bugün, ülkemizin yangınla mücadele kapasitesi geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde güçlendirilmiştir.

Orman yangınlarına en kısa sürede müdahale ediyoruz. Helikopter, uçak, İHA, arazöz, iş makinesi sayılarımızı artırdık. Yangın sonrası için de yeniden ağaçlandırma seferberliği düzenliyoruz. Yanan bir karış orman yerini dahi imara açmıyoruz, başka amaçla kullandırmıyoruz. Yanan orman alanlarımızın ağaçlandırılması anayasal güvence altındadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

YAKUP OTGÖZ (Devamla) - Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyoner liderliğinde ülkemizin orman varlığını artıran nadir ülkelerden biriyiz. Avrupa'da ağaçlandırmada 1'inci, dünyada 4'üncü sıradayız.

Bu bilgiler ışığında, Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis araştırması önergesine "hayır" oyu vereceğimizi belirtiyor, Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Çömez, sisteme girmişsiniz.

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

46.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Balıkesir'de yaşanan yangınlara ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, geçtiğimiz on gün içerisinde maalesef Balıkesir'de çok büyük üç orman yangını yaşandı. Gömeç'te, Ayvalık'ta, yanı sıra Susurluk'ta ve Marmara Adası'nda. Bunların üçünde bizatihi bulundum; oradaki yardım eden ekiplerle, yangınla mücadele eden ekiplerle beraber oldum. Önce şunun altını çizeyim: Yangın başladıktan sonra mücadele etmek gerçekten çok zor. Tabii, eleştirecek çok şey var ama bu mücadelenin de kolay olmadığının altını çizmek istiyorum. Fakat bir şeyi vurgulayacağım: Yangınların çıkmaması için halk eğitimi zannediyorum bizim ihmal ettiğimiz bir konu. Mesela, Balıkesir'deki 500 hektar alan orman yangınına sebep olan şeyin ne olduğunu paylaşayım sizinle: Evinin bahçesinde kaynak yapan 2 kişinin kaçırdığı bir ateş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - O bakımdan, istirham ediyorum, rica ediyorum, başta TRT olmak üzere bütün medya kuruluşları özellikle yaz aylarına girerken vatandaşın eğitimi konusunda

büyük bir hassasiyet göstersinler, Orman Bakanlığımız, keza, diğer ilgililer ve yetkililer bu konuya hassasiyet göstersinler. Vatandaşın alacağı tedbirler şüphesiz çok önemli. Bu konuda sebeplerin ortadan kaldırılması için vatandaşın eğitimi konusunda adım atılması gerektiğinin altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Kunt Ayan...

47.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, Adalet Komisyonunda kabul edilen çerçeve yasaya ilişkin açıklaması

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Dün on sekiz saat boyunca süren Adalet Komisyonu görüşmeleri sonucunda Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi kabul edildi. Kabul edilen çerçeve yasayı bütün sorunları tek başına çözecek nihai bir düzenleme olarak değil eksikliklerine rağmen demokratik çözümün önünü açacak önemli bir başlangıç olarak değerlendiriyoruz. Barıştan, demokrasiden, adaletten ve ortak yaşam idealinden yana olan herkesi bu adımları ileriye taşımak için katkı sunmaya davet ediyoruz. Atılacak adımların kalıcı barışa, demokrasiye ve eşit yurttaşlığa vesile olmasını, tüm halklarımıza hayırlı olmasını temenni ediyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Arpacı...

48.- Denizli Milletvekili Şeref Arpacı'nın, Denizli'ye gerçekleşen uçak sefer sayısına ilişkin açıklaması

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Denizli, malum, tekstili, tarımı ve turizmiyle her zaman ön plandadır. Tekstilin durumu maalesef ortada. Tarım deseniz, çiftçinin hâli belli. Şimdi de AKP Hükûmeti ve Ulaştırma Bakanlığı Denizli'nin turizmine balta vurmaktadır. Buradan defalarca seslendim, Denizli'ye sadece İstanbul'dan sayılı sefer sayısı gerçekleşiyor ve Türk Hava Yolları ne yazık ki kış tarifesinde bunu günde 2'ye düşürdü. Denizli neden üvey evlat muamelesi görüyor? Bu şehir vergi verirken, üretirken, ihracat yaparken var da hizmete gelince neden yok sayılıyor Sayın Başkanım? Denizli'ye gerçekleşen uçak sefer sayısı artırılmalıdır diyor, teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN - Sayın Eren...

49.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'ın Lice ilçesindeki Bırkleyn Mağaraları alanındaki projeye ilişkin açıklaması

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Diyarbakır'ın Lice ilçesindeki Bırkleyn Mağaraları, Neolitik Çağ'dan günümüze uzanan geçmişi, Asur kitabeleri ve arkeolojik kalıntılarıyla birinci derece arkeolojik sit, jeomiras ve önemli bir doğa alanıdır, eşsiz bir mirastır. Bırkleyn gibi tarihî ve doğal değerleri barındıran bir alanda taş ocağı, kırma-eleme tesisi ve beton santrali projesi kabul edilemez. Mahkeme kararına rağmen sahada çalışmaların sürdüğünü görüyoruz. Üstelik bilim insanları mağara sisteminin ve antik yerleşimin önemli bölümünün henüz ortaya çıkarılmadığını söylüyor. Birinci derece arkeolojik sit alanıyla çakışan bu projeye maden ruhsatı verenler, "ÇED Gerekli Değildir" diyenler ve mahkeme kararına uymayanlar bu ekolojik talanın sorumlusudur. Bu eşsiz mirasın korunması için Kültür ve Turizm Bakanlığını göreve davet ediyoruz. Mahkeme kararı uygulanmalı, saha çalışmaları durdurulmalı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

3.- CHP Grubunun, Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı ve arkadaşları tarafından, orman yangınlarındaki artışın ve ağır kayıpların bütün yönleriyle araştırılması, Bakanların görev dönemlerindeki ihmallerin ortaya çıkarılması ve kalıcı bir ulusal orman yangını politikası oluşturulması amacıyla 4/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.21

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.35

BAŞKAN: Başkan Vekili Pervin BULDAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Adil BİÇER (Kütahya)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123'üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Yeni Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

4.- Yeni Parti Grubunun, Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Murat Emir tarafından, tarım sektöründe yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

8/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu, 8/8/2026 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Murat Emir

Ankara

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Grup Başkan Vekili ve Ankara Milletvekili Murat Emir tarafından, tarım sektöründe yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 8/8/2026 Cumartesi günlü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Aydın Milletvekili Sayın Evrim Karakoz. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA EVRİM KARAKOZ (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çiftçilerin tarımsal üretimden çekilme nedenlerinin araştırılması ve tarımsal destekleme politikalarının yeniden ele alınması amacıyla Yeni Parti Grubu olarak verdiğimiz Meclis araştırması önergesi üzerine söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

En sonda söyleyeceğimizi başta söyleyelim: Çiftçiler üreterek, çalışarak batıyor, borçlarını ödeyemiyor, üretimden uzaklaşıyor, vatandaşımız ise gıdaya pahalılıktan dolayı ulaşamıyor. Mazot, gübre, tohum, yem, ilaç ve elektrik gibi temel tarımsal girdilerde özellikle son beş yılda inanılmaz artışlar meydana gelmiştir. Örneğin, 2021 yılında 7 lira civarında olan mazot bugün 80 lira olmuştur. Rekor şekilde artan girdi maliyetlerine rağmen çiftçinin ürün fiyatı aynı ölçüde artmamış, hasat döneminde yaşanan fiyat düşüşleri, ne hikmetse her ürünün hasat zamanında açılan vergisiz ithalat izinleri üreticinin tüm hesabını ve gelir gider dengesini bozmuştur. Üretici tarlada sürekli zarar etmiş ve üzerine de tüketici markette, pazarda gıdaya bol ve ucuz şekilde ulaşamamıştır; aradaki oluşan

kazancı ise aracılar ve ithalatçılar paylaşmıştır. Maalesef, gelinen noktada çiftçi borçlanmadan, kredi kullanmadan ekim dikim yapamamakta ancak hasatta da maliyetini bile kurtaramamakta, borçlarını ödeyememekte, icraya düşmekte ve üretimi bırakma noktasına gelmektedir. Çiftçi yaşı yükseldiği gibi çiftçilikte bir gelecek görmeyen gençlerimiz de başka mesleklere yönelmektedir.

Diğer taraftan, çiftçilerimiz zarar ederken misal, üretimin ve hasadın en bol olduğu bu yaz döneminde dahi gıda fiyatları düşeceğine yükselmiştir. Temmuz ayında genel enflasyon yüzde 31,75 iken gıda enflasyonu ise yüzde 37,53 olmuştur. Bu durumun sorumlusunun çiftçimiz olmadığı çok açıktır. BDDK'nin Haziran 2029 verilerine göre ziraat sektörünün bankalara olan nakdî kredi bakiyesi yaklaşık 1 trilyon 480 milyar liraya ulaşmıştır. Buna karşılık, 2026 yılı bütçesinde tarımsal destek programlarına ayrılan kaynak 770 milyar lira olması gerekirken sadece 168 milyar lira para ayrılmıştır. Kanunun çiftçiye verdiği hakkın dörtte 1'i bile verilmemektedir.

Sayın milletvekilleri, memleketim olan Aydın'da da BDDK'nin Haziran 2026 verilerine göre ziraat sektörünün maddi kredi bakiyesi 40 milyar lirayı aşmıştır. Türkiye'nin en bereketli topraklarında da üretici üretimini borçlanarak sürdürmeye çalışıyorsa ortada ciddi bir sorun olduğu açıktır. Örneğin, geçen yıldan bu yana memleketim Aydın'da pamuk üreten, zeytin, zeytinyağı üreten zarar etti; incir üreten, kestane üreten zarar etti; domates, biber, karpuz eken zarar etti; buğday eken, darı eken maliyetini zor kurtardı. Kısacası, kim ne ektiyse, kim ne diktiyse zarar etti.

Diğer taraftan, tarım ve hayvancılığın bir beka meselesi olduğu da her türlü izahtan varestedir ancak hep söylüyoruz: Tarım Bakanı tarımdan anlamıyor. Diğer taraftan da AKP iktidarının bir tarım politikasının olmadığı; tarımda geleceğini düşünen, sürdürülebilir, dışa bağımlılığı azaltan, üretimi destekleyen bir planlamanın da olmadığı açıktır. Üretimi değil ithalatı önceleyen bir yaklaşımının olduğu, üreticinin de hak ettiği şekilde desteklenmediği çok açıktır. İktidar, bu çiftçi ve hayvancıyı neredeyse bitirme noktasına getirmiş politikasızlığından vazgeçmez ve çiftçi ve hayvancının gerçekten üretime devam etmesini sağlayacak önlemleri almaz ise tarımsal üretimin giderek azalacağı ve topraklarımızın boş kalacağı, köylerin boşalacağı, dünyanın en bereketli topraklarına sahip olmamıza rağmen gıdada dışa bağımlılığın artacağı, sağlıklı ve ucuz gıdaya erişimin daha da zorlaşacağı, gıda güvencemizin de ortadan kalkacağı, çiftçi yaşının giderek yükseleceği ve neredeyse çiftçilik yapan genç bulunamayacağı açıktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

EVRİM KARAKOZ (Devamla) - Sayın milletvekilleri, tüm milletvekillerimizi araştırma önergemize destek vermeye, çiftçinin feryadını duymaya davet ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan'ın, yerinden söz isteyen DEM PARTİ Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in isminin ekranlarda yanlış gösterilmesine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Bir düzeltme ve bir uyarı yapma ihtiyacı duyuyorum. Biraz önce yerinden söz isteyen DEM PARTİ Diyarbakır Milletvekili Sayın Serhat Eren, ekranlarda bağımsız Kilis Milletvekili Mustafa Demir olarak gösterildi. Bunun düzeltilmesini ve gerekli açıklamaların yapılmasını istiyoruz, DEM PARTİ'nin de böyle bir talebi var. Kendisi Serhat Eren'dir, Diyarbakır Milletvekilidir; o yüzden bu düzeltmenin yapılması iyi olur diye uyarımı yapmak isterim.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

4.- Yeni Parti Grubunun, Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Murat Emir tarafından, tarım sektöründe yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Şimdi konuşma sırası, YENİ YOL Partisi Grubu adına Hatay Milletvekili Sayın Necmettin Çalışkan'da.

Buyurunuz. (YENİ YOL Partisi sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada onlarca kez çiftçinin, tarımın, üreticinin sorunları gündeme geldi. Ne yazık ki iktidar bunu âdeta vızıltı gibi düşünerek her seferinde biz "çiftçi" dedikçe, "üretici" dedikçe, "tarım" dedikçe direkt yüzünü burktu, ekşitti ve reddetti. Bugün bir kez daha hatırlatmak istiyoruz: Evet, bugün ülkemizdeki pek çok sorunun temel kaynağı çiftçinin içinde bulunduğu durumdur. Bakın, barınma krizi yaşıyoruz, kira fiyatları yüksek; sebebi çiftçidir çünkü köyde insan ürettiğinin karşılığını alamadığından kente göçüyor. İnsanlar büyük şehirlerde yığıldığı için de barınma kriziyle karşı karşıyayız. Aynı zamanda, kira fiyatları yüksek olduğundan doğurganlık, evlilik yaşının ilerlemesi, yine bu köyden kente göç, üreticinin alın terini görmeyişi... Biz eğer ülkede güvenlik sorunundan söz edeceksek çiftçinin tarlasını terk etmesi bir güvenlik sorunudur, ülkenin beka meselesidir. Bu açıdan da hiç olmazsa şu Meclisin bu tarihî oturumlarının gerçekleştiği bugünde bu milletin çivisi olan, bu milletin asıl sahipleri olan çiftçimizin, köylümüzün, üreticimizin bu sorunlarına bir kez olsun sahip çıkalım.

Bakın, bugün tarımda yaşanan daralma aynı zamanda iktisadi krizimizin de temelini oluşturuyor çünkü üretim az olunca gıda fiyatları artıyor, gıda fiyatları artınca enflasyon azıyor, enflasyon azdığı için de asgari ücretlinin, emeklilerin aldığı maaş karnını bile doyurmuyor. Onun için de aç toplum, huzursuz toplum. Bugün yaşadığımız bütün sorunların aslında temelinde üreticinin yaşadığı sorun var, sorunların olduğu onlarca kez buradan söylendi. Girdi maliyetleri yüksek, vergiler yüksek, enerji maliyetleri, mazot yüksek, gübre yüksek, ilaç yüksek, sulama sorunu yaşıyor insanlar, destek alamıyor, üreticinin yaşı 60'a dayandı. Bu gidişle birkaç sene sonra domatesi, salatalığı da dâhil her şeyi dışarıdan ithal etmek zorunda kalacağız. Bu ülkenin üreticisine vereceğimiz desteği ithalata ödeyeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Nitekim, canlı hayvanda bunu yaşıyoruz. Kendi üreticimize destek vermediğimiz için dünyanın pek çok ülkesinden canlı hayvan ithal ediyoruz, dövizi başka ülkelere ödemiş oluyoruz, başka ülkelerdeki istihdam sorununu çözmüş oluyoruz, ülkemizde cari açık her türlü artıyor. İşte, bugün yaşadığımız bütün sorunların temeli bu. Bu açıdan lütuf değil hak istiyoruz. Anayasa'nın öngördüğü çiftçiye verilecek yüzde 1'lik desteği verin, başka bir şeye gerek yok. Dünyada çiftçilik en itibarlı meslek, ne yazık ki bizde en sefil meslek. Onun için de sınır kapılarını hızlandırın ihracata, araçlar hızlı gitsin, ihracatçıyı destekleyin, üretime destek verin, teşvik edin ama burada, gerçek anlamda, çiftçinin sorunlarına bir kez olsun kulak verin. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'de tarımı konuşurken suyumuzu, toprağımızı, köylerimizi, gıda güvenliğimizi ve gelecekte kendi kendimizi besleme kapasitemizi konuşmalıyız. Ancak mevcutta tarıma ne kadar önem atfediliyor bir bakalım: TÜİK'e göre, Türkiye ekonomisi 2025 yılında yüzde 3,6 büyürken tarım sektörü yüzde 8,8 küçülmüş, tahıl ve diğer tarla ürünlerinde ise üretim yüzde 9 gerilemiştir. Mayıs 2026'da tarımsal girdi fiyatları yıllık yüzde 37, gübre ise yüzde 64 artmıştır. Bununla beraber mazot, yem, tohum, ilaç, elektrik ve sulama maliyetleri benzer oranlarda yükseldikçe çiftçi borçlanıyor, ürününün fiyatı maliyeti karşılamıyor, üretimden çekiliyor, toprağını satmak zorunda kalıyor.

Bakın, yine, tarım alanlarımız da daralıyor. 2002'de 41,2 milyon hektar olan toplam tarım alanı 2024'te 38,6 milyon hektara gerilemiştir. Bunun yanında, yine, hayvancılığımız can çekişiyor. Belde ve köylerde yaşayan nüfus oranı ise 2025'te yüzde 6,4'e düşmüştür. Yine, köy okulları sistematik olarak kapatılıyor. Çiftçilik yapma yaşı 60 yaşın üzerine çıkmıştır.

Bir diğer kritik mesele sudur. Türkiye'de kullanılan suyun yüzde 77'si tarımsal sulamada tüketiliyor, sulama randımanı ise yaklaşık yüzde 52 seviyesindedir. Suyu toprağın yapısına, ürünün ihtiyacına ve havzanın su bütçesine göre kullanmak zorundayız. Yine, planlı tarım; toprak analizi, su bütçesi, ürün deseni, depolama, lojistik ve pazarın birlikte yönetilmesidir. Maalesef, Tarım Bakanlığı çiftçimize destek açısından bu konularda da sınıfta kalmıştır.

Son olarak, 5488 sayılı Tarım Kanunu desteklerin millî gelirin yüzde 1'inden az olamayacağını söylüyor. 2026 bütçesine baktığımızda ise destek 168 milyar liradır, yüzde 1 karşılığı ise yaklaşık 770 milyar liradır yani olması gerekenin beşte 1'i. Gereken destek kanuna rağmen maalesef uygulanmamaktadır.

Tarıma millî güvenlik politikaları kadar önem atfedilmesi gerektiğini düşündüğümüzü ve önergeyi desteklediğimizi belirtiyor, aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Niğde Milletvekili Sayın Ömer Fethi Gürer. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarım stratejik bir alan, millî güvenlik kadar da önemli. Verilerle baktığımız zaman tarımda çalışan sayısı 2002 yılında nüfusumuz 69 milyon iken 7 milyon 400 bin kişiydi, 2025 yılında nüfusumuz 86 milyon kişi oldu, tarımda çalışan ise 4 milyon 560 bin kişi; buradan baktığımızda yüzde 10,7'lik oranın yüzde 5,23'e gerilediğini görüyoruz. Bunun yanı sıra ziraat odalarında kayıtlı olan üye sayısı 5 milyon civarında, ÇKS dediğimiz Çiftçi Kayıt Sistemi'ne dâhil olan çiftçi sayısı da 2 milyon 300 bin civarında. Bunun yanı sıra sigortalı işçi ve çiftçi sayısı da on yedi yılda önemli ölçüde gerilemiş; 2009 yılında 1 milyon 14 bin olan sigortalı çiftçi sayımız şu anda 562.120'ye düşmüş durumda. Bu durumda veriler gösteriyor ki tarımda önemli ölçüde çalışanda, üretende bir gerileme var. Bunlar neden oluyor? Çiftçilik kişi başı yapılan bir iş. Üretici, çiftçi kazanırsa işini sürdürüyor, kazanamazsa büyük kentlere gelip orada daha zor koşullarda maaşla çalışmak için iş arıyor. Girdi maliyetleri yüksek, ürettiği ürünü pazarlamada sorunu var, kendisine sağlanan destekler yetersiz, bunun yanı sıra da ürettiği üründen kendisi para kazanamazken aracının, ithalatçının para kazandığını görünce doğal olarak kırgınlıklar da yaşıyor.

Diyor ki: “Ben bir yılda ürünü üretiyorum, benden alıp giden para kazanıyor, ben kazanamıyorum.” Bugün fındığın fiyatı açıklandı, alım fiyatı düşük, çayda fiyat düşük, buğdayda fiyat düşük. Düşük alım fiyat politikasıyla oluşturulan sonuç da o üretimi yapanların o işten uzaklaşmasını getiriyor. E, Türkiye bir de ithalatçı bir anlayışla yönetiliyor -tarım politikalarıyla- üreticiyi, çiftçiyi, besiciyi desteklemek yerine çözüm ithalatta aranıyor. Görünürde rafta ürün var -gerçi vatandaşın alım gücü düşük olduğu için de istediği her ürünü alamıyor- cepteki para raftaki ürünü almaya yetmediği için dolaylı bir kıtlık da gerçekleşiyor. Ette, sütte, meyvede, sebzede vatandaşın alım gücü bunu almaya yetmiyor ama üreten de ürettiği ürün tarlada kaldığı için ikinci yıl desen değiştiriyor, ürün deseni değiştirince ürün az oluyor, bu sefer de raftaki ürünün fiyatı farklılaşıyor. Doğru bir tarım politikasının temeli; üretim planlaması, üreticinin girdi maliyetlerinin düşürülmesi, sübvanse desteklerinin verilmesi, mazotta ÖTV’nin, KDV’nin kaldırılması, kooperatifçiliğin geliştirilmesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Devamla) - Üretim öncesi, üretim süreci, üretim sonrasını doğru planlayarak hem üretenin zarar etmeyeceği hem tüketenin uygun fiyatla ürün alabileceği bir sistemin oluşturulması gerekiyor. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarları döneminde planlamadan çok söz edilmezken son yıllarda planlamadan söz edilmeye başlandı ama buna rağmen hâlâ patatesi, soğanı yönetemez noktada olan bir tarım politikası var. Bu süreç eğer bu şekilde götürülürse, yaş ortalaması 58 olan çiftçilerimiz de bu işten soğur, kenara çekilirse ileriki süreçte gıdada yaşanabilecek sorunlar daha da katlayacaktır. Bunun temelinde kamucu bir anlayışla, planlamayı da öne alan ve bununla ilgili sorunları tüm kesimleri kapsayacak bir çalışmayla çözen anlayışa ihtiyaç var diyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Şanlıurfa Milletvekili Sayın Ferit Şenyaşar.

DEM PARTİ GRUBU ADINA FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Genel Kurulu ve zor şartlar altında üretimden vazgeçmeyen fedakâr çiftçilerimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Mecliste verilen araştırma önergesi yalnızca tarımsal üretimi değil ülkenin gıda güvenliğini, geleceğini ilgilendiriyor. Türkiye’nin dört bir yanında çiftçiler artan maliyetlerle mücadele ediyor. Tarımsal ürünlerde en önemli maliyet kalemini oluşturan gübre, mazot, ilaç fiyatları katlanarak artıyor; buna karşın, açıklanan taban fiyatlar maliyet fiyatının altında kalıyor. Seçim bölgem olan Urfa, sahip olduğu verimli ovalarıyla Türkiye’nin 3’üncü büyük tarım kentidir. Urfa’da çiftçinin en büyük yükü mazot, gübre değil elektrik ve sudur. DEDAŞ’ın elektrik kesintileri ve sulama politikalarındaki sorunlar nedeniyle Urfa’da çiftçi üretim yapamaz hâle gelmiştir. Bu yıl Urfa’da verimli binlerce hektar tarım arazisi ekilmedi, tarlalar boş kaldı. Urfa’da bulunan 11 sulama birliğinin uyguladığı ücretler arasında 10 katı aşan fiyat farkları bulunmaktadır. Aynı ürünü yetiştiren çiftçiler yalnızca bulundukları sulama birliğine göre bambaşka bedeller ödemek zorunda kalıyor; bu, kabul edilemez bir adaletsizliktir. Bunun en çarpıcı örneğini bir görselle anlatayım. Urfa’da bulunan 2 çiftçi, biri sağda, biri solda; arada DSİ’nin sulama kanalı geçiyor ve sol tarafında bulunan çiftçi aynı ürünü ekmiş, sulama bedeli 7.020 TL, sağ tarafında bulunan çiftçi aynı ürünü ekmiş, sulama bedeli için verdiği dönüm başı 600 TL. Bu büyük bir adaletsizliktir. Burada ismi AK PARTİ olan Meclis Grubuna söylüyorum: Bu, adalet midir? Bu büyük bir haksızlıktır, bu büyük bir zulümdür.

Aynı zamanda, DEDAŞ dönüm başı 7 bin lira ücret ödeyen çiftçinin, sulama birliğinin zaman zaman enerjisini kesiyor ve tarlalar bu şekilde kurumaya yakın olduğu zamanda bırakıyor, verim düşüyor. Viranşehir ve Siverek'in tamamında, Harran ve Akçakale'nin bazı bölgelerinde sulama kanalı yapılmadığı için kuyu suyuyla sulama yapılıyor. Sulama sezonunda DEDAŞ borç gerekçesiyle birçok köyün elektriğini kesiyor. Elektrik kesintileri nedeniyle yüzlerce dönüm pamuk ve mısır tarlası çiftçinin gözü önünde kuruyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

FERİT ŞENYAŞAR (Devamla) - Bu bir yapay zekâ değildir, Harran'da bulunan bir çiftçimizdir. 150 dönüm mısır ekmiştir, elektrik enerjisiyle, kuyuyla sulama yapıyor ve DEDAŞ borçtan kaynaklı olarak çiftçinin, bütün köyün enerjisini kesiyor ve çiftçi "Burada 1 milyon masrafım var." diyor ve bu mısır tarlası şu an kuruyor. Bu durumdan sadece çiftçi zarar etmiyor; bu, Türkiye'nin millî gelirine vurulmuş bir darbedir. Ürünü kuruyan çiftçi zararını çıkarmak için -yüzlerce kilometre, binlerce kilometre- Karadeniz Bölgesi'ne şu an fındık toplamak için yola çıkmıştır. İktidar, Urfa'nın bütün ilçelerinde çiftçiyi DEDAŞ eliyle âdeta cezalandırıyor. En çok cezalandırdığı bölge ise en çok oyu aldığı Harran Akçakale bölgesidir.

Teşekkürler. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Mardin Milletvekili Sayın Faruk Kılıç.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA FARUK KILIÇ (Mardin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Yeni Parti tarafından tarımsal üretimle ilgili verilen önerge üzerine AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Görüşmekte olduğumuz önerge tarım sektörümüzün bazı sorunlarını gündeme getiriyor. Elbette çiftçimizin yaşadığı sıkıntıları görmezden gelmiyoruz. Çiftçimizin maliyetleri, üretim şartları ve ürününü değerinden satabilmesi de bizim önceliklerimiz arasında yer alıyor. Ancak tarım meselesine sadece sorunlar üzerinden değil çözüm, yatırım ve üretim perspektifiyle bakmak zorundayız. Çünkü tarım sadece bir ekonomik faaliyet değildir. Tarım soframız, çiftçimizin alın teri, ülkemizin gıda güvenliği ve geleceğimizdir. Son yıllarda kuraklık, zirai don ve iklim kaynaklı afetler üretimimizi elbette etkilemiştir. Özellikle 2025 yılında yaşanan zirai don birçok ilimizde üreticimizi mağdur etmiştir. Devletimiz bu süreçte çiftçimizin yanında olmuş, destek mekanizmalarını hayata geçirmiştir. Toprak, emek ister emek de destekle berekete dönüşür. Bugün Türkiye tarımda yeni bir anlayışı hayata geçiriyor; üretim planlamasını güçlendiriyor, suyu merkeze alan politikalar uyguluyor, genç ve kadın çiftçilerimizi destekliyor, modern üretim yöntemlerini ve katma değerli üretimi teşvik ediyoruz. Artık mesele yalnızca daha fazla üretmek değil daha planlı, daha verimli ve daha sürdürülebilir üretmektir. Asıl mesele, mevcut arazilerimizi korumak -ve nitekim koruyoruz- atıl arazileri üretime kazandırmak, arazi toplulaştırmasını artırmak ve birim alanlarda daha fazla verim almaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; millî dayanışma, kardeşlik ve demokrasi süreci kapsamında Meclisimize gelecek çerçeve yasa teklifine değinmek istiyorum. Çerçeve yasa, geçmişte yaşanan hataların bir daha tekrarlanmaması, kardeşliğimizin ve ortak geleceğimizin hukukla güvence altına alınması açısından önemli bir adımdır.

İçeride kendi sorunlarını çözemeyen hiçbir devlet dışarıda güçlü ve söz sahibi olamaz. Dünün Türkiyesinden bugünlere geldik. Bir dönem Kürtçe konuşmanın yasak olduğu Diyarbakır Cezaevinde evladını ziyaret eden bir annenin yalnızca "Nasılsın?" diyerek görüşmesini tamamladığı günlerden bugün sorunlarımızı Meclis çatısı altında hukuk içinde ve demokratik yollarla çözme iradesine ulaştık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

FARUK KILIÇ (Devamla) - Bu tarihi dönüşümde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın, Meclis Başkanımız Numan Kurtulmuş'un, Sayın Devlet Bahçeli'nin, DEM PARTİ Eş Başkanlarının ortaya koyduğu siyasi iradenin çok önemli bir payı bulunmaktadır. Bu irade, ülkemizin geleceği adına cesur bir adımın önünü açmış, Türkiye'nin birlik, beraberlik, kardeşlik zeminini güçlendiren yeni bir dönemin kapısını aralamıştır. Bugün, önümüzde tarihî bir fırsat bulunmaktadır; geçmişin acılarını geride bırakmak, kardeşliğimizi güçlendirmek ve ortak geleceğimizi hukuk temelinde güvence altına almaktır.

Bu kapsamda, çerçeve yasa teklifine destek vermek yalnızca siyasi bir tercih değil ülkemizin geleceği, toplumsal barışımız ve kardeşliğimiz açısından hepimizin taşıdığı vicdani bir sorumluluktur. Bu tarihî süreçte sorumluluk alan, katkı sunan bütün siyasi partilere teşekkür ediyorum.

Türk'ün de Kürt'ün de güvencesi Türkiye, geleceği ise ortak kardeşliğimizdir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın milletvekilleri, grup önerisinin oylamasından önce yoklama yapılmasına yönelik bir önerge verilmiştir.

Şimdi, önergeyi okutup imza sahiplerini tespit edeceğim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Yeni Parti grup önerisinin oylaması öncesi toplantı yeter sayısı talebimiz vardır.

Arz ederiz.

Turhan Çömez
Balıkesir
Grup Başkan Vekili

BAŞKAN - Medeni Yılmaz? Burada.

Sadullah Ergin? Burada.

Selçuk Özdağ? Burada.

Necmettin Çalışkan? Burada.

İdris Şahin? Burada.

Şerafettin Kılıç? Burada.

Mehmet Atmaca? Burada.

Mehmet Akalın? Burada.

Selcan Taşcı? Burada.

Yüksel Selçuk Türkoğlu? Burada.

Yüksel Arslan? Burada.

Hasan Toktaş? Burada.

Mustafa Cihan Paçacı? Burada.

Yavuz Aydın? Burada.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu? Burada.

Lütfü Türkkan? Burada.

Metin Ergun? Burada.

Burhanettin Kocamaz? Burada.

Ali Karaoba? Burada.

Hasan Öztürkmen? Burada.

Ömer Fethi Gürer? Burada.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - Şimdi, yoklama için üç dakika süre veriyorum ve yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, toplantı yeter sayısı yoktur.

Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.07

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.34

BAŞKAN: Başkan Vekili Pervin BULDAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Adil BİÇER (Kütahya)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123'üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

III.- YOKLAMA

BAŞKAN - Yeni Parti grup önerisinin oylamasından önce, istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi yoklama işlemini tekrarlayacağım.

Yoklama için üç dakika süre veriyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, toplantı yeter sayısı vardır.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

4.- Yeni Parti Grubunun, Grup Başkan Vekili Ankara Milletvekili Murat Emir tarafından, tarım sektöründe yaşanan sorunların araştırılması amacıyla 8/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

5.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 2'nci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 10 Ağustos 2026 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmasına; 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ve teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi

8/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 8/8/2026 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Özlem Zengin

İstanbul

AK PARTİ Grubu

Başkan Vekili

Öneri:

Bastırılarak dağıtılan 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 2'nci sırasına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi,

Genel Kurulun 10 Ağustos 2026 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanması;

289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi ve bölümlerinin ekteki cetveldeki şekliyle olması, teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesi,

Önerilmiştir.

289 Sıra Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3789)		
Bölümler	Bölüm Maddeleri	Bölümdeki madde sayısı
1. Bölüm	1 ila 5'inci Maddeler	5
2. Bölüm	6 ila 9'uncu Maddeler	4
	Toplam Madde Sayısı	9

BAŞKAN - Sayın Tanal, sisteme girmişsiniz.

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

50.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'daki elektrik kesintilerine ilişkin açıklaması

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Buradan iktidara açıkça soruyorum: AKP iktidarının Şanlıurfa'ya özel bir husumeti mi var? Viranşehir'deki vatandaşlarımızın yedi gündür elektrikleri kesik. Bu sıcakta evlerde hayat duruyor, su pompaları çalışmıyor, çiftçi tarlasını sulayamıyor, esnaf işini yapamıyor. Üstelik mağduriyet yalnız Viranşehir'de değil; Akçakale'de, Harran'da, Eyyübiye'de aynı feryat yükseliyor. Sayın Özyavuz bu konunun hem canlı tanığı hem de mağdurudur. Soruyorum: Şanlıurfalı olmak suç mudur? Bu insanlar vergisini ödüyor, faturasını ödüyor. Güçlü devlet, vatandaşını günlerce elektriksiz ve susuz bırakmayan devlettir. Şanlıurfa sahipsiz değildir; bu zulme son verin, Şanlıurfa'daki elektrik zulmüne son verin. Suriye'ye kesintisiz elektrik veriliyor, Şanlıurfa'da elektrikler kesiliyor. Bu size kapak olsun, yeter diyorum artık!

Teşekkürler, sağ olun efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Tanal, Şanlıurfalı olmak bir suç değildir, bence bir ayrıcalıktır. (AK PARTİ ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - E, ayrıcalığı biz yaşayamıyoruz!

BAŞKAN - O yüzden bu sorunun giderilmesi talebimi ben de en azından sizin vasıtanızla iletmiş olayım.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, vallahi billahi ayrıcalık istemiyoruz, biz Urfalılar eşitlik istiyoruz; Burdur'a, Isparta'ya, Konya'ya, Adana'ya nasıl elektrik veriliyorsa bize de verilsin.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkürler, sağ olun efendim.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

5.- AK PARTİ Grubunun, bastırılarak dağıtılan 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 2'nci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 10 Ağustos 2026 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmasına; 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ve teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın İdris Şahin.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. AK PARTİ'nin çalışma süreleriyle alakalı grup önerisi üzerine söz almış bulunmaktayım.

Çok şükür ki Sayın Başkanımız da karşımızda, bu işin asıl müsebbibi Adalet Komisyonu Başkanı çünkü değerli milletvekilleri, çerçeve yasayla alakalı kanun teklifi Meclis Başkanlığına saat 14.30'da teslim edildi, aynı anda bir canlı yayındaydım, sordular bana, dediler ki: "Bu kanun teklifi Adalet Komisyonuna ne zaman gelir?" Hiç şüpheniz olmasın ki yarım saat arayla mutlaka kırk sekiz saati geçer geçmez hemen görüşülür dedim, aynen öyle oldu; Sayın Başkan gündemi bizlere gönderdi ve dün saat 15.30 itibarıyla davet etti. Kendisi, hiç koltuktan kalkmamacasına, tam on sekiz saat Adalet Komisyonunu çalıştırdı. Zaman zaman kendisine takılıyorum ve diyorum ki Sayın Başkanım, bakın, Plan ve Bütçenin haricinde geçmiş dönemlerde Meclis Genel Kurulunda bir komisyonun kanun teklifi görüşülürken komisyon çalışmazdı, en azından bir yirmi dört saat sonrasına gündem verirdi; siz AK PARTİ Grubunun sayıca çoğunluğunuz olması sebebiyle hem Genel Kurulda hem Komisyonda bunu idare ediyorsunuz ama henüz ışınlanma çıkmadı, biz Komisyonun tek üyesiyiz YENİ YOL Grubu olarak, hem Adalet Komisyonunda hem Genel Kurulda nasıl olalım diye kendisine soruyoruz ama bu sorumuza daha düzgün bir cevap almıyoruz. Zaman zaman usul tartışmaları açıyoruz lakin bu çalışma sistemini doğru bulmadığımızı bugün Genel Kurulda bir kez daha ifade ediyoruz.

Şimdi, dün tabii ki onlar on sekiz buçuk saat çalıştı; biz on dört, on beş saatten sonra bugün tekrar Genel Kurula geleceğimizi düşünerek ayrılırken Sayın Başkanım muhalefet şerhini hangi saat diliminde verelim dedik. Meğerse bugüne dair takvimi hazırlamış "Saat 11.00 itibarıyla istiyoruz Sayın Başkan." dedi. Biz 11.00'de muhalefet şerhini verdik. Çalışma saatini de Sayın Başkanımız Özlem Zengin Hanımefendi pazartesi günü saat 11.00 itibarıyla ayarlamışlar ve koymuşlar.

Değerli milletvekilleri, bakın, size çok samimiyetimle söylüyorum; bunlar grupların çalışmaları esnasında olur, bu hoşgörü elbette ki gereklidir. Ama burada özellikle söylüyorum, şehit ve gazi ailelerimizle alakalı bir kanun teklifini hemen bu sürecin içerisinde görüşmeyi talep ettiniz ama şunu yapmadınız: 500 metre ötede gazilerimiz eylem yapıyor, açlık grevinde; şehit yakınlarımız orada açlık grevinde, eylem yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Israrla buradan dedik ki: Çok önemli günlerden geçiyoruz, çerçeve yasa Meclis Genel Kuruluna getiriliyor, Komisyonda görüşülüyor; yıllara sâri olarak bu gazilerimizin ve şehit ailelerimizin bir kısım talepleri var; Hulusi Paşa buradan bir çıksın, 500 metre aşağıya gitsin; onları bir dinlesin, onların duygularını bir okşasın, sırtlarını bir sıvazlasın çünkü Komisyona geldiklerinde iki buçuk dakikada kendi meramını o kadar güzel anlattı ki bu kardeşlerimiz. "Bizim

talebimiz maddiyat değil biz onurumuzun korunmasını istiyoruz.” diyorlar, “Biz eşitlik istiyoruz.” diyorlar. Her alanda olduğu gibi bu yasada da eşitlik gözetilmeksizin bir düzenleme yapılıyor.

O yüzden, bir kez daha ifade ediyorum: İktidar bu sayısal gücüne dayalı olarak gündem dayatmaktan vazgeçsin, şu Grup Başkan Vekilleriyle istişareli olarak bu Parlamentoyu çalıştırsın diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

9 bin teröristi affedecek bir yasa getirdiniz; gizleye gizleye, saklaya saklaya getirdiniz; Kandil’in haberi var, İmralı’nın haberi var, sarayın haberi var, milletvekillerinin haberi yok. Nihayet geldi, gelir gelmez dedik ki: Bu yaptığınız iş doğru değildir, iade edilmesi lazım dedik -örnekleri var- dilekçe verdik; kabul etmediniz. Anayasa’ya aykırıdır dedik, çok açık Anayasa’ya aykırı olduğunu ifade ettik, Anayasa Komisyonunu olağanüstü toplantıya çağırdık; yine kabul etmediniz. Tali komisyonlar kurulsun, alt komisyonlar olsun dedik; onları da kabul etmediniz. Tören Salonu’nda olsun dedik, daracık, hakikaten insan sağlığına ve insan haklarına uymayan o atmosferde olmasın, olabildiğince fazla milletvekili gelsin dedik; onu da kabul etmediniz, o toplantıları yaptığınız Tören Salonu’nu değil insanların oturmaya yer bulamadığı küçücük bir salonu tercih ettiniz. İlgili kurum ve kuruluşlar gelsin dedik, bakanlar gelsin dedik, STK’ler gelsin dedik, MİT Müsteşarı gelsin, ilgili kim varsa gelsin, soru soralım dedik; onu da kabul etmediniz. Etki analizi yapılsın, kim, nereden, neyi, ne kadar etkileyecek görelim dedik; onu da kabul etmediniz. Sorsam şurada sizlere kaç tane PKK’lı terörist affedilecek diye, hiçbiriniz cevap veremezsiniz çünkü hepiniz farklı şeyler söylüyorsunuz. Canlı yayınlansın dedik, onu da kabul etmediniz. Allah aşkına, nedir bu ya! Neyi gizlemeye çalışıyorsunuz siz? Ne kadar meraklıymışsınız bu teröristleri affetmeye. Ne kadar meraklıymışsınız...

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) - Bir yıl Komisyon çalıştı, neden üye vermediniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Sen konuşmadın, bir yıl konuştu diyorsun, haberin mi var? Kâğıda imza attın, üstünde yasa teklifi bile yok! Kâğıda imza attınız, üstünde yasa teklifi bile yok! Üstünde yasa teklifi bile yok; boş kâğıda imza attınız, boş kâğıda imza attınız! (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Sizin parti grubunuz sizi bir kurşun asker gibi görüyor, utanmalısınız bundan!

MEHMET AKİF YILMAZ (Kocaeli) - Neden üye vermediniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Hâlâ oradan cevap veriyorsunuz! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Dinleyin lütfen, dinleyin.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Daha çarşamba gününe kadar yasanın ne olduğundan haberiniz yoktu sizin, çarşamba gününe kadar yasanın ne olduğundan haberiniz yoktu; çok meraklısınız Sayın Başkan.

Ve iki saat zaman tanıdınız bizlere. Tam 430 sayfa itiraz dilekçesi, şerh düştük. “İki saatte getirin.” Bu kadar kepazeliğe iki saat süre veriyorsunuz, ne Komisyonlarda yeterince zaman verdiniz ne de itiraz edeceğimiz bu alanda konuşacağımız bu süreyi yeterince verdiniz. İki saat... Yakışıyor mu bu Parlamentoya? Buradan demokrasi çıkaracaksınız, öyle mi? Siz çok meraklı olabilirsiniz. Buyurun, çıkarın. Şimdi, pazartesi günü koşa koşa geleceksiniz buraya, geleceksiniz buraya, 9 bin teröristi affetmek için. “Aman, geç kalmayalım.” diyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Meclis saat ikide açılacaktı, “Aman on birde gelelim.” Çok meraklısınız. Tarih sizin bu yaptıklarınızı, bu attığınız adımları, bu telaşenizi, bu heyecanınızı; 9 bin teröristi cezaevinden çıkarmak, onları sokağa salmak için, bir kısmını Meclise sokmak için ortaya koyduğunuz bütün bu çabayı sorgulayacak ve size hesap soracak.

Bir şey daha söyleyeyim size, bir şey daha söyleyeyim. Buradan Adalet Bakanına sesleniyorum: Sincan 1 Nolu L Tipi Cezaevi... Sayın Adalet Bakanı, lütfen, toplantı bitinceye kadar bilgisini alın. Akşam sizin yaptığınız Komisyon toplantısından sonra cezaevinde isyan çıkmış, şu anda cezaevinin kapılarını kilitlemişler ve oradaki birçok mahkûm “Polisimize, askerimize silah doğrultanlara af var; bize yok.” diyerek orada yatakları yakmışlar, kapıları kilitlemişler. Şu ülkeyi getirdiğiniz hâle bakın. Adalet Bakanı buna da cevap versin.

Çok teşekkür ediyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Murat Emir. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz önergeyle, nihayet getirdiğiniz şehit ve gazilerimizle ilgili bir nebze rahatlama sağlayacak kanunu erken görüşelim diyorsunuz. Görüşelim, bunda hiçbir sorun yok ama yeri gelmişken soralım: Yirmi dört yıllık iktidarsınız, yirmi dört yıllık iktidarınız boyunca şehit yakınlarımız ve gazilerimiz inim inim inliyorlar, taleplerini söylüyorlar, Meclise geliyorlar, yetmiyor Güvenpark’a geliyorlar, yetmiyor açlık grevi yapmak zorunda kalıyorlar; niye duymuyorsunuz bugüne kadar, niye duymadınız? (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Niye duymadınız biliyor musunuz; şimdi, bir yasa getiriyorsunuz ve şehit yakınlarını ve gazileri âdeta sus payı verir gibi susturmaya çalışıyorsunuz.

Benim içim sızlıyor, bizim vicdanımız sızlıyor ama sizin vicdanınız sızlıyor mu; inanın hiç emin değilim. Utanma duygusu varsa bu 2 yasayı yan yana getirmenin şehit annelerimizi, gazilerimizi üzeceğini, rencide edeceğini biliyor olmalıydınız. Yıllardır neyi beklediniz şehidin annesine maaş vermek için, hak ettiği maaşı vermek için? Gazinin protezini doğru dürüst karşılamak için yıllardır neyi beklediniz, bugünü mü beklediniz?

Değerli arkadaşlar, bakın, siz ne kadar önemsiyorsunuz bilmiyorum ama mutlaka içinizde gidenler vardır. Gazi olmanın, vatan için kolunu, bacağını kaybetmiş olmanın sonucunda neler yaşandığını biliyor musunuz? SUT fiyatına bakıyorsunuz, bir gazimizin hak ettiği, gerçekteki olması gereken mikroişlemcili biyonik bir protez fiyatının aslında SUT’un ödediğinden 10 kat, 20 kat, 50 kat daha fazla olduğunu biliyor musunuz? Ve bunun için gazilerimizin Danıştaya gitmek zorunda kaldığını biliyor musunuz? Yine aynı şekilde “Kısıtlamasızlık kuralını getirdik.” dersiniz belki ama buna rağmen Kamu İhale Kanunu’ndan kaynaklı firmaların ihaleye girmediğini, bir gazimizin hak ettiği bir bacak protezini bir yıl, iki yıl beklediğini biliyor musunuz? Bunun için bugüne kadar niye önlem almadınız? Neyi beklediniz?

Yine bitmiyor arkadaşlar; gazimiz diyelim ki sabretti, vatan için bacağını vermiş, geldi, bekledi, ihale açıldı, aldı, diyorsunuz ki: “Miat ömrü var.” Ne kadar? Beş yıl, beş yıl kullanacaksınız. Gazimiz bu arada kilo alıyor, kilo veriyor, soketin boyu değişiyor, o aradaki silikon bozuluyor. Ne yapıyor biliyor musunuz? Bekliyor, bekliyor ve bunun için dahi en ufak bir önlem almadınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MURAT EMİR (Devamla) - Bir hastaneyi, bir merkezi yetkili saymışsınız: Ankara’da Gaziler Fizik Tedavi Merkezi. Tek yetkili o. Gazimiz Trabzon’dan, Kars’tan, Edirne’den, İzmir’den o eski kırık

protezini, bacağını koltuğunun altına alıyor, Ankara'ya geliyor, sıra bekliyor. Gidin seyredin orayı, sabahları gidin; orada sıra bekliyor, o hastane tek yetkili. Silikonu eskir, su kaçırır, bir valfine baktırmak ister, mikroçipte bozukluk vardır. Bunun için bile bu kadar eziyete katlanmak zorunda.

Şehit annelerimize, babalarımıza, kardeşlerine çektirdiklerinizi hiç söylemiyorum; gaziler arasında yaptığınız ayırımı hiç söylemiyorum, vaktim doluyor ama sabahlara kadar konuşuruz ve bu yasayı getirmek için bu yasayı, bu af yasasını beklediniz; bundan utanmalısınız. Bu şekilde şehit yakınlarını ve gazileri rencide etmemelisiniz. Şimdi diyorsunuz ki: "Bir an evvel görüşelim." Hadi görüşelim! (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 286) [4]

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Dünkü birleşimde İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülen 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin ikinci bölümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştı.

Şimdi, ikinci bölümde yer alan maddeleri, varsa o madde üzerindeki önerge işlemlerini yaptıktan sonra ayrı ayrı oylarınıza sunacağım.

10'uncu madde üzerinde 5 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Kamuran Tanhan	Zülküf Uçar	Dilan Kunt Ayan
Mardin	Van	Şanlıurfa
Mehmet Kamaç		Vezir Coşkun Parlak
Diyarbakır		Hakkâri

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

---

[4] *286 S. Sayılı Basmayazı 5/8/2026 tarihli 120'nci Birleşim Tutanağı'na eklidir.*

BAŞKAN - Önerge üzerinde Mardin Milletvekili Sayın Kamuran Tanhan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

10'uncu madde üzerine partimiz adına söz aldım.

10'uncu madde neyi getiriyor, neyi öngörüyor, amacı ne? Yönlendirme tedbirlerden bahsediyor. Amaç, sosyal hizmeti güçlendirmek; SSÇ'lerin sosyal hizmetlerinin güçlendirilmesini, dijital risklerden korunmasını ve kütüphane ve çevre temizliği gibi alanlarda çalıştırılmasını öngörüyor. Şimdi, bu, aslında SSÇ'lere mahkeme dışı bir ceza yöntemidir. Bunu yirmi ile otuz saat arasında idari bir kararla yapabileceksiniz. Ne mi olacak? Çocuk parklarda çevre temizliği yapacak, toplumda suçlu çocuk muamelesi görme ihtimali ön plana çıkacak yani önleme değil bir cezalandırma yöntemi ve cezalandırma anlayışı söz konusu. Yine, işçi çocuk yasağına buradan da yasal bir zemin hazırlanıyor. Aslında çocuklar burada işçileştirilecek ve bu yasal zemin bu kanunla gelecek, bu 10'uncu maddeyle gelecek. Kitap okumak, kütüphaneye gitmek gibi normal şartlarda olumlu birer alışkanlık olması gereken eylemlerin ceza olarak zorla yaptırılması çocukta bir nefret ve direnç uyandırabilir; bu da görmezden geliniyor iktidar tarafından. Zorunlu bir mekanizmaya dâhil edilen çocuk travma yaşayabilir, devlete karşı güvensizliği tetiklenebilir.

Şimdi, bu olumsuzlukları değerlendirmeden bu kanun teklifinin 10'uncu maddesini getirmek elbette SSÇ'leri cezalandırma boyutunun farklı bir boyutu. Bu kanun teklifinin tamamı aslında sıkıntılı, çok acayip bir durum aslında. SSÇ'lerle ilgili yasa değişiklikleri AKP tarafından yapıldı daha önce ve bunun için çok çalıştılar. Çocukları yetişkinlerden ayıran değişikliklere AKP'li sivil toplum örgütleri de destek vermişti o dönemde. Şimdi ise SSÇ'leri yetişkinler gibi cezalandırmak için yasa teklifi yapıyorlar. Dün hayata geçirmek için mücadele ettiklerini bugün ortadan kaldırmak için mücadele ediyorlar. "Suça sürüklenen çocuk" kavramı ve yasal değişiklikler uzun bir mücadele sonunda ortaya çıkmış ve yasalaşmıştı. Şimdi çocuklar yetişkinler gibi cezalandırılmak isteniyor. Bu istek, bu yasal değişiklik büyük ve telafisi imkânsız sorunları ortaya çıkaracaktır. Bu anlayış çocukları âdeta yeni bir suç örgütüne katılmaya teşvik edecektir.

Bu yasayla yapılmak istenen aklımıza şu fıkrayı getiriyor: Adamın birisi yıllarca köprü yapılması için toplantılar yapıyor, konuşmalar yapıyor, imza topluyor, sonunda köprü yapılıyor. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra adam bu kez köprünün kaldırılması için toplantılar, imzalar yapıyor, bir mücadele içerisine giriyor. Gazeteci birisi gidip sormuş: "Yıllarca bu köprünün yapılması için siz mücadele ettiniz. Neden şimdi yıkılmasını istiyorsunuz?" Adam hiç bozuntuya vermeden şu cevabı veriyor: "Evet, ben yaptırdım." "Peki neden şimdi kaldırılmasını istiyorsunuz?" Adam şöyle demiş: "Çünkü ben dünün insanı değilim, bugün farklı düşünüyorum." Gazeteci yine sormuş: "Peki dün yaptığınız şeyin bugün yanlış olduğunu ne zaman anladınız?" Adam gülümsemiş ve demiş ki: "Köprü yapılınca anladım." "Peki, köprü yapıldıktan bunca yıl sonra neden bugün talep ediyorsunuz? O zaman itirazı neden baştan yapmadınız?" demiş. Adam en son şunu söylemiş: "O zamanki aklım ile bugünkü aklım farklı dolayısıyla ben o günküyle aynı kişi değildim."

Son söz olarak... Bu yaptığınız, dün SSÇ'leri farklı bir yargılama mekanizmasında koruma amacıyla getirdiğiniz yasaları bugün ters yüz edip SSÇ'leri yetişkinler gibi cezalandırma isteğiniz "tutarsızlık" demiyorum ama buna "değişen şartlara göre değişmeyen kararlılıkla fikir değiştirme sanatı" diyebiliriz. Bakınız, TMK kapsamında yaklaşık 10 bin Kürt çocuğu yetişkinler gibi yargılandı bu ülkede ve yıllarca yapıldı, hâlen bir sürü SSÇ bu mahkemelerde, yetişkinlerin yargılandığı mahkemelerde aldıkları ceza nedeniyle cezaevinde. Yetişkinler gibi ceza aldılar, yetişkinler gibi yargılandılar, yetişkinlerle aynı koğuşlarda cezalarını çekiyorlar ve hâlen çekmektedirler fakat diğer taraftan, 23 Nisan haftasında

devletin SSÇ'lere, çocuklara yaklaşımı şu... Hakkını teslim edelim, karşı olduğumuz bir durum değil ama "Dünyada çocuklarına bayram hediye etmiş tek devlet biziz." diye övünüyoruz ama bir taraftan da Kürt çocuklarını Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terörist ilan edip yargılıyoruz ve yetişkinlerin bulunduğu cezaevlerine atıyoruz, Yıllarca bunu yaptık. Burada bir çelişki var işte. Eğer insanın kimliğine bakarsanız, mağdurun kimliğine bakarsanız veya failin kimliğine bakıp karar verirseniz, burada adaletten bahsedemeyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

KAMURAN TANHAN (Devamla) - Bir düşman hukukundan hatta bir sömürge hukukundan bahsedebiliriz.

Yıllar önce, 2009 yıllarında Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde bir SSÇ, bir çocuk taş attı diye bir kolluk gücü tarafından kolu kırılmıştı, hepiniz hatırlıyorsunuz, günlerce basına yansıdı, günlerce. Ne oldu? O günkü hassasiyetiniz neden gelişmedi? Çünkü mağdurun kimliğine baktınız, Kürt çocuğuydu, Şemdinli'deydi, olası bir kriminal durum vardı sizin nazarınızda ama bugün farklı bir mağduriyet üzerinden SSÇ'leri yetişkinlerle aynı kategoriye koyup yargılamak bir adalet değil; adaletsizliği tetikleyecektir, adaletsizliği bu ülkeye getirecektir.

Soluk bir vesikalık fotoğraftan, evlerimizin duvarlarından bize bakan o güzel insanların ruhu şad olsun; Uğur Kaymaz, Cemile Çağırga ve diğer çocukların. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesi ile 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na 5'inci maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 5/A maddesinin (2)'inci fıkrasının (d) bendinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türeli	Ömer Fethi Gürer	Ali Karaoba
İzmir	Niğde	Uşak
İlhami Özcan Aygun	Cevdet Akay	Kadri Enis Berberoğlu
Tekirdağ	Karabük	İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Uşak Milletvekili Sayın Ali Karaoba. (CHP sıralarından alkışlar)

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bugün yine AKP'nin sebep olduğu çok önemli bir sorunu çözmek için sunulan yetersiz bir kanun teklifini konuşuyoruz. Sayın milletvekilleri, 2002 yılında doğan çocuklar 24 yaşında. Bu çocuklar ilk adımlarını sizin iktidarınızda attılar, ilk kez sizin iktidarınızda okula gittiler, hileli ve soruları sürekli çalınan sınavlarınıza sizin iktidarınızda hazırlandılar. Üniversiteyi sizin döneminizde kazanıp işsiz kaldılar. Türkiye'de KPSS'nin, dürüstçe başarılı olmanın, liyakatin önemli olmadığını sizin döneminizde anladılar. Sizin döneminizde ilk işe girdiler ve işsizlik ordusuna katılanlar olup SSK yükü altında

ezilmeye başladılar. Bu gençler sizden başka bir iktidar görmediler. TÜİK verilerine göre Türkiye her yıl 0-22 yaş arasında 46.339 çocuğun ve gencin yurt dışına gittiğini ve bu gençlerin Türkiye'yi terk etmek için çaba sarf ettiğini söylüyor. Peki, bu duruma sizler ne yapıyorsunuz? Burada milletvekillerine sormak istiyorum: Yirmi dört yıldır yönettiğiniz ülkede çocuklara ve gençlere nasıl bir hayat sundunuz ve bugün onların ağır cezalarla terbiye edileceğini düşünüp bu kanun teklifini getiriyorsunuz? Ben size nasıl bir hayat sunduğunuzu hatırlatayım. Meslek örgütlerine göre Türkiye'de 1,3 milyon ile 4 milyon arasında çocuk işçisi var; 1,3 milyon ile 4 milyon arası. Öğrenci başına harcanan kamu harcamalarına baktığımızda Litvanya, Bulgaristan ve Kosta Rika'nın gerisinde, Avrupa Birliği'nin 3'te 1'ini harcıyoruz. 2025'te 19-22 yaş arasındaki iyi eğitim almış, Türkiye'ye katma değer katacak en değerli varlıklarımız yani 18.439 çocuğumuz ülkeyi terk etmiş. Tekelleşen telekomünikasyon şirketlerinden dolayı dünyanın en yavaş internetini en pahalı şekilde kullanan gençlerimiz var. Devletin borç olarak verdiği 4.000 TL'yle dünyayı gezmeyi boş verin, anne-babasını ziyaret edemediği bir kredi sisteminiz var. Dünya fiyatları haritasına göre, 2026 raporuna göre dünyanın en pahalı telefonunu gençlerimiz bu ülkede alıyor; bir telefonu kendine, bir telefonu AKP'ye alıyor. Dünyanın en pahalı pasaportu bizde, on yıllık pasaport harcı 307 dolar. Gençlerin seçtiği belediye başkanları, stand-up yapıp güldükleri insanların çoğu cezaevinde; bu gençler kaygılı. Gelecek kaygısı, sosyal adaletsizlik, gelir eşitsizliği, hukuksuzluk, baskı, zulüm saymakla bitmiyor. Hâl böyle ve sonuç ne? Arkadaşlar, Türkiye verilerine göre 18 yaş altı suçlarda 2024 yılında güvenlik birimine yansıyan 202.785 suça sürüklenme olayı var. Aynı yılda çocukların mağdur olduğu olay sayısı 279 bin küsur. İstanbul'u ele geçiren çeteleri ele aldığınızda, baktığınızda Casperlar soruşturmasının tam 68'i çocuk. Uyuşturucu kullanma, satma ve satın alma oranları 18 yaş altında yüzde 130'dan fazla artmış. 2024'te 10 milyonu aşan bağımlı sayısı 15 milyona yaklaşmış. Resmî verilere göre 100 cinayetin 15 faili çocuk yani cinayet işleyenlerin yüzde 15'i çocuk. Onları okullarda koruyamıyorsunuz, MESEM'de koruyamıyorsunuz. 2024-2025 eğitim yılında en az 72 çocuk çalışırken hayatını kaybetmiş, 15'i MESEM'liydi. Yusuf Tekin'in Bakanlığı döneminde 28 çocuğumuzu kaybettik. Yoksulluktan koruyamadığınız çocuklarımız var. 6,7 milyon çocuk yoksulluk içinde yaşıyor. Çocuklarımızı sokakta, sosyal hayatta koruyamadınız, iş yerinde şiddetten, istismardan, uyuşturucu tacirlerinden koruyamadınız. Çocukları, aile mağdurları öğretmenleri, sosyal hizmet uzmanlarını, psikologları, baroları ve bilim insanlarını dinlemezseniz bu oranları düzeltemezsiniz. Sonra gerçekten çocukları koruyan bir kanunu bu Meclise getirir, öyle burada tartışırsınız. Çocukları okul yerine koğuşa, rehber yerine gardiyana, gelecek yerine sabıka kaydına layık görmemelisiniz, kendi ihmallerinizi çocukların mahkûmiyetine dönüştüremezsiniz, yirmi dört yıllık başarısızlığının cezasının tamamını çocuklara ödetemezsiniz. Bu nedenle, çocuğu gerçekten koruyan düzenlemelere "evet" diyoruz ancak devletin sorumluluğunu çocuğun sırtına yükleyen bu ceza anlayışına da "hayır" diyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

ALİ KARAOBA (Devamla) - Ülkede sadece suça sürüklenen çocuklar yok, toplumun tamamı neredeyse bu ekonomik ortamda suça sürüklenmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler. Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi okutacağım 2 önerge aynı mahiyette olduğundan bu önergeleri birlikte işleme alacağım.

Önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesindeki "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sema Silkin Ün	Selçuk Özdağ	Mustafa Kaya
Denizli	Muğla	İstanbul
Necmettin Çalışkan	İdris Şahin	Şerafettin Kılıç
Hatay	Ankara	Antalya

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Burak Dalgın	Hasan Toktaş	Selcan Taşcı
Balıkesir	Bursa	Tekirdağ
Burhanettin Kocamaz	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu	Turhan Çömez
Mersin	İstanbul	Balıkesir
	Ömer Karakaş	
	Aydın	

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı Antalya Milletvekili Sayın Şerafettin Kılıç. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesi üzerine grubumuz adına söz aldım. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, teklifin 10'uncu maddesiyle, Çocuk Koruma Kanunu'na "yönlendirme tedbirleri" adı altında yeni bir sistem getirilmektedir. İlk bakışta amaç olumlu görünebilir. Çocuğu yalnızca cezalandırmak yerine topluma kazandırmak, eğitimine ve gelişimine destek olmak elbette hepimizin ortak vazifesidir, ortak hedefidir ancak bu düzenlemenin adından ziyade asıl, çocuğa fiilen ne yaptığına bakmak zorundayız. Bu madde ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklara yirmi saatten üç yüz saate kadar sosyal hizmetlerde, kütüphanelerde veya çevre faaliyetlerinde görev alma, belirli eserleri okuma, dijital cihazların üç aydan iki yıla kadar kamu kurumlarınca takip edilmesi ve bağımlılık programlarına katılma gibi yükümlülükler getiriyor. Burada çok temel bir çelişki var: Hukuk düzenimiz bir çocuğun ceza sorumluluğunun bulunmadığını kabul ediyor yani o çocuğun fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını yeterince kavrayamadığını veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin gelişmediğini kabul ediyor fakat aynı çocuğun önüne üç yüz saate kadar zorunlu çalışma yükümlülüğü koyuyoruz. 8 yaşındaki bir çocuk ile 14 yaşındaki çocuğu aynı düzenleme içerisinde değerlendirmek hangi pedagojik anlayışla bağdaşmaktadır? Çocuğun yaşı, gelişim düzeyi, eğitim durumu ve programa katılma kapasitesi bakımından hiçbir farklılaştırma yapılmamaktadır. Daha da önemlisi, Meclis araştırması komisyonunun önerileri ile teklif arasındaki farktır. Komisyon gençlik, kültür, sanat, mesleki yönlendirme, aile desteği, mentörlük, psikososyal güçlendirme ve gönüllü kamu hizmeti gibi destekleyici araçlara işaret etmektedir, teklif ise gönüllülüğü kaldırıp yirmi ile üç yüz saat saat arasında zorunlu görev ve çevre temizliği yükümlülüğü getirmektedir yani destek mekanizması yaptırım mekanizmasına dönüştürülmektedir.

Değerli milletvekilleri, bir başka ciddi sorun ise dijital takip düzenlemesidir. Çocuğun telefonu, tableti veya bilgisayarındaki hareketlerin iki yıla kadar kamu kurumlarınca takip edilmesinin önü açılmaktadır fakat hangi verilerin toplanacağı, kimlerin bu verilere erişeceği, verilerin ne kadar süre saklanacağı ve ne zaman silineceği açıkça düzenlenmemektedir. Hareket kavramının konum bilgisini mi, internet trafiğini mi, uygulama kullanımını mı, yazışmaları mı kapsadığı dahi belli değildir. Çocuğu dijital risklerden korumak istiyorsak elbette önlem almalıyız ancak koruma adı altında çocuğun bütün dijital hayatını iki yıl boyunca belirsiz bir kamu gözetimine açamayız. Bu Anayasa'nın, özel hayatın ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin güvenceler bakımından son derece ciddi bir meseledir. Dolayısıyla bu mesele yönetmeliklere bırakılamaz, konuyla ilgili yasal çerçeve mutlaka bu çatı altında belirlenmelidir. Üstelik bu tedbirler belirlenirken sosyal inceleme yapılması, çocuğun görüşünün alınması ve hangi tedbirin neden gerekli olduğunun kararda açıkça gösterilmesi zorunlu değildir. Oysa, çocuğun yaşı, gelişimi, aile koşulları, eğitim durumu, geçmişte yaşadığı mağduriyetler ve yetişkinlerin etkisi değerlendirilmeden sağlıklı bir yönlendirme yapılamaz. Bizler, çocuğa daha erken ulaşan, ailesini destekleyen, okuldan kopmasını engelleyen, psikolojik ve sosyal destek sağlayan güçlü bir koruma sistemi istiyoruz. Yönlendirme tedbirleri yaş gruplarına göre farklılaştırılmalıdır, sosyal inceleme ve çocuğun görüşü zorunlu hâle getirilmelidir. Çalışma niteliğindeki faaliyetler ceza mantığıyla değil, pedagojik ve gönüllülük esasına göre düzenlenmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen

ŞERAFETTİN KILIÇ (Devamla) - Dijital takip ise ya tamamen çıkarılmalı ya da ancak açık kanuni güvenceler, süre sınırları ve bağımsız denetim altında son çare olarak uygulanmalıdır. Çünkü ceza sorumluluğu bulunmadığı kabul edilen bir çocuğa, cezanın adını "yönlendirme" koyarak yaptırım uygulayamayız. Devletin görevi çocuğu suç işledikten sonra cezalandırmak değil, o çocuğa suça sürüklenmeden önce ulaşmaktır. Çocuklarımızı koruyacaksak onları gözetim altına almakla değil, eğitimle, aile desteğiyle, sosyal hizmetle, rehberlikle ve güçlü bir kamu politikasıyla koruyalım.

Bu nedenle, 10'uncu maddenin mevcut hâliyle yeniden değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci konuşmacı Aydın Milletvekili Sayın Ömer Karakaş. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ÖMER KARAKAŞ (Aydın) - Değerli milletvekilleri, bugün sizlere Aydın'da bir esnafın bana verdiği bu kilidin hikâyesini anlatacağım. Bu kilit bana kilitlenen kepenkleri ve tükenen umutları bu kürsüde anlatmam için verildi çünkü artık Türkiye'de esnafın önündeki en büyük engel piyasa değil, devletin koyduğu engellerdir. Ben bu kürsüye masabaşında yazılmış rakamlarla değil, Aydın'ın çarsısından geliyorum; Söke'nin esnafından Nazilli'nin çiftçisine, Köşk'ün sanayicisine her dükkânda aynı cümle, her kahvehanede aynı dert: "Borçluyuz, çark dönmüyor, krediye ulaşamıyoruz." İşte, Türkiye'nin acı özeti bu. Borç yükü altında ezilen ve borcunu çeviremeyen insanlar.

Sayın milletvekilleri, burada birkaç esnafın derdini değil, üretimin nefesini kesen yanlış ekonomi anlayışını konuşuyorum. İktidar çıkıyor "Esnafımıza destek oluyoruz." diyor, "Hazine destekli kredilerin faizini yüzde 20'ye indirdik." diyor. Peki, soruyorum: Devlet kredi verirken yüzde 20, kendi alacağını tahsil ederken ise yüzde 29 uyguluyor. Bu nasıl bir ekonomik yöntemdir? Devlet vatandaşını ayağa kaldırmak için vardır, vatandaşından faiz geliri elde etmek için değil.

Bakınız, şu fotoğrafta sahadan gelen gerçek bir ödeme planı var. Yaklaşık 200 bin lira borcu olan, SGK ve BAĞ-KUR borcu olan bir vatandaşın zamlarla, yapılandırmayla ve taksitlerle kaç lira oluyor biliyor musunuz bu 200 bin liralık borcu? 800 bin lira oluyor. Yahu, vatandaş zaten 200 bin lirayı ödeyecek olsa öderdi. Ya, 200 bin lira nasıl 800 bin lira olur? Ya, tefecilik mi yapıyorsunuz? Böyle bir şey olabilir mi arkadaşlar? Şimdi, esnaf borcundan kaçmıyor. Borcu ödeyebilir ama borç ödenebilir olmalı.

Sayın milletvekilleri, yetmiş iki aya kadar uzayan ödeme planlarında esnaf artık anaparayı değil, faiz yükünü konuşuyor. Bir taraftan SGK borcu, diğer tarafta krediye ulaşma mücadelesi, ortada sıkışıp kalan ise sabah dükkânını açıp akşam evine ekmek götürmeye çalışan esnaf oluyor.

Çiftçinin durumu da farklı değil; mazotu, gübreyi, ilacı borçla alıyor. Hasat geliyor, borç bitmiyor. Üretmeye devam etmek için kredi arıyor ama borç yükü kredinin önünde önemli bir engel oluyor. İşte, üreticinin nefesini kesen anlayışsa budur.

Sayın milletvekilleri, esnafımızın istediği aslında çok basit. Borcunu ödeyebileceği bir yol açın, "Beni faiz altında ezmeyin." diyor. Buradan iktidara çağrımız şudur: BAĞ-KUR ve SGK prim borçlarında uygulanan yıllık yüzde 29 tecil faizini yeniden değerlendirip yeniden gözden geçirmeniz gerekiyor çünkü vatandaşa bu çok ağır geliyor.

Esnaf Kefalet Kooperatiflerinde sağladığınız uygun finansman anlayışını BAĞ-KUR ve SGK borçlarının tecil ve taksitlendirilmesinde de yansıtmanız gerekiyor. Esnaf borcunu ödesin, kredisine ulaşsın, dükkânını kapatmasın; çiftçi üretmeye devam etsin çünkü esnaf kaybederse şehirler kaybeder, çiftçi kaybederse sofralar kaybeder, üretici kaybederse Türkiye kaybeder. Gelin, hep birlikte çiftçimize, esnafımıza destek olalım.

Tüm Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesinde yer alan "telefon hattı veya her türlü bilgisayar" ibaresinin "telefon hattı ya da her türlü bilgisayar" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Aydın	Antalya	Trabzon
Mahmut Tanal	Turan Taşkın Özer	Ayça Taşkent
Şanlıurfa	İstanbul	Sakarya
Türkan Elçi		Uğur Bayraktutan
İstanbul		Artvin

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Artvin Milletvekili Sayın Uğur Bayraktutan. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. Ben de 10'uncu madde üzerine söz aldım.

Değerli arkadaşlarım, bir maddenin Anayasa'nın 4 maddesine birden aykırı olması özel bir çabadır, özel bir gayrettir; kim hazırlamışsa bunları, kutlamak lazım(!) Neden? Bakın, Anayasa'nın 13'üncü maddesinde "Temel hak ve hürriyetler ancak özlerine dokunulmamak kaydıyla kanunla sınırlandırabilir." hükmü var. Hemen arkasından 18'inci madde var; nedir? Zorla çalıştırma yasağı, angarya; hemen onun arkasından geliyoruz değerli arkadaşlarım; 20'nci madde, 20'nci maddede de özel hayatın gizliliği, 22'nci maddede ise haberleşme hürriyeti. Neden bunlara aykırılık var? Şimdi ayrıntılara girelim değerli arkadaşlarım.

Bakın, çocuklara ilişkin düzenleme yapılıyorken cezai sorumluluğu bulunmayan bir çocuk tarifi yapılıyor ve "yönlendirme tedbirleri" adı altında da "Cezanın dışında birtakım yönlendirme tedbirleriyle çocukları topluma nasıl kazandırabiliriz?"e ilişkin birtakım düzenlemeler var; bunlar spor faaliyetleri olabilir, kültür faaliyetleri olabilir. Aslında yasanın lafzıyla okuduğunuz zaman gayet güzel geliyor ama ruhuna girdiğiniz zaman, uygulama yeteneği olmayan, bir anlamda cezalandırmaya götürülebilecek bir düzenlemeyle karşı karşıyayız. Buna ilişkin işlemler yapılıyorken ne yazık ki kanun yapma yetkisinin subjektif olarak kullanıldığını da görüyoruz değerli arkadaşlarım. Cezai sorumluluğu olmayan bir kişiye ilişkin olarak "12 ve 15 yaş altındaki çocuklar" diyoruz. Nedir? Bunun cezai ehliyeti yok. Alt sınırına ilişkin de tereddütler var yasal düzenleme yapılıyorken; 15 yaş var, 12'nin altına gidebilecek düzenlemeler de var. Buna ilişkin düzenleme yapılıyorken bu kişilere üç yüz saate varan zorunlu çalışma süreleri koyuyoruz.

Değerli arkadaşlarım, bu şu demektir: Bu, işte, Anayasa'da tarif edilen, biraz önce ifade ettiğimiz 18'inci maddedeki zorla çalıştırmaya, angaryaya ilişkin hükümlerdir. Siz 15 yaşın altındaki bir çocuğa hatta bu düzenlemede, lafzında problem olan 12 yaşındaki bir kişiyi eğer bu sürelerin üzerinde çalıştırırsanız, bu saatlere kadar çalıştırırsanız buna zorla çalıştırma derler, buna angarya derler; bu, bir anayasal, yargısal denetime geçerse muhtemelen geri dönecektir. Bunu biraz sonra oylarınızla kabul edeceksiniz, buna ilişkin itirazlarımızı buradan ifade etmek istiyoruz.

Değerli arkadaşlarım, buna ilişkin düzenlemeler yapılıyorken bakın, kanunilik ilkesinden bahsettik; açık bir şekilde ne dedik? 13'üncü maddede ancak temel hak ve hürriyetlerin kanunla sınırlandırılabileceğine ilişkin anayasal hüküm var. Siz buna ilişkin düzenlemeleri, yaptırımları uyguluyorken kanunla uygulama yapmanız lazım, kanunla bu yaptırımları koymanız lazım. Ne yapıyorsunuz? Yönetmelikle yapıyorsunuz.

Arkadaşlar, Anayasa Komisyonunda da birçok kere bulundum, birçok defa bu konuda uyarılar yaptık "Buna ilişkin düzenlemelerde yönetmelikle işlem yapmayın." dedik, yaptınız, geçti; kâhin değiliz kehanette bulunmuyoruz, anayasal yargıdan döndü. Yönetmelikle cezai yaptırım yapamazsınız değerli arkadaşlarım. Bakın, burada birçok kez dedik, gene getirmişsiniz, gene bunun içerisine koymuşsunuz; yönetmelikle getirmişsiniz, cezai yaptırım yapıyorsunuz. Biraz önce de ifade ettiğim gibi, bu yanlıştan bir an önce dönmeniz gerekiyor.

Bir de çocuklara ilişkin, dijital şeylere ilişkin düzenlemeler de var. Dijital cihazların kullanılmasına ilişkin çocuğu takibe alıyoruz. Çocuğu takibi aldığımız zaman biraz önce değerli milletvekilleri de ifade ettiler, bir belirsizlik var, nereye kadar götüreceğimize ilişkin belirsizlik var; bireysellik ve çocuğun katılımına ilişkin, şeyle ilişkin problemler var. Bu nedenle bunu yapıyorken, bu dijitale ilişkin düzenlemeleri yapıyorken Anayasa'nın ilgili maddelerindeki bu belirsizliğin ortadan kalkması

açısından özel hayatın gizliliği, bir de nedir, haberleşme hürriyetine ilişkin yasaları da ihlal ediyoruz, anayasal normları da ihlal ediyoruz. Buna ilişkin, yönetmelikle bu düzenlemeyi yapıyoruz; süreleri belli değil, iki yılın sonunda nereye götüreceğiz onlar belli değil ve bu sürenin sonucunda çocukların özel hayatını, haberleşme hürriyetini ortadan kaldıracak bir düzenlemeyi, onların ileride yaşayacağı travmaları ortadan kaldırmayacak düzenlemeleri ne yazık ki yasayla getiriyoruz.

Değerli arkadaşlarım, konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi, bir tek maddede Anayasa'nın 4 maddesini ihlal etmek gerçekten kanun yapma tekniği açısından takdir edilecek bir şeydir; bunu nasıl başardınız, gerçekten hayret ediyorum. O nedenle, 10'uncu maddeyle ilişkin verdiğimiz önergeler, Komisyonda ileri sürdüğümüz gerekçeler, Genel Kurulda diğer milletvekili arkadaşlarımızın da ileri sürdüğü gerekçeler ne yazık ki bir taraftan geliyor, öbür taraftan çıkıyor. Muhtemel bir anayasal, yargısal denetimden geçecektir değerli arkadaşlarım. Görüyorum ki bu denetimin sonucunda muhtemelen bu yasa başka bir yasanın altında, başka bir torba kanun düzenlemesi altında Türkiye Büyük Millet Meclisine gelecektir. O geldiği zaman da "Yine haklı çıktık." demeyi de kendimize yakıştıramıyoruz. Kaç kere haklı çıkacağız değerli arkadaşlarım? Yönetmelikle düzenleme yapıyorsunuz, özel hayatın gizliliğini ihlal ediyorsunuz, haberleşme hürriyetini ortadan kaldırıyorsunuz, kanunilik ilkesini ortadan kaldırıyorsunuz değerli arkadaşlarım; bunların hepsinin göz ardı edilmemesi gerekir.

Bir an önce düzenlemenin sağlam yapılması gerekir diyor, yüce heyeti saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir

Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.27

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.55

BAŞKAN: Başkan Vekili Pervin BULDAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Adil BİÇER (Kütahya)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123'üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

11'inci madde üzerinde 2 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinde yer alan "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Burak Dalgın	Hasan Toktaş	Selcan Taşcı
Balıkesir	Bursa	Tekirdağ
Burhanettin Kocamaz	Turhan Çömez	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
Mersin	Balıkesir	İstanbul

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, 600 milletvekilinden 17 kişi buradayız, yazık günah değil mi bu elektriklere? Bu elektrikleri Urfa'ya versinler o zaman.

BAŞKAN - Haklısınız valla Sayın Tanal. Şimdi gelirler, yeni açıldı ya.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - 17 kişi varız ya.

BAŞKAN - Kimse yok, evet, doğru.

Evet, devam ediyoruz.

Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde İstanbul Milletvekili Sayın Buğra Kavuncu.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle şunu baştan ifade etmek istiyorum: Türkiye'de çocuklara dair ciddi olarak çözülmesi gereken meseleler var, çok ciddi bir gençlik meselesi var Türkiye'nin. Türkiye'nin bir gelecek meselesi var. Bugün suça sürüklenen çocuklara dair öneriyi konuşuyoruz. Öncelikle şunu ifade edelim: Bir bebekten bir katil yaratan karanlık söz konusudur bu ülkede. Bugün yeni nesil çetelerin palazlanmasına dair çok ciddi içsel sorunlar da mevcuttur. Bunlar sosyal ve ekonomik sorunlardır aynı zamanda.

Derin yoksulluk gerçeğini eğer algılayamaz, inkâr ederseniz işte bu karanlığı beslersiniz. "Okullarda ücretsiz yemek verilsin, buna ihtiyaç var." dendiğinde bunu duymazsanız gene bu karanlığı beslersiniz. Televizyonlarda gösterdiğiniz dizilerle, programlarla çocuklarımızı suça özendirirseniz bu karanlığı beslersiniz. Çocuğu suçtan koruyacak, muhafaza edecek olan ilk zırh, birinci zırh olan aile eğer açlık sınırının altındaysa elbette ki bu karanlığı siz de beslemiş olursunuz.

Tabii, bütün bunların hiçbiri hayatının baharına bile gelememiş çocuklarımızın katledilmesini, katillerin masumlaştırılmasını, faillerin de mağdurmuş gibi sunulmasını ve en nihayetinde cezasızlık algısının pekişmesini de meşru kılmaz.

Arkadaşlar, bu konular çok hassas konular. Ben acılı bir anneye, Yasemin Minguzzi'ye sosyal medyadan yapılan yorumları takip ediyorum, inanın kanım donuyor. Okuduğunuz zaman, gördüğünüz zaman tahammül edemeyeceğiniz yorumlar var. Kimse kusura bakmasın ama Mattia Ahmet Minguzzi'nin katledilmesinden sonra bu konu Türkiye'nin gerçekten tam anlamıyla gündemine oturdu ve Yasemin Minguzzi'nin çabası da bunda çok ama çok etkili oldu. Hepimiz bunu, bu gerçeği kabul etmek durumundayız. Devlet bu konuda çözüm odaklı olmazsa büyük bir tehlikedir bu, vatandaş da gider o zaman çözümü alternatif başka yerlerde aramaya kalkar.

Bu sebeple, en büyük görev devlete ve iktidara düşmektedir. Mattia Ahmet hayatının baharına varamadan maalesef onu kaybettik ama başka Mattia Ahmetler olmasın diye verilen çabaya da herkes saygı duymak zorundadır.

Aileler şunu söylüyor, diyorlar ki: "Ben üzerine titrediğim, yetiştirdiğim evladımı kurban vermek istemiyorum." Daha da önemlisi, haklı olarak diyorlar ki: "Faillerin âdeta mağdur gibi meşrulaştırılmasını da istemiyorum." Hakan Çakır'ın, Atlas Çağlayan'ın, Mattia Ahmet'in, Berkay Melikoğlu'nun aileleri de elbette ki istemezdi. Bu sebeple konuya dair ciddi önlemler şart. En başta cezasızlık algısıyla mücadele şart. Öyle sekiz dokuz suç kaydınız bulunacak, sonra da kalkıp diyeceksiniz ki: "Benim çocuğum aslında mağdur." Böyle bir dünya yok arkadaşlar. Yani sekiz dokuz kaydı olacak, defalarca suç işlemiş olacak, artık suç makinesi hâline gelmiş olacak, sonra da "Benim çocuğum mağdur." edebiyatı yapacaksınız. Bu, kabul edilebilir bir durum değil. Bu sebeple, aslında sorunları daha geniş çerçeveden konuşmamız lazım.

Evet, bir çocuktan bir katil yaratan şartlarla elbette ki en güçlü şekilde mücadele edelim. Maalesef, bu suçlarda cinayet sadece bir sonuç; öncesinde uyuşturucu var, sanal bahis var, şiddet var yani bir suç ekosistemi var. Ancak bütün bunlar failleri meşrulaştırmak, korumak için de kullanılmasın, kimsenin de bunu kullanmaya hakkı yok. Artık meşrulaştırmayı geçtim, mağdur ilan edilecek hâle getirdiler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - Bitiriyorum.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, bitirin lütfen.

Bundan sonra konuşmacılara ek süre vermeyeceğim, herkesin bilgisi olsun.

Buyurun.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

İddia edilen mağdurların cezaevindeki fotoğraflarını da çok net olarak görüyoruz; hiçbir pişmanlık yok, hiçbir ıslah belirtisi yok, tersine "Cezaevinden çıkayım ve istediğim suçu bir nişan gibi göğsümde taşıyayım." gibi bir tavır var.

Bu ülkede mağdurların değil, faillerin önceliklendirildiği çok ilginç bir süreçten geçiyoruz. Katledilen çocuklar değil, suç kayıtlarıyla gurur duyan failler âdeta önceliklendirilir hâle getirildi.

Ve her şeyden önce bir vicdan ve adalet meselesidir bu; Allah hiç kimseyi, hiçbirimizi evlat acısıyla sınamasın diyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinde yer alan "tespit edilmesi hâlinde" ibaresinin "tespit edilmesi durumunda" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Talat Dinçer	Süleyman Bülbül	Mahmut Tanal
Mersin	Aydın	Şanlıurfa
Ayça Taşkent	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Sakarya	Antalya	Trabzon
Turan Taşkın Özer		Türkan Elçi
İstanbul		İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Mersin Milletvekili Sayın Talat Dinçer. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 11'inci maddesi üzerinde söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bugün, burada yalnızca bir kanun maddesini değil çocuklarımızın geleceğini konuşuyoruz. Karşımızda bir çocuk var; belki şiddet görmüş, belki istismara uğramış, belki uyuşturucunun içine çekilmiş, belki ailesi dağılmış, belki yoksulluk içinde büyümüş, belki de suça sürüklenmiş ve biz bu çocuğa nasıl yaklaşacağımızı konuşuyoruz ama asıl soruyu sormak lazım: Bu çocuğu suça, şiddete, uyuşturucuya ve çaresizliğe sürükleyen şartları neden ortadan kaldıramadık? Bir çocuk suça sürüklenmişse sadece çocuğa bakamayız; her çocuk günahsız ve masum doğar, yaşam şartları onu şekillendirir. Çocuğu kim istismar etti? Uyuşturucuyu o çocuğun eline kim verdi? Çocuğu suça kim itti? Çocuğun ailesine kim destek olmadı? Okuldan koparken kim fark etmedi? Aile ve Sosyal Hizmetler neden zamanında ulaşamadı? Çocuğu suçun içine çeken yetişkinleri görmeden yalnızca çocuğu konuşmak sorunun yarısını görmektir.

Bugün suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmı daha önceden mağdur oluyor; şiddetin mağduru oluyor, istismarın mağduru oluyor, yoksulluğun mağduru oluyor, uyuşturucu çetelerinin mağduru oluyor, sonra karşımıza "suça sürüklenmiş çocuk" olarak geliyor. İşte, burada devletin sorumluluğu başlıyor. Çocuğu suçla tanıştıktan sonra değil suçun kapısına gelmeden önce korumak zorundayız çünkü bir çocuğu suçtan korumak yalnızca o çocuğu değil toplumun geleceğini korumaktır.

Bugün çocuk cinayetlerini konuşuyoruz. Anaların canı yanıyor. Bir anne, evladını uyuşturucuya kaptırmaktan korkuyor. Bir anne, çocuğunun okuldan eve sağ salim dönmesini bekliyor. Bir anne, çocuğunun şiddete, istismara veya suça kurban gitmesinden korkuyor ve bazı anneler artık evlatlarının mezarı başında ağlıyor. Biz, annelerin gözyaşını olaydan sonra silen değil o gözyaşının dökülmesini engelleyen bir devlet anlayışı istiyoruz. Bir çocuk öldürüldükten sonra hesap soran değil o çocuğun öldürülmesini engelleyen bir devlet anlayışı istiyoruz. Bir çocuk suça sürüklendikten sonra onu cezalandırmaya odaklanan değil onu suça sürükleyenleri ve suç örgütlerini hedef alan bir devlet anlayışı istiyoruz.

Değerli milletvekilleri, çocuk koruma sistemi karakolda başlamaz, adliyede başlamaz, hastanede başlamaz; çocuk koruma sistemi okulda başlar, ailede başlar, mahallede başlar, sosyal hizmette

başlar. Bir çocuğun davranışı değiştiğinde rehber öğretmen fark etmelidir. Bir aile ekonomik olarak çöktüğünde sosyal devlet yanında olmalıdır. Bir çocuk okuldan kopma noktasına geldiğinde sistem harekete geçmelidir. Bir çocuk uyuşturucu çevresine girdiğinde sistem o çocuğu oradan çekip almalıdır çünkü çocukları suçtan korumanın en doğru yolu onları suçla tanıştırmamaktır.

Değerli milletvekilleri, kanunda yirmi dört saatlik süreler belirleyebiliriz, raporlar düzenleyebiliriz, hâkim kararları alabiliriz ama yeterli çocuk psikiyatristimiz yoksa, sosyal hizmet uzmanımız yoksa, rehber öğretmenimiz yoksa, bağımlılıkla mücadele merkezimiz yoksa bütün bunlar kâğıt üzerinde kalır. Kanuna süre yazmak kolaydır, önemli olan, çocuğa zamanında ulaşacak sistemi kurmaktır. Bir başka önemli konu da kolluk desteğidir. Elbette güvenlik riski varsa gerekli tedbir alınmalıdır ama unutmayalım, karşımızdaki kişi önce çocuktur. Devletin çocuğa gösterdiği ilk yüz mümkün olduğunca polisin değil doktorun, psikoloğun, sosyal hizmet uzmanının yüzü olmalıdır. Çocuğu korkutarak iyileştiremezsiniz, damgalayarak koruyamazsınız, suçlu gibi görerek topluma kazandıramazsınız. Çocuk suçlu değil çocuk korunması gereken bir bireydir. Biz çocuk düştükten sonra elini tutan değil düşmeden önce elini tutan bir devlet anlayışı istiyoruz.

Değerli milletvekilleri, çocuklar sadece geleceğimiz değildir, onlar bize emanet edilen bugünümüzdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TALAT DİNÇER (Devamla) - Hiçbir anne çocuğunun ilacı için yalvarmamalı, hiçbir anne çocuğun can güvenliği için feryat etmemelidir. Çocuklar geleceğimiz, çocukları korumalıyız diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Başkanım, ek süre vermediniz.

BAŞKAN - Her zaman süre veriyorum, bu sefer böyle olsun.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

11’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

12’nci madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 12’nci maddesiyle 5395 sayılı Kanun’un 15’inci maddesine eklenmesi öngörülen dördüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“(4) Çocuk hakkında kamu davası açılması halinde durum, gerekli idari tedbirlerin alınması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı il veya ilçe müdürlüklerine bildirilir. Bu bakanlıklar idari tedbirler ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları müştereken hazırlayacakları yönetmelikle düzenler.”

Burak Dalgın	Hasan Toktaş	Burhanettin Kocamaz
Balıkesir	Bursa	Mersin
Metin Ergun	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu	Selcan Taşcı
Muğla	İstanbul	Tekirdağ

Turhan Çömez
Balıkesir

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Muğla Milletvekili Sayın Metin Ergun.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

METİN ERGUN (Muğla) - Heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, kanun yapmak yalnızca yeni hükümler ihdas etmek değildir; sorunları doğru teşhis etmek, kurumlar arasında uyumu sağlamak ve uygulanabilir çözümler üretmektir. Ne yazık ki görüşülmekte olan teklif bu anlayıştan oldukça uzaktır çünkü tali komisyon süreci işletilmemiş, etki analizi yapılmamış ve muhalefetin yapıcı önerileri dikkate bile alınmamıştır. Oysa böylesine önemli meselelerde katılımcı ve öngörülebilir bir yasama süreci izlenmesi elzemdir, gereklidir.

Görüşülmekte olan teklif, çocukları suça sürükleyen yoksulluk, eğitimden kopuş, kontrolsüz göç ve plansız kentleşme gibi temel nedenlere çözüm üretmekten uzaktır. Terör örgütlerinin, organize suç örgütlerinin ve sokak çetelerinin çocukları istismar eden yapılarına karşı caydırıcı düzenlemeler içermemektedir. Unutulmamalıdır ki çocuk suçluluğu yalnızca adli değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik, eğitim ve güvenlik meselesidir, bu nedenle çözüm de bütüncül olmak zorundadır.

Ayrıca, maddeyle çocuk hakkında kamu davası açılması hâlinde durumun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığına bildirilmesi öngörülmektedir. Kurumlar arasında bilgi paylaşımını esas almak doğrudur ancak çocukların korunması yalnızca bildirim yapmakla sağlanamaz. Asıl mesele, bildirimin ardından hangi kurumun hangi sorumluluğu üstleneceğinin açıkça belirlenmesidir. Peki, bildirim yapıldıktan sonra ne olacaktır, çocuğu kim takip edecektir, kim rehabilite edecektir, kim yeniden suça sürüklenmesini önleyecektir, teklifte bu sorulara net cevaplar yoktur.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yönetmeliğe havale edildi.

METİN ERGUN (Devamla) - Hâlbuki çocuğun yeniden topluma kazandırılması yalnızca adli makamların, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının veya Millî Eğitim Bakanlığının sorumluluğuna bırakılamaz çünkü suça sürüklenen çocukların birçoğu travma yaşamaktadır, ruh sağlığı sorunlarıyla mücadele etmektedir, bağımlılıkla karşı karşıyadır; şiddet eğilimi, agresiflik, alınganlık ve sosyal uyumsuzluk gibi davranış problemleri göstermektedir. Bu sebeple, çocukları yalnızca cezalandıran değil, onları yeniden hayata kazandıran bir sistem kurmak zorundayız. Bu çocukların yeniden suç işlemelerinin önlenmesi ancak erken dönemde psikolojik ve psikiyatrik destek almalarıyla mümkündür. Buna rağmen Sağlık Bakanlığı bu mekanizmanın dışında bırakılmıştır. İYİ Parti olarak biz bunu önemli bir eksiklik olarak görüyoruz. Aynı şekilde, spor, sanat ve sosyal faaliyetler çocukların rehabilitasyonunda vazgeçilmez araçlardır biliyorsunuz. Sportif faaliyetler disiplin duygusunun gelişmesine, sağlıklı sosyal çevrelerin oluşmasına ve toplumsal uyumun güçlenmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle, Gençlik ve Spor Bakanlığının da sürecin aktif bir paydaşı olması gerekir diye düşünüyoruz ancak teklif bu ihtiyacı da karşılamamaktadır.

Muhterem milletvekilleri, iyi niyetli gibi gözüken bu düzenlemenin uygulamada etkisiz kalacağından endişe duymaktayız ve İYİ Parti olarak şu çağrıyı yapıyoruz: İlgili kurumların görev, yetki ve sorumlulukları açık biçimde düzenlenmelidir. Çocuk koruma sistemi yalnızca mahkeme salonlarında değil ailede kurulmalıdır, okulda kurulmalıdır, sağlık hizmetlerinde kurulmalıdır, sosyal destek mekanizmalarında kurulmalıdır. Unutulmasın ki kaybettiğimiz her çocuk yalnızca bir ailenin değil bu ülkenin geleceğinden eksilen bir umuttur.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken Genel Kurulu, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesindeki "Milli Eğitim Bakanlığı" ibaresinden sonra "ile İçişleri Bakanlığı" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Ali Karaoba (Uşak) İlhami Özcan Aygun (Tekirdağ) Ömer Fethi Gürer (Niğde)

Cevdet Akay (Karabük) Ali Fazıl Kasap (Kütahya)

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Kütahya Milletvekili Sayın Ali Fazıl Kasap. (CHP sıralarından alkışlar)

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

"Kim demiş ki çocuk küçük bir şeydir? Bir çocuk belki en büyük bir şeydir." Abdülhak Hamit Tarhan'ın sözü bence çok önemli burada.

Şimdi, çocuklar yalındır -ben bir çocuk hekimi olarak belki milyona yakın çocuk görmüşümdür- onlar hayatı maskelerden uzak, olduğu gibi, gerçek yüzüyle değerlendirirler ve görürler; öyle bir yetenekleri vardır, yalınlıkları vardır ama bizdeki yapılanma şöyle: Bir bataklık var aslında, toplumda bir uçurum var, Jack London'ın kitabı "Uçurum İnsanları"ndaki gibi toplumun en alt kesimini oluşturan bir kesim var, arada uçurum var, en üstte yüzde 10'luk kaymaklı dilim var. Ekonomik şeyler etkiliyor mu? Etkiliyor. Aile ortamı etkiliyor. Siz, 20 bin lira emekli maaşı alan, 29 bin lira asgari ücret alan bir ailede çocuğun nasıl bir yaşam sürdürebileceğini tahmin edebiliyor musunuz? Okul gereken imkânları sağlayabilecek mi? Sosyal medyanın ve televizyonların baskısı, o parıltılı dünya varken, yargılama usulümüz henüz lekelenmeyi ortadan kaldıramamışken... Suça itilme değil suça sürüklenme de dâhil hepsi var. Değer yargılarının erozyona uğradığı bir toplumdayız ve bakın, şu anda Türkiye'de suça sürüklenen çocukların yüzde 36'sı madde bağımlısı ve burada devlet yok, devletin sorumluluğu yok, Millî Eğitim Bakanlığının sorumluluğu yok, Sağlık Bakanlığının yok; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Adalet Bakanlığının yükümlülükleri var, yükümlülüklerini yerine getirmiyorlar. Bakın, Türkiye'de bu ortamlarda suça itilen çocukları, sürüklenen çocukları kurtarmak için, rehabilite etmek için ne gerekiyor? Psikolog gerekiyor, psikiyatrist gerekiyor. Çocuk ve ergen psikiyatristi Türkiye'de 600 kişi var, 100 bin çocuğa 6 psikiyatrist düşüyor ve dünya ortalaması şöyle: Çocuk ve ergen psikiyatrisinde günde bakmaları gereken hasta sayısı 6-7 iken bizde 50, on katı. Siz buradan hangi verimi alacaksınız? Çocuğu hangi şekilde olumlu şekilde yönlendireceksiniz? "Bir okulun yapılması bir hapishanenin kapanması demektir." diyor Victor Hugo. Bizde ise tam tersi, bu okul kapasiteleri, köy okullarının kapatılması, 40 kişilik, 50 kişilik sınıflar, birleştirilmiş sınıflar, rehberlik öğretmenlerinin yeterli düzeyde sayısal olarak olmaması ve koskoca okulda bir rehberlik hocasının bulunması, dışarıda bekleyen, atamayı bekleyen öğretmenler, rehberlikçiler varken siz burada suça itilmeyle ilgili, sürüklenmeyle ilgili ön yargıyı ve mevcut durumu nasıl engelleyebileceksiniz? Bakın, psikolojik ve psikiyatrik tedaviye ihtiyacı olan çocukların ulaşması imkânsız. Sayın milletvekilimiz, bir milletvekilimiz, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili de bahsetmişti. Bakın, bir çocuğa siz bir damgayı nasıl vuruyorsunuz biliyor musunuz? Bir psikiyatriste veya hastaneye gittiğinde -epilepsi

veya psikiyatrik rahatsızlık, psikolojik- bir ilaç verildiğinde o ilacın bıraktığı leke bile 30-40 yaşına kadar çıkmıyor; sistemden gördükleri anda o çocuk bazı okullara gidemiyor, işe giremiyor, askerî okula gidemiyor, polis olamıyor, güvenlik görevlisi olamıyor, hatta bazıları da ehliyet alamıyor. Bu çocukların suça itilmesiyle ilgili temel olarak çok geniş kapsamlı olan tüm bataklıkları temizlemeden, ekonomik imkânsızlıkları ortadan kaldırmadan, sonuçta, endüstri meslek lisesi gibi bir yere gidemeyen çocukların, okulların rehabilite edilmeden bu kanun teklifinin vermiş olduğu, ön açtığı yerler bence yetersizdir. Çok daha geniş kapsamlı bir kanun ve rehabilite edilmiş bir kanunla gelseydiniz keşke. Ben hep onu söylüyorum bazen, diyorum ki hazırlayabileceğiniz en iyi kanun bu olmamalıydı.

Yine de düzenleme yetersiz olmasına rağmen "evet" diyeceğiz ama burada devletin sorumluluğu çok büyük, kombine bir tedavi ve rehabilitasyon gerekirken bir kanun teklifi yani gelmiş olması için getirilmiş gibi bir algı oluşturuyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

En son umutlar ölür diyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesinde yer alan "bildirilir" ibaresinin "tebliğ edilir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Aydın	Antalya	Trabzon
Mahmut Tanal	Turan Taşkın Özer	Ayça Taşkent
Şanlıurfa	İstanbul	Sakarya
	Türkan Elçi	
	İstanbul	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Türkan Elçi.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Değerli arkadaşlar, konuşmama Victor Hugo'ya atfedilen bir sözle başlayayım: "Tanrı hiçbir çocuğu kötü olsun diye yaratmaz, onu kötü yapan kötü eğitimdir. Kötü anne-baba, kötü çevre, kötü yönetim balçık gibidir, zavallı yavruları da çekip yutar." Peki, bu balçığı kurutmadan çocukların işledikleri suçların cezalarını artırarak mı temiz, huzurlu, güvenli bir ülke inşa etmeyi başaracağız? Bu balçığa sebep olan asıl meseleleri görmezden mi geleceğiz? Bu balçıkta debelenen çocuklarla ilgili vahameti TÜİK verilerinde görebiliriz. Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistiklerine göre, geçen yıl 196.308 çocuk suça sürüklenme iddiasıyla kayıtlara geçerken 267.794 çocuk da mağdur olarak kayıtlara geçti. İçişleri Bakanlığının raporuna göre, bu çocukların yüzde 71'i 15 ila 17 yaş aralığındadır. Bugün "suça sürüklenen çocuk" ibaresi "adli süreçteki çocuk" olarak değiştiriliyor ama bu isim değişikliği ailevi çözülmeyi, eğitimden kopuşu, yoksulluğu ve devletin önleyici koruma yükümlülüğünü görmezden gelen bir kelime oyunundan öteye geçmiyor.

Bir tanımlamanın adı değiştirilerek devasa bir problemin kefareti başkasına ödetiliyor. Tanımlamayı değiştirmekle bir gerçeği değiştirebilecek miyiz? TÜİK verilerine bakalım, her 3 çocuktan 1'i yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındadır yani çocukları suça sürükleyen en güçlü sebep olan yoksulluğu yok mu sayacağız? 15-17 yaş grubundaki çocuk işçi sayısı bağımsız kuruluşların raporlarında 1 milyonun üzerindedir. Eğitimden koparılan, derin yoksulluğa ve çetelerin insafına terk edilen çocuklar âdeta bu çarkın içinde öğütülürken kelime oyunlarıyla yasa yapmaya devam mı edeceğiz? Nelson Mandela "Bir toplumun asıl ruhunu en iyi gösteren şey o toplumda çocuklara nasıl davranıldığıdır." der, biz de bu yasadan yola çıkarak günümüz Türkiyesinin ruhunu çok iyi tahlil edebiliriz. "Suç mağduru ailelerimizin adalet beklentisine karşılık vermek devletimizin en temel sorumluluklarındandır." denilerek medyada görünürlük kazanan vakalar üzerinden popülist politikalarda çare aranıyor. Çocukların hem mağdur hem suça sürüklenen bireyler olarak korunmasını esas alan önleyici mekanizmalar gerekirken polisiye tedbirlerle baskılanmaya çalışılıyor. Objektifliği, bağımsızlığı konusunda inandırıcılığını yitirmiş yargı mekanizmasına genişletilmiş takdir yetkisi getirilmeye çalışılıyor. Toplum topyekûn cezalandırıcı yaklaşımlarla sindirilmeye çalışılırken çocuklar da bu uygulamalardan kendisine düşen payı alıyor. Örneğin, kanun teklifiyle MEB'e bildirimde, henüz mahkûmiyeti kesinleşmemiş bir çocuğun bilgisinin okul idaresine taşınmasıyla çocuk peşinen suçlu ilan ediliyor; üstelik, Adalet Bakanlığının ceza mahkemelerinde çocuklar için verilen her 5 kararından 1'inin beraatle sonuçlanması bilgisi de elimizde veri olarak dururken. Ne de olsa ceza hukukunun en temel güvencelerinden biri olan masumiyet karinesinin bir güvence olmaktan çıktığı bir dönemden geçiyoruz. Çocukların suçlu ilan edilip sorunlara kestirme yollardan çözümler bulmak vakayıadiyedendir diyelim ve geçelim. Bu kanun teklifinin iktidarın tahayyül ettiği cezalarla sindirilmiş bir toplumun fotoğrafı olduğunu da unutmayalım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

13'üncü madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Kezban Konukçu	Vezir Coşkun Parlak	Dilan Kunt Ayan
İstanbul	Hakkâri	Şanlıurfa
Zülküf Uçar	Nevroz Uysal Aslan	Mehmet Kamaç
Van	Şırnak	Diyarbakır

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde İstanbul Milletvekili Sayın Kezban Konukçu konuşacak.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 13'üncü maddeyle, bu teklifle 10'uncu maddeyle getirilen yönlendirme tedbirlerinden uygun görülen bir veya birkaçının denetimli serbestlik yükümlülüğü olarak uygulanması düzenlenmektedir ve bu yüzden 10'uncu maddedeki bu yönlendirme tedbirlerine baktığımızda, gerçekten akla zarar şeyler görmekteyiz. Yirmi

saatten üç yüz saate kadar farklı kategorilerde çalışma var örneğin. Üç aydan iki yıla kadar dijital cihazların çeşitli takip yazılımlarıyla -herhâlde yapay zekâdan gene faydalanacaklar- BTK ve Siber Güvenlik Başkanlığının denetimine açılması ve belirli platformlara erişimin engellenmesi, bağımlılık tedavi ve rehabilitasyon programlarını tamamlama gibi düzenlemeler var.

Şimdi, bu düzenlemelere biz baktığımızda, aslında bunların bir koruyuculuk değil cezalandırıcı bir zihniyetle getirildiğini görüyoruz ve zaten, başlı başına, bu yasa teklifinin çocukların cezalandırılması üzerine, o mantık üzerine kurulduğunu görüyoruz ve bunun karşısında olduğumuzu bir kere daha ifade etmek isteriz. Özellikle bu çalıştırılma meselesiyle ilgili birkaç şey söylemek isterim ben: Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için mücadele ederken bir bakıyoruz, yine çocuk emeğinin kullanıldığı, çocukların zorla işçileştirildiği bir uygulamayla karşı karşıya kalacağız ve bunu yine, güya çocukları rehabilite etmek için yapacaklar. MESEM'lerde çocuklar katledilirken, bunun önüne geçilemezken bu uygulamayla benzeri sorunların yaşanacağını görebilmemiz gerekiyor.

Bir diğer tedbir olarak ise, kitap okumayı bir ceza olarak ifade etmeleri son derece yanlış. Ben burada çok dile getirilmeyen bir başka boyutunu dile getirmek istiyorum bu kitap okuma meselesinin. Burada hangi eserlerin, kim tarafından, hangi bilimsel ve pedagojik ölçüde seçileceği belli değil. Çocuğun yaşı, ilgisi, ana dili, kültürel kimliği ve okuma becerisi dikkate alınacak mı alınmayacak mı bilmiyoruz; alınmayacağını düşünüyoruz. Kamu otoritesince belirlenen kitapların zorunlu okutulması eğitsel destekten ziyade ideolojik bir terbiye mekanizması olarak kullanılacaktır. Bir bağımlılık tedavisi meselesinin ise bir tedbir değil bunun bir sağlık hakkı olarak tanımlanması gerekir, bir tedbir olarak tanımlanması topyekûn yanlış bir yaklaşımdır. Biz özellikle burada şunu dile getirmek isteriz ki çocukların cezalandırılması değil, çocukların karşı karşıya kaldığı sorunların çözülmesi üzerinden bir mantık geliştirmemiz gerekiyor. Bizim ülkemizde çocukların en büyük sorunu ne diye baktığımızda barınma, beslenme ve yoksulluk sorunlarını görüyoruz. 2025 yılı TÜİK verilerine göre toplam çocuk nüfusunun yüzde 37'ye yakınının yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında yaşadığı bilinmekte ve çocuk yoksulluğu düzeyinin örtülemeyecek seviyede olduğunu görüyoruz. Yoksulluk eşitsizlik ve güvencesizliği artırıyor. Çocukların dörtte 1'i okula aç geliyor. Çocuklara bir öğün daha yemek verelim diye uğraşmak yerine nasıl cezalandırırız, bunun üzerine kafa yoruluyor. Yoksulluğun açığa çıkardığı sonuçları ortadan kaldırmak, daha doğrusu yoksulluğu ortadan kaldırmak yerine, çetelerin ortaya çıkışına kafa yormak, bunları ortadan kaldırmak yerine -suça sürüklenen çocuk tanımı bile bana çok itici geliyor açıkçası- çocukların cezalandırılması mantığı üzerinden bir yaklaşım var.

Çeteleşmenin boyutlarını geçtiğimiz hafta burada gündem yapmıştım ve çeteleşmeye şöyle bakılıyor: Ortada uyuşturucu baronları geziyor ama siz içicileri topluyorsunuz, çok güzel magazinel bir gündem oluyor çünkü sizin için başka şeyleri örtmek için. Biz eskiden derdik ki ya, torbacıları topluyorsunuz, niye baronları toplamıyorsunuz? Şimdi torbacıları bile toplamıyorsunuz, içicilerle uğraşıyorsunuz, çocuklarla uğraşıyorsunuz. Bu maddede öngörülen düzenleme topyekûn pek çok sorunu açığa çıkarmaktadır. Yoksulluk nedeniyle çocuklara ceza ve denetim değil, kamusal, koruyucu ve ekonomik destek verilmesi gerekir. Bu düzenleme çocuğun üstün yararını değil, devletin güvenlikçi bürokrasisini korumaktadır. Kapitalist sistemin çarpıklığını örtmekte, iktidarın zenginden yana olan tutumunu desteklemektedir. Çocukların yargı mekanizmasıyla temasını azaltacak olan şey, daha fazla denetim ya da ceza değil nitelikli eğitim, sosyal hizmet, psikososyal destek, yoksullukla mücadele, ayrımcılığın önlenmesi ve çocukların kamusal yaşama eşit biçimde katılımının güvence altına alınmasıdır; ancak bu şekilde sorunları çözebiliriz diyorum.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinde yer alan "eklenmiştir" ibaresinin "ilave edilmiştir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Burak Dalgın	Hasan Toktaş	Selcan Taşcı
Balıkesir	Bursa	Tekirdağ
Mehmet Satuk Buğra Kavuncu	Burhanettin Kocamaz	Yüksel Arslan
İstanbul	Mersin	Ankara

Turhan Çömez

Balıkesir

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Ankara Milletvekili Sayın Yüksel Arslan. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 13'üncü maddeyle ilgili partimizin bir şerhi olmadığı için ben Ankara'mızın Ayaş ilçesinin sorunlarıyla ilgili görüşlerimi belirtmek istiyorum. Ayaş ilçemizin sorunları ve kalkınması için atılması gereken adımlara değinmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Ayaş köklü geçmişine rağmen ne yazık ki sahip olduğu imkânları ekonomik kalkınmaya dönüştürememiş ilçelerimizden biridir. 1950 yılında Ayaş'ın nüfusu 29 binin üzerindeydi, aradan geçen yetmiş beş yıla rağmen bugün ilçemizin nüfusu 13 binlere kadar düşmüştür. Gençlerimiz iş bulamadığı için ilçeden ayrılmakta, köylerimiz boşaltılmakta, üreticimiz toprağından uzaklaştırılmakta, tarihiyle, tarımıyla, termal kaynaklarıyla, Ankara'ya yakınlığıyla bu kadar büyük bir potansiyele sahip olan Ayaş ihmaller yüzünden gelişmemiştir. Bir ilçe nüfus kaybetmeye başladığında yalnızca insanını kaybetmez; üretimini, esnafını, okulunu, sosyal hayatını, en önemlisi geleceğini de kaybetmeye başlar. Bu nedenle, Ayaş'ın sorunlarına günübirlik çözümlerle değil, tarımı, turizmi, sanayiyi, ulaşımı ve sosyal hayatı birlikte ele alan kapsamlı bir kalkınma programıyla yaklaşmak zorundayız.

Değerli milletvekilleri, Ayaş'ın ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Ayaş domatesi, Ayaş dutu, kirazı ve diğer tarım ürünleri önemli bir marka değerine sahiptir ancak çiftçilerimiz ürettiği ürünü çoğu zaman ham olarak satmak zorunda kalmaktadır, asıl kazancı da üretici değil ürünleri işleyen ve pazarlayanlar elde etmektedir. Ayaş tarıma dayalı ihtisas ve işleme bölgesi kurulmalıdır. Domatesin, salçanın sos ve kurutulmuş ürünlere dönüştürüldüğü, dutun pekmez, pestil ve reçel olarak işlendiği, kirazın ve diğer meyvelerin paketlendiği modern tesisleri ilçemize kazandırmak zorundayız. Soğuk hava deposu, paketleme merkezi, süt işleme tesisleri, yem fabrikası ve üretici pazarı kurulmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Ayaş'ın en önemli değerlerinden biri de jeotermal kaynaklardır. İlçemizde termal tesisler, büyük oteller ve çok sayıda devre mülk bulunmaktadır. Bu işletmeler Ayaş'ın yer altı kaynaklarından yararlanarak önemli bir ekonomik faaliyet yürütmektedir. Ancak bu faaliyetlerden elde edilen gelirin Ayaş'a ve Ayaş Belediyesine yansıması son derece azdır. Talebimiz, jeotermal kaynakların da maden statüsünde değerlendirilmesi ve bu kaynaklardan elde edilen gelirlerden kaynağın bulunduğu ilçe belediyelerine daha yüksek oranda pay kesilmesidir. Böyle bir düzenleme

Ayaş Belediyesinin gelirlerini artıracak ve ilçemize daha fazla hizmet yapılmasına imkân sağlayacaktır. Yine, Tarım Bakanlığı öncülüğünde jeotermal enerjiyle ısıtılan modern seralar kurulmalıdır, üretim yılın on iki ayına da yayılmalıdır. Böylece hem Ankara'nın sebze ve meyve ihtiyacına katkı sağlayacak hem de ilçemize ve kadınlarımıza düzenli istihdamda bulunacaktır.

Değerli milletvekilleri, Ayaş'ın tarihî evleri, sokakları ve geleneksel mimarisi de önemli bir kültürel mirastır ancak bu miras kaderine terk edilmiştir. Tarihî Ayaş evleri restore edilmeli, butik otel, müze, kütüphane, sanat atölyesi ve yöresel ürün satış merkezleri olarak değerlendirilmelidir. Ankara, Ayaş, Güdül, Beypazarı ve Nallıhan'ı kapsayan bir turizm koridoru oluşturulmalıdır. Ayrıca İpek Yolu güzergâhının önemli duraklarından biri olan Ayaş, Kültür ve Turizm Bakanlığımız tarafından düzenlenen Türkiye Kültür Yolu Festivali kapsamına alınmalıdır. Bunun yanında, ilçemize modern bir küçük sanayi sitesi kazandırılmalıdır. Tarım makineleri, sulama sistemleri, gıda, ambalaj ve seracılık ekipmanları üreten işletmeler desteklenmelidir.

Değerli milletvekilleri, tarımın sürdürülebilmesi için sulama altyapısı da güçlendirilmelidir. Kapalı sistem sulama yatırımları tamamlanmalı, damla sulamaya verilen desteklerin oranı artırılmalıdır, tarımsal sulamalarda güneş enerjisinin kullanımı da yaygınlaştırılmalıdır. Ayaş'ın kalkınması için ulaşım, sağlık, eğitim yatırımları da ihmal edilmemelidir. Ankara-Ayaş arasında daha sıkı ve hızlı toplu taşıma için 1977 yılında yapımına başlanan, bazı tünelleri dahi biten Ayaş demir yolunun da bir an önce bitirilmesi gerekiyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Hayırlı akşamlar diliyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinde yer alan "biri veya birkaçı da" ibaresinin "biri ya da birkaçı da" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül	Mahmut Tanal	Ayça Taşkent
Aydın	Şanlıurfa	Sakarya
Murat Çan	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Samsun	Antalya	Trabzon
Turan Taşkın Özer		Türkan Elçi
İstanbul		İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Samsun Milletvekili Sayın Murat Çan. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

MURAT ÇAN (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 13'üncü maddesini müzakere ediyoruz. Bu madde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen adli süreçteki çocuklara denetimli serbestlik kapsamında ayrıca yönlendirme tedbirleri de uygulanmasına

imkân sağlayacak bir madde. Ayrıca, bu madde içinde adli süreçteki çocuklar yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilirken zararın karşılanması koşuluna istisna getirilmesine dair bir hüküm var. Hekim kökenli birisiyim, hukukla bu zamana kadar doğrudan bir işim olmadı fakat kanun metnindeki sakatlığı çok net bir şekilde her birimiz görmekteyiz. Teklifin ilk hâlinde madde içinde yer alan (3)' üncü fıkrada şöyle bir ifade vardı: "Malın değerinin az olması" Sonra bu ifade Komisyonda değişti, "mağdurun ya da kamunun zararının az olması" şeklinde düzenlendi. Malın değerinin az olması neyi ifade ediyor; neye göre, kime göre? Zamanın ruhuna göre malların değeri değişiyor. Hele ki bu konuda karar verecek kişiler -savcı ya da hâkim- Adalet ve Kalkınma Partisinin il başkanı, ilçe başkanı avukatlardan oluşmuşsa, kişiye göre, zamana göre ve yere göre... Gerisini siz düşünün. Kanunun dili nesnel olmak zorundadır değerli arkadaşlar, göreceliği olamaz. Ahmet'e göre değersiz olan şey Mehmet'e göre değerli olabilir ya da bugünün değerlisi yarın değersiz bir meta hâline dönüşebilir.

Hâl böyle iken, kanunun bu şekilde tesis edilmesinin yanlışlarını bir kez daha size iletmek istiyorum. Zarfı konuştuk, mazrufu hep birlikte açalım. Yeryüzünde yan yana gelmemesi gereken iki kavramın yani "çocuk" ve "suç" kavramlarının öznesi olduğu bir torba yasayı konuşuyoruz. Biz ise Yeni Parti olarak, çocuğu "adalet" kelimesiyle nitelendiriyoruz, "adalet" kelimesiyle değerlendiriyoruz. Aslında muhalefet şerhimizde bunu net bir şekilde tanımlıyoruz. Çocuk adaleti genel ceza adalet sistemi içinde yalnızca yaş küçüklüğüne bağlı bazı indirimlerin uygulandığı tali bir alan değildir, çocukların gelişimsel özelliklerini, hak öznesi olma durumlarını, korunma ihtiyaçlarını ve toplumsal yaşama yeniden katılmalarını esas alan bir hukuk alanıdır diyoruz. Esas olan, çocuğun üstün yararıdır. Sosyal devletin pozitif yükümlülükleri ölçülülük, yeniden topluma kazandırma iradesidir diyoruz. Önceliğimiz, çocuk kavramı ile suç kavramını yan yana getiren tüm koşul ve olguları bertaraf etmektir diyoruz. Yoksullukla mücadele, gelir eşitsizliği, eğitim hakkından mahrum bırakılma, çocuk emeğini sömürme düzeni, şiddet, ihmal, istismar, ruh sağlığını bozan her türlü etmen; önceliğimiz işte bu olumsuzluklardır, bu adaletsizliklerdir, bunu yok etmektir. Yani, özetle diyoruz ki: Çocuk adaleti güvenlik politikalarının bir alt başlığı olarak değerlendirilemez.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; mesele açıktır, çocuğun suça sürüklenmesine engel olamayan bir devlet, sadece adil düzenlemeler yaparak kendi sorumluluğunu sırtından atamaz, atmamalıdır. 2002'den bu yana iktidarınızda 30 milyon çocuk doğdu; kırsalda yaşayanı, tarlasındaki ürünü para etmeyeni köyünden kopup kente yerleşti; işsiz kalanı iş bulma umuduyla yine metropollere göç etti. "Büyükşehir büyük umutlar..." diye çıkılan yollar ve sonrasında yaşanan büyük hayal kırıklıkları; çetelerin cirit attığı sokaklar, açlıkla, eşitsizlikle, umutsuzlukla büyüyen çocuklar. Sorunu yerinde ve zamanında çözmek yerine, çocuk suça karışınca "Hangi cezayı verelim?" diye burada milleti çalıştırıyorsunuz. Çocuk suçlu doğmaz beyler, çocuklarımız AKP iktidarının bu çürük ve çarpık düzeninin kurbanı olmuştur maalesef. Geleceğimiz kararmış, hayatlar kararmıştır. Yoksulluğu bitirmeden, eğitimi düzeltmeden bu sorunu asla çözemeyiz. AKP iktidarı bunların hiçbirini başaramayacağını yirmi dört yılda kanıtlamıştır, hatta -bana göre- bütün bunlardan sorumlu olmaktan hiçbir rahatsızlık duymamıştır diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

14'üncü madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 14- 5395 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'(3) Onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunludur. Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında suçta tekerrür durumunda sosyal inceleme yaptırmayabilir bu hâlde gerekçesi iddianamede veya kararda gösterilir.'"

Turhan Çömez	Hasan Toktaş	Burhanettin Kocamaz
Balıkesir	Bursa	Mersin
Selcan Taşcı	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu	Burak Dalgın
Tekirdağ	İstanbul	Balıkesir

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HALİL ULUAY (Kastamonu) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Mersin Milletvekili Sayın Burhanettin Kocamaz.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sayın Divan, kıymetli milletvekilleri; Çocuk Koruma Kanunu Teklifi'nin 14'üncü maddesi üzerine İYİ Parti Grubumuz adına söz aldım. Bu vesileyle Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Kıymetli milletvekilleri, kanunda 15 ila 18 yaş grubundaki çocuklar bakımından sosyal inceleme raporunun zorunlu hâle getirilmesi ihtiyacı karşılamamakta, mevcut takdire dayalı sistemi devam ettirmektedir. Kanun, savcıların ve mahkemelerin hangi somut şartlarda rapor istemekten vazgeçebileceğine ilişkin açık, objektif ve bağlayıcı hiçbir ölçüt getirmemektedir. Meseleyi doğru teşhis etmezsek doğru çözümü de bulamayız. Buradaki temel sorun şudur: Kanun savcıya ve hâkime "Rapor aldırmayabilirsin, yeter ki gerekçe yaz." demektedir. Ancak hangi gerekçenin hukuken yeterli sayılacağını söylememektedir. "Dosya kapsamı dikkate alınarak rapor istenmesine gerek görülmemiştir." ya da "Suçun niteliği itibarıyla sosyal inceleme yaptırılmamıştır." veya "Çocuğun yaşı, beyanı ve mevcut delil durumu yeterli görülmüştür." gibi değerlendirmeler yapılacağından söz edilmektedir. Peki, bunlar gerekçe midir? Hayır. Bunlar gerekçe görüntüsü verilmiş kalıp cümlelerdir. Bir çocuğun hayatı, kişiliği ve geleceği "dosya kapsamı" denilerek geçiştirilemez. Hukuk devletinde gerekçe matbu bir cümleden ibaret olamaz. Gerekçe somut, kişiselleştirilmiş, denetlenebilir ve kanuni ölçütlere dayalı olmak zorundadır.

Kıymetli milletvekilleri, sosyal inceleme raporunun ne işe yaradığını açıkça ortaya koymak gerekir. Bu rapor, çocuğun aile yapısını araştırır; anne ve babasının hayatta olup olmadığını, aile içi şiddet görüp görmediğini, çocuğun ihmal veya istismara uğrayıp uğramadığını değerlendirir. Bu rapor, çocuğun eğitim hayatına bakar; çocuğun okula devam edip etmediğini, okuldan ayrılmış ise neden ayrıldığını, başarısızlığın altında ekonomik, psikolojik veya ailevi bir neden bulunup bulunmadığını ortaya koyar. Çocuğun suç örgütleri, sokak çeteleri, uyuşturucu satıcıları veya kendisini kullanan yetişkinler tarafından baskı altına alınıp alınmadığını araştırır dolayısıyla sosyal inceleme raporu bir formalite değildir. Sosyal inceleme raporu, çocuk adalet sisteminin pusulasıdır. Pusulayı ortadan kaldırırsanız mahkeme dosyayı görür ama çocuğu göremez, suçu görür ama suça sürükleyen düzeni

göremez, karar verir ama sorunu çözemez. Türkiye'nin yargı uygulamalarında bu konuların somut karşılıkları vardır. Yargıtayın kendi kurumsal yayınlarında çocuk yargılamalarında en sık karşılaşılan sorunlardan biri olarak hangi yaş grubundaki çocuklar hakkında sosyal inceleme raporu alınması gerektiği açıkça sayılmıştır. Yargıtay bu konudaki farklı uygulamaların giderilmesini ve ülke çapında uygulama birliğinin sağlanmasını gerekli görmektedir. Demek ki mesele teorik değildir, mahkemeler arasında uzun yıllardır devam eden gerçek bir uygulama sorunudur. Bir mahkeme 17 yaşındaki çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırırken başka bir mahkeme yaptırmıyorsa, bir savcı çocuğun aile ve okul hayatını araştırırken başka bir savcı yalnızca kolluk tutanağına bakıyorsa, burada hukuki eşitlikten söz edilemez. Aynı yaşta, benzer şartlarda ve benzer fiillerle yargılanan iki çocuk yalnızca dosyalarının düştüğü mahkeme farklı olduğu için farklı muamele görüyorsa hukuk güvenliğinden söz edilebilir mi? Anayasa'nın 2'nci maddesinde güvence altına alınan "hukuk devleti ilkesi" devletin bütün işlemlerinin belirli, öngörülebilir ve denetlenebilir olmasını gerektirir. Takdir yetkisi, keyfî olarak, kişiye bağlı kullanılamaz, hâkime takdir yetkisi verilebilir ancak bu yetkinin sınırları kanunda gösterilmelidir diyor, yüce Meclisi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 14-5395 sayılı Kanunun 35'inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'(3) On sekiz yaşını doldurmamış çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.'"

Süleyman Bülbül	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Aydın	Antalya	Trabzon
Mahmut Tanal	Turan Taşkın Özer	Ayça Taşkent
Şanlıurfa	İstanbul	Sakarya
	Türkan Elçi	
	İstanbul	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Katılamıyoruz.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Antalya Milletvekili Sayın Aliye Coşar. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

ALİYE COŞAR (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; daha önceki itirazlarımızda olduğu gibi, çocuğun üstün yararının esas alınmadığı bir kanun teklifi maddesiyle karşı karşıyayız. Getirilen düzenleme, sosyal inceleme raporunu 15 yaşından küçük çocuklar için zorunlu tutarken 15-18 yaş grubu için rapor alınmamasını yalnızca bir gerekçe yazılmasına bağlamaktadır. 15 yaşını geçen bir çocuk çocuk olmaktan çıkmaz; taraf olduğumuz Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ve Çocuk Koruma Kanunu'na göre 18 yaşını doldurmamış herkes çocuktur. Sosyal inceleme raporunu 15 yaşından küçükler için zorunlu tutan ama 15-18 yaş grubundaki çocuklar gerekçe gösterilerek rapordan vazgeçilmesine izin veren teklifle asıl soruna yeniden dönüyoruz çünkü 15-18 yaş grubu, çocuklarda suç davranışının yoğun olduğu yaş grubudur. Dolayısıyla sosyal inceleme raporu bu yaş grubu için

zorunlu olmalıdır. Oysa, 15 yaşını geçen çocuk hukuken de biyolojik olarak da çocuktur. 18 yaşından küçük bütün çocuklar aynı temel güvencelerden yararlanmalıdır. Bu, açıkça şu demektir: Çocuklar için yarattığınız infaz sistemi topluma kazandırmak değil cezalandırmak üzerine kurulmuştur. Bütün çocuklar çocuğun üstün yararına dayanan yasal güvencelerden eşit biçimde yararlanmalıdır. Bir çocuğu suça sürükleyen koşulları araştırmadan yalnızca işlediği iddia edilen bir fiile bakmak çocuk adaleti değildir. Salt çocuğu cezalandırarak toplumsal sorumluluktan kaçmış olursunuz. Hiçbir çocuk içinde yaşadığı toplumdan, çevreden, ailevi koşullardan, yoksulluk ve eğitim hayatı gibi önemli koşullardan bağımsız değerlendirilemez. Sosyal inceleme raporu basit bir evrak, bürokratik işlem değildir; çocuğun aile yapısı, eğitim durumu, sosyal çevre, yaşadığı koşullar, ekonomik koşullar, gelişimsel özellikleri, maruz kaldığı ihmal ve travmaları ortaya koyan bilimsel bir çalışmadır.

Getirilen teklif maddesinde, hâkime veya savcıya birkaç cümlelik gerekçeyle rapordan vazgeçme imkânı tanımak hukuki denetim değil zorunluluktan, sorumluluktan kaçmaktır. Yargı üzerindeki iş yükü ve hızlı yargılama gerekçesiyle yapılan bu değişiklik adalet sağlamayacak, aksine adaletsizliğe yol açacaktır. Çocuğun hayatını doğrudan etkileyecek bilimsel değerlendirmeden vazgeçilemez. Zaman ve hız çocuğun üstün yararından daha değerli değildir. Sosyal inceleme raporu tam da bu nedenle vazgeçilmezimizdir. Çocuğun ne yaptığını değil, hangi koşullar içerisinde yaşadığını, neden eğitimden uzaklaştığını, çalıştırılıp çalıştırılmadığını, ailesinin yoksullukla nasıl mücadele ettiğini, ihmal veya istismara maruz kalıp kalmadığını ortaya koyar. Çocuğun üstün yararı, soruşturmanın her aşamasında gözetilmesi gereken bağlayıcı bir hukuki ilkedir. Bu nedenle, sosyal inceleme raporu, adli sisteme giren her çocuk için soruşturmanın başlangıcında istisnasız biçimde hazırlanmalıdır. Sosyal inceleme raporlarının hazırlanması için de yapılması gerekli hayati işler bulunmaktadır. Mesleki ünvanı ve yetkinliği belirsiz personelle hazırlanan standart metinler çocuğun gerçek yaşam koşullarını ortaya çıkaramaz. Sosyal inceleme raporu çocuğun geleceği için, koruyucu ve destekleyici tedbirler için son derece önemlidir; suçun tekrarını önleyen en önemli faktördür. Çocuklar için uzman vaka yöneticisi görevlendirilmeli, çocuk savcılığı, okul, aile, sosyal hizmetler ve sağlık birimleri arasında etkin koordinasyon kurulmalıdır. Sosyal inceleme hususunda yaş grupları arasında bir ayrım yapılmamalıdır. Çocuğu cezalandırmayı önleyen değil onu suça sürükleyen, yoksulluğu, çocuk işçiliğini ve eğitimden kopuşu ortadan kaldıran bir sistem kurulmalıdır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesindeki "Onbeş yaşını doldurmamış çocuk" ibaresi "Onsekiz yaşını doldurmamış çocuk" olarak değiştirilmesini ve "Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi iddianamede veya kararda gösterilir." cümlesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Ali Karaoba	Ömer Fethi Gürer	İlhami Özcan Aygun
Uşak	Niğde	Tekirdağ
Kadri Enis Berberoğlu		Cevdet Akay
İstanbul		Karabük

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Katılamıyoruz.

Önerge üzerinde Karabük Milletvekili Sayın Cevdet Akay. (CHP sıralarından alkışlar)

CEVDET AKAY (Karabük) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasıyla İlgili Kanun Teklifi'yle ilgili Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

Söz konusu kanun teklifi Komisyona geldiğinde 18 maddeden oluşuyordu. Burada, Genel Kurul görüşmeleri sırasında 3'üncü madde çekildi, 17 maddeye indi. Yine bir torba yasa. Bu 3'üncü maddenin çekilmesi tabii ki önemli ama Komisyon görüşmelerinde -bütün komisyonlarda olduğu gibi- Anayasa'ya uygunluk incelemesi maalesef yeterli şekliyle yapılmıyor, İç Tüzük'ün 38'inci maddesine aykırı hareket ediliyor.

Yine, Komisyona katılan milletvekillerinden öğrendiğim kadarıyla da etki analizi raporu teslim edilmemiş, verilmemiş yani yeterli, gerektiği şekliyle incelemeler söz konusu olmamış.

Yine, Komisyon aşamasında, bütün muhalefet partilerinin verdiği önergelerle ilgili, bu önergelerin hiçbiri kabul edilmemiş. Yani bu kanun teklifinin görüşülmesi sırasında olumlu önerilerimizi yansıtmak istemişiz bütün muhalefet partileri olarak ama maalesef yeterince yansıtamamışız ama burada, Genel Kurul görüşmeleri sırasında Grup Başkan Vekillerinin görüşmesiyle bazı olumlu düzeltmelerin olduğunu da görüyoruz.

Sunulan teklif Anayasa'nın birçok maddesine aykırı yani -ben saydım- aşağı yukarı 14 Anayasa maddesine aykırı. İşte, 2, 5, 7, 10, 13, 18, 19, 20, 21... Böyle gidiyor, 123'üncü maddeye kadar gidiyor. Yani bu gerçekten çok vahim bir durum, istenilen de bir durum değil. Bu, Anayasa'ya aykırılık hususunu bir kez daha gözden geçirmeli ve Komisyon görüşmelerine geçmeden mutlaka ciddi bir şekilde ele almalıyız. (CHP sıralarından alkışlar)

14'üncü madde sosyal inceleme raporuyla ilgili. Şimdi Birleşmiş Milletler çocuk antlaşmalarında, sözleşmelerinde ve kendi iç hukukumuzda 18 yaşını doldurmamış her birey çocuk sayılıyor. Bu inceleme raporunun, 15 yaşının altındaki çocuklar için, suç fiilini işlediği iddia edilen çocuklar için düzenlenmesi bu kanun maddesinde ele alınmış. Şimdi, savcı veyahut da hâkim 15 yaş üstü çocuklarımız için bu raporu tanzim etmeyecek, keyfiyete bağlı bir şey. Bu ayrımcılığın olması doğru değil, bütün bu raporun bütün çocuklar için tanzim edilmesi gerekir. Burada böyle bir düzeltme yapılırsa iyi olur diyoruz çünkü burada neler araştırılıyor? Çocuğun sosyoekonomik yapısı, psikososyal yapısı, işte, ailedeki geçirdiği travmalar gibi düzenlemeler. Şimdi, baktığımız zaman, bütün ailelerde hane haklarındaki en önemli sıkıntı ekonomik sıkıntı, sosyoekonomik sıkıntılar. Şimdi, bütçe görüşmelerinde bakanlıklarda bir sürü ödenekler var, işte, yoksullukla ilgili ayrılan ödenekler, suç örgütleriyle ilgili mücadeleyle ilgili, işte, uyuşturucuyla ilgili mücadeleyle ilgili; bu ödenekler çok yetersiz. Şimdi, çocukların yoksulluğunu da ortadan kaldırmak için hane halkının gelir düzeyini de artırmak gerekiyor. Dolayısıyla gelir düzeyini artırmak için de halkımıza, vatandaşlarımıza hak ettiği ücreti vermek gerekiyor, emeklilerimize de vermek gerekiyor. Ama bir taraftan, bakıyoruz, bazı düzenlemeler var. Örneğin, İşsizlik Sigortası Fonu'yla ilgili -daha geçtiğimiz günlerde Komisyonda, Genel Kurulda kanun kabul edildi- devlet desteği yüzde 1'den, binde 5'e indi yani niçin iniyor? Ekonomik sıkıntı var, işsizlik ortada yani işsizlik olduğu zaman işsizlere de bu Fon'dan para aktarılması gerekiyor. Zaten şartlar çok ağır. Siz bu parayı aktarırsanız hane halkındaki çalışan anne-baba kim varsa bu gelir düzeyini korursa, çocuklarımıza bunu daha rahat aktarabilir, çocuklarımız da sıkıntı çekmemiş olur.

Yine, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan aktarılan tutarlar var, bu tutarların nasıl dağıldığını, nasıl aktarıldığını da bilmiyoruz. Bakın, bu Fon'a trafik cezası gelirlerinin yüzde 50'si aktarılıyor, 6'ncı ay sonu itibarıyla -rakamlara gelmeden baktım- 107 milyarlık bir trafik cezası kesilmiş. Bütçe hedefi 73 milyardı yani onun çok üzerinde, demek ki 53,5 milyar bu Fon'a aktarılmış. Bu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan nerelere, nasıl paralar aktarılıyor? Bakın,

engellilere aktarılması lazım, yaşlılara aktarılması lazım; çocuklara, ihtiyaç sahiplerine aktarılması lazım; aktarılmıyor. Bir de SGK devlet katkı payını 1 Ağustostan itibaren kaldırdınız, 1/4 katkı vardı, finansman açığı büyüyecek. Emeklilere ve sağlık harcamalarına da yeterli parayı ayıramayacaksınız, çocuklarımıza da yeterli bütçeyi ayıramayacaksınız.

Teşekkür ederim. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

15'inci madde üzerinde 5 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Vezir Coşkun Parlak	Dilan Kunt Ayan	Zülküf Uçar
Hakkâri	Şanlıurfa	Van
Nevroz Uysal Aslan	Mehmet Kamaç	Onur Düşünmez
Şırnak	Diyarbakır	Hakkâri

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Katılamıyoruz.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Hakkâri Milletvekili Sayın Onur Düşünmez. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bugün sevgili Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümü. Kendisi "Bir daha dünyaya gelirsem bütün silahları eritip saz, cümbüş ve zurna yaparım." demişti ve barış türkülerini söylemeyi ahdetmişti, barışı görmeden bu topraklardan göçüp gitti. Biz, bugün, yine 8 Ağustos günü Meclis Adalet Komisyonunda barış için hukukun ilk adımını attık. Bu, sevgili Aram Tigran'ın ölüm yıl dönümüne ve barış için mücadele eden nicelerinin ölüm yıl dönümüne denk gelmişti. Biz de buradan sözümüzü yineleyelim: Barışa özlem duyan ve bu yönüyle dünyadan göçüp giden bütün canlılara söz veriyoruz, size o onurlu barışı mutlaka armağan edeceğiz ve mutlaka o silahları eritip saz, cümbüş ve zurna yapacağız diyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizler suça sürüklenen çocukların kök nedeninin araştırılması için bir Meclis inceleme komisyonu kurmuştuk ve iyi de çalışmalar yaptı. Bu Meclis çalışma komisyonu bir sürü sosyal çalışmacı, akademisyen, yerel yönetici, psikolog ve alanlarında uzman kişileri dinledi; cezaevi ziyaretleri yaptık, yerel yönetim ziyaretleri yaptık, kaymakamlıklara gittik ve orada "Suça sürüklenmenin önüne nasıl geçebiliriz?"i tartıştık. Verimli bir Komisyondu ancak Komisyon raporu ve geldiğimiz aşamaya baktığımızda, maalesef ki bu çalışmaların tamamı gölgelenmiş oldu. Şöyle ki bizler orada çalışma yaparken benim en umut duyduğum an şuydu: Eğer biz çocukları suçtan uzaklaştırabilirsek, eğer onlara sosyal donatı yapabilirsek, eğer onlara yeterli çalışma olanakları sağlayabilirsek, eğer onlara spor aktiviteleri ve çeşitli aktiviteler kurgulayabilirsek çocuklar daha az düzeyde suça bulaşmış oluyorlar. Tekrar suç işlemede de bunun başarısını bize yerel yöneticiler göstermiş yani AK PARTİ sürekli söylüyor: "Siz niye bizim yaptıklarımızı takdir etmiyorsunuz?"

Evet, o gün takdir ettik. Örneğin, Gaziosmanpaşa Kaymakamlığında Kaymakam ve orada çalışan arkadaşların o sunumuna baktığımızda umut dolduk. Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanının sosyal donatılar yaptığını ve çocuklar için bir şeyler yaptığında sonuç aldığını görünce umut dolduk ama bugün geldiğimiz nokta o umudu tamamen ortadan kaldırmış durumda. Bizler suça sürüklenmenin nedeninin toplum olduğunu açıklamaya çalışırken, "Onları suça biz ulaştırdık, bizler bulaştırıyoruz, büyükler olarak bu sorumluluk hepimizin." derken maalesef ki Komisyon raporunda şunu söyledi: "Biz eğer ailelerine ceza verirsek, kendi yükümlülüğümüzü ailelere yüklersek, kendi üzerimize düşenleri yapmayıp aileyi sorumlu tutarsak biz yol alırız." dedi ve böyle bir deneme girişiminde bulundu.

Sayın arkadaşlar, eğer bir toplumda çocuklar suça bulaştırılıyorsa o toplumun tamamı bu suçtan sorumludur. Bunun için orada "suça sürüklenme" tabiri var ama bizler kendi yükümlülüğümüzü yerine getirmiyoruz, kendimizi sorumlu hissetmiyoruz; "Biz çocuklara cezayı arttıralım, onları daha fazla cezaevine tıkalım, bunu daha fazla kapatmayla sağlayalım ve sonuç alalım." diyoruz. Bu kabul edilir bir düzen değil; nitekim, bizim Komisyonda dinlediğimiz tarafların tamamına yakını da bu minvalde bize aktarmalar, sunumlar yapmıştı.

Değerli milletvekilleri, umut dolduk dedik ama raporla maalesef o umudumuz, Komisyonun başlangıç evresinde yerleştirdiği o bariyerlerin aşılamaması bir tedirginliğe yol açtı.

Sizler çocukları kollukla daha fazla yüz yüze getirmeye çalışacak bir çalışmayı organize etmiştiniz ama kolluğun kendisi de dedi ki: "Biz çocuklardan ifade alamayız." Sizler cezaevini, oradaki eğitim destek evlerini onlara tatil beldesi olarak lanse etmiştiniz; biz gittiğimizde yeterli hijyen olanakları, nefes alabilecekleri yeterli havalandırma sistemleri yoktu. Bunları görünce geri adım atmadınız.

Ama buradan bir söz veriyoruz. Önce bir özür diliyoruz, bu kanundan etkilenen çocuklardan özür diliyoruz çünkü sorumlusu biziz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Devamla) - Ama biz söz veriyoruz; bundan etkilenecek olan çocuklara suçtan daha uzak olacakları, suça bulaşmanın önüne geçecek politikaları hep birlikte hayata geçireceğimiz, barış ve özgürlük dolu eşit bir geleceği kurgulayacağımız politikaları hayata geçirmek için bütün mücadelemizi bu alana sevk edeceğimizin sözünü veriyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesiyle değiştirilen 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 45'inci maddesinin üçüncü fıkrasına "Kolluk yardımı yalnızca yakın ve ciddi tehlike bulunan istisnai durumlarda talep edilir." cümlesi eklenmiştir.

Ali Karaoba	Ömer Fethi Gürer	Cevdet Akay
Uşak	Niğde	Karabük
İlhami Özcan Aygun	Kadri Enis Berberoğlu	Hüseyin Yıldız
Tekirdağ	İstanbul	Aydın

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Katılamıyoruz.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Aydın Milletvekili Sayın Hüseyin Yıldız. (CHP sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir çocuk neden suça sürükleniyor değerli arkadaşlar? Doğan çocuk hiçbir zaman suç işlemek için doğmamıştır, bütün çocuklar tertemiz şekilde doğar. Bu çocuklarımızı suça teşvik eden kimler? Niçin, neden sokağa doğru itiliyorlar değerli arkadaşlar?

Üzülerek bir şey söylüyorum: 2002 yılında geldiniz, yıl 2026, tam yirmi dört yıldır bu ülkeyi siz yönetiyorsunuz tek başınıza. Eğer bugün, Türkiye'de -yüzde 36- çocuklarda suç işleniyorsa bunun birincil sorumlusu sizsiniz değerli arkadaşlar, AK PARTİ iktidarıdır çünkü sosyal devlet, çocuklarına, yoksul ailelere sahip çıkar; sosyal devlet sahip çıkmadığı takdirde suç oranı artar. Dünyaya baktığımız zaman, Avrupa'ya baktığımız zaman, Türkiye'deki çocukların suç oranının çok yüksek olduğunu hepimiz biliyoruz değerli arkadaşlar. Bugün Çocuk Esirgeme Kurumunda bulunan bir çocuğu 18 yaşına geldiğinde sokağa bırakıyorsunuz, iş imkânı yaratmıyorsunuz; o çocuklar kimin eline düşüyor, ilk önce bunu tartışalım. Bu çocuklara iş imkânı vermediğiniz takdirde, eğitim imkânı vermediğiniz takdirde bu çocuklar sokakta kimin eline düşüyor? İşte, "yeni nesil mafya" dediğimiz uyuşturucu satıcılarının eline düşüyor, baronların eline düşüyor arkadaşlar. Yoksul ailelerin çocukları -üzülerek söylüyorum- okullara gitmiyorlar; sosyal devlet, devletçiliğini yapmıyor; sosyal devlet, devletçiliğini yapsa bu çocuklarımız sokaklarda bugün madde bağımlısı olmazlardı ve suç oranı bu kadar yüksek olmazdı değerli arkadaşlar.

Değerli milletvekilleri, bu sorun bütün siyasi partilerin sorunu arkadaşlar. Bu sorunu buraya getirmeden önce bizim hepimizin, siyasi partilerin Grup Başkan Vekilleri, bu konuda uzmanlar, üniversiteler, hep beraber bu kanunu konuşarak, tartışarak buraya getirmemiz gerekir ama maalesef -Plan ve Bütçeye getiriyorsunuz- ilgisi olmayan konuları bir araya getiriyorsunuz ve buraya getirip burada tartışıyoruz.

Ne tartışıyoruz arkadaşlar? Yani bir çocuğa ceza vermek, on yıl ceza vermek veya beş yıl ceza vermek bir sorunu çözüyor mu? Aslında, bu sorunu çözmek için bu çocukların neden bu hâle geldiğini, bu sorunun nereden kaynaklandığını... Bu sorunu orada çözmemiz gerekiyor. Eğer bunu bu şekilde çözmediğimiz takdirde, arkadaşlar, ne kanun çıkarırsanız çıkarın, hiçbir ilgisi yok.

15'inci maddenin üzerinde konuşuyoruz. 15'inci madde ne diyor? Polis zoruyla evine gideceksiniz. Peki, ben size soruyorum: O mahalleye polis gittiği zaman, o çocuğun ailesini hiç düşündünüz mü, o çocuğun psikolojisini hiç düşündünüz mü arkadaşlar? Peki, Aile Bakanlığı var, neden oradaki uzman arkadaşlarla bu sorunu çözmüyorsunuz da oradaki polisle, Emniyetle çözmeye çalışıyorsunuz değerli arkadaşlar? Hep beraber düşünelim yani. Düşünsenize, bir mahallede bir çocuğun veya bir kişinin evine... O çocuğun psikolojisini hiç düşündünüz mü? Belki de o ailenin o çocuğun yuvasına götürecek parası yoktur, hiç düşündünüz mü? Bugün, asgari ücret 28 bin lira arkadaşlar; bugün, emekli maaşı 23.500 lira. Bu çocukların sokakta suç işlemesinin tek nedeni ekonomidir. Ekonomi bu duruma düştüğü için bu oran daha yükseliyor değerli arkadaşlar. O yüzden, hepimiz beraber doğru bir kanun çıkarmalıyız.

Sosyal devlet, çocuklarına sahip çıkmak zorunda. Geliri olmayan ailelere destek vermek zorundasınız. Çoğu yatılı bölge okulları doğuda çok önemliydi, çoğunu kapattınız. Niye kapattınız arkadaşlar? Peki, yıllarca burada tartışıyoruz, değil mi? Neden teknik liseleri yatılı bölge okulu yapmıyorsunuz? Her sanayide teknik lise yatılı bölge okulu yapsanız bu suç oranı daha çok düşer değerli arkadaşlar. O yüzden, üniversiteye giden öğrencilerden geçen sene 57 bin kişi okulunu bıraktı, 2015'ten beri 615 bin öğrenci okulunu bıraktı. Bunları tartışmamız gerekiyor yani suça teşvik eden nedenler neyse onun önlemini almamız gerekiyor. Yoksa çocuğa ceza versen ne olacak, sorunu çözüyor mu? Yani adamı üç sene yatırdığın zaman sorun çözülüyor mu?

O yüzden, biz doğru tespit edip doğru kanun çıkarmalıyız. Sosyal devlet, devletçiliğini yapmak zorundadır. Bu çocuklar bizim çocuklarımız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi okutacağım 2 önerge aynı mahiyette olduğundan bu önergeleri birlikte işleme alacağım.

Önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesindeki "eklenmiştir" ibaresinin "ilave" edilmiştir şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Sema Silkin Ün	Mustafa Kaya	Selçuk Özdağ
Denizli	İstanbul	Muğla
Necmettin Çalışkan		İdris Şahin
Hatay		Ankara

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Hasan Toktaş	Burhanettin Kocamaz	Turhan Çömez
Bursa	Mersin	Balıkesir
Selcan Taşcı	Burak Dalgın	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
Tekirdağ	Balıkesir	İstanbul
	Mehmet Akalın	
	Edirne	

BAŞKAN - Komisyon aynı mahiyetteki önergelere katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Katılamıyoruz.

BAŞKAN - Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ilk konuşmacı Hatay Milletvekili Sayın Necmettin Çalışkan. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çocuk Kanunu Tekilfi'ni görüşüyoruz, kanun teklifinin sonuna geldik ama özet olarak şunu söylemek isterim: Devlet taraf değildir, olmamalıdır. Burada belli olaylardan yola çıkarak sadece suçlayıcı, ceza veren taraf değil her tarafı düşünen, empati yapan konumda olmalıdır. Maddede, koordinasyonun, kendine hayrı olmayan, personelini ezen, sömüren Aile Bakanlığına verilmesi doğrudur. Burada öncelikli görev çocuğu suça iten sebeplerin ortadan kaldırılmasıdır ki bunlardan biri de huzurlu aile ortamına sahip olmasıdır.

Bundan bahsederken deprem bölgesi Hatay'daki durumu arz etmek isterim. Değerli milletvekilleri, 27 Aralık 2025 günü Hatay için talihsiz bir gündür. Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Hükûmet yetkilileri Hatay'a geldiler, orada...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Başkanım...

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Başkanım, bana mı size mi seslendi Özlem Hanım?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yok, yok, hayır.

BAŞKAN - Yok, yok, bize. Siz devam edin lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Kusura bakmayın.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Estağfurullah.

20 Aralık 2025 tarihi Hatay için talihsiz bir gün. O gün Sayın Cumhurbaşkanı bakanlarla birlikte Hatay'a geldi, "Bugün 455 bin anahtar teslim ediyoruz." dedi; kuralar çekildi, isimler konuldu ama evler teslim edilmedi. Bu, kamuoyuna algı için yapılan olay kamu kurumlarınca ciddiye alındı, o günden beri her şey normalleşti, toleranslar kaldırıldı, Maliye Bakanlığı ceza yazmaya başladı, bütün kurumlar deprem bölgesine desteğini kesti.

Çok basit bir örnek: Dün Çevre, Şehircilik Bakanı Sayın Murat Kurum Hatay'daydı. Bir esnafa dendi ki: "Sayın Bakan geliyor, anahtar teslim töreni yapacağız. Gel, senin de törende fotoğrafını çekip anahtar verelim." "Peki, iş yerimi ne zaman teslim alacağım?" dendiğinde "Henüz değil birkaç ay sonra." Alet olmadı, teşhir etmeye zannediyorum gerek yok. Burada, iktidardaki arkadaşlar bütün olaylara fotoğraf çektirmek, algıya oynamak, şov yapmak üzerine gidiyor. Talebimiz, hiç olmazsa tek bir defa Allah rızası için iş yapsınlar, hiç olmazsa deprem bölgesindeki o mağdur insanları sömürmesinler.

Birleşmiş Milletler tespitine, standartlarına göre konteyner kentlerde barınma süresi 12 ila 18 ayla sınırlı. Hatay'da depremin üzerinden tam üç buçuk yıl geçti, depremin başlangıcında 217 bin kişi olan konteynerde barınan insan sayısı şu anda 85 bin; hâlen Hatay'da bu güneşin altında 85 bin kişi konteynerlerde yaşamaya devam ediyor. "Ev teslim ettik." deniyor, ev falan teslim edilmedi. Bıktırma politikası uygulanıyor. "Şu konteyneri kapattık, filan yere taşıyın. Onu kapattık, 3'üncüsüne taşıyın." Bu, ne yazık ki doğru bir davranış değil.

Aynı zamanda öncelik verilmesi gereken bir başka husus iş yerleri.

Değerli milletvekilleri, bir insanı her yerde barındırabilirsiniz. Pekâlâ geçici olarak Konya'da barınan insan bir yıl daha kalır ama siz iş yerlerini teslim etmezseniz orada hayat normale dönmez. Şu anda Antakya Sanayi Sitesi'nde tek bir iş yerinin bedeli 44 milyon lira, koca bir servet çünkü o insan depremzede, mağdur, her şeyini kaybetmiş, "Bir an önce dükkân sahibi olayım, mafyanın eline esir düştüm. Yeter ki imzalayayım da ne olursa olsun, alayım." diyeceği için 44 milyon lira bir tane iş yerinin bedeli. Bu, gerçekten büyük bir insafsızlıktır. Düşünün ki bundan sonraki süreçte bu insan ne yapacak? Bu dükkânların aidatını mı ödeyecek, teslim aldığı konut aidatını mı ödeyecek, Hazine Bakanlığına vergi cezalarını mı ödeyecek, vergi mi ödeyecek, iş yerini normale mi bindirmeye çalışacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Başkanım, uzatma vermiyorsunuz ama Başkan Hanım müdahale etti, isterseniz iki dakika sataşmadan alabilirim veya uzatma alabilirim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Evet, bir dakika hakkınız var Necmettin Bey. Bir dakika hakkı var Sayın Başkanım, bir dakika hakkı var.

BAŞKAN - Yok, yok, tamamlayın lütfen.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Dolayısıyla da, evet, suça sürüklenen çocuğu önlemenin yolu huzurlu bir ortam, aile ortamı oluşturmaktır. Bunun için de konutların bir an önce teslim edilmesi, hayatın olağan akışına dönmesi için iş yerlerinin bir an önce teslim edilmesi gerekir. Eğer diyorsanız ki Hatay'dan otobüsler dolusu insanlar şu şehit, gazi yakınları gibi, madenzede işçiler gibi gelsin, eylem yapsın, sesini öyle duyalım, o da mümkün ama lütfen, buna mahal vermeyelim, bu insanlara bir an önce sahip çıkalım. Depremzede istismar edilecek bir alan kesinlikle değildir. Hatay'da hâlen insanlar mağdur bir şekilde hayatlarını sürdürüyor. Maliye Bakanlığı, lütfen, Hatay'dan elini çek; depremzedeye vergi cezası yazmaktan, başından uzak dur. (YENİ YOL ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Aynı mahiyetteki önergeler üzerinde ikinci konuşmacı Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MEHMET AKALIN (Edirne) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çocuk suçluluğunu yalnızca ceza hukuku ve infaz sistemi üzerinden değerlendiremeyiz, çocukların suça sürüklenme nedenlerini de konuşup değerlendirmek zorundayız. Yoksulluk, eğitimden kopuş, okul devamsızlığı, aile sorunları,

plansız kentleşme, göç, dijital mecralar ve suç örgütlerinin çocukları kullanması bu sorunun önemli nedenlerindendir. Dolayısıyla devletin görevi yalnızca çocuk suç işledikten sonra müdahale etmek değildir; asıl görev, çocuğu suça götüren şartları daha ortaya çıkmadan ortadan kaldırmaktır. Bunun için eğitimden sosyal hizmetlere, aile politikalarından güvenlik birimlerine kadar bütün kurumların birlikte çalıştığı güçlü bir koruma mekanizmasına ihtiyaç vardır ancak çocukların korunmasını savunurken mağdurların haklarını ve toplumun güvenlik ihtiyacını da göz ardı edemeyiz. Özellikle kasten öldürme gibi ağır ve geri dönüşü olmayan sonuçlar doğuran suçlarda toplumda adalet duygusunu zedeleyecek bir cezasızlık algısının oluşmasına izin verilmemelidir. Şunu iyi anlamamız gerekir: Çocuğun hakkı ile mağdurun hakkı birbirinin karşıtı değildir, devlet ikisini birlikte korumak zorundadır. Hafif suçlarda rehabilitasyon ve yeniden topluma kazandırma öncelikli olabilir ancak ağır suçlarda caydırıcılık da hukuk sisteminin vazgeçilmez bir unsurudur. Burada rehabilitasyonu bir ödül olarak değil çocuğun yeniden suç işlemesini engelleyecek ciddi ve denetlenebilir bir süreç olarak ele almalıyız.

Bir başka önemli mesele de devletin sorumluluğudur. Bir çocuk eğitimden kopmuş, şiddet veya istismar ortamında yaşıyor, suç örgütlerinin hedefi hâline geliyor ve kurumlar zamanında müdahale etmiyorsa sorumluluğu yalnızca çocuğa ve ailesine yükleyemeyiz. Çocuğu koruması gereken sistem görevini yerine getirmediyse o sistemin de sorumluluğu sorgulanmalıdır. Evet, teklifte sosyal inceleme, koruyucu tedbirler ve rehabilitasyon açısından olumlu düzenlemeler bulunmaktadır ancak bu düzenlemelerin nasıl uygulanacağı da açıkça ortaya konulmalıdır. Burada bazı soruların cevaplanması gerekir. Nedir bu sorular? Birincisi, yeterli uzman var mı? Kurumların kapasitesi hazır mı? Gerekli bütçe ayrıldı mı? Etki analizi yapıldı mı? Bunlar cevaplanmadan çıkarılacak bir düzenlemenin uygulamada karşılık bulması çok güçtür.

Değerli milletvekilleri, biz çocukları cezalandırmaya odaklanan değil çocukları suça sürükleyen şartları ortadan kaldıran bir sistem istiyoruz ama bunu yaparken mağduru unutmayan, ağır suçlarda caydırıcılığı koruyan ve toplumun adalet duygusunu zedelemeyen bir sistem kurmak zorundayız. Çocuklarımızı korumak suçu görmezden gelmek değildir, mağduru korumak da çocuğun geleceğinden vazgeçmek değildir. İhtiyacımız olan, çocuğu koruyan, mağduru gözeten, ağır suçlarda caydırıcılığı sağlayan ve uygulanabilir bir çocuk adalet sistemidir.

Bu duygu ve düşüncelerle, başta geleceğimizin teminatı olan Türk gençleri olmak üzere aziz Meclisi ve yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesinde yer alan "ilgili kurum veya kuruluşa" ibarelerinin "ilgili kurum ya da kuruluşa" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Aydın	Antalya	Trabzon
Mahmut Tanal	Turan Taşkın Özer	Ayça Taşkent
Şanlıurfa	İstanbul	Sakarya
Türkan Elçi		Kayıhan Pala
İstanbul		Bursa

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Bursa Milletvekili Sayın Kayıhan Pala.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, bu kanunla ilgili genel birkaç şey söylemek isterim. Hepimizin bildiği gibi, evrensel hukuk normlarına göre çocukların cezalandırılması erişkinlerden tamamen farklı, koruyucu ve rehabilite edici bir yapıya dayanır. Evrensel hukukta çocuk suçlu olarak değil korunma ihtiyacı olan bir birey olarak kabul edilir ve hukuk normlarına göre erişkinler açısından bir cezalandırma süreci caydırıcılık, toplumu koruma içerir ama çocuklarda bu, yine evrensel hukuk normlarına göre eğitme, topluma kazandırma ve suçun yinelenmesini önlemeye dayanır. Bu nedenle, çocukların erişkinler gibi yargılanmaları kabul edilemez.

Şimdi, bilimsel araştırmaların sonuçlarına göre, özellikle nörolojik gelişim açısından bakıldığında çocukların cezai ehliyetleri için gereken tam algı düzeyine erişmeleri 20'li yaşların ortalarına kadar süren bir evrimsel gerçektir. İnsan beyninde karar verme, planlama ve organizasyon, mantıklı düşünme, sosyal davranış, risk analizi ve dürtü kontrolünden sorumlu olan bölge bizim "prefrontal korteks" dediğimiz beynin bir bölgesidir; beynin bu bölümü gelişimini en son tamamlayan yerdir. Yapılan bilimsel çalışmalara baktığımızda bu gelişimin 24 yaşına kadar sürdüğü, hatta geçen yılın son ayında Cambridge tarafından yayınlanan bir araştırmaya göre de 32 yaşına kadar sürebildiği kanıtlanmıştır. Dolayısıyla henüz çocukluk döneminde -eğer bunu 18 yaşın altı olarak gündeme getirecek olursak- prefrontal korteksin henüz olgunlaşmadığı, o çocuğun karar verme, sonuçlarını öngörme açısından çok da iyi bir durumda olmadığı çok açıktır. Bu durum, çocukların riskleri ve eylemlerinin kısa ve uzun vadeli sonuçlarının yetişkinler gibi muhakeme edilmesini biyolojik olarak engeller.

Dünya Sağlık Örgütü adli süreçlerde bulunan çocukların büyük bir bölümünün geçmişte istismar, ihmal, yoksulluk ve şiddete maruz kaldığını raporlanmaktadır. Şimdi, bu durumda olan çocuklar cezalandırıcı bir sistemin içine girip bu sistem onların travmalarını tetiklediklerinde, üstelik beynin bundan sonraki sağlıklı gelişimi de kalıcı olarak engellenmektedir. Bu nedenle, Dünya Sağlık Örgütü çocukların bu süreçte temel çözüm olarak tıbbi ve sosyal rehabilitasyon içerisinde bulunmalarının önemine vurgu yapmaktadır. Üstelik, Danimarka örneğine de bakacak olursanız, başka ülke örneklerine de bakacak olursanız bilimsel araştırmalardan elde edilen sonuçlar cezai sorumluluk yaş sınırını düşünerek daha ağır sonuçlar getiren politika reformlarının suç davranışları üzerinde amaçlanan caydırıcı etkiyi yaratmadığını göstermektedir. Tüm bunlar ortadayken şimdi görüşülmekte olan kanun teklifinin çocukluk çağında da bazı cezai müeyyideleri aynen erişkinler gibi uygulamaya çalışması doğru bir yaklaşım değildir. Konuştuğumuz madde üzerinde çocuğu koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanma sürecinin "tazyik hapsi" adı verilen bir sürece, bir eksene taşınması doğru bir yaklaşım değildir. Anne-baba ve bakım sorumlusuna on güne kadar tazyik hapsi verilmesi çocuğun bakım sürecini daha olumsuz etkileyebilir. Basit soru şudur: Bu süreçte o çocuğa kim bakacak? Bu yasal düzenleme burada bir boşluk yaratmış durumdadır. Ayrıca, fiil suç oluştursa bile tazyik hapsi uygulanması yaptırımların çakışması sorununu ortaya çıkarabilir ki bu da ayrıca üzerinde tartışılması gereken bir durumdur.

Değerli milletvekilleri, çocuğun koruyucu ve destekleyici önlemlerinde öncelik böylesine cezai yaptırımlar ya da böylesine tazyik hapsi biçiminde değil aileye sosyal, ekonomik ve psikolojik destek verilmesi olmalıdır. Çocuklar henüz gelişimlerini tamamlamamışken sanki muhakeme yetenekleri

erişkinler kadar gelişmiş gibi onları cezalandırmanın hiçbir şekilde sonuca bir katkısının olmadığı birçok kez çalışmalarla gösterilmiştir. Dolayısıyla hem buradaki tazyik hapsi düzenlemesinin geri çekilmesini hem de çocukların çocuk olarak ele alınmasını bir kez daha vurgulamak isterim.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

15'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

16'ncı madde üzerinde 2 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 16'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Selcan Taşcı	Turhan Çömez	Burhanettin Kocaman
Tekirdağ	Balıkesir	Mersin
Burak Dalgın	Hasan Toktaş	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
Balıkesir	Bursa	İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Tekirdağ Milletvekili Selcan Taşcı.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Değerli milletvekilleri, teklifin 16'ncı maddesi bir terminoloji düzenlemesi, "suça sürüklenen çocuk" ifadesinin değiştirilmesini öngörüyor. İlla çocuk olması gerekmiyor aslında, kim olursa olsun, hükmü kesinleşmemiş bir kişinin suç mefhumuyla tanımlanması masumiyet karinesine aykırıdır. Adli sisteme giren her çocuğu "suça sürüklenmiş" diye damgalamak, evet, bizce de sorunlu bir söyleyiştir ama özellikle, mükerrer ve ağır suç işlemiş çocukları bu kadar edilgen bir adlandırmayla suçtan tamamen azade kılmak da aynı derecede sorunludur.

Adaletin tecellisi için ceza kadar suç algısının da oluşmuş olması gerekir. Zira, ceza suçun yaptırımıdır. Dolayısıyla, evet, "suça sürüklenen çocuk" ifadesi hem edilgenliği hem de çocuk hakkında henüz mahkûmiyet hükmü yokken suçlu olarak algılanmasına yol açabilecek olması sebebiyle problemlidir. Ancak "adli süreçteki çocuk" da en az onun kadar problemli bir ifadedir çünkü "suç mağduru çocuk" da adli süreçteki çocuktur, "tanık çocuk" da adli süreçteki çocuktur. Bir cinayet faili ile velayet konusu çocuğu aynı tanımla anamazsınız, anmamalısınız. Damgalama, salt terminolojiyle oluşan bir hâl değildir dolayısıyla sadece terminolojiyi değiştirerek de ortadan kalkmaz. Bunun için özellikle veri kayıt ve sistematik takip mekanizmalarının kapsam sınırlamasını yapmak ve bunu da hukuki güvenceye almak mecburiyetindeyiz. İlla her şeyi kavramsallaştırmak zorunda da değiliz ayrıca, durumu doğru nitelendirmek yeterlidir. Bu sebeple, İYİ Parti olarak bizim önerimiz, CMK, TCK ve çocuk adalet sisteminin sosyal koruma odaklı yaklaşımına uygun olarak ceza muhakemesi sürecindeki "çocuk" üst başlığı altında çocuğun konumu neyse "soruşturma sürecindeki çocuk" veya "kovuşturma sürecindeki çocuk" şeklinde nötr ve teknik bir terminolojinin benimsenmesidir.

Değerli milletvekilleri, İYİ Parti Grubu olarak 18 yaş altı faillerle ilgili ceza ve infaz rejiminin kamu vicdanını yaralamayacak, toplumsal adalet duygusunu sarsmayacak, cezasızlık algısı oluşturmayacak, hukukun caydırıcı niteliğini devre dışı bırakmayacak ve en başından bu yana ön şart olarak ifade ettiğimiz önleyici sosyal politikaları merkezde tutmak kaydıyla, rehabilitasyonu merkezde tutmak kaydıyla yeniden düzenlenmesini öngören bu kanun teklifine ilk günden beri herhâlde en açık ve net desteği biz verdik, hatta gözlerimiz var görüyoruz, kulaklarımız var duyuyoruz; teklif sahibi iktidar partisi dahi açıkçası bizim kadar sahiplenmedi. Teklif sahibi milletvekilleri bunu kabul etmeyebilir, itiraf edemeyebilir ama hem Komisyon aşamasında hem Genel Kurulda kendi partileri tarafından dahi nasıl yalnız bırakıldıklarını gördük biz burada. Teklifin bazı maddelerinin çıkarılarak bazı maddelerinin -ki biz kapsamın daha da genişletilmesini istiyorduk- kapsamının daha da daraltılması da aslında iktidarın bu konudaki isteksizliğinin net ispatıdır. Üzülerek ifade etmeliyim ki dağ fare doğurdu. Bu ülkenin kanunlara, kurallara uygun yaşayan, doğru, dürüst, sorumlu yaşayan ve bu yüzden çok ağır bedeller ödeyen, bu yüzden canından can kopan vatandaşları açısından hem burada oluşan tablo hem de teklifin kapsamının daraltılmasına yol açan pazarlık her neyse, kimle yapıldıysa kınıyoruz. Çocuklarımızın sahipsizliğini tescilleyen bir utanç vesikası olmuştur.

Teklif görüşülmeye başlandığından bu yana "Çocuklara değil çocukları suça sürükleyenlere cezayı konuşalım." diyen milletvekillerine de iki çift lafım olacak. Neden konuşmadınız o zaman? Dün gece Adalet Komisyonunda çocukları suça sürükleyen bir terör örgütüne af yasası geçirilirken neden gelip de orada çocukların hakkını savunmadınız? Neden partiniz "evet" dedi çocukları suça sürükleyen terör örgütünün, narkoterör örgütünün affına? Bu mu sizin çocukları korumaktan anladığınız? Katillerini, onları katilleştirenleri affetmek mi? Adaletten anladığınız buysa yere batsın sizin adaletiniz diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 16'ncı maddesinde yer alan "adli süreçteki" ibarelerinin "Kanunla İhtilafa Düşen/Düşürülmüş" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül	Aliye Coşar	Sibel Suiçmez
Aydın	Antalya	Trabzon
Turan Taşkın Özer	Türkan Elçi	Mahmut Tanal
İstanbul	İstanbul	Şanlıurfa
	Ayça Taşkent	
	Sakarya	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Trabzon Milletvekili Sayın Sibel Suiçmez. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çocuk adalet sistemimizi bozacak, ulusal ve uluslararası mevzuatımıza aykırı olan bu yasa teklifi suça sürüklenen çocuk sayısını

azaltmayacağı gibi mağdur ve ailelerin de sorunlarını çözmeyecektir. Bu nedenle, çocukları suça iten nedenleri çözmeyen sistemi sorgulamadan, buna ilişkin etkin, sürdürülebilir ve denetlenebilir bir sistemi kurmak için somut maddeler içermeyen bu yasa teklifi bir süre mağdurların ve ailelerinin yüreğine su serpecektir ancak ne suça sürüklenen çocuk sayısı ne de mağdur ve mağdur ailelerin sayısı azalacaktır. Bu teklifin mağdurlar ve aileleri bakımından en önemli eksikliği adalet beklentilerini büyük ölçüde cezaya indirgemesidir. Oysa mağdurun ve ailelerin ihtiyacı yalnızca failin cezalandırılması değildir; mağdur ve ailelerinin adalet taleplerini, acılarını görmezden gelemeyiz. Ailelerin adliyelerdeki adalet feryatlarının içinde bile kendilerinin yalnız bırakıldığı duygusu vardır. Mağdur ve aileleri görülmek ister, duyulmak ister, inanılmak ister, korunmak ister, desteklenmek ve hayatına yeniden devam edebilmek ister. Gerçek adalet, mağduru da yalnız bırakmayan, ona güven veren ve yeniden hayata tutunabilmesi için yanında olan adalettir. Eğer gerçekten mağdur ailelerin yanındaysanız onlara yalnızca "Daha ağır cezalar getireceğiz." demekle yetinemezsiniz. Çocuk Koruma Kanunu sadece suça sürüklenen çocukları korumaz, mağdur çocukları da korur. Teklifte mağdur çocukları ve ailelerini koruyacak düzenlemelere yer verilmemiştir. Yirmi dört yıldır iktidardasınız, size soruyorum: Mağdur hakları yasası nerededir? Madem bu ülkenin mağdur ailelerinin acısını, adalet talebini ve yaşadıkları sorunları bu kadar önemsiyorsunuz, neden mağdurun haklarını bütüncül biçimde güvence altına alan kapsamlı bir mağdur hakları yasasını çıkarmadınız? Neden mağdurun yargılama sürecindeki haklarını, bilgi alma hakkını, koruma hakkını, psikolojik ve sosyal destek hakkını, hukuki yardım hakkını, mahremiyetini ve yeniden örselenmesini önleyecek mekanizmaları bir bütün olarak düzenleyen bir sistem kurmadınız? Bugün çocuklara ilişkin bir cezasızlık algısı varsa bunu çocuklar yaratmadı, yıllar içinde infaz sistemini sürekli değiştirerek örtülü aflarla siz yarattınız. Cezasızlık algısını ortadan kaldıracak bütüncül bir infaz yasası düzenlemesini niçin yapmıyorsunuz? Mağdur ve ailelerinin ikincil örselenmeleri yargı aşamasında olmaktadır. Bunu önlemek için etkili soruşturma yapılması, delillerin zamanında toplanması, delillerin kaybolmaması, soruşturmanın sürüncemede bırakılmaması ve yargılamanın makul sürede tamamlanmasının sağlanması gerekmektedir; bu yönde teklifte tek bir madde yoktur. Mağdurun eğitimine, işine ve gündelik yaşamına devam edebilmesi için destek verilmesi gerekir; bunu önemsemiyorsunuz. Travma konusunda eğitim almış hâkim ve savcı sayınız ne kadardır? Mağdur çocuğa ve ailesine yargılama boyunca psikolojik ve sosyal destek sağlayacak kaç sosyal hizmet uzmanınız vardır? Mağdur hizmetleri müdürlüklerinde kaç uzman görev yapmaktadır? Kaç vaka yönetimi yapılmıştır? Kaç mağdur aileye ulaşılarak koruyucu ve destekleyici tedbir alınmıştır? Mağdur çocuğun eğitimine devam edebilmesi için ne yapıyorsunuz? Ailenin ekonomik ve sosyal olarak ayakta kalması için bütçeden ne kadar pay ayırdınız? Çocuğun kendisi, kardeşleri, ebeveyni bu travmanın ardından nasıl desteklenmektedir? Dolayısıyla tüm bunları yapabilmek için ortak akılla hareket etmenin zamanıdır.

Değerli milletvekilleri, hayatını kaybeden, yaralanan çocukların ve ailelerin acısı elbette ki hepimizin ortak acısıdır. Bu acıların bir daha yaşanmaması için çocukları yalnızca suçtan sonra cezalandıran değil suçtan ve şiddetten koruyan, riski erken fark eden, mağduru yalnız bırakmayan ve bilimsel temellere dayanan bir çocuk koruma sistemini oluşturmalıyız. Ancak böylece suça sürüklenen mağdur ve mağdur ailelerinin bir daha bu olaylarla karşılaşmasının, acıları yaşamasının önünü kesmiş oluruz.

Saygılarımla. (Yeni Parti, İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

16'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

17’nci madde üzerinde 3 önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin 17’nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz:

“MADDE 17 - Bu kanun Resmî Gazetede yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer”

Sema Silkin Ün	Mustafa Kaya	Selçuk Özdağ
Denizli	İstanbul	Muğla
Necmettin Çalışkan	İdris Şahin	Elif Esen
Hatay	Ankara	İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde İstanbul Milletvekili Sayın Elif Esen. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Çocuk Koruma Kanunu Teklifi görüşmelerinin artık sonuna geldik. Temelinde vicdanları sızlatan, yürek dayanmayan büyük acıları taşıyan, çocukların suçun faili ya da mağduru olduğu korkunç olaylar sonucu hazırlanan kanun teklifi görüşmeleri tamamlanıyor. Biz milletvekillerine ama özellikle de iktidar temsilcisi AK PARTİ ve MHP sıralarında oturan ve birazdan “evet” oyu kullanacak değerli vekillere büyük sorumluluklar, veballer yükleniyor çünkü bu işin artık uygulama boyutu da var. Görüşmelere başlarken suçun her iki tarafı da çocuk, sonda söyleneceği başta söyleyeyim demiştim. Bu hâliyle bir kanun teklifi sorunları çözmez, derde derman olmaz demiştim, üzerine çalışılmalı, iyileştirilmeli demiştim. Bugün geldiğimiz noktada YENİ YOL Grubunun 75 sayfalık kapsamlı muhalefet şerhine rağmen hızla yazılan ve ısrarla geçirilmek istenen yetersiz ve sakıncalı bulduğumuz kanun teklifi oylanıp geçirilecek. Tesellimiz; dün görüş ve önerilerimizi dikkate alarak sınırlı da olsa kanun teklifinin 6, 7, 8 maddelerinde olumlu eklemeler yapılmış olması. Önerilerimiz, sadece grup şerhimiz ve kanun teklifine düzenleme önerileriyle de sınırlı kalmadı. Kanunun yürütmesiyle ilgili yönetmeliklerde yapılması gereken düzenlemeler, belli bir uygulama süresi sonunda etki analizleriyle eğer varsa iyileşmelerin takip edilmesi ve bizlerle paylaşılması konularının da üzerinde hassasiyetle durduk. Yeni dönemde ihtiyaç duyulan ilavelerle ilgili yeni bir kanun çalışması yapılabileceği noktasında da grupları adına Sayın Leyla Şahin’den söz aldık, kendisine teşekkür ediyoruz.

Bizim önerilerimiz; çocuk hareketinin ve yine “Çocuklar İçin Adalet Ortak Çağrısı” imzacısı 160 sivil toplum örgütü temsilcisi değerli hukukçu ve uzmanların görüşleri kaynak alınarak yani toplumun sesi, ortak vicdanı kanuna yansıyarak önerildi. Biz konuyla ilgili 8 bakanlığı yetki ve sorumluluk zinciriyle birbirine bağlayan, şeffaf, denetlenebilen, dijital bir sistem öneriyoruz. Ülkemizdeki tüm evlatlarımızı koruyabilecek ulusal çocuk izlem sistemini öneriyoruz sizlere ve onu tamamlayacak koruyucu onarıcı bir çocuk kanununu, çocuklarımız suçun ne mağduru ne de faile olmasın diye. İşte, gelinen bu noktada, acılı ailelerin acıları hafiflesin, başka çocuklarımız serseri kurşunlara, bıçak darbelerine kurban gitmesin diye dar kapsamlı bu kanun teklifine geçiyor ama yetmez diyoruz. Süreci takip edecek, eleştiri ve önerilerimizi sunmaya devam edeceğiz.

Bu süreçte suça sürüklenen çocuklardan sanki çocuk değillermiş gibi bahseden vekiller de oldu; şaşkın ve üzgünüm. Unutmayın sayın vekiller, çocuklar anne ve babalarının kötü örnekleriyle bozulmaya devam ettikçe yeni bir dünya kurulamaz. Çocuk çocuktur; mağdur da suçlu da masum bebekler olarak dünyaya geldiler. Onları, yetiştikleri şartlar ve yaşadıkları ülkenin koşulları değiştirdi. Güneşin Çocukları filmini izleyenler bilir, orada suçun bir çocukla nasıl buluştuğunu, içine çektiğini, filmin kahramanı Ali'nin psikiyatri hastanesine yatan annesine bakabilmek için önce küçük küçük, sonra da boyutunu bilmeden büyük suçlar için nasıl maşa hâline geldiğini, o küçük ruhunun nasıl fırtınalarla sarsıldığını izledik; gerçek hayatta da yaşanan örnekleri sayısız. Elbette akranlarını canavarca biçimde katledip bununla da övünenleri koruyacak değiliz ancak hassas vicdan terazimiz işlemeli. Ceza kanunları yalnızca ağır vakalar için yazılmıyor, bütün çocukları kapsıyor; bu unutulmamalı.

Peki, şimdi sizlere soruyorum: 3 trilyona yakın faiz borcu yükü olan bu Hükûmet bütçe dönemi geldiğinde bu kanunun gereklerini desteklemek için nasıl bir ek bütçe ayıracak, çok merak ediyorum; takipte olacağız. Riskli aileleri ilave tedbirlerle destekleyebilecek, yoksulluk döngüsü-suç ilişkisini kırabilecek misiniz? Sorunlu çocukları okulda tanıyıp etkili takip zinciri oluşturarak koruma sağlayabilecek yeterli sayıda PDR uzmanı ataması yapabilecek misiniz? Tasarruf tedbirlerine kurban giden okul güvenlik görevlilerini geri döndürebilecek misiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ELİF ESEN (Devamla) - Tüm okulların yanı sıra meslek liselerinde gerekli iyileştirmeler sağlanıp yoksul aile çocuklarını, meslek edinerek cezaevinden çıkmasını sağlayabilecek, çete, mafya tuzaklarına ya da uyuşturucu batağına düşmeden koruyabilecek misiniz?

Son söz; bu işin altından kalkabilecek ve tüm çocukları, dahası ülkemizi suç batağından çıkarabilecek misiniz, yakın zamanda hep birlikte göreceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, Yeni Parti ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 17'nci maddesinde yer alan "yayımı tarihinde" ibaresinin "yayımlandığı tarihte" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hasan Toktaş	Selcan Taşcı	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu
Bursa	Tekirdağ	İstanbul
Yavuz Aydın	Burhanettin Kocamaz	Burak Dalgın
Trabzon	Mersin	Balıkesir
	Turhan Çömez	
	Balıkesir	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Değerli milletvekilleri, görüşmekte olduğumuz ve birazdan oylayacağımız kanun teklifi, çocukları suçtan korumayı ve suça sürüklenen çocuklara ilişkin sistemi yeniden düzenlemeyi amaçlamaktadır. Kanun yapmak başka, o kanunu sahada işletmek başkadır. Çocuğu koruyacak olan yalnızca Resmî Gazete'de yayımlanan madde değildir, çocuğu koruyacak olan gerçek kamu mekanizmasıdır. Bu teklifin bazı maddelerinde doğru niyetler vardır; çocuğun silaha erişmesinin önlenmesi doğrudur, sosyal inceleme raporu alınması doğrudur, ailelerin sorumluluğunun hatırlatılması doğrudur, kesici, delici aletlerin çocuklara satışının engellenmesi doğrudur fakat değerli milletvekilleri, doğru niyet, yanlış ve eksik sistemle sonuç vermez. "Sosyal inceleme raporu" diyorsunuz fakat uzman kadrosu yoktur. "Yönlendirme tedbiri" diyorsunuz fakat sahada uygulama ağı yoktur. Aileye sorumluluk yüklüyorsunuz ancak aileyi güçlendirecek eğitim, taktik ve destek mekanizması yoktur. "Çocuğu koruyacağız." diyorsunuz ancak çocuğu kullanan çetelerle, uyuşturucu şebekeleriyle, terör örgütleriyle mücadele edecek bütüncül plan yoktur. PKK yıllarca çocukları dağa çıkaran, taş attıran, propagandasına alet eden bir terör örgütüdür. Bugün sokak çeteleri ve uyuşturucu şebekeleri de çocukları aynı karanlık düzenin içine çekmektedir. Siz çocuğu dosyada görüp onu kullanan örgütlü kötülüğü görmezsiniz, çocuk adaleti kuramazsınız. Çocuklar çoğu zaman ihmalin, yoksulluğun, istismarın, örgütlü suçun ve devletin geç kalmışlığının sonucudur ama mağduru da unutmuyoruz. Çocuk korunacaksa mağdurun adalet beklentisi de korunacaktır. Bu nedenle bu teklif eksiktir, etki analizi yoktur, bütçe planı yoktur, kadro planı yoktur, kurumlar arası gerçek koordinasyon yoktur. Komisyon sürecinde verdiğimiz yapıcı önergeler de reddedilmiştir.

Son sözümüz şudur: Çocuk koruma sistemi kâğıt üzerinde kurulamaz ancak çocuğu sahada çalışan kurumlar, uzmanlar, öğretmenler, aileler ve güçlü bir sosyal devlet korur çünkü çocuk koruma tek bir kurumun omzuna bırakılacak bir iş değildir. Okuldan aileye, Emniyetten, sosyal hizmetlere, sağlıktan yerel yönetimlere kadar bütün kurumlar aynı anda devreye girmedikçe çocuk ihmal edilir, suç örgütleri boşluğu doldurur, mağdur da toplum da adalet duygusunu kaybeder. İşte bu yüzden, mesele evrak değil sahada seferberlik meselesidir.

Bu teklif bu hâliyle çocukları korumaya yetmeyecektir ve bunun için dahası gerekiyor diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 17'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 17-Bu Kanunun;

a) 9 uncu maddesi ile 5326 sayılı Kanuna eklenen 43/C maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü 1/12/2026 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer."

Leyla Şahin Usta	Emre Çalışkan	Mestan Özcan
Ankara	Nevşehir	Tekirdağ
Osman Sağlam	Oğuz Üçüncü	Hasan Arslan
Karaman	İstanbul	Afyonkarahisar
	Ali İnci	
	Sakarya	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen yok.

Gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle, teklifin 9'uncu maddesiyle Kabahatler Kanunu'na eklenen maddede yer alan ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun kapsamı dışında kalan her tür bıçak ile diğer kesici, delici veya bereleyici aletlerin satışına ve sergilenmesine ilişkin hükmün yürürlük tarihi belirlenmektedir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 17'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

18'inci madde üzerinde 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 18'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 18- Bu Kanun hükümleri Cumhurbaşkanı tarafından yürütülür."

Burak Dalgın	Hasan Toktaş	Selcan Taşcı
Balıkesir	Bursa	Tekirdağ
Burhanettin Kocamaz	Turhan Çömez	Mehmet Akalın
Mersin	Balıkesir	Edirne

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu

İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, burada Türk gençliğinin telefon ekranında geçirdiği birkaç saatten çok, bir neslin kimden etkilendiğini, kime özendiğini ve geleceğini hangi dünyanın şekillendirdiğinden biraz bahsetmek istiyorum. Karşımızda teknolojik dönüşümün çok ötesine geçen bir tablo var; çocuklarımızın zihnine, değer dünyasına ve aidiyet duygusuna kadar uzanan yeni bir dijital düzen var. TÜİK verilerine göre, Türkiye'de internet kullanım oranı yüzde 90,9'a ulaşmıştır; 6, 5, 15 yaş grubunda bu oran yüzde 91,3'tür. Düzenli akıllı telefon kullanan çocukların yüzde 73,6'sı sosyal medya kullanmaktadır. Daha çarpıcı olan ise çocukların yüzde 32,6'sının telefonunu en az yarım saatte bir kontrol etmesidir. 11-15 yaş grubunda bu oran yüzde 41,8'e çıkmaktadır yani milyonlarca çocuğun dikkati, artık, aile, okul ve sosyal çevresinin yanı sıra algoritmalar tarafından da şekillendirilmektedir.

Değerli milletvekilleri, Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre ergenlerde problemli sosyal medya kullanımı 2018'de yüzde 7 iken 2022'de yüzde 11'e yükselmiştir. Gençlerin yüzde 12'si problemli dijital oyun davranışı açısından risk altındadır. Ergenlerin yüzde 15'i siber zorbalığa maruz kalmaktadır. Siber zorbalık, artık, okul kapısını aşmakta, çocuğun odasına, gecesine ve mahrem alanına kadar ulaşmaktadır ancak asıl kritik mesele şudur: Gençlerimizin karşısına eğlence içerikleriyle birlikte şiddeti güç gibi sunan, kolay para vadeden, yasa dışı bahis ve uyuşturucuyu normalleştiren içerikler de çıkmaktadır ve bu içerikler artık izlenen görüntülerin ötesine geçmiş, çocukları suça yönlendiren bir etki alanına dönüşmüştür.

Bugün özellikle üzerinde durmamız gereken en hassas konulardan biri suça yönlenen çocukların dijital ortamdan etkilenme biçimleridir çünkü artık birçok çocuk suça bir anda yönlenmemekte, adım adım bu sürecin içine çekilmektedirler. Suç örgütleri, artık, sokakların yanında dijital dünyada genç aramaktadır ve kolay para alıntısını kullanarak özellikle yalnız, umutsuz ve aidiyet arayan çocukları hedef almaktadır.

Sayın milletvekilleri, bir çocuk emeğiyle yükselenler yerine suçtan kazananları görüyorsa, öğretmeninden çok fenomenini örnek alıyorsa, aidiyeti dijital suç ağlarında buluyorsa karşımızda farklı alanlara yayılan büyük bir sorun vardır. Bu nedenle Türkiye'nin dijital gençlik güvenliği politikası oluşturması zorunludur. Dijital okuryazarlık güçlendirilmeli, aileler desteklenmeli, riskli içerikler hızla tespit edilmeli, platformlara açık sorumluluklar yüklenmelidir. En önemlisi gençlere gerçek hayatta güçlü alternatifler sunulmalıdır; spor, sanat, bilim ve girişimcilik sunulmalıdır çünkü bir genci suça yönlendiren dijital etkiden uzaklaştırmanın en güçlü yolu ona daha büyük bir gelecek sunmaktır. Türk gençliğine yalnızca "Buraya girme." demek yetmez, ona "Burada senin geleceğin var." diyebilmeliyiz.

Gençliğin zihnini korumak Türkiye'nin yarınlarını korumaktır diyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

18'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İkinci bölümde yer alan maddelerin oylamaları tamamlanmıştır.

Teklifin tümünün oylanmasından önce, İç Tüzük'ün 86'ncı maddesi gereğince, lehte olmak üzere, bir milletvekiline söz vereceğim.

Lehte söz almak üzere Kastamonu Milletvekili Fatma Serap Ekmekci'ye söz veriyorum.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu...

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın Ekmekci, bir saniye...

Sayın milletvekilleri, Genel Kurulda çok uğultu var, gülme sesleri var, hatip kürsüde konuşma yapıyor, önemli bir mesele üzerinde konuşuyor ve sizin grubunuzdan bir hatip konuşuyor; lütfen dinleyelim.

Buyurun, yeniden başlatıyorum.

FATMA SERAP EKMEKCİ (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sadece ülkemizin değil dünyanın birçok ülkesinin farklı dinamik ve sonuçlarıyla karşı karşıya olduğu "suça sürüklenen çocuk" vakalarında hayatlarını kaybeden çocuklarımıza Allah'tan rahmet, acılarını bir ömür boyu yaşatacak değerli ailelerine sabır ve başsağlığı diliyorum.

Kadim Türkiye Cumhuriyeti, geleceğinin teminatı çocuklarının isimlerinin ne adliye koridorlarındaki dava dosyalarında ne de mezar taşlarında okunmasına asla müsaade etmez. Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in ifadesiyle "Annesi gül koklasa, ağzı gül kokan çocuklarımız"ı soldurmayız. İnsanlık zincirinin ebediyet halkası çocuklarımızın kolunu, kanadını kırdırmayız çünkü Türkiye Cumhuriyeti ezelden ebede devlet anadır ve devlet babadır, çocuklarını ne bireysel ne de örgütlü suça kurban verir. Ateş düştüğü yeri yakar yakmasına ama Türkiye Cumhuriyeti o ateşi söndürmesini, yanan kalpleri soğutmasını, ateşi doğuran suç ocaklarının bir bir üstesinden gelmesini bilir.

Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, iktidara geldiğimiz 2002'den itibaren ülkemiz hukuk sisteminde reformun da ötesinde, devrim niteliğindeki düzenlemelere imza attık çünkü biz Adalet ve Kalkınma Partisiyiz, ilk sözümüz adalet.

Sayın milletvekilleri, dün esamesi okunmayan pek çok konu bugün karşımıza büyük sorunlar olarak çıkabilmekte ancak Türkiye Cumhuriyeti'miz her yeni sorunun çözümünde gösterdiği hızlı konum almayı, suça sürüklenen çocuklar mecrasında da diğer ülkelere emsal olacak kıymet ve çabuklukta derhâl aldı. Kanun teklifimiz çocuklarımızın önüne serilen şer odaklarını temizlemeyi, çocuk adalet sistemini güçlendirmeyi ve göz bebeğimiz çocuklarımızın ne fail ne de mağdur olmasını hedefliyor.

Sayın milletvekilleri, teklifimiz genel siyaset refleksi içinde hareket edilecek bir kanun teklifi değil çünkü mesele politik değil, mesele siyaset ve partilerüstü. Kanun teklifimizin odağında aziz milletimizin refahının, devletimizin istiklal ve istikbalinin sigortası çocuklarımız var, ağlayan analarımız var; göğsüne vurmaktan bitap düşmüş babalarımız, kederle bakan kardeşler var.

Değerli milletvekilleri, bizler de elimizi vicdanımıza koyarak, siyasi kimliklerimizi, fikir ayrılıklarımızı bu kapıların dışında bırakarak, lütfen, müştereken bu kanunun etrafında öyle bir burç örelim ki çocuklarımızı suç dünyasında kullanmaya tevessül eden şebekelere yer vermeyelim. Çocuk hakları ile toplum güvenliği birbirinin zıddı, karşı cepheler değil, terazinin her iki kefesini de dengeli tutmaktan geçiyor toplumsal adalet. Çocuklar nezdinde toplumsal asayişi berkemal kılabilmek sadece cezai yaptırımlarla mümkün değil, ailenin, okulun, sosyal hizmet kurumunun, sağlık teşkilatının, Emniyet birimlerinin ve hukuk sisteminin eş güdümde olduğu bütüncül bir imeceyle mümkün çocuğu suçtan korumak. İşte, yüce Meclisimize sunduğumuz kanun teklifimizin felsefesi de bu sağlam ayaklar üzerine kurulu. Kanun teklifimizin ağırlık merkezi cezaya değil, suçtan korumak, konuya bütüncül yaklaşım, kurumlar arası koordinasyon, rehabilitasyon, eğitim misali ana ayaklar üzerine oturuyor. Bu saydığım mekanizmalar kanun teklifimizin dipnotu değil, bizatihi omurgasıdır.

Değerli milletvekilleri, sunduğumuz teklif, suça sürüklenen çocuklara daha ağır cezai yaptırımlar uygulayarak bir kenara çekilmiyor; aksine, risk altındaki çocuğa daha erken ulaşabilen, daha yakından takip eden, yeniden topluma kazandırabilen bir çocuk adalet sistemi kurmaya odaklı. Tekrar ediyorum: Teklifin merkezinde ceza değil, çocuğun suça teslim edilmesine razı olmayan kadim devlet anlayışı var. Bir nevi erken uyarı sistemi aslında teklifimiz. Henüz risk oluşmadan, iş işten geçmeden, çocukların hayatı kararmadan alarm zillerini çalan ve gereğini devlet duyarlılığıyla yerine getiren, yaşayan bir sistem.

Değerli milletvekilleri, suç örgütleri biliyor ki çocuk üzerinden işlenen suçların cezası düşük ancak devlet buna sessiz kalamaz, çocuklarını suç örgütlerine teslim etmez, inlerine girer ve dağıtır. Az önceki konuşmalarda kurumlarımızdaki çocuklarımızla ilgili beyanlarda bulunuldu. Kurumlarımızdaki çocuklarımıza büyük bir özveriyle bakmaktadır devletimiz. Bu konuda eleştiri yapmadan, yorum yapmadan önce konunun hassasiyetle ele alınması, araştırılması ve buna göre beyanlarda bulunulması gerekir diye bunu da belirtmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın bir sözüyle bitirmek istiyorum konuşmamı. Cumhurbaşkanımız "Hayatta bir çocuğun gülümsemesinden daha büyük bir mutluluk, bir çocuğun kalbinden daha geniş bir umman yoktur." der, biz de bu sözü kendimize rehber edindik ve bu yolda milletimizle beraber çeyrek asırdır yürümeye devam ediyoruz.

Kanun teklifimiz, aziz milletimize ve canpare çocuklarımıza hayırlı olsun. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Şimdi Komisyona söz vereceğim, Sayın Yüksel'in kısa bir açıklaması olacak.

Buyurunuz.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; az sonra oylayacağımız kanun teklifiyle çocuklarımızın haklarının daha etkin korunmasından ihmal ve istismarla mücadeleye, suça sürüklenmenin önlenmesinden çocuk adalet sisteminin etkinliğinin artırılmasına kadar uzanan kapsamlı bir hukuki çerçeveyi hayata geçirmiş olacağız. Kanun teklifinin hazırlık aşamasından Genel Kuruldaki nihai kabulüne kadar çalışmalarımıza yön veren temel ilke çocuğun üstün yararı olmuştur. Anayasa'mızın, tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerin ve çocuk adalet hukukunun evrensel ilkelerinin gereği olarak çocuklarımızın haklarını, güvenliğini ve geleceğini bütün değerlendirmelerin merkezinde tuttuk.

Kıymetli milletvekilleri, Genel Kurul görüşmelerinde ortaya konulan görüş, öneri ve eleştirilerin her biri yasama sürecimize kıymetli katkılar sunmuştur. Farklı siyasi yaklaşımların çocuklarımızın geleceği gibi müşterek bir mesele etrafında medeni bir müzakere zemininde buluşması Gazi Meclisimizin ortak akıl üretmek kudretinin ve demokratik olgunluğunun açık bir göstergesi olmuştur. Bu vesileyle, teklifin ilk imza sahipleri Sayın Müşerref Pervin Tuba Durgut, Sayın Fatma Serap Ekmekci ve Sayın Mustafa Köse başta olmak üzere kanun teklifinin hazırlanmasında emeği bulunan milletvekillerimize, Komisyon çalışmalarımıza katkı sağlayan üyelerimize, ilgili kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli temsilcilerine, bürokratlarımıza ve sürecin her aşamasında emek veren herkese şükranlarımı sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, bizim hedefimiz, çocuğa yalnızca suç meydana geldikten sonra temas eden bir adalet sistemi değil bilakis, riski önceden gören, çocuğu suça sürükleyen şartlarla mücadele eden, gerektiğinde erken müdahale eden, mağdur çocuğu koruyan, adli süreçteki çocuğu rehabilite ederek yeniden topluma kazandıran bütüncül bir çocuk adalet sistemidir. İnanıyorum ki bugün Meclis olarak ortaya koyduğumuz irade de tam olarak budur; çocuğu merkeze alan, haklarını etkin biçimde koruyan ve hiçbir çocuğumuzu ihmal, istismar, şiddet veya suçun insafına terk etmeyen güçlü bir hukuk düzeni. Bundan sonraki vazifemiz, kanunla ortaya koyduğumuz bu iradeyi uygulamanın her aşamasına aynı kararlılıkta taşımaktır. Kurumlarımız arasındaki güçlü eş güdüm ve uygulamadaki hassasiyet sayesinde bu düzenlemelerin çocuklarımızın hayatında somut karşılık bulacağına canıgönülden inanıyorum.

Altını çizerek ifade etmek isterim: İnanıyorum ki bugün attığımız bu adım yalnızca çocuklarımızın bugününü korumakla kalmayacak, daha güvenli, daha adil ve daha güçlü bir Türkiye'nin yarınlarına da sağlam bir temel teşkil edecektir. Zira, çocuklarımızın güven içinde büyüdüğü, haklarının eksiksiz korunduğu ve umutla geleceğe baktığı bir Türkiye, hepimizin en büyük sorumluluğu ve en kıymetli ortak hedefidir.

Bu düşüncelerle, kanunun ülkemize, aziz milletimize ve bütün çocuklarımıza şimdiden hayırlı olmasını diliyor, çocuklarımız için daha güvenli ve daha adil bir geleceğin inşasına vesile olmasını temenni ediyor, yüce heyetinizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkanım, söz istedim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - İşlemi bitirebilir miyiz Başkanım.

BAŞKAN - İşlemi başlattık ama. Ben görmedim, kusura bakmayın, işlemden sonra olur mu?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yani konuya ilişkin.

BAŞKAN - Yani başladı işlem artık, bir şey yapamayız.

Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Şimdi buyurun Sayın Türeli.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

51.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, bu hafta görüşülen Çocuk Koruma Kanunu Teklifi'ne ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ancak öncesinde konuşmuş olsaydık, muhtemelen...

(Uğultular)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sükûneti sağlar mısınız Sayın Başkan?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen yerinize oturunuz ve dinleyiniz ya da çıkmak isteyen de konuşarak değil, sessizce çıksın dışarıya. Uğultuyu keselim.

Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Değerli milletvekilleri, bu hafta görüştüğümüz Çocuk Koruma Kanunu Teklifi kamuoyunun uzun zamandır beklediği, bizlerin de milletvekilleri olarak yasalaşması için çaba gösterdiğimiz bir kanun teklifiydi. Bu teklifte silahların çocukların erişimine bırakılmasının yaptırıma bağlanmasını, tehlikeli aletlerin çocuklara satışının sınırlandırılmasını ve sosyal inceleme mekanizmasının güçlendirilmesini olumlu buluyoruz ancak birkaç doğru düzenleme teklifin temelindeki yanlış anlayışı ortadan kaldırmıyor. Kanun teklifinin temel sorunu çocukları suça sürükleyen nedenleri değil, ortaya çıkan sonucu hedef almasıdır. Bu yaklaşım Türkiye'de çocukluk mefhumunu ve çocuk adalet sisteminin temel ilkelerini de aşındırmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Oysa suç yoksulluk, eşitsizlik, ayrımcılık, aile içi şiddet, eğitimden kopuş ve toplumsal şiddetin olağanlaşması gibi yapısal sorunlardan beslenmektedir. Bu yapısal sorunlar ortadan kaldırılmadan cezaların artırılması ve sorumluluğun çocuğa ve ailesine verilmesi ne yazık ki sorunu çözmeyecek, çocukların korunmasına da hizmet etmeyecektir.

Bu nedenle çözüm ceza artırımında değil, çocuğu suça sürükleyen koşulları ortadan kaldıran, çocukları koruyan ve rehabilite eden bütüncül politikalardadır. Onarıcı, dönüştürücü, koruyucu ve önleyici bir çocuk adalet sistemi kurulmalı, çocuklar birer hak öznesi olarak görülmelidir.

Elbette mağdur ailelerin haklarını savunuyor, acılarını paylaşıyor ve yanlarında olduğumuzu ifade ediyoruz ancak mağduriyetleri azaltmanın yolu yapısal sorunları gidermekten ve çocukların suça sürüklenmesini önlemekten geçmektedir.

Bu söylediklerimiz çerçevesinde, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu kanunu yeterli bulmadığımız için "ret" oyu verdik, bunun kayıtlara geçmesini istiyoruz.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın milletvekilleri, birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.17

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 22.26

BAŞKAN: Başkan Vekili Pervin BULDAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Adil BİÇER (Kütahya)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123'üncü Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

2'nci sıraya alınan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile 144 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Millî Savunma Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

2.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile 144 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3789) ile Milli Savunma Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 289) [5]

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 289 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince bu teklif İç Tüzük'ün 91'inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle, teklif tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır.

Alınan karar gereğince, teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilecektir.

Şimdi teklifin tümü üzerinde ilk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Medeni Yılmaz'a aittir.

Buyurunuz. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MEDENİ YILMAZ (İstanbul) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gecikmiş bir yasa teklifi olsa da eksik gördüğümüz kısımları olsa da yine de böyle bir teklifin görüşülmesini olumlu buluyoruz. Evet, kanunu destekliyoruz ama eksiklerinin olduğunu da kayda geçirmek istiyoruz.

Öncelikle teklifin olumlu yanlarını kayda geçirmek isterim:

1'inci madde, şehit ana ve babalarına tanınan asgari ücret güvencesini tüm vazife malullerine yayıyor. Şehadetin hukuki karşılığının şehidin rütbesine göre değişmesi savunulabilir bir şey değildi, bu ayrımın kaldırılması doğrudur.

[5] *289 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.*

2’nci madde, bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödemeyi yüzde 25 artırıyor ve bunu net asgari ücrete endeksliyor; yöntem doğru.

5’inci madde, tüm sosyal güvenlik hukukunda bugüne kadar hukuken görünmez kalmış bir grubu ilk kez tanıyor. Terörle mücadelede yaralanmış, vücudunda hâlâ mermi çekirdeği veya şarapnel taşıyan ama maluliyet eşiğinin altında kaldığı için gazi sayılmayan ve bugüne kadar tek kuruş aylık alamamış insanlar yıllardır haklarını tek tek dava açarak aramak zorunda kaldı. Bu nedenle maddeyi önemsiyoruz.

6’ncı madde, er ve erbaşların yeniden muayene hakkını 55 yaşına taşıyor. Bu, yaralanmaya bağlı rahatsızlıkların yıllar sonra ağırlaşması gerçeği karşısında yerinde bir düzenlemedir.

Şimdi asıl meseleye geliyorum: 5’inci maddeyle getirilen hak; yalnızca askerî personele, Millî İstihbarat Teşkilatı mensuplarına, Emniyet teşkilatının emniyet hizmetleri sınıfına mensup personeline ve güvenlik korucularına tanınıyor. Şu tabloyu birlikte düşünelim: Bir Emniyet müdürlüğüne terör saldırısı düzenleniyor, aynı patlamada 2 kişi yaralanıyor; biri emniyet hizmetleri sınıfına mensup bir polis memuru, diğeri aynı anda aynı şarapnel parçasıyla yaralanan bir genel idari hizmetler sınıfı personeli. Bu teklife göre, birincisi aylık alacak ama ikincisi hiçbir hak elde edemeyecek; aradaki fark kadro ünvanı.

Daha da çarpıcı olan şu: Aynı teklifin 7’inci maddesi, 15 Temmuzda yaralananlar bakımından kamu görevlilerini ve sivilleri birlikte kapsıyor, hizmet sınıfı ayrımı da yapmıyor yani biz aynı metin içinde iki ayrı adalet ölçüsü kullanıyoruz. 15 Temmuzda yaralanan bir sivil kapsamda, bir terör saldırısında aynı ağırlıkta yaralanan bir sivil kapsam dışı; tam bir çifte standart. Sormak istiyorum: Aynı şarapnel parçasıyla yaralanan bir asker ile bir sivili ya da aynı teşkilatta görevli 2 personeli birbirinden farklı hukuki rejime tabi tutmanın objektif ve makul açıklaması nedir?

Ayrıca, 5’inci madde bir geçici madde olarak düzenlenmiş ve şöyle diyor: “Bu hükümler yalnızca maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen olaylar hakkında bir defaya mahsus uygulanır. Bu tarihten sonraki olaylar için yeni başvuru yapılamaz.”

Değerli arkadaşlar, bu maddeyi bu hâliyle kabul edersek şunu söylemiş oluyoruz: Aynı bölükte görev yapan, aynı çatışmanın içinde bulunan, aynı ağırlıkta yaralanan 2 askerden biri 31 Ağustosta yaşadığı için ömür boyu aylık alacak, diğeri 2 Eylülde yaşadığı için hiçbir hak elde edemeyecek; aralarındaki tek fark takvim yaprağı.

Tanınan hakkın kullanılabilmesi için 3 şart getirilmiş: Başvuru bir yıl içinde yapılacak, olay tarihinde mensubu olunan kuruma yapılacak ve en az bir adli tabip uzmanının yer aldığı sağlık kurulu raporu alınacak. Bu maddenin muhatabı kim? Büyük ölçüde on yıl, on beş yıl önce yararlanmış, bugüne kadar terhis olmuş, kurumdan ayrılmış, emekli olmuş insanlar. Şimdi soruyorum: Terhis olduktan sonra sivil hayata dönmüş bir er hangi kuruma başvuracak? Aradan geçen on beş yıldan sonra kurum arşivinde kaydı bulunamazsa ne olacak? Adli tıp uzmanı şartı tıbbi değerlendirmenin niteliğini yükselttiği için doğrudur ama uygulanabilir midir? Türkiye’de kaç adli tıp uzmanı görev yapıyor? Adli Tıp Kurumunun mevcut iş yükü nedir? Sağlık Bakanlığı bu iş için kaç hastane belirleyecek, bunlar hangi illerde olacak? Bu sorular cevaplanmadan bir yıllık süre koymak, hakkı tanıyıp kapısını kilitlemek anlamına gelir.

Bir eksik daha var; başvurunun reddi hâlinde ne olacağı düzenlenmemiş, itiraz yolu yok, idarenin karar verme süresi yok, kararın gerekçelendirilmesi yükümlülüğü yok, sağlık kurulu raporuna itiraz usulü yok. Bu maddeyi yaparken amacımız insanları mahkeme kapılarından kurtarmaktı, bu hâliyle onları doğrudan mahkemeye yönlendirmiş oluyoruz.

5’inci maddeyle, malul sayılmayan yaralılara bağlanacak aylık 17135 gösterge üzerinden hesaplanıyor; bunun karşılığı yaklaşık 26.996 liradır yani net asgari ücretin altındadır. TÜRK-İŞ’in

Temmuz 2026'da 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı 36.939 lira, bağladığımız aylık bunun yaklaşık yüzde 27 altında kalıyor. Anayasa'nın 61'inci maddesi, bize, yaraşır bir hayat seviyesi sağlama ödevi yüklüyor; bu tutarın o ölçütü karşıladığını söylemek güç.

3'üncü maddeye gelelim: Erbaş, er, güvenlik korucusu, öğrenci ve sivil vazife malulleri için taban aylık getiriliyor; 35398 gösterge, bunun karşılığı yaklaşık 55.770 liradır. Peki, aynı dönemde net asgari ücretin 2 katı ne kadardır? 56.151 lira. Yani, teklifin taban olarak koyduğu tutar daha yürürlüğe girmeden net asgari ücretin 2 katının altında.

4'üncü maddedeki tabloya ise özellikle dikkatinizi çekmek isterim. Bu tablo, 23 Ocak 2017 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 684 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle getirilmiş ve o günden bugüne kadar sayısal olarak hiç güncellenmemiştir. Şimdi tüm derecelerde yaklaşık yüzde 21,9 oranında artırılıyor. Dokuz yılda biriken enflasyon karşısında bu artışın ne ifade ettiğini hepimiz biliyoruz.

Teknik ama sonucu itibarıyla önemli bir hususa değinmek istiyorum: Teklifin 7'nci maddesinde, 15 Temmuzda yaralanıp malul sayılmayanlara bağlanacak aylıklar hakkında 5454 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı açıkça yazılmış. 5'inci maddede ise böyle bir atıf yok. Oysa her iki grup da aynı gösterge rakamı yani 17135 üzerinden aylık alacak. Bu durumda aynı rakam üzerinden aylık bağlanan iki grup ek ödeme nedeniyle eline farklı hususlar geçen iki gruba dönüşebilir.

Sonuç olarak 8 başlıkta düzeltme istiyoruz:

1'incisi, şehit ana ve babasına tanınan asgari ücret güvencesinin her ikisi için ayrı ayrı uygulanacağının açık yazılması.

2'ncisi, bakım ödemesinin ağır bakım hâlinde artırılması ve evde bakım yardımlarından mahsup edilmemesi.

3'üncüsü, taban aylığının net asgari ücretin 2 katının altına düşmemesi.

4'üncüsü, derece gösterge tablosunun asgari ücrete bağlanarak kendiliğinden güncellenmesi.

5'incisi, 5'inci maddenin kapsam, süre, yararlanma tanımı ve usul yönünden tamamlanması.

6'ncısı, yeniden muayenede yaş sınırı yerine sağlık durumundaki ağırlaşmanın esas alınması.

7'ncisi, 15 Temmuz yaralılarına bağlanacak aylıkların 15 Temmuz 2016'dan itibaren başlatılması.

8'incisi, 5'inci maddenin yürürlüğünün öne alınması.

Bu düzenlemeler yapılırsa bu Meclis hak sahiplerinin karşısına eksiksiz bir metinle gider.

Son olarak şunu söylemek ve bitirmek istiyorum: Devlet adına ödenen bedelin karşılığı bedeli ödeyen insanın kadrosuna, ünvanına, hizmet sınıfına veya olayın takvim tarihine göre değişemez. Bu ilkeyi bu metne yazabilirsek hepimiz üzerimize düşeni yapmış oluruz diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

YENİ YOL Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 289 sıra sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerinde grubum adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu teklif hakkında bir muhalefet şerhimiz yok, muhalefet şerhi vermedik çünkü teklifin amacına ve düzenlemelerine ilkesel bir itirazımız yok. Şehitlerimizin anne ve babaları, gazilerimiz, vazife ve harp malullerimiz ile bunların hak sahipleri lehine getirilen her iyileştirme geciktirilmeksizin hayata

geçirilmeyi hak eder. Devlet adına üstün fedakârlık göstermiş insanlarımıza borcumuzu ödemek siyasi kimliklerimizin ötesinde hepimizin ortak görevidir. Ancak bir hakkın değeri, yalnızca kâğıt üzerinde tanınmış olmasında değil kapsamının tutarlılığında, sürekliliğinde ve fiilen kullanılabilirliğinde ortaya çıkar. Bugün burada teklifin ne getirdiğini değil getirmediklerini, tanıdığı hakkı hangi gruplardan esirgediğini ve tanıdığı hakkı hangi usul engelleriyle fiilen kullanılamaz hâle getirme riski taşıdığını konuşmak istiyorum.

Önce olumlu bir tespitle başlayayım: Teklif, son dönemde sıkça başvurulan ve birbiriyle ilgisiz meseleleri tek metinde toplayan torba kanun tekniğinden ayrılıyor. 9 maddenin tamamı şehitlik, gazilik ve vazife malulü ekseninde kurulmuş; bu, müzakere kalitesini yükselten doğru bir tercihtir ve bundan sonraki yasama faaliyetlerinde de sürdürülmesini temenni ediyoruz. Buna karşılık, teklifin sürekli bir kamu harcaması doğurmasına rağmen yalnızca Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiş olmasını, mali ve aktüeryal boyutunun Plan ve Bütçe Komisyonunda da ele alınmamış olmasını eksik buluyoruz. Kaç kişinin hangi maddeden yararlanacağını bilmeden yürüttüğünüz bir yasama faaliyeti hak sahiplerine verdiğimiz sözün gerçekten karşılanıp karşılanamayacağını denetlememizi güçleştiriyor.

1’inci madde: Şehit anne ve babalarına tanınan asgari ücret güvencesini bütün statülere yayıyor, bunu destekliyoruz ancak her 2 ebeveyn hayattaysa kişi başına düşen tutar yarıya iniyor. Boşanmış veya aynı hanelerde yaşayan anne ve babalar için bu, her 2 hanenin de asgari geçim düzeyinin altına düşmesi demek. Güvencenin her bir ebeveyn için ayrı ayrı uygulanacağının madde metninde açıkça hükme bağlanmasını talep ediyoruz.

2’nci madde: Bakıma muhtaç gazi ve malullere yapılan ödemeyi yüzde 25 artırıyor; bu, teklifin en dayanıklı hükümlerinden biri fakat bakıma muhtaçlık tespitinin usulüne dokunmuyor, bu ödemenin evde bakım yardımından mahsup edilip edilmeyeceğini düzenlemiyor. Kanunla verdiğimiz bir iyileştirmenin hane gelir testi yoluyla, idari uygulamayla geri alınmasına izin vermemeliyiz.

3’üncü madde: Memuriyet statüsü bulunmayan er, erbaş, güvenlik korucusu ve sivil vazife malullerine bir taban aylık getiriyor; bu, teklifin en kapsamlı eşitlik adımı. Ne var ki öngörülen 35398 göstergelik taban yürürlüğe girmeden, bugün dahi net asgari ücretin 2 katının altında kalıyor arkadaşlar. Bir tabanın daha kabul edilmeden yetersiz kalmasının bu Meclisin verdiği sözün değerini zedelediğini ifade etmek isterim.

4’üncü madde: 2017’den bu yana hiç güncellenmemiş bir gösterge tablosunu yüzde 21 artırıyor. Dokuz yıllık enflasyon karşısında bu, kısmi bir telafiden ibarettir. Üstelik güncelleme herhangi bir otomatik mekanizmaya bağlanmıyor, aynı aşınmayı birkaç yıl sonra yeniden yaşamayacağımızın hiçbir güvencesi yok.

5’inci madde: Teklifin kalbi. Terörle mücadelede yaralandığı hâlde malul sayılmayan ve bugüne kadar hiçbir aylık alamayan vatandaşlarımıza ilk kez bir aylık bağlanıyor. Bunu içtenlikle takdir ediyoruz ama bu maddenin taşıdığı sorunların da en ağırı, öngörülen aylık net asgari ücretin altında ve TÜRK-İŞ’in açlık sınırının yüzde 27 gerisinde. Kapsam yalnızca asker, MİT mensubu, Emniyet personeli ve güvenlik korucusuyla sınırlı; aynı patlamada yaralanan bir sivil, bir öğretmen, bir sağlık çalışanı bu haktan yararlanamıyor. Üstelik, hak yalnızca yürürlük tarihinden önceki olaylar için tanınıyor, aynı ağırlıkta yaralanan 2 kişiden biri sırf takvim farkı yüzünden ömür boyu aylık alacak, diğeri hiçbir şey alamayacak. Bir yıllık hak düşürücü süre on yıl önce yaşanmış bir olayın tıbbi kaydını bulmayı zorunlu kılıyor ve travma sonrası stres bozukluğu, patlama kaynaklı beyin hasarı gibi görünmeyen yaralanmalar tanım dışında kalıyor. Kapsamın sivilleri ve tüm kamu görevlilerini içerecek şekilde genişletilmesini, “bir defaya mahsus” kaydının kaldırılmasını, başvuru süresinin uzatılmasını ve görünmeyen yaralanmaların kapsama alınmasını talep ediyoruz.

6’ncı madde: Er ve erbaşların yeniden muayene hakkını 55 yaşına kadar uzatıyor. Olumlu bir adım ancak ölçüt hâlâ yaş, sağlık durumundaki ağırlaşma değil. Muayene sonucu aleyhte çıkarsa mevcut aylığın korunup korunmayacağı da belirsiz. Bu belirsizlik hak sahiplerini haklarını kullanmaktan caydırıyor.

7’nci madde: 15 Temmuzda yaralanan kamu görevlileri ve sivillere aylık bağlıyor. Kapsayıcı, 5’inci maddeden daha isabetli fakat aynı gösterge üzerinden aylık alan iki grup, terörle mücadelede yaralananlar ile 15 Temmuzda yaralananlar başvuru usulü ve süresi bakımından birbirinden tamamen farklı rejimlere tabi. Bu farkın hiçbir makul açıklaması Komisyonda maalesef ortaya konulmadı.

8’inci ve son madde: Yürürlük maddesi. Teklifin en mağdur grubunu ilgilendiren 5’inci madde, diğer maddelerden sonraya, 1 Eylül 2026’ya erteleniyor. Bugüne kadar hiçbir aylık alamamış insanlarımızı ilgilendiren bir hükmü neden erteliyoruz? Bu erteleme madde kapsamındaki bir yıllık başvuru süresiyle birleşince hak sahiplerinin fiilen kullanabileceği süreyi daraltıyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa’mızın 61’inci maddesi devlete şehitlerimize, gazilerimize ve malullerimize yaraşır bir hayat seviyesine kavuşturulması ödevini yüklemektedir. 10’uncu maddenin son fıkrası da bu guruplar lehine alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılamayacağını belirtir ama bu hüküm, korunan gruplar arasındaki ayrımları denetim dışı bırakmıyor. Aynı patlayıcının etkisiyle yaralanan bir asker ile bir sivilin sırf hizmet sınıfları farklı diye birbirinden ayrı hukuki sonuçlara tabi tutulmasının objektif ve makul hiçbir dayanağı yok. Devlet adına ödenen bedelin karşılığı bedeli ödeyenin kadrosuna, ünvanına veya olayın takvim tarihine göre değişemez.

Bu kürsüden bir kez daha ifade ediyoruz: Bu teklife karşı değiliz, teklifin tamamlanmasını istiyoruz. 8 maddede işaret ettiğimiz eksikliklerin önergelerle giderilmesi hâlinde bu düzenleme taşıdığı olumlu potansiyeli eksiksiz bir biçimde yerine getirmiş olacaktır. Sosyal Güvenlik Kurumundan istediğimiz mali etki raporu, Adli Tıp Kurumu ve Sağlık Bakanlığından istediğimiz uygulanabilirlik görüşü bugüne kadar grubumuza sunulmadı. Bu belgeler olmadan verdiğiniz sözün gerçekten karşılanıp karşılanmayacağını denetleyemeyiz. Devlet adına üstün fedakârlık göstermiş, bu ülkenin ve milletimizin bekası için büyük bedeller ödemiş her bir vatandaşımıza verdiğimiz sözün eksiksiz tutulması, yalnızca bir grubun değil bu Meclis çatısı altında bulunan hepimizin ortak sorumluluğudur. Bizim sorumluluğumuz fedakârlık gösteren vatandaşlarımızın haklı beklentilerini karşılamak, verilen sözleri kâğıt üzerinde bırakmamak ve milletimizin vicdanında karşılık bulacak şekilde hayata geçirmektir.

Bu nedenle, grubumuz, bu sorumluluğun gereğini yerine getirmek üzere sunacağımız önergelerin dikkate alınmasını ve kabul edilmesini beklemektedir. Amacımız, herhangi bir düzenlemeyi olduğu gibi geçirmek değil eksikliklerini gidermek, hak kayıplarını önlemek ve teklifin kapsamını daha adil, daha kapsayıcı ve daha hakkaniyetli bir noktaya taşımaktır. İnanıyoruz ki bu Meclis fedakârlık gösteren vatandaşlarımızın beklentilerine kayıtsız kalmayacak; ortak akılla, vicdanla ve sorumluluk bilinciyle hareket edecektir. Biz, teklifin bu hâliyle değil yapılacak iyileştirmelerle birlikte vatandaşlarımızın hak ve beklentilerini tam anlamıyla karşılayacak bir hâliyle yasalaşmasını talep ediyoruz. Devlet adına fedakârlık yapan hiçbir vatandaşımızın verdiği emeğin, ödediği bedelin ve kendisine verilen sözün eksik bırakılmaması gerektiğine inanıyor ve bu duygu ve düşüncelerle sunacağımız önergelerin sizler tarafından mutlaka değerlendirilmesini talep ediyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İYİ Parti Grubu adına Çanakkale Milletvekili Sayın Rıdvan Uz. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA RIDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, Gazi Meclisimizi ve yüce Türk milletini en derin saygılarımla selamlıyorum.

Teklif, 4 farklı kanunda değişiklik yapan, yürürlük ve yürütme hükümleriyle birlikte 9 maddeden oluşan bir düzenleme. Bunu öncelikle söyleyelim: Biz hiçbir hak artışına karşı değiliz, gazimize verilecek her bir imkânın, şehit ailesine tanınacak her bir hakkın yanındayız. Teklif, 3 Ağustosta Başkanlığa sunulmuş, iki gün sonra Millî Savunma Komisyonuna. Konu; şehitlik, gazilik, vazife malullüğü, sosyal güvenlik, kamu maliyesi. Tüm bunlar uzman olmayan, tali komisyonların değerlendirme yapmasına elverişli bir takvim bile işletilmeden ve çok kısa süre zarfında uzman görüşü de alınmayan, şehit aileleri ve gazilerin bile Komisyona alınmadığı bir uygulamadan geçerek getirildi. İki yıldır çalışıldığı söyleniyor. Peki, o zaman iki yıl çalıştığımız etki analizi nerede diye biz de sorma hakkına sahibiz. Kaç kişinin düzenlemeden yararlanacağında bir açıklık yok. Sağlık kurullarının kapasitesi neden ortaya konulmuyor? Bütçe etkisi neden madde madde hesaplanmamış? Hangi gazi derneğinin hangi önerisi kabul edilmiş, bir veri yok. İki yıllık çalışma buysa iki yıl boyunca çalışmadığınız ya da çalıştığınız metni neden milletin önüne koymadınız?

Teklifin muhatabı kim? Şehit yakınları ve gaziler ne yaptı? Bu insanlar bayrağa renk verenler kervanına katılanlardır, bu insanlar toprağı kanlarıyla sulayanlardır. Ne yaptı bu insanlar? Ülke bölünmesin, vatan emperyalistlerin uydusu olmasın, Türk'ün ve Kürt'ün kanını teröristler akıtmasın diye mermiye göğüs, bombaya omuz, mayına bacak veren insanlardır. Gaziler, vazife malulleri, terörle mücadele gazileri, 15 Temmuz gazileri, şehit aileleri ve ilgili dernekler ayrı ayrı dinlenmesi gerekirken kapının dışında bırakılmışlardır. Eksik kolları, bacakları, uzuvları olan gazileri, kalbi yanık şehit ailelerini adına "Gazi Meclis" dediğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisine sokmamaya kalktınız. Daha acısı nedir, biliyor musunuz? "Bizden randevu almadılar." dediniz. Şehit aileleri ve gaziler için bir randevu mekanizması oluşturmamak Gazi Meclisin büyük bir ayıbıdır diye özellikle belirtiyorum.

Gaziyi Komisyon kapısında bekleten bir düzenleme daha ilk anlamda bir vicdan sınavını kaybetmiş demektir. İnsanlar sevdiklerini kapıda bekletmez; insan olan, gazimizi bırakın kapıda bekletmeyi, omzunda taşır.

Anayasa'nın 61'inci maddesi devlete açık bir görev vermektedir: "Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar." Bu, doğrudan anayasal sorumluluktur yani gazimize verilen hak sadaka değildir. Türk milleti, şehit ailesini kapıda bekletmez, karşısında önünü ilikler, yüreğinin acısını birlikte paylaşır. Bu memleketin iyi ve cesur evlatları olarak bunları size bir kez daha hatırlatmak istiyoruz.

Şimdi, bir önemli bilgi de şu: Bu orduevlerini, askerî yazlık ve kışlık kampları, spor ve yüzme tesislerini, gazinolar ve vardiya yemekhaneleri ile özel, yerel ve kış eğitim merkezlerini er gazilerine yasak, er gazilerine buraları yasaklamışsınız. Peki, buralara kimler giriyor diye bir soralım dedik, aldığımız cevap şu: "Tanınmış kişi giriş kartı var." Bunlar nereden temin ediliyor diye o kapıda bekleyen askere ya da oradan sorumlu komutana sorduğumuzda da çok net bir şey söylüyorlar, diyorlar ki: "Bir iktidar partisi vekili, bir il başkanı, bir ilçe başkanı, bir belde başkanı eğer buraya bir referans oluyorsa biz onları alıyoruz." Ya, bu orduevlerine milletvekilleri giremezken AK PARTİ belde başkanının referansıyla, tanınmış kişi kartıyla gazilerin giremediği yere siz bu insanları alıyorsunuz. Bu düzenlemede bu da maalesef yok.

Teklif, yıllardır biriken, yirmi beş yıllık iktidarınız döneminde bir kez bile gündeme almadığınız, alamadığınız sorunları görmeyi engelliyor. Şehit aileleri ve gaziler, yirmi beş yılda bir kez bile dertlerini dertlendiremediğiniz ve anlamlandıramadığımız bir durumu yaşıyorlar. Peki, yirmi beş yıllık

döneminizde bir kez bile aklınıza gelmeyen şehit ve gaziler varken yirmi beş yıllık iktidar döneminizde vatan hainleri, bebek katilleri, korucu katilleri, Türk'ün ve Kürt'ün katilleri PKK'lı teröristler için kaç kez aklınıza gelip bir düzenleme yapmışsınız? Söyleyeyim: 2009, 2014, 2026 bugün itibarıyla. Peki, tam 3 kez teröriste af gündeminizde olmuş iken şimdi, tam PKK'ya af düzenlemesini getirmeden önce şehit ve gazilerimiz nasıl aklınıza geldi? Bu bir havuç mudur, nedir? Bu millet bunu da merak ediyor. Bu sus payıyla vicdan rahatlatmayı pek anlamış değiliz.

Bir de en temel sorun, statüsü. Bir çözüm yok, aylık farklılığının kaldırılmasına dair bir düzenleme yok. Peki, ne var? Aynı kahpe kurşunu yemiş askere farklı aylık bağlanmasına devam var. Biz İYİ Parti olarak ne diyoruz? 5434, 2330, 3715 ve 5510 sayılı Kanunlarla bağlanan aylıkları en yüksek emsal tutar üzerinden eşitleyin diyoruz. Çok mu zor?

Komisyonda görüşülürken teklifte, bağlantılı zararların kapsamı da net değil diyoruz, sonradan ortaya çıkan fiziksel ve psikolojik hastalıklar için koruma yok diyoruz ve ispat yükünü hak sahibine bırakmışsınız diyoruz. Yani gazilik statüsü aylığının tanımı da yok. Burada bizim teklifimizde, görev ve hizmet nedeniyle tedavi gerektiren fiziksel ya da psikolojik zarara uğrayanların kalıcı engellilik oranı aranmadan gazi sayılmasını öngörüyoruz.

Burada eğitim yok, barınma yok, istihdam yok, ulaşım yok, araç edinimi yok; bomboş bir yasa. Biz İYİ Parti olarak ne diyoruz: TOKİ konutu sağlayın, kira desteği sağlayın, kamu istihdamı hakkını genişletin, ÖTV istisnası tanıyın. Şehit evladı bizim evladımız ve ister devlet ister vakıf ister özel her türlü öğrenim kurumlarından ücretsiz yararlansın diyoruz.

Maddelere geçtiğimizde, 1'inci maddede anne-babaya tek asgari ücret veriyorsunuz. Olmaz. Anne-babaya ayrı birer asgari ücret vermek çok mu zor? Anne ve baba evlat acısını ikiye bölüp mü yaşıyorlar ki siz bir maaşı ikiye bölüp bu insanlara reva görüyorsunuz?

2'nci maddede, bakınız, muhtaç gazi ve malullere yapılan ödemeyi asgari ücretin 2 katından 2,5 katına çıkarıyorsunuz. Vay be lütfa bak! Yahu bunun fizik tedavisi var, rehabilitasyon süreci var, yardımcı cihazı var, sosyal güvenliği var; bunları sağlamanız lazım. İnsan onuruna uygun bir yaşamı en çok hak edenimiz şehit ailelerimiz ve gazilerimizdir.

3'üncü madde de terörle mücadele kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erlerin, güvenlik korucularının, öğrencilerin ve sivillerin aylıklarında iyileştirme getiriyor ancak eğitim düzeyi ve derece esaslı hesaplamayı koruyor. Dört yıllık yükseköğrenim mezunu ile diğerleri farklı başlangıç derecelerine tabi tutuluyor. Yalnız, kurşun diploma sormuyor, mayın patlamadan önce mezuniyet belgesi aramıyor, şarapnel askerin omzundaki rütbeyi okuyup ona göre saplanmıyor, terörist tetiğe basarken karşısındaki Mehmetçik'in derece ve kademesini hesaplamıyor. Şehidin astı, üstü olmaz; gazinin birincisi, ikincisi olmaz. Vatan için verilen canın emsali en yüksek emsaldir. Aynı olayda yaralanan, aynı operasyona katılan, aynı kurşuna hedef olan insanlar arasında statü farkı devam ediyor. Yapmanız gereken tek şey, en yüksek emsal aylıkla Anayasa'nın eşitlik ilkesine ve sosyal devlete uygun hareket etmeniz olmalıdır.

4'üncü maddede terörle mücadelede yaralanan bazı kişilerin aylık dışındaki sosyal hakları bakımından 1005 sayılı Kanun kapsamındaki haklardan yararlanması öngörülüyor. Biz hakların verilmesine karşı değiliz; aksine, gazilerimiz 1005 sayılı Kanun'da bulunan hakların tamamından hatta daha geniş haklardan yararlanmalıdır. İtirazımız, bu hakların yanlış bir hukuki zemin üzerinden tanımlanmasıdır. 1005 sayılı Kanun tarihsel olarak Kore Savaşı ve Kıbrıs Barış Harekâtı gibi devletler veya düzenli silahlı güçler arasındaki askerî harekâtlara katılanlarla ilişkili özel bir statü düzenlemesi. PKK ise Türkiye Cumhuriyeti'nin karşısında savaşan meşru bir devlet değildir, uluslararası hukuk kişisi değildir, savaşın taraflı değildir. PKK Türkiye Cumhuriyeti'ni, milletimizin birliğini, vatandaşlarımızın hayatını hedef alan eli kanlı bir terör örgütüdür. Teklifimiz, kalıcı engellilik oranı aranmaksızın fiziksel

veya psikolojik zarara uğrayanların gazi sayılması; eğitim, sağlık, ulaşımdan yararlanmasıdır. 2330 sayılı Kanun'un... Şehitlerimiz ve gazilerimiz için tek, kapsamlı, açık ve müstakil bir kanun çıkarılması elzemdir.

5'inci maddede teklifin ne kadar dar, geçici ve ayrımcı hazırlandığının bir belgesini görüyoruz. Mermi, şarapnel, patlayıcı, plastik ve termal etki ya da yakın muharebe saldırıları sonucunda yaralanan fakat malul sayılmayan bazı personele aylık bağlanması öngörülüyor. Yıllardır bedeninde mermi veya şarapnel taşıdığı hâlde gazi sayılmayan kahramanlarımızın hakkının teslim edilmesi şarttır. Ancak düzenleme, yalnızca kanunun yürürlüğe girmesinden önce meydana gelen olaylara uygulanıyor. Kanun yürürlüğe girdikten -aynı şekilde- bir gün sonra yaralanan bir kişi bu haktan yararlanamıyor. Üstelik, başvuru için yalnızca bir yıl süre veriliyor. Böyle bir hukuk olmaz. Kanunun yürürlüğe girmesinden bir gün önce yaralanan hak sahibi olacak, bir gün sonra yaralanırsa olamayacak; aynı mayın, aynı yara, aynı fedakârlık fakat takvim yaprağı farklı sonuçlar doğuruyor. Parti olarak, olay görev sırasında meydana gelmişse illiyet bağının bulunduğu kabul edilmeli ve aksini ispat yükü idareye bırakılmalıdır diyoruz. Savaşın yarası yalnızca gözle görülen yara değildir; bazı gazilerimiz bedenlerinde şarapnel taşır, bazıları zihinlerinde hiç bitmeyen bir çatışmanın sesini taşır, bazısı kolunu kaybeder, bazısı geceleri uyuyabilme yetisini kaybeder, bazısının yarası röntgende görülür, bazısının yarısı yalnızca ailesi tarafından bilinir. Devlet "Yaranı göremiyorum, o hâlde yok sayıyorum." diyemez.

6'ncı maddede 55 yaş sınırını getirmişsiniz. Neden 55 yaş? Hangi bilimsel rapor bunu size söylüyor? Travma 55 yaşında emir dinleyip duruyor mu? Görev kaynaklı hastalıklar takvime bakarak ortaya çıkmazlar. Tıbbi illiyet kurulabildiği sürece yeniden muayene hakkının yaş sınırı olmamalıdır.

7'nci maddede... 15 Temmuz gazisi de güneydoğu gazisi de aynı duyguyla bayrağının, devletinin ve milletinin yanında yer almıştır. Şehidi ve gaziyi ayırmaktan vazgeçin. 15 Temmuz gazisi ayrı cetvelde, terörle mücadele gazisi ayrı cetvelde, vazife malulü başka mevzuatta, er başka statüde, subay başka hesapta; bu nasıl bütünlük, bu nasıl eşitlik? Bu nasıl bir devlet aklı? Bir taraftan "Ayrım yapmıyoruz." diyeceksiniz, diğer taraftan da kanun metninde farklı gösterge ve hak rejimleri kuracaksınız. Sözünüz başka, cetveliniz başka olamaz. Teklifte yalnızca para eksik değildir, hayat eksiktir.

Sonuç: Biz teklifte şehit yakınlarının ve gazilerin temel taleplerinin karşılanmadığını görüyoruz ve diyoruz ki: Şehit ailesinin hakkını başka bir siyasi sürecin vicdan örtüsü yapmayın. Gazinin yarasını teröristle ilgili hazırladığınız düzenlemelere toplumsal meşruiyet üretmek için lütfen kullanmayın. Bir elinizle terör örgütü mensupları için hukuk hazırlarken diğer elinizle gazinin omzuna teselli eli koymayın. Gazilerimiz ve şehit yakınlarımızın hakkı herhangi bir sürecin pazarlık unsuru, toplumsal maliyet düşürme aracı veya sus payı değildir. Muhalefet şerhimizde açıkça ifade ettiğimiz gibi, onların talepleri bütüncül, eşitlikçi ve kalıcı bir yasal güvenceye mutlaka kavuşturulmalıdır. İktidarın siyasi iradesi terör örgütü mensuplarıyla ilgili bir düzenleme söz konusu olduğunda son derece hızlı çalışıyor; komisyonlar toplanıyor, metinler yazılıp hazırlanıyor, takvimler sıkıştırılıyor ama konu şehit ailesine, hakkının aranmasına geçince aradan yıllar geçiyor. Konu gazinin emsal aylığı olduğunda bir anda bütçe hatırlanıyor, konu protez olduğunda bir anda kaynak aranıyor, konu psikolojik tedavi olduğunda kapsam daraltılıyor, konu ÖTV olduğunda mali disiplin akla geliyor, konu istihdam olduğunda özel sektörün yükü hemen hesaplanıyor. Dağdaki teröristi topluma kazandırmak için gösterdiğiniz telaşın kaçta birini vatan için dağa çıkan gazilerimize göstermişsiniz? Terör örgütü mensuplarının geleceğini konuşurken kullandığınız "toplumsal bütünleşme" kavramını yıllardır hakkını alamayan gazilerimiz için neden kullanmıyorsunuz? Gazi devlete yük değildir, şehit ailesi bütçe açığı değildir, onlar bu devletin alacaklısıdırlar, siz ise yıllardır borcunu erteleyen iktidarsınız. Gazinin bir tırnağı sizin bütün lütuf söylemlerimizden çok daha değerlidir. Şehit annesinin bir damla gözyaşı bütün propaganda

bütçelerinizden çok daha ağırdır çünkü devletin itibarı sarayların yüksekliğiyle değil, şehit annesinin kapısına nasıl gittiğiyle ölçülüdür. Devletin gücü konvoyların uzunluğuyla değil, gazisinin proteze kaç günde ulaştığıyla ölçülüdür. Devletin adaleti meydanlardaki nutuklarda değil, aynı siperde yaralanan 2 insana eşit hak verip vermediğiyle ölçülüdür. Şehitlik ve gazilik üzerinden siyaset yapmayı bırakmalıyız. Şehidin ve gazinin hakkını teslim etmelisiniz. Törenlerde ön sıraya oturtup komisyonlarda kapıda bırakmamalısınız. Madalyayı göğsüne takıp hakkını dosyaların arasına sıkıştırmamalısınız. "Başımızın tacısınız." deyip geçim sıkıntısına mahkûm etmemelisiniz. "Vatan size minnettardır." deyip ispat yükünü omuzlarına yüklememelisiniz. Gaziyi seçimden seçime hatırlanan fotoğraf karesinden lütfen artık çıkarın. Şehit ailesini protokolün dekoru olmaktan kurtarın. PKK terör örgütü elebaşı bebek katilinden, dağdaki sünnetsiz teröristten, bu dinsiz imansız alçak PKK denilen yapıdan memleketi koruduğunuz, gövdenizi siper ettiğiniz için tüm şehitlere rahmet diliyor, ailelerine minnetle bir kez daha yâd ediyorum. Gazilerimize de iyi ki varsınız diyor, gazi Meclisi ve büyük necip Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti, Yeni Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Yalova Milletvekili Sayın Tahsin Becan. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA TAHSİN BECAN (Yalova) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün görüşmekte olduğumuz kanun teklifi şehit yakınlarımıza ve gazilerimize yönelik bazı haklarda iyileştirmeler içeriyor. Elbette bu düzenlemelerin tamamına karşı çıkacak değiliz. Şehit ailelerimizin ve gazilerimizin yaşamını kolaylaştıracak her adımı desteklemek bu Meclisin ortak sorumluluğudur ancak burada asıl sorulması gereken soru da şudur: Bu teklif gerçekten yıllardır biriken adaletsizlikleri ortadan kaldırıyor mu? Şehit yakınları ile gazilerimizin tamamını kapsıyor mu? Bu teklif "Devlet vefa borcunu ödüyor." diyebileceğimiz bir düzenleme mi? Ne yazık ki cevabı da hayır. Çünkü bugün önümüzde duran teklif, yıllardır parça parça çıkarılan düzenlemelerin bir yenisidir. Sorunların özüne inmeyen, hak sahipleri arasında ayrımı sürdüren, bazı mağduriyetleri giderirken çok daha büyük mağduriyetleri görmezden gelen eksik bir düzenlemedir.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya gelen er ve erbaş gazileri ile şehit aileleri Güvenpark'ta haftalardır hak nöbeti tutuyorlar. Bir siyasi ayrıcalık ya da imtiyaz istemiyorlar; "Biz de bu devlet için can verdik, kan verdik, eşit muamele istiyoruz." diyorlar, "Aynı kurşunu yedik ama farklı muamele görüyoruz." diyorlar, "Aynı mayına bastık ama haklarımız farklı." diyorlar. Bu çığlığı duyamayan bir Meclis milletin vicdanını nasıl temsil edebilir? Şehitlik ve gazilik makamı rütbeye, statüye, görev ünvanına göre de değişmez. Kurşun insanın rütbesine bakmaz. Mayın "Bu, uzman çavuş; bu, sözleşmeli personel; bu, er ve erbaş." diye ayrım yapmaz ama ne yazık ki devletimizin uygulamalarında hâlâ bu ayrımlar devam etmektedir. Bugün aynı operasyonda yaralanan 2 gaziden 1'i farklı haklardan yararlanırken diğeri yıllardır hakkını aramak zorunda kalıyor; işte, Güvenpark'taki isyanın da temel sebebi budur. Gazilerimiz, devlete değil adaletsizliğe isyan ediyor ve bu isyan son derece haklıdır.

Sayın vekillerim, iktidar temsilcileri her fırsatta "Şehit yakınlarımızı ve gazilerimizi baş tacı yaptık." diyor. Peki, o zaman neden insanlar haftalardır Ankara'nın ortasında hak nöbeti tutuyorlar, neden defalarca Ankara'ya gelmek zorunda kalıyorlar, neden yıllardır verdikleri dilekçelere cevap alamıyorlar, neden her kanun teklifinde acaba bu kez bizi de kapsıyor mu diye umutlanıp sonunda hayal kırıklığı yaşıyorlar? Çünkü yapılan düzenlemeler bütüncül değil parçalıdır. Mesele hak teslim etmek değil günü kurtarmaktır. Mesele sosyal devlet anlayışıyla hareket etmek değil kamuoyunun tepkisini azaltacak sınırlı adımlar atmaktır. Oysa sosyal devlet insanların hakkını almak için çadır kurmasını beklemez. Sosyal devlet gazisini Ankara yollarına düşürmez. Sosyal devlet şehit ailelerini yıllarca dilekçe peşinde koşturmaz. Sosyal devlet kim daha çok ses çıkarırsa onun sorununu çözelim anlayışıyla hareket etmez.

Sayın vekillerim, bugün burada yalnızca kanun maddelerini konuşmuyoruz, devletle vatandaş arasındaki güven ilişkisini konuşuyoruz. Milletin kendisi için canını ortaya koyan insanlara nasıl davranması gerektiğini konuşuyoruz çünkü gazilik bir sosyal yardım konusu değildir, gazilik bir lütuf değildir, gazilik pazarlık konusu hiç değildir; gazilik milletin şerefidir. Hiç kimse bu hakları veriyoruz diye anlatmamalıdır, bu haklar zaten verilmek zorundadır çünkü bu insanlar bu ülke için hayatlarını ortaya koymuşlardır. Kimi kolunu, kimi bacağını kimi gözünü kaybetmiştir, kimi de ömrü boyunca taşıyacağı görünmeyen yaralarla yaşamaktadır. Biz bugün onların fedakârlığını maaş hesabına indirgersek hem vicdanı hem tarihi kaybederiz. Bu nedenle, önümüzdeki teklif eksiklikleri giderilmeden vefa yasası olarak sunulamaz. Gerçek vefa hiçbir gaziyi geride bırakmayan, hiçbir şehit ailesini hak aramak zorunda bırakmayan, eşitlik ilkesini esas alan kapsamlı bir düzenlemeyle mümkün olur. İşte, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim itirazımız da tam olarak budur. Kanun teklifinin maddelerine baktığımızda, bazı mali ve sosyal haklarda iyileştirmeler yapıldığını görüyoruz. Bunlar elbette önemlidir ancak mesele yalnızca bazı ödemelerin artırılması da değildir; mesele, yıllardır süren hak eşitsizliklerini ortadan kaldıracak cesareti gösterebilmektedir. Çünkü bugün karşımızda duran tablo parçalı düzenlemelerle çözülemeyecek kadar da büyüktür. Bugün Türkiye'de gaziler arasında farklı statüler oluşturulmuştur. Aynı çatışmada yaralanan, aynı operasyona katılan insanlar görev ünvanlarına, hizmet sınıflarına ya da yaralanma şekillerine göre farklı haklara sahip olabilmektedir; oysa gazilik makamı bölünemez, gazi gazidir.

En büyük itirazdan biri de er ve erbaş gazilerimizin yaşadığı mağduriyetlerdir. Bu insanlar vatani görevlerini yaparken yaralandılar, uzuvlarını kaybettiler, sağlıklarını kaybettiler. Aradan yıllar geçti ama hâlâ "Biz de bu ülkenin gazisiyiz." demek zorunda bırakılıyorlar. Güvenpark'ta toplanan gazilerimizin ortak talebi çok nettir: Haklarımız oranında ayırım yapılmasın. Bu talep ne siyasidir ne de ideolojiktir; bu talep, Anayasa'nın eşitlik ilkesine dayanan haklı bir taleptir.

Sayın vekillerim, şunu açıkça ifade etmek isterim ki şehit yakınlarımız ve gazilerimiz kendilerine reva görülen buçuklu katsayısı uygulamasını hiçbir şekilde kabul etmemektedir. Çünkü, mesele yalnızca maaş artışının oranı değildir; mesele, adaletin, eşitliğin ve devletin kendi kahramanlarına gösterdiği vefanın ölçüsüdür. Daha da vahimi, bu kanun teklifi hazırlanırken asıl söz hakkı olması gereken gazilerimiz ve şehit ailelerimiz sürecin dışına atılmıştır. Haftalardır Ankara'da, Meclis yanı başında hak nöbeti tutan gazilerimizi komisyon kapılarında beklettiniz. Kendilerini doğrudan ilgilendiren bir kanun teklifinde söz söyleme haklarını âdeta lütufmuş gibi gördünüz ve sadece birkaç dakikalık görüş bildirme süresini yeterli saydınız. Oysa o insanların yıllardır biriktirdiği sorunlar beş dakikaya sığmaz, onların fedakârlığı da yaşadıkları mağduriyet de beş dakikayla geçiştirilemez.

Gazilerimizin yaşadığı sorunlar yalnızca maaş ya da tazminat meselesi değildir; istihdam sorunudur, sağlığa erişim sorunudur, psikolojik destek sorunudur, rehabilitasyon sorunudur, engelli erişimi sorunudur, sosyal yaşama katılım sorunudur, emeklilik sorunudur, ailelerin geleceği, çocuklarının eğitim sorunudur. Bütün bunlar birbirinden kopuk başlıklar değildir; bunlar sosyal devletin yerine getirmesi gereken temel yükümlülüklerdir ancak ne yazık ki iktidar, kapsamlı bir gazi politikası oluşturmak yerine, birkaç yılda sınırlı düzenlemeler yaparak sorunu yönetmeye çalışmaktadır. Bu anlayış sürdürülebilir değildir.

Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak şuna inanıyoruz: Şehit yakınları ve gaziler arasında hiçbir ayrım yapılmamalıdır. Haklar statüye, göreve, ünvana ya da hizmet sınıfına göre de değişmemelidir. Gazilerimizin tamamı eşitlik ilkesi temelinde sosyal güvenlikten, sağlık hizmetlerinden, istihdam olanaklarından ve ekonomik haklarından aynı ölçüde yararlanmalıdır. Bu sadece hukukun gereği değildir, vicdanın da gereğidir. Bugün bu kürsüden iktidara açık bir çağrıda bulunuyorum: Gelin, bu

teklifi gerçekten kapsayıcı hâle getirelim. Gazilerimizin sesini duyun, Güvenpark'taki çadırları değil, o çadırların kurulmasına neden olan adaletsizliği ortadan kaldırın. İnanın ki bunu yaptığımız gün yalnızca şehit yakınları ve gazilerimizin değil, 86 milyon vatandaşımızın vicdanında da çok önemli bir adım atmış olacaksınız. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin hakkını hiçbir ayrım gözetmeden savunmaya devam edeceğiz. Gelin, bu konuda siyasi ayrımları bir kenara bırakalım, şehit yakınlarımızı ve gazilerimizi eksik bırakacak değil, hak ettikleri değeri teslim edecek bir iradeyi hep birlikte ortaya koyalım. Bugün burada görev yapan tüm vekiller "Şehit ve gazi yakınlarının dertleri kırmızı çizgimizdir." diyor ve bu kanunun siyasetüstü bir kavram olduğunu söylüyorlar ama konuşmaya gelince sözde değil, özde yine çoğunluk olan Cumhur İttifakı olarak sayı üstünlüğünüzle muhalefetin şehit yakınları ve gazilerin yararına olan tüm önerilerine "ret" verdiniz. Bu reddin sebebi bütçe darlığı ise bu daha büyük bir ayıptır, devletin bütçesinden minicik bir payla şehit yakınlarına, gazilere ve hatta engelli vatandaşlara çok özel bir bütçe ayırabilir ve işte o zaman bu konunun hepimizin kırmızı çizgisi olduğuna da inanırız. Unutmayın ki tarih, milletimiz bu Meclisi verdiği kararla hatırlayacaktır.

Sözlerimi Mustafa Kemal Atatürk'ün gaziler hakkında söylediği bir sözle bitirmek istiyorum. "Efendiler, bu kurtuluş gününü size tebrik ederken bu dağlarda, bu ovalarda kanlarını döken muhterem şehitlerimizi ve vatanları için, milletleri için mihnet ve meşakkat bilmeyen kahraman gazilerimizi hürmet ve tazimle yâd ederim."

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

İkinci konuşmacı Ordu Milletvekili Sayın Mustafa Adıgüzel. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Sayın milletvekilleri, bu kanun teklifinin gerekçesini ve eksiklerini anlatmak için size hazin bir asker hikâyesi anlatacağım, bizzat her aşamasında şahit olduğum bir asker hikâyesi, Salih'in hikâyesi. Ordu'da bulunduğum bir gün telefonum çaldı, telefonun ucundaki Salih'ti. "Vekilim, ben Salih, sözleşmeli erim, sorunlarımız çok fazla, bunları lütfen dile getirin." dedi. Tamam Salih, dedim. Salih öyle şeyler anlattı ki; yedi yıl boyunca aynı kışlada kaldıklarını, evlerine gidemediklerini, bu nedenle yok olan aileleri, babasız büyüyen hatta babasını gördüğünde tanımayan çocukları anlattı. Salih daha sonra beni Dernek Başkanları Abidin Kocabuğa'yla tanıştırdı, dernek yetkililerini Başkanla beraber Sayın Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu'yla tanıştırdım, kendilerini dinledi. Daha sonra Salih'i de Sayın Genel Başkanımızla telefonla görüştürdüm. Kısa bir süre sonra Salih Hakkâri'de 2 arkadaşını şehit verdiği bir çatışmada ağır yaralandı ve beş gün sonra da kendisi GATA'da 14 Temmuz 2019'da şehit oldu. Şehit olduğu gün Salih'in memleketi Ordu Aybastı ilçesinde Perşembe yaylalarında bir şenlik vardı. İlin valisi Seddar Yavuz "Şenliği ertelemeyelim, şenliğin havasını bozmayalım." diye şehit haberini saklamaya çalıştı. O gün orada bulunan AK PARTİ'li vekiller dâhil bütün hepimiz ve pehlivanlar bu işe karşı çıktık ve şenlikler ertelendi ve şehit olduğu gün o baba ocağına her zaman gördüğünüz bu bayraklar asıldı. Bu Salih'in baba ocağı arkadaşlar.

Şimdi, Salih'in babası bu evini yaptırmak için Ordu Valisine gitti. Ordu Valisi kendisi oturur durumda, Salih'in babası ayakta, onu bu şekilde sorgu sual etti, ağırdan aldı, yer yer biraz azarladı çünkü Salih'in babası Cumhuriyet Halk Partisi üyesiydi ve daha sonra Kenan baba "Efendim, ben sizi anladım, ben sizden ev filan istemiyorum." dedi, çekti kapıyı gitti ve bu bana iletildi. Ben de ertesi gün bu konuyu basında dile getirdim. Şimdi, hakkını teslim edelim, basında bunu görür görmez o zamanın İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soylu hemen Kenan babayı arayarak duruma müdahale etti ve Salih'in babasının evi yapıldı arkadaşlar.

Şimdi, tabii, Salih gitti ama dertleri bitmedi. Dün babası beni tekrar aradı, kanuni hakkı olan 2 çocuğunu istihdam etmeyle ilgili başvuruda bulunduğunu ancak kızına bunun karşılandığını, diğer oğlu Sami, kardeşi şehit olduğu zaman yine bir sözleşmeli er olduğu için, o gün istihdamda olduğu için kabul edilemeyeceği söylendi. Hâlbuki Sami şu anda o yedi yıllık görev süresini bitirdi ve şu anda artık asker değil ve boşta.

Şimdi, ortada 2 tane kanun var arkadaşlar; biri sözleşmeli erlerin yedi yıl görevden sonra istihdam edilmesiyle ilgili bir kanun var, bir tane de şehit olan askerlerin ailelerinden 2 kişiye istihdam sağlanmasıyla ilgili kanun var. Aslında Salih'in ailesi bu ikisini de karşılıyor fakat nedense 2 kanundan da yararlanamıyor arkadaşlar. Bu memlekette birçok kanun ve mevzuata arkadan dolanıp birtakım kişiler birtakım işler çevirip paralarına para katarken bu vatan evladının ailesi kendisi için olan iki kanunun ikisinden de faydalanamıyor, arada kalıyor arkadaşlar.

Şimdi, Salih gitti; tabii, dertleri yine bitmedi. Yedi yıl sonra kamu kurumlarında görevlendirmeyle ilgili tam on yıl yönetmelik beklendi çünkü 6496 sayılı Kanun 2013'te yürürlüğe girmişti. Bununla ilgili ben, o zamanın Bakanı Sayın Hulusi Akar da olmak üzere herkesle görüştüm, bütün Genel Kurullarda, komisyonlarda bunu dile getirdim -Mehmet Ali Çelebi Vekilimiz de bu konuyu iyi biliyor- fakat on yıl o yönetmelik çıkmadı; ta 2023 Nisan ayında nihayet yönetmelik çıktı. Fakat o günden bugüne, tam üç yılda işe alınan kişi sadece 285 arkadaşlar; hâlbuki bu şekilde bekleyen 7.200 askerimiz var.

2 Temmuz 2026'da bir başka kanunla bu kamuya almalarla ilgili bir düzenleme getirildi. Bu düzenlemeyle de 9 ayrı branşta açılan alanlarda kadronun yüzde 10'unun bu emekli askerlerimize verilmesiyle ilgili düzenleme getirildi ancak buradaki kadro alımlarında örneğin, 1 kadro için 4 katı çağrı yapılıyor ve bunların 3'ü mülakatta eleniyor; bu şekilde yine zulüm çektirilmeye devam ediliyor. Bu şekilde bu 7.200 kişiyi bitirme şansınız yok. O yüzden bu uygulamayı hepsine istihdam sağlayacak şekilde sağlamanız gerekiyor, düzenlemeniz gerekiyor.

Şimdi, mesela, ne yapabilirsiniz? Okullarda okul güvenliği sıkıntımız var; okul aile birlikleriyle, yönetimle buna geçici çözümler üretmeye çalışıyorsunuz. Hâlbuki burada bu konularda eğitilmiş, terör konusunda eğitilmiş, genel asayiş konusunda, uyuşturucu konusunda eğitilmiş bu askerlerimizi yedi yıllık görevden sonra bu alanda istihdam edebilirsiniz. Ayrıca da uzman çavuşlar, uzman erbaşları burada görevlendirebilirsiniz.

Evet, Salih gitti; yine dertleri bitmedi arkadaşlar. Kamuda görevlendirme hakları dışında şu anda yine eve çıkma, refakat izni, kira yardımı, yol harcırahı, ek gösterge yok. Mesela, 11/2'de başlıyorlar, yedi yıl bitiyor hâlâ 11/2'deler; bunlarda çünkü göstergeyle ilgili bir kural yok. Mazeret ataması yok, eş durumu hakkı yok, geçici görev yolluğu yok, asgari geçim indirimi yok. Bu şekilde pansuman tedbirlerle, bu şekilde geçici düzenlemelerle bu işi temelden çözemezsiniz arkadaşlar.

Şimdi, getirdiğiniz kanun teklifine gelince; "Teklifi iki yıllık bir çalışma neticesinde getirdik." diyorsunuz ama muhalefet partilerinin bile haberi yok; dahası da asıl muhatap olan şehit ailelerimizi, gazilerimizi ve doğrudan er ve erbaş düzeyindeki kahramanlarımızı temsil eden şehit ve gazi derneklerinin bile bu işten doğru dürüst haberi yok. Komisyon salonuna bu kapılar kapatıldı, sadece bir tane temsilci alındı ancak o da yeterli sürede konuşup dertlerini anlatamadı.

Gaziler ve şehit yakınları tam yirmi yedi gündür Güvenpark'ta eylem yapıyorlar. "Biz parayla pulla ilgili herhangi bir şey söylemiyoruz. Biz insan yerine konulmak istiyoruz. Memleket için ölüme gönderirken hiçbir problem yok, iş sosyal haklarımızı vermeye kalktığında çöp gibi kenara fırlatıyorsunuz." diyorlar. Aslında daha ağır diyorlar da burada onu söyleyemiyorum. Er gaziler aldıkları maaşlarla geçinmekte zorlandıklarını, ağır yaralanmaları nedeniyle çalışma imkânlarının da sınırlı olduğunu ifade ediyorlar. Sosyal devlet bunu gazisine söyletmez; "Bizler bu vatanın sıvasız

evlerinden çıkan gariban çocuklarız.” diyorlar. Sosyal devlet, sorumlu bir devlettir, bir gazisine bunu söyletmez. Tam da çerçeve yasa görüşmelerinden önce yangından mal kaçırırcasına bu teklifin alelacele Meclise bu şekilde eksikleriyle gelmesi de manidar ve dikkat çekicidir.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, birçok eksik var; gazilerimizin yetersiz maaş, özellikle er gazilerin emsal maaş problemi, istihdam, sağlık, ÖTV, eğitim gibi ciddi sorunları var. Vefat eden muharip gazilerin muhtaç, engelli ve dul olan çocuklarına şeref aylığı bırakamaması var. Terörle mücadele sırasında yaralanıp gazi sayılmayan kahramanlarımızın büyük mağduriyetleri var. Evli olan şehitlerimizin anne ve babaları ile muharip gazilerimize de TOKİ faizsiz konut kredisi verilememesi var. Protez ve ortez temininde yaşanan sorunların sürmesi var. Yalnızca Ankara’da rapor alınabiliyor ve sadece bir tane üretim merkezi var. Kira desteğinin ayrım yapılmadan tüm şehit ailelerine verilmemesi var. Şehit yakınlarının çoğunun kendilerine ait bir evi bulunmamaktadır, bir ciddi barınma sorunu vardır, başkasının yardımı olmaksızın barınma sorununu nasıl çözeceğine ilişkin endişeyle yaşamamaları gerekiyor, bunlar devam ediyor. Şehitlerimizin çocukları arasında ayırım yapmaksızın şehidimizin milletimize emaneti olan çocuklarının tamamına istihdam hakkı sağlanmalıdır biraz önce örneğini verdiğim üzere.

Ayrıca, Genel Kurula getirilen bu teklif, şehit yakınları ve gazilerimizin yıllardır biriken derin ekonomik, sosyal sorunlarına adil ve kalıcı bir çözüm getirmekten uzaktır.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı.

Buyurun. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 289 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Sizleri ve aziz milletimizi hürmetle selamlıyorum.

Kanun teklifi şehitlerimizin ve gazilerimizin ana ve babaları ile vazife ve harp malullerine tanınan hakların iyileştirilmesini, terörle mücadelede ve 15 Temmuzda yaralanmakla birlikte malul sayılmayan kahramanlarımıza aylık ve haklar verilmesini içermektedir.

Şehit aileleri, gaziler ve gazi ailelerine devletimiz tarafından verilen haklar uzun yıllar boyunca farklı tarihlerde yürürlüğe giren çeşitli kanunlarla düzenlenmiştir. Bu durum uygulamada bazı ihtilaflara ve farklı değerlendirmelere de yol açmıştır. Bundan dolayı şehit aileleri, gaziler ve gazi ailelerinden haklı talepler sıkça gündeme gelmektedir. Esasen, konuyu köklü bir şekilde çözüme kavuşturmak için şehitlik ve gazilik kavramlarını da kapsayan bütüncül ve müstakil bir düzenleme yapılması ihtiyacı bulunmaktadır. Bu konuda Millî Savunma Komisyonu Başkanımız Sayın Hulusi Akar ile Komisyon üyemiz Sayın Mehmet Ali Çelebi’nin öncülüğünde uzun süredir çalışma yapıldığını biliyoruz; bu kanun teklifi de yapılan çalışmanın bir parçası olup Sayın Komisyon Başkanımıza, milletvekilimize ve emeği geçenlere teşekkür ediyoruz. Bizim temennimiz, şehit aileleri, gaziler ve gazi ailelerine yönelik tüm konuları kapsayacak, hakkaniyeti gözetecek bütüncül bir düzenleme yapılmasına dair çalışmaların hızla tamamlanması ve önümüzdeki dönemde gündeme gelmesidir.

Türk milleti hem gaziliğin hem de şehadetin yuvasıdır; Türk vatanı şehit ve gazilerimizin kutlu bir emanetidir. Şehitlerimiz ve gazilerimiz, milletimizin asırlarca dimdik ayakta durmasının yegâne dayanakları ve ikamesi olmayan güçleridir. Elbette “Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır, toprak eğer uğrunda ölen varsa vatandır.” Nice nice şehadetlerle, nice cesaret ve feragat örnekleriyle vatanın ve milletin bekası asırlarca korunmuştur. Vatan topraklarının her karışı, eski hâkimiyet havzalarımızın

her köşesi şehit kanlarıyla sulanmış, Türk milletinin hatıralarıyla süslenmiştir. Türk milleti, yerin üstünde yaşayanlar kadar yerin altında sere serpe uzanıp sıra dağlar gibi duranların kutlu toplamıdır. Her şehit gönle düşen nar, toprağa düşen nurdur. Aziz şehitlerimiz, vatanımızın semalarında dolaşan ebedî muhafızlarımızdır. Şehitler ölmez, ölmemiştir, yalnızca bizler göremeyiz. Biliriz ki her şehit Yüce Allah'ın gufranıyla mükafatlandırılmıştır.

Anadolu coğrafyasından dört bir yana başımızı çevirip baktığımızda buram buram tüten Türk destanlarını görür, şühedanın aziz anılarını duyarız. Türk milleti gazi bir millettir, Türk devleti gazi bir devlettir. Türk tarihinin her dönemi isimli-isimsiz nice gazimizin feragatleriyle bezenmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi de 2 defa gazilik beratını hak eden muhteşem bir millet eseridir. Merhum şairimiz Orhan Şaik Gökyay'ın da ifade ettiği üzere, nehirlerimiz bile gazi, dağlarımız bile kahramandır. Gazilik, haklı ve şerefli bir mücadelenin paha biçilemez mükafatı, vatan ve millet sevgisinin emsalsiz müdafaasıdır. Gazilik, düşmana meydan okuyan, korkuya savaş açan, inanmış bir yüreğin simgesidir. Gaziliğin bir adım sonrası şehadettir. Şehitlerimiz ve gazilerimiz Türk milletine emanet edilmiş manevi değerler olarak her zaman var olacaklardır. Şehidini ve gazisini tanımayan, tarihini bilmeyen ve millî kimliğini terk eden bir milletin bağımsız ve şerefli bir hayatı olduğuna tarih henüz tanıklık etmemiştir. Gazilerimize ve şehitlerimizin emanetlerine sahip çıkmak ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlamak devlet ve millet olarak vazifemizdir. Anayasa'mızın 61'inci maddesinde de "Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malul ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar." amir hükmü bulunmaktadır.

Şehitlerimize ve gazilerimize çok şey borçluyuz. Şehitlerimizin ailelerine ve gazilerimize ne versek azdır. Verilen haklar konusunda asla bütçe hesabı yapılmaz, yapılamaz. Büyük devletler şehidi ve gazisi için vereceklerinin hesabını düşünmezler çünkü şehitler ve gaziler, ülkesi için vereceklerini hiç düşünülmeden vermişlerdir.

Türk milletinin yaşaması için canını feda eden aziz şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyor, cennetiyle, cemaliyle onları şereflendirmesini niyaz ediyorum. Kahraman gazilerimizi minnet ve şükran hislerimle anıyorum.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifiyle, şehitlerimizin ve vazife malullerinin tümünün ana ve babalarına bağlanacak toplam aylık tutarının asgari ücretin net tutarından az olmaması sağlanmaktadır. Böylelikle, bugün itibarıyla 7 bin ila 9 bin lira alan bazı ana ve babaların maaşları da 14.037 liraya yükselecektir, sadece biri hayattaysa 28.075 lira alacaktır.

Şehitlerimizi ve gazilerimizi yetiştiren ana ve babalar başımızın tacıdır. Milliyetçi Hareket Partisi şehitlerimizin ve gazilerimizin ana ve babalarına her bir ana ve baba için en az net asgari ücret tutarında aylık bağlanmasını hep savunmuş ve seçim beyannamelerinde de taahhüt etmiştir. Şehit ve gazilerin ana ve babalarına bağlanan aylığın Cumhurbaşkanımız tarafından kanunda verilen yüzde 200 artırma yetkisi kullanılarak her biri için en az net asgari ücret tutarına yükseltilmesi beklentimizdir.

Kanun teklifiyle, bakıma muhtaç gazi ve malullere bağlanan aylıklara ilave olarak yapılan ödeme net asgari ücretin 2 katından 2,5 katına çıkarılmaktadır. Kollarını, ayaklarını, vücudunun bir kısmını kaybetmiş, bakıma muhtaç 660 malul ve gazimiz bulunmaktadır. Bu gazilerimize yapılan ödemenin en azından 3 katına çıkarılması uygun olacaktır.

Kanun teklifiyle, vazife ve harp malulü er ve erbaşların yeniden muayene yaşı 41'den 55'e çıkarılmaktadır.

Kanun teklifiyle, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında vazife malulü olan erbaş ve erler ile güvenlik korucuları, öğrenciler ve sivillerin aylıklarında artış yapılması düzenlenmektedir. Buna

göre, vazife malulü olan erbaş ve erlerin aylığının hesabına dair mevcut hüküm kapsamına güvenlik korucuları, öğrenciler ve sivillerin aylık hesabı da alınmakta ve bunların derece yükselmelerinde yükseköğrenim mezunu gibi işlem yapılması, 4'üncü dereceye yükselenler için 2100, 3'üncü dereceye yükselenler için 2200, 2'nci dereceye yükselenler için 3000, 1'inci dereceye yükselenler için ise 3600 ek gösterge rakamının esas alınması ve bağlanacak aylığın 35398 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutardan az olmayacağı hükme bağlanmaktadır. Buna göre, gazilerin aylıkları, derecelerine göre 64 bin lira ile 86 bin lira düzeyine yükselmektedir.

Kanun teklifiyle, 15 Temmuz hain darbe ve işgal teşebbüsüne karşı mücadelede yaralanan ancak malul sayılmayan ve ilgili nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılamayan sivil kişiler ile kamu görevlilerine 17135 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık bağlanması ve yüzde 4 ek ödeme yapılması düzenlenmektedir. Buna göre bağlanacak aylık bugün itibarıyla yüzde 4 ek ödemeyle birlikte 28.076 lira olup net asgari ücret tutarına karşılık gelmektedir.

Değerli milletvekilleri, kanun teklifiyle terörle mücadelede yaralanmış olmakla birlikte malul sayılmayanlardan ilgili nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılanlara bağlanan aylıklara dair gösterge rakamları artırılmakta, bunların muharip gazilerle ilgili mevzuatta sağlanan diğer haklardan yararlandırılmaları düzenlenmektedir. Buna göre, mevcut aylıklar yaklaşık yüzde 21,9 oranında artırılmakta, ayrıca muharip gazilerin haklarından yararlandırılmaları öngörülmektedir.

Yine, terörle mücadelede görevlerinin ifası sırasında yararlanmakla birlikte malul sayılmayan ve ilgili nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılamayanlardan Adli Tıp Kurumunun ölçütlerine göre hafif nitelikte olmayan yararlanmaya maruz kaldığı tıbbi kayıtlarla tespit edilen Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet ve MİT personeli ile güvenlik korucularına 17135 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık bağlanması öngörülmektedir. Buna göre, bağlanacak aylık bugün itibarıyla yüzde 4 ek ödemeyle birlikte 28.076 lira olup net asgari ücret tutarına karşılık gelmektedir. Ayrıca, bunların muharip gazilere sağlanan diğer haklardan yararlandırılmaları düzenlenmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak terörle mücadelede malul sayılmayacak derecede yaralanan ve derece tespiti yapılamayan kahramanlarımıza bu teklifle ilk defa aylık bağlanmasını ve haklar verilmesini canıgönülden destekliyoruz. Bununla birlikte, aynı durumdaki er ve erbaşlar ile kamu görevlileri ve sivillere de bu hakların tanınması, kahramanlarımıza gazilik ünvanının mutlaka verilmesi, yaralanma derecesine yönelik kısıtlama getirilmemesi görüşündeyiz.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı ve Cumhurbaşkanlığı tezkereleri doğrultusunda sınır ötesi harekât, barışı destekleme veya askeri iş birliği misyonlarında bulunup görev ifası sırasında yaralananların da kapsama alınması konusunda talepler bulunmaktadır. Terörle mücadelede yaralanmakla birlikte malul sayılmayanlara 1005 sayılı Kanun kapsamındakilere sağlanan hakların tanınması gaziler arasında karmaşaya yol açabilecektir. Bilindiği üzere, İstiklal Harbi ile Kore ve Kıbrıs'ta savaşa katılan muharip gazilerimiz ayrı, terörle mücadele gazilerimiz ayrı mevzuata tabidir. Bu nedenle, terörle mücadelede yaralanmakla birlikte malul sayılmayanlara kendi mevzuatında verilen hakların tanınması doğru olacaktır.

Milliyetçi Hareket Partisi gazi sayılmayan kardeşlerimizin hep yanında olmuştur. Gazi sayılmayan kahramanlarımıza "gazilik" ünvanının ve haklarının verilmesi konusunda, başta Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli tarafından olmak üzere defalarca çağrı yapılmış, gerek 2018 gerekse 2023 Seçim Beyannamelerimizde de taahhüt edilmiştir.

Millî birliğimizi, millî güvenliğimizi, millî bekamızı muhafaza için gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında cesaretle mücadele edip vücudunun herhangi bir yerinden küçük veya büyük yara alan her gazimiz başımızın tacı, bağımsızlığımızın temel taşıdır. Vücudunda mermi veya şarapnel parçasıyla gezen kahramanlara aylık bağlanması ve haklar verilmesi çok değerli olmakla birlikte, "gazilik" ünvanının çok görülmesi izahını yapamayacağımız bir çelişkidir.

Ayrıca, 15 Temmuz gazilerimiz ile terörle mücadele gazilerimiz arasında örtülü ayırımın hakkaniyetli olmadığı da açıktır. Gazi sayılmayan mağdur kardeşlerimizin manen kazandıkları gazilik ünvanını resmen tanımalı ve onurla taşıyacakları, çocuklarına gururla anlatacakları gazilik beratını vermeliyiz.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, bu hususların şehit aileleri, gaziler ve gazi ailelerine yönelik olarak çalışmaları devam eden bütüncül ve müstakil düzenlemede dikkate alınacağına ve farklı uygulamaların giderileceğine inanıyoruz.

Ayrıca, bu çalışmada şu hususların da dikkate alınmasında yarar görüyoruz: Kamu idarelerinde istihdam edilen gaziler ile şehit ve gazi yakınları için en uygun çalışma koşullarının sağlanmasına, hizmetli kadrolarına atananların büro hizmetlerinde görevlendirilmesine azami özen gösterilmesi hususunda 2018 yılında Başbakanlık genelgesi yayımlanmıştır. Bu genelgeye uyulmadığına dair şikâyetler bulunmaktadır. Konu yeniden ele alınmalı, yardımcı hizmetlerde çalışanlar genel idari hizmetler kadrolarına atanmalı, gerekirse kanuni düzenleme yapılmalıdır. 3713 sayılı Kanun'a göre, şehitlerin birden fazla çocuğu varsa sadece birine istihdam hakkı tanınmaktadır. Aziz şehitlerimizin tüm çocuklarının devlet kurumlarında istihdam edilmesi sağlanmalıdır. ÖTV'siz araç alma imkânından gazilerimiz de yararlanmak istemekte ve ilave istihdam hakkı talep etmektedir. Muharip gazilerimiz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti tarafından Millî Mücadele Madalyası verilenlere Türkiye Cumhuriyeti tarafından da madalya verilmesini istemektedir. 5434 sayılı Kanun'un mülga 45'inci maddesi kapsamındaki ordu ve polis vazife malulleri aylıklarının artırılmasını ve memur olarak atandıklarında aylıklarının kesilmemesini talep etmektedir. Bugün, şehit aileleriyle ve gazilerimizle ilgili birçok dernek, vakıf, sendika, platform gibi kuruluşlar bulunmaktadır; bu durumu disiplin altına alacak bir düzenleme yapılması da gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, Türk tarihi birbiriyle eklemlenen kutlu zaferlerin ihtişamıyla süslenmiş, muazzam ve muzaffer bir millet ruhunun itibarıyla güçlenmiş ve yükselmiştir. Ağustos ayı Türk milletinin zafer dualarının kabul olduğu, meydanlarda kabaran iman ve iradesinin zulüm ve zilleti yendiği bir aydır. Malazgirt'ten Otlukbeli'ne, Mercidabık'tan Mohaç'a, Büyük Taarruz'dan Dumlupınar'a kadar Türk milleti muhteşem atılımların ve zaferlerin övüncüyle yoğrulmuştur. Bunlardan her biri tarihe mühür vurmuş, hepsi de birbirini tamamlamıştır. Bilhassa dokuz yüz elli beş yıl önce kazanılan Malazgirt Zaferi Anadolu'yu vatan yapan, zalimlerin hesabını bozan diriliş ve doğruluk şahikasıdır. Üzerinde yaşadığımız topraklar bin yıldır vatandır, bin yıldır Türk milletinindir. Dokuz yüz elli beş yıl önce üzerinde yaşadığımız topraklara kardeşliğin ve kader ortaklığının tohumları saçılmış, asırlar içinde de kökleşmiştir. Çok şükür kökümüz sağlam, önümüz aydınlıktır. Bin yıldır adımız, anımız ve acımız bir olmuş, birlikte gülüp birlikte ağlamanın asalet ve hissiyatı büyük Türk milletiyle vücut bulmuştur. Bilinmelidir ki vatanın bedeli şehadet ve gazilikle ödenmiştir. "Ölürsem şehit, kalırsam gaziyim." diyen soylu bir iradeyi yenecek, teslim alacak muhasım bir güce henüz dünya üzerinde tesadüf edilmemiş, bundan sonra da edilemeyecektir; aziz milletimiz işte böyle bir iradenin övüncüdür.

Türk tarihinin her döneminde millî bekamızın muhafazası için emsalsiz sorumluluklar üstlenmiş, en çetin imtihanları sabır ve vatanseverlikle geçmiş aziz ecdadımızı, büyük hakanımız Sultan Alparslan'ı, kahraman neferlerini, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, ülkü arkadaşlarını ve muhterem şehitlerimizi şükranla, hürmetle ve rahmetle yâd ediyorum. Allah hepsinden razı olsun, vatanımız sonsuza kadar var olsun.

Bu düşüncelerle, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak "kabul" oyu vereceğimiz kanun teklifinin ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesini niyaz ediyor, konuşmamı İstiklal Şairi'miz Mehmet Akif Ersoy'un "Ordunun Duası" şiirinin şu mısralarıyla tamamlıyorum:

"Yılmam ölümden, yaradan, askerim;

Orduma 'Gazi' dedi Peygamberi'm.

Bir dileğim var, ölürüm isterim:

Yurduma tek düşman ayak basmasın!

'Amin' desin hep birden yiğitler,

'Allahuekber!' Gökten şehitler.

Amin! Amin! Allahuekber!"

Sizlere ve aziz Türk milletine saygılarımı sunuyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına ilk konuşmacı Hakkâri Milletvekili Sayın Vezir Coşkun Parlak.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA VEZİR COŞKUN PARLAK (Hakkâri) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli Türkiye halkları; görüşmekte olduğumuz kanun teklifi kırk yıldan fazla bir süredir devam eden çatışmalardan en derin şekilde etkilenmiş olan insanlarla ve aileleriyle ilgili düzenlemeleri içeriyor. Bugüne kadar 100 binden fazla insan çatışmalar nedeniyle yaşamını yitirdi, on binlerce insan da bu çatışmaların sonucunda kalıcı bir şekilde yaralandı, milyonlarca insan yerinden ve yurdundan göç etmek durumunda kaldı. Böyle bir kanun teklifinin varlığı dahi ülkemizin yakın tarihinin ne kadar zorlu ve yıkıcı olduğunu bizlere bir kez daha göstermiş oldu. Kırk yıldan fazla bir süredir yanan bu ateş Burdur'a da Ağrı'ya da Trabzon'a da Mardin'e de düştü. Bu çatışmalarda yaşamını yitiren tüm insanların anıları önünde saygıyla eğiliyorum. Bu ateşi söndürmek hepimizin tarihî sorumluluğudur. Çatışmalar ne yazık ki yalnızca cereyan ettiği meydanlarla sınırlı kalmıyor. Çatışmalarda hayatını kaybeden insanların aileleri ve yakınları bu kayıpların yükünü yıllarca yüreklerinde taşımak durumunda kalıyorlar. Çatışmalarda yaralanan insanlar onlarca yıl bu izleri hem bedenlerinde hem de zihinlerinde yaşamaya devam ediyorlar. Yaşadıkları çatışmalı süreç nedeniyle ağır travmalarla baş başa kalmak, baş etmek zorunda kalıyorlar. Bu yüzden normal yaşama dönmeleri ve toplumsal hayata katılmaları imkânsız bir hâle gelebiliyor. Bu acıları yaşamları boyunca yaşamaya da devam ediyorlar. Acılarımızı bundan böyle daha çok ortaklaştırmalı, yaralarımızı da hep birlikte sarmaya devam etmeliyiz.

Burada bir gerçeğin altını çizmek ve anlatmak istiyorum. Türkiye'de barış isteyenlerin sayısı her zaman savaş isteyenlerin sayısından çok daha fazla olmuştur çünkü ancak ve ancak barışla güvenli, huzur ve refah içerisinde yaşayabileceğimizi biliyoruz. Savaşın ise hep toplumsal olarak hem de bireysel olarak yıkımdan başka bir şey getirmediğini yaşayarak tecrübe ettik.

Bu topraklarda barış mücadelesi çok eskilere dayanıyor. Barış isteyenlerin sesi her dönem bastırılmak istenilse de barış faaliyetleri engellense de barış olması için ısrarlı mücadele yürütenler hapislere atılsalar da sonuç olarak barış mücadelesi yürütenler barış mücadelesinden asla ve asla vazgeçmediler. Örneğin, bundan yetmiş altı yıl önce, 1950 yılında İstanbul'da Barışseverler Cemiyeti kurulmuştu. Behice Boran ve arkadaşları savaşa karşı barışı savunmak için bu cemiyeti kurmuşlardı. Barışseverler Cemiyetinin kuruluş amacı bildirgelerinde şöyle tarif ediliyordu: "Şerefli ve sağlam bir barışın kurulması için kanunlarımızın çerçevesi içinde gerekli faaliyet ve neşriyatta bulunmak." Dikkatinizi bu cümledeki bir kavrama çekmek isterim "şerefli barış" kavramı; tıpkı günümüzde "onurlu barış"tan söz ettiğimiz gibi. Barış isteyen insanlar yetmiş altı yıl önce de şerefli bir barıştan

söz ediyorlardı. Bugün bizler yetmiş altı yıl önce barış isteyen insanlarla aynı noktada durmaya devam ediyoruz. O gün barış taleplerinden dolayı Behice Boran ve arkadaşlarının barış mücadelesi bastırılmak istenilmişti. Barış mücadelesi geçmişte olduğu gibi günümüzde de büyüyerek yoluna devam etti. Yakın bir zaman önce ülkemizin değerli oyuncularından birisi olan Kadir İnanır'ı kaybettik. Kadir İnanır Barış Derneğinin kurucularındandı ve son nefesine kadar barış mücadelesi yürüttü. KHK'lerle üniversitelerden uzaklaştırılan barış akademisyenleri de barış mücadelesinden hiçbir zaman vazgeçmedi. Bu topraklardaki barış mücadelesinin en değerli sayfalarından birini ise kuşkusuz Barış Anneleri oluşturuyor. Evlatlarını kaybetmiş olmalarına rağmen barış talebinden asla ve asla vazgeçmediler, kin ve intikam yerine kucaklaşmakta ve barışta ısrar ettiler. Barış Annelerinin mücadelesi aynı zamanda büyük bir erdem hareketi oldu. Kızını çatışmalı süreçte kaybeden Barış Annesi Nezahat Teke, bundan bir yıl önce, bu Meclisin çatısı altında, Çözüm Komisyonu toplantısında şu sözleri söylemişti: "Şimdi diyeceksiniz: 'Tamam, barış olsa kızın geri gelecek mi?' Gelmeyeceğini iyi biliyorum, başka analar ağlamasın diye mücadele ediyorum. Kendi kendime söz verdim, ben ağladım ama başka analar ağlamasın. Bir asker cenazesi geldiği zaman televizyonun başında anasıyla ağlıyorum. 'Yavrum' dediği zaman benim ciğerim parçalanıyor. Bir polis cenazesi geldiği zaman annesiyle ağlıyorum. Bir gerilla annesinin ağlamasıyla ağlıyorum çünkü anneyim, acı gördüm. Bu acıları dindirmemiz gerekiyor, bu acılara son vermemiz gerekiyor." Hayatta yaşanılabilecek en büyük acıyı yaşamasına rağmen erdemli bir tavır ortaya koyarak yaşanılan acıları anlamaya ve bu acıları ortaklaştırmaya çalışmıştı.

Değerli milletvekilleri, en önemlisi de bizim ortak barış mirasımızın yalnızca yakın tarihle sınırlı olmadığıdır. Üç bin yıl önce tarihteki ilk barış antlaşması olan Kadeş Barış Antlaşması bu topraklarda yapıldı. Bugün nasıl ki bizler barıştan ve kardeşlikten söz ediyorsak üç bin yıl önce imzalanan Kadeş Antlaşması'nda da bu topraklardaki kardeşliğin öneminden bahsediliyordu. Bugün çatışmalarla, savaşlarla anılan coğrafyamız aslında kadim bir barış coğrafyasıdır çünkü bu coğrafyanın tarihinin büyük bir kısmı halkların ve inançların barış içerisinde yaşadığı ortak yaşam tarihidir. Maalesef uzun bir süredir bu barış bozulmuş ve coğrafyamız bir şiddet sarmalıyla karşı karşıya kalmıştır. 7 Ekim 2023'ten sonra Orta Doğu'da şiddet ve savaş yeniden tırmandırıldı. İsrail'in operasyonları sonucunda Gazze'de büyük bir katliam yaşandı, 70 binden fazla Filistinli yaşamını yitirdi, Gazze'nin ve Filistin halkının geleceği hâlâ belirsizliğini korumaya devam ediyor. Suriye'de de yüz binlerce insan hayatını kaybetti, Suriye hâlâ tam olarak toparlanabilmiş değildir. Kürtler, Dürziler, Aleviler ve diğer halklar hâlâ kendilerini güvende hissetmiyorlar. Geçtiğimiz şubat ayında ABD ve İsrail tarafından İran'a başlatılan saldırılar bölgeyi büyük bir savaşın eşiğine getirdi. Kırılgan bir ateşkes devam ediyor olsa da savaş koşullarına her an geri dönülme ihtimali yüksektir. Bütün bu savaş ortamı içerisinde savaş ve şiddetin daha geniş bir bölgeye yayılmasını engelleyen en önemli faktörlerden biri Kürtlerin soğukkanlılıklarını koruyarak barışçıl bir siyaset izlemeleridir. Şiddet ve savaş sarmalının Türkiye'yi içine almamış olmasının en büyük nedeni yürümekte olan sürecin kendisidir. Barışı hep birlikte inşa edersek sadece Türkiye'nin değil bölgenin de barışçıl geleceğine hizmet etmiş olacağız.

Tarihî bir süreçten geçiyoruz, hepimiz de çok iyi biliyoruz ki tarihte Türk-Kürt tarihsel ilişkilerinin büyük bir kısmı iş birliği ve iyi ilişkilerle geçmiştir. Hacı Bektaş Veli'nin Velayetname'sinden Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sine, Ahmet Arif'in şiirlerinden Yaşar Kemal'in romanlarına kadar Kürt-Türk tarihsel ilişkilerinin olumlu izlerini bulabilirsiniz. Trakya'dan Kafkaslara, Akdeniz'den Zagros Dağları'na uzanan geniş coğrafyada bu iki halk ortak bir tarihi, ortak bir toplumsal ve kültürel mirası paylaşmaya devam ediyorlar. Şimdi bu tarihsel dostluğu ve iş birliğini tekrardan hayata geçirme zamanıdır. Bunu başaracak güce ve iradeye sahip olduğumuza kimsenin şüphesi olmasın. Acıları hafifletecek ve yaraları saracak tüm düzenlemelere partimiz adına olumlu yönde katkı sunacağımızın bilinmesini isteriz.

Bu duygularla sözlerime son veriyor, Genel Kurulu da saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Çömez'in söz talebi var.

Buyurunuz.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

52.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, bugün partileri adına verdikleri grup önerisinde yaptığı konuşma için başlatılan soruşturmaya ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, bugün partimiz adına bir grup önerisi verdik, bu grup önerisinde partim adına çıktım bir değerlendirme yaptım, bir konuşma yaptım. Bu konuşma esnasında Türkiye'nin birçok yerinden mahkûm yakınlarının beni aradığını söyledim ve terör örgütü PKK militanlarına getirilecek af münasebetiyle eleştirilerini ve kendilerinin de böyle bir haktan yararlanmak istediklerini ifade ettiklerini paylaştım Meclis kürsüsünden ve sonra bir başka bilgi daha paylaştım; Ankara'da Sincan Cezaevinde bir hareketlilik olduğunu, bir huzursuzluk olduğunu, orada mahkûmların bazı gardiyanları koğuşlara sokmadığını söyledim ve hatta bana gelen bilgiye göre orada yatakların yakıldığını, kapıların kapandığını söyledim ve sonra bir çağrı yaptım buradan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Dedim ki: "Sayın Adalet Bakanı, böyle bir bilgi var, lütfen Parlamentoyu, bizleri bilgilendir, böyle bir şey var mı, yok mu?" Benim bir milletvekili olarak ne yapmam gerekiyor? Bu ülkede böyle bir mesele olduğunda, bir temsilci, milletin bir vekili olarak bu çağrıyı yapmayacağım da ne yapacağım? Adalet Bakanına dedim ki: "Böyle bir sorun var, bununla ilgili açıklama yap." Eğer o Adalet Bakanı görevini doğru düzgün yapsa açar bana telefon, der ki: "Sayın Vekil, böyle bir şey vardır." ya da "Yoktur, ikna olmuyorsanız kurun bir heyet, ben sizi oraya götüreyim veya göndereyim, açayım kapıları, görün." Bunu demesi gerekir çünkü ben burada millet adına vazife yapıyorum. Ne yaptılar biliyor musunuz? Mecliste yaptığım, kürsüde yaptığım bu konuşma için az önce Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatmış. Hiç umurumda değil, istediğiniz soruşturmayı başlatın. Biz hangi devirde yaşıyoruz Allah aşkına? Özlem Hanım, hukukçusunuz, böyle bir kepazelik olur mu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Meclis kürsüsünde yapılmış bir konuşmayla ilgili, bir eleştiriyle ilgili, bir çağrıyla ilgili bir milletvekiline -ki Adalet Bakanına "Bu konuda cevap ver." demişim ki bizzat sizin nöbetçi Grup Başkan Vekiline, sizlere hitap ederek söylemişim bunu- Adalet Bakanının yapması gereken şey bu konuyla ilgili açıklama yapmaktır, Parlamentoyu, bizleri bilgilendirmektir. Hiç vakit kaybetmemişler, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatmış. Siz hangi devirde yaşıyorsunuz Allah aşkına ya? Burası Parlamento değil mi? Burası Meclis değil mi? Biz Mecliste millet adına görev yapmayacak mıyız? Şu kürsüde, Allah aşkına şu kürsüde biz konuşmayacağız da nerede konuşacağız ya? Şu kürsüde konuştuğumuz laflar için, bu kürsüde ortaya koyduğumuz eleştiriler için

soruşturma mı açacaksınız siz ya? Böyle bir devir olur mu? Böyle bir uygulama olur mu? Sonra "tek adam rejimi" dediğimizde, "ceberut düzen" dediğimizde kızıyorsunuz bize, eleştiriyorsunuz. Böyle bir uygulama olur mu Allah aşkına?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum Sayın Başkan, son bir cümle... İstirham ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hukukçusunuz, böyle bir uygulama olur mu? Anayasa'nın temel hükmüdür, dünyanın bütün medeni ülkelerinde vardır, milletvekillerinin yasama sorumsuzluğu vardır, kürsü dokunulmazlığı vardır. Ben burada milletin hakkını, hukukunu savunmayacağım, milletin derdini dile getirmeyeceğim, size soru sormayacağım, size eleştiri yöneltmeyeceğim, sizden bilgi talep etmeyeceğim de ne yapacağım Allah aşkına? Kürsüde yapılmış bir konuşma için bir milletvekiline -ki bu milletvekilinin konuşma hakkı millet adınadır, milletin hakkıdır- soruşturma açılır mı? Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı şey yayınlamış, bütün basına bilgi geçmiş "Turhan Çömez hakkında soruşturma açtık." diye; buyurun, açın. Daha ne kaldı Allah aşkına ayak altına almadığınız? Böyle bir rezillik, böyle bir kepazelik olur mu!

Bu konuda açıklama bekliyoruz Özlem Hanım. Konuşun Bakanınızla lütfen, Parlamentoyu bilgilendirin.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederiz.

Sayın Özdağ, buyurun.

53.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu tür uygulamalar millet iradesinin temsilcileri olan milletvekillerini susturmaktır. Bu, doğru bir uygulama değildir arkadaşlar. Bir yandan kürsü dokunulmazlığımız var... Burada Sayın Turhan Çömez'in grup önerisi üzerine yapmış olduğu konuşmayı dikkatli bir şekilde dinlemiştim "Bu şekilde iddialar var, Sayın Bakandan açıklama bekliyoruz." demişti. Zaten genellikle burada teamül şöyledir: Bu tür şeylerle ilgili bakan burada Meclis Başkanlığını arar, Başkan Vekilini arar veya kendi Grup Başkan Vekilini arar, böyle bir şeyin olmadığını veya olduğunu söyler. Ardından da eğer olmadığı söylenirse o ilgili milletvekili burada özür diler ve sözünü geri alır. O nedenle, bu yapmış olduğunuz uygulamalar Sayın Bakanın "Alo Adalet" sözüne uymuyor arkadaşlar.

İkincisini söyleyeyim: TÜİK'le ilgili burada bir açıklama yapmıştım, TÜİK enflasyon sepetini açıklamıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Tamamlayacağım efendim, müsaade ederseniz eğer.

BAŞKAN - Tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - TÜİK enflasyon sepetini açıklamadığı süre içerisinde "Sizin enflasyon rakamlarınız sağlıklı değil, milletin cebindeki parayı alıyorsunuz." demiştim ve TÜİK benim hakkımda hemen manevi tazminat davası, maddi tazminat davası açtı 50 bin liralık. Neyse, davadan bir noktada takipsizlik kararı çıktı ama başka milletvekillerine devam etti.

Bakın, size en önemlisini söyleyeyim: 15 Temmuz akşamı ben darbeyi çok önce haber aldım arkadaşlar. Ben milletvekillerini aradım, Başbakan yardımcısını, Başbakanı aradım, arkadaşlarımı aradım, bir "tweet" attım, insanları sokağa davet ettim. Eğer burada bir milletvekili olarak bu tür

sorumluluğumuzu yapmamış olsaydık bugün başka şeyler olurdu. O nedenle, bu sadece milletvekillerini susturmak değil bilgi sahibi olan gazeteciyi, bilgi sahibi olan herhangi bir vatandaşı -doğru veya yanlış- ilgili yerleri bilgilendirme noktasında onları caydırmak manasına gelir. O nedenle, Sayın Adalet Bakanı size iyilik yapmıyor, kötülük yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Bütün Türkiye duyuyor şimdi Turhan Çömez'le ilgili böyle bir takibatın başladığını ve buradan da puan kaybediyorsunuz.

Türkiye bir hukuk devletidir. Lütfen, Adalet Bakanınızı uyarın ve Adalet Bakanınıza deyin ki: "Milletvekili dokunulmazlığı nedir, öğren; kürsü dokunulmazlığı nedir, öğren. Ardından da şunu yap Sayın Bakan: Bakın, aynı zamanda, Adalet ve Kalkınma Partisine zarar veriyorsunuz, siyaseti bilmiyorsunuz, siyasetin ne demek olduğunu bilmiyorsunuz, oyun ne demek olduğunu bilmiyorsunuz, sandık nedir, bilmiyorsunuz ve kendi partinize de zarar veriyorsunuz, bindiğiniz dalı kesiyorsunuz."

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Temelli...

54.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, fikirlerinize katılmayabiliriz Sayın Çömez ama hukuk meselesinde, adalet meselesinde hepimizin ortak bir derdi var, ortak derdi de şu: Bugün yargının bu tür tasarrufları aslında doğrudan halkın iradesini hedef alıyor, bu bir gerçeklik. Kürsü dokunulmazlığı tam da bunun için vardır dolayısıyla kürsü dokunulmazlığını sonuna kadar savunmak zorundayız çünkü bu kürsü, sonuçta halkın iradesinin kürsüsüdür. Başka yöntemlerle sözlerinize yönelik, dediğiniz gibi, çeşitli uygulamalarla bunun doğruluğu, yanlışlığı tartışılabilir ama bir milletvekiline soruşturma açmak, bu yönteme başvurmak başlı başına zaten Anayasa ihlalidir. Arkadaşlarımız işte bu nedenle yatıyor Sayın Çömez, o kürsü dokunulmazlıklarını dikkate almadıkları için. Biz sizin hakkınızı da savunmaya devam edeceğiz ama sadece bu ihlalden dolayı içeride yatan arkadaşlarımıza hitap ederken lütfen, bu hakkı da gözetmenizi tavsiye ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edin.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ gibi bu sıralarda milletvekilliği yapmış bir çok arkadaşımız, sırf kürsüden ifadelerinden dolayı bugün, onlarca yıl ceza aldılar.

Evet, fikirlerinize katılmayabiliriz -buradan Voltaire'e göndermek istiyorum- ama hakkınızı savunmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN - Teşekkürler.

Sayın Zengin...

55.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Sayın Turhan Çömez'in konuşmasının bir kısmını dışarıda dinledim, tamamına vâkıf değilim ama aslında siz bugün kürsüde konuşma yaptıktan sonra söz alıp almamayı düşünmüştüm yani yaptığınız konuşmaya itirazım vardı

pek çok noktada fakat zaman zaman, bazı konuları belli bir aşamaya getirdikten sonra burada tartışma açmamak için cevap vermemeyi, tartışmayı büyütmemeyi tercih ediyoruz. Konunun nereden çıktığını önce bir ifade etmek istiyorum, sonra sizin söylediğiniz şeye geleceğim, önemsiyorum şu an yaptığımız konuşmayı.

Şimdi, Türkiye için çok önemli bir düzenleme yapıyoruz. Bu düzenlemede siyasi partilerin duruşları var. Siz İYİ Parti olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan ve yaklaşık bir yıl evvel başlayan Komisyona üye vermemeyi tercih ettiniz, diğer siyasi partiler de üye vermeyi tercih ettiler ve Komisyonda da kâh itirazlarını dile getirerek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - ...kâh bu konuya dair kendi yaklaşımlarını ortaya koyarak bir noktaya gelindi ve bunun neticesinde de Cumhur İttifakı'ndan 21 milletvekili arkadaşımız oradaydı. Sonuç olarak bir yıl içerisinde tüm milletvekillerimiz bu süreçlerden aslında haberdar oldular ve nihayetinde Komisyon bir rapor hazırladı. Bu rapor mevcut hazırlanmakta olan kanunun aslında iskeletini oluşturdu. Hangi konularda nasıl bir duruş sergileyeceğiz? Bu duruşun en önemli noktası şuydu, bugün konuştuğumuz konuların hepsi aslında bunu içeriyor: Birincisi, şehitlerimizin ve gazilerimizin haklarını, hukukunu, ailelerini korumak, onlara hürmetle ne yapacaksak bunu öncelikle önümüze tutarak yapmak ve kaç defa ifade edildi, mevcut zaten düzenlemenin içerisinde de var; kasten adam öldürenler, kasten yani erlerimizi, insanlarımızı şehit edenler bundan istifade etmeyecekler, bu düzenlemeden istifade etmeyecekler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben önemsiyorum Sayın Başkanım.

Son derece sarih bir şekilde bu ifade edildi fakat kürsülere geldiğimizde sürekli olarak bu hakikatin hilafına ifadeler kullanılıyor ve buradan yola çıkılarak "Şehitleri vuranlar hapishanelerden çıkarken nasıl bunlar, nasıl bu düzenleme böyle olacak?" ifadesi hacminden fazla, hakikatten farklı olarak büyütülüyor ve bunun getirdiği bir gerginlikten istifade edilmek isteniyor. Şu anda çok önemli bir noktadayız. O yüzden burada yaptığımız konuşmaların hiçbirimizi böylesine olumsuz anlamda tahrik etmemesi gerekiyor. Kürsüde yaptığınız konuşma bizi gerçekten bu konuyla alakalı olarak... Bu Mecliste 300'den fazla milletvekili bu kanun teklifine imza attı. Bu kadar ağır bir itham... Sizinki de bir tercihtir ama müsaade edin, bu ülkede Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu kadar çok sayıda milletvekili de kendi fikrini söyleyip altına imza atsın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Buna imza atanlara bunu söylemeniz hakikaten son derece rahatsızlık veriyor.

Mesela, kullandığınız bir ifade vardı, diyorsunuz ki: "Hapishanede -bugün kullandığınız ifadede- insanların üstü kitlenmiş." Yani benim bildiğim kadarıyla hapishaneler hangi formatta olursa olsun orada zaten temel unsur insanların işledikleri suçtan dolayı özgürlükleriyle alakalı bir sınırlamadır ama burada yapılan konuşmalarda olayın gerçeği ile anlatılan arasında gerçekten büyük bir tenakuz var; önce bunu ifade etmek istiyorum.

Evet, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, bu kürsüde yapılan konuşmalardan dolayı biz her anlamda bir özgürlüğe sahibiz, hukuken bir korumaya sahibiz. Milletvekilleri Genel Kurulda yaptıkları konuşmalardan dolayı özgürdürler; bu yaptıkları konuşmalar bir yargılamaya, bir sorgulamaya o an için tabi değildir. Onlar hakkında eğer bir fezleke olacaksa, bir soruşturma olacaksa bu usulü hepimiz biliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Son cümlem.

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - O yüzden, bu konuşmaları yaparken, burada birbirimizin hakkını, hukukunu gözetirken bunu bir bütün olarak değerlendirmek lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Emir...

56.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; öncelikle halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayman suçu yani TCK 217/A'yı baştan beri eleştirmiş, yanlış bulmuş ve neyin yanıltıcı, neyin gerçek, neyin doğru, neyin yalan olduğunu, neyin halkı infiale sürükleyeceğini, savcıların veya mahkemelerin karar veremeyeceğini, bunun elbette ki başka yollarla doğrulanabileceğini ama insanlar üzerinde, gazeteciler üzerinde, siyasetçiler üzerinde bir sansüre dönüşeceğini söylemiştik, söyleyegeldik. Nitekim "Bu suçtan, bu atılı suçtan tutuklama olmaz." demişlerdi ama maalesef herkesi, konuşan, düşünen, bir fikir beyan eden herkesi bu maddeyle cezaevine koyma tehlikesi altında tutuyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) - Bu tehlikeye maruz bırakıyorlar ve Türkiye'de bu madde üzerinden gerçekten tam bir sansür uygulanıyor. Şimdi, yepyeni bir durum var: Bir sayın milletvekilinin Meclis kürsüsünden dokunulmazlık kapsamında olması gereken bir konuşması üzerinden "Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yaydın." diye resen soruşturma açılıyor; bu yepyeni bir aşamadır. Orada konuşulan şeyin gerçek olup olmadığı başka bir tartışmadır, bunu ispatlamanın veya yanlışlığını ortaya koymanın bir sürü yolu vardır. Bakanlığın eğer gerçekten bir yanlış varsa bunu bir açıklamayla rahatlıkla düzeltme olanağı vardır ama bütün bunları bir kenara koyup şu kürsüyü sınırlamaya kalkması, bu kürsüde konuşan hatibi resen soruşturma üzerinden âdeta sınırlamaya kalkması ve kürsü dokunulmazlığını hiçe sayması asla kabul edilemez.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

MURAT EMİR (Ankara) - Tekraren söylüyorum: Bu madde yanlıştır, bu madde Türkiye'deki ifade özgürlüğünün önünde çok büyük bir engeldir, bu madde üzerinden birçok insan gereksiz yere tutuklanmıştır ve bugün de hiç gerek yokken bir milletvekilinin konuşması üzerinden işletilerek de yepyeni bir aşamaya geçilmiştir. Bu baştan sona yanlıştır ve kabul edilemez.

BAŞKAN - Sayın Çömez...

57.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Muş Milletvekili Sezai Temelli ile İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bütün Sayın Grup Başkan Vekillerine çok teşekkür ediyorum, çok önemli bir konunun altını çizdiler. Sayın Temelli'nin altını çizdiği konu için de hassaten teşekkür ediyorum. Kendisi ifade etti, "Sizinle birçok konuda farklı düşünüyoruz ama burası demokrasinin tecelligâhıdır, sizin konuşma hakkınızı tesis ediyoruz, arkasında duruyoruz." dedi. Aynı şey benim için de geçerli. Birçok konuda farklı düşünmemize rağmen burada sizlerin, hepimizin konuşabilme, özgürce düşüncelerini ifade edebilme hakkı olması lazım. Bu, demokrasinin temelidir.

Sayın Zengin, siz hukukçusunuz, bir milletvekilisiniz ve bir Grup Başkan Vekilisiniz. Benim bu kürsüden yaptığım konuşmayı beğenmeme hakkınız var, eleştiri hakkınız da var, her türlü değerlendirme hakkınız var. Onun için buradayız, siz de onun için buradasınız, ben de onun için buradayım ama diyorsunuz ki: "Ben sizin konuşmanıza cevap verme ihtiyacı hissetmedim."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Gerekçelerini saydınız, buna da saygı duyuyorum ama ben o konuşmamda önemli bir bilgiyi paylaştım ve o bilginin ardından bir çağrı yaptım, Adalet Bakanı buna bu oturum bitmeden cevap vermeli dedim. Şimdi siz bütün bunları yok farz ediyorsunuz ve diyorsunuz ki: "Sen de öyle konuşmasaydın. Zor bir atmosferden geçiyoruz, şartlar gergin. Niye öyle konuşuyorsun?" Partinizin sözcüsü de birkaç gün önce "Herkes konuştuğuna dikkat etsin." demişti. Ya, siz burada milletvekillerine hiza vermek için mi varsınız? Benim neyi konuşup neyi konuşmayacağıma siz mi karar vereceksiniz? Beğenmeme hakkınız var, eleştiri hakkınız da var. Benden sonra söz alırsınız, "Yanlıştır." dersiniz, kızarsınız, söylemek istediğiniz her şeyi söylersiniz ama siz icra makamındasınız, iktidar makamındasınız ve sorumluluk sahibisiniz. Bakanınıza açarsınız telefon "Bir Grup Başkan Vekili kendi önergesinde bunları bunları söyledi, doğru mudur, yanlış mıdır?" diye sorarsınız. Başka türlü biz bu ülkede demokrasiyi nasıl tesis edeceğiz Allah aşkına! Sizin çizdiğiniz sınırlar içerisinde mi konuşacağız?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum, son bir cümle efendim.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sizin tanzim ettiğiniz şekilde mi konuşacağız? Sizin "Şurada konuşun, burada susun." dediğiniz şekilde mi hareket edeceğiz? Hayır efendim, millet bize ne görev verdiyse ne sorumluluk verdiyse ne yetki verdiyse onu yapacağız ama Özlem Hanım, lütfen kabul edin, şurası millet iradesinin tecelligâhı olan bir Parlamentodur ve bu kürsü milletin kürsüsüdür. Siz nerede duydunuz ve nerede gördünüz bir milletvekili milletin kürsüsünde yaptığı konuşmadan dolayı bir savcılık, bir başsavcılık soruşturma açmış, hangi medeni ülkede gördünüz? Bunu savunuyorsanız gerçekten teessüf ediyorum ama bununla ilgili sizin gerçekten bugün bir çözüm ve bir cevap vermeniz gerekiyordu.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Türeli.

58.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Evet, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burası Parlamento, Türkiye Büyük Millet Meclisi. Biz seçimlerde bizi seçen insanların sesiyiz; seçimlerde oy verdiler, oraya geldik, burada görüşlerimizi serbestçe söyleriz. Anayasa madde 83 de açıktır zaten, kürsü dokunulmazlığı var. Hem burada

söylediklerimiz hem de bunları dışarıda herhangi bir yerde ifade ettiğimizde bu, yasama dokunulmazlığı, kürsü dokunulmazlığı içindedir; çok açık ve net. Burada kimse birbirinin düşüncesini beğenmek zorunda değil. Farklı siyasi partileriz, farklı düşüncelerimiz var, ideolojik farklılıklarımız var, hepimiz düşüncelerimizi söyleyeceğiz, hatta hep olmasını istediğimiz şey de burada bir ortak akıl oluşturabilmek. Sadece iktidarın değil, muhalefetin de görüşlerinin dikkate alınması gerektiği bir yapıyı her zaman söylüyoruz, savunuyoruz, defalarca söylüyoruz bunları ama ne yazık ki bunun böyle olmadığını görüyoruz. Yani muhalefet olarak burada konuşuyoruz; bizim istediğimiz, sadece konuşmak değil aynı zamanda yasama süreçlerinde de muhalefetin düşüncelerinin dikkate alınması.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Türkiye'nin ihtiyacı olan katılımcı ve çoğulcu bir demokrasidir.

Biraz önce Sayın Çömez'e de yönelik bu şeyi kesinlikle kınıyoruz çok sert bir biçimde.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Teşekkür ederim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Doğrusu da budur zaten yani Cumhuriyet Halk Partisi olarak zaten düşüncemiz de budur, aynı zamanda kişisel olarak düşüncemiz de budur. Bu anlamda hepimiz burada milletvekilleri olarak düşüncelerimizi -bazen milletvekili olarak kendi düşüncemizi, bazen grubumuz adına Grup Başkan Vekilleri olarak konuşuyoruz- serbestçe ifade edeceğiz. Bunların hiçbir şekilde bir kovuşturmaya, soruşturmaya konu olmasını kabul etmiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Zengin...

59.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, şimdi doğru anlaşılmak çok önemli. Ben konuşmama başladığımda "Konuşmaya ihtiyaç duymadım." demedim; tam tersine, sizi dinledikten sonra bir cevap vermem gerektiğini düşündüm.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - İlk konuşmamdan sonra söylediğinizi kastettim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Evet, onu söylüyorum zaten.

Fakat bugün içinde bulunduğumuz şartlar gereği buna cevap vermemeyi tercih ettim, ihtiyaç duymadım değil, bir tercihte bulundum. Şimdi, şurada şöyle önemsediğim bir konu var Sayın Çömez: Bizden beklediğiniz şeyi, bize söylediğiniz şeyi sizin de yapıyor olmanız lazım. Yani siz bizden nezaketle...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Size dava açılınca biz de destek oluruz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bir müsaade eder misiniz.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Tabii ki, buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bakın, karşılıklı olarak birbirimizin hukukuna saygı göstermek lazım, birbirimizi iyi tanıdığımızı düşünüyorum. Ben prensip olarak burada sorulan her soruya -bunu en iyi siz biliyorsunuz- burada ortaya atılan her soruya, cevabını bilmiyorsam cevap arayarak bakanlıklarımızdan ya da ilgili kurumlardan, Genel Kurulda cevap vermeyi, soruların cevabını vermeyi, soruları tüketmeyi önemseyen bir insanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bütün bu sorulara cevap veriyoruz ama bu bir talimat değil. Siz kendi fikirlerinizi özgür bir şekilde ifade ettiğiniz gibi biz de fikirlerimizi özgürce ifade edeceğiz. Siz kendiniz için düşündüğünüz özgürlüğü neden bizim için de düşünmüyorsunuz?

Evet, aynen öyle; tebessüm ediyorsunuz ama yani siz bu şekilde...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Üzülüyorum şu söylediklerinize.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hayır, hayır; siz bu şekilde yapamazsınız.

Mesela, bakın, söylerken...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Özlem Hanım, Allah aşkına şu kürsüden konuştuğum laflar için soruşturma açılmış, diyorsunuz ki: "Bize özgürlük verin."

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bakın, Turhan Bey, bir saniye...

OSMAN SAĞLAM (Karaman) - Ama dinlemeniz gerekiyor.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Gözünüzü seveyim ya!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ya, Turhan Bey, siz...

BAŞKAN - İzin verin, konuşsun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bakın, siz biraz evvel şunu söylüyorsunuz...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şununla ilgili iki çift laf etmediniz iki saatten beri. "Bana özgürlük verin." diyorsunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - ...diyorsunuz ki: "Ne söyleyeceğimiz konusunda bize talimat veremezsiniz."

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben niye talimat vereyim size?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz söylüyorsunuz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ama nasıl konuşacağımı siz tarif ediyorsunuz bana, böyle bir hakkınız yok.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - E, siz de bize bunu söyleyemezsiniz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben kürsüde yaşananı anlatıyorum.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz de bize...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bir tek kelime laf etmemişsiniz bununla ilgili.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bakın, siz, kendiniz beklediğiniz şeyi...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - "Bize özgürlük verin." diyorsunuz, buyurun, özgürlük sizin olsun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Kendiniz beklediğiniz şeyi bize söyleyemezsiniz. Eğer mesele...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben sizin özgürlüğünüz için mücadele etmeye hazırım ama...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Müsaade eder misiniz? Bakın, hâlâ...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...siz benim bu kürsüde yaptığım konuşmayla ilgili bir tek laf etmiyorsunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Müsaade eder misiniz?

Eğer mesele...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Zengin, son...

Buyurun, tamamlayın.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Başkanım, son demeyelim; bakın, önemli bir tartışma yapıyoruz yoksa ben de vaktin farkındayım ama bu tartışma önemli.

Eğer bir anlamı varsa şunu çok net ifade ediyorum: Ben kürsüye inanan bir insanım, kürsü dokunulmazlığına inanıyorum. Kürsüye çıkan herkes fikirlerini özgürce söyler ama kürsüdeyken hiç olmayan bir isyanı da söyleyemez, "Burada isyan var." diye söyleyemez. Şu olabilir: "Böyle bir şüphe var, lütfen bununla alakalı araştıralım."

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Açarsınız, Bakanınıza söylersiniz. Niye o zaman konuşmuyorsunuz?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bir saniye...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Soruşturma mı açılacak bunun için?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Lütfen...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben "Bakan açıklama yapsın." demişim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Lütfen, rica ediyorum.

Siz kendiniz emin olmadığınız bir şeyi var gibi burada söylerseniz... Burası teyit mekanizması mı?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Nereden biliyorsunuz emin olmadığımı?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Burası teyit mekanizması mı?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Alıp götürseydiniz, gitseydik beraber bu akşam, göreydik gözümüzle.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Burası teyit mekanizması mı?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Siz emin misiniz olup olmadığından?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Nasıl bir şeydir? Bu konuşmayı yapmadan evvel bize sorsanız, ben, kendim...

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Niye soracağım ben size? Millet adına konuşuyorum.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu, çok önemli bir konu.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Neyi konuşup neyi konuşmayacağımı size mi soracağım?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ne demek? Bu kadar önemli bir konuyu emin olmadan burada söylemek olur mu?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çıkar söylersiniz, "Doğru değildir." dersiniz, Bakanınız açıklama yapar.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Böyle bir şey olur mu ya!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Böyle bir şey olur mu!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sizin kendi açmak istediğiniz gündemin biz cevapcısı mıyız, "hıh" deyicisi miyiz veya "yok" deyicisi miyiz? Kendi kafanıza göre gündem açacaksınız...

Lütfen Başkanım, müsaade eder misiniz.

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yani böyle bir şey olmaz, o insanların ailesi var, çoluğu var, çocuğu var, insanlar bilmedikleri bir ortam içerisinde, ne olduğundan bir muammayı burada oluşturmaya hakkımız var mı? Bu konuyla alakalı siz söylediğinizde biz eğer hakikaten böyle bir şey varsa bunun

izahını zaten yaparız. Ne zaman gündem oluyor? E, ben de katılıyorum, kürsüde herkes fikrini söylesin ama bunu söylerken de lütfen toplumu terörize etmesin, insanların can güvenliğinde bir sorun varmış gibi bir hava yaratmasın yani. Bunu hep beraber buranın ağırlığına uygun bir şekilde yapalım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Çömez...

60.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Zengin, benim yaptığım konuşma toplumu terörize etme konuşması değildir; bir dramı, bir gerçeği gözler önüne serdim ve burada Parlamentonun çatısı altında kürsüden olanı biteni anlattım.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yok böyle bir şey!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Kendinizden eminseniz...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Eminiz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...Bakanınız da kendisinden eminse ya beni arar ya sizi arar.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - O, ülkenin Bakanı.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ben parlamenterim, milletin oylarıyla geldim ve millet adına burada siyaset yapıyorum.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Biz de öyleyiz, biz de parlamenteriz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bir tek kelime laf etmediniz kürsü dokunulmazlığıyla ilgili.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Biz de parlamenteriz!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şu Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının açmış olduğu soruşturmayla ilgili "Haksızdır, yanlıştır, Anayasa'ya aykırıdır." demiyorsunuz, hâlâ bizim nasıl konuşacağımız konusunda ders vermeye kalkıyorsunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hiç alakası yok!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bunu yapamazsınız, bunu kabul etmiyorum!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hâlâ konuyu çarpıtıyorsunuz!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bunu kabul etmiyorum!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hâlâ konuyu çarpıtıyorsunuz!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - İstediğinizi yapın, biz bu kürsüde konuşmaya devam edeceğiz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hâlâ konuşuyorsunuz, konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Buyurun, yargı da elinizde yasama da elinizde yürütme de elinizde, her şey elinizde.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Zaten konuşun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Açın davaları, dilediğiniz kadar açın!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Zaten konuşun istiyoruz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Biz konuşmaya devam edeceğiz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Zaten konuşun istiyoruz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Konuşmaya devam edeceğiz! Eğer bunu da savunuyorsanız, şu yaşananı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum, son bir cümle.

BAŞKAN - Buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ya, nasıl anlaşılamıyor ben anlamıyorum!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Şurada, bu akşam Anayasa'ya aykırı olarak...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ayağa kalkıp bağırınca mı anlaşılacağınızı zannediyorsunuz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - ...bir parlamenterin Meclis kürsüsünden yapmış olduğu konuşmaya açılmış olan soruşturmayı savunacak kadar demokrasiden uzaklaştıysanız, Anayasa'dan uzaklaştıysanız hakikaten üzülüyorum, içine düştüğünüz hâle üzülüyorum.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Ya mesele o değil, o değil! Konuştuğunuz konunun mesnetsiz olması. Mesnetsiz bir konuyu konuşma... Herhâlde utanır insan biraz ya! Mesnetsiz bir konu var ya!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ayağa kalkıp bağırınca mı anlaşılacağınızı zannediyorsunuz?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Hâlâ bunu nasıl savunabilirsiniz?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hiç alakası yok, söyleneni dinlemiyorsunuz, söyleneni anlamıyorsunuz.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Yazıklar olsun diyorum!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Biz kürsü masuniyetine inanıyoruz, daha kaç defa söyleyeceğiz? Kürsü dokunulmazlığına, masuniyetine inanıyoruz, kaç defa söylenecek?

BAŞKAN - Sayın Çömez, tamam, Sayın Zengin...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ayağa kalkıp bağırınca mı sözün gücü ortaya çıkıyor?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen, tamam, tartışmayı bitirelim.

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan'ın, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Sayın Çömez'in ifade ettiği meselenin ciddi bir mesele olduğunu hepimiz biliyoruz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Evet, ciddi bir mesele, bunun ciddi olmadığını söyleyen mi var?

BAŞKAN - Dolayısıyla, bir milletvekilinin kürsüden yapmış olduğu bir konuşmaya resen soruşturma başlatılmasının doğru olmadığını düşünüyorum. Açıkçası, milletvekilleri kürsüyü elbette ki özgür bir şekilde kullanma hakkına sahiptir ancak mesele ciddi bir mesele.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Evet, istediği gibi kullanabilirler.

BAŞKAN - Bunun üzerine Adalet Bakanlığıyla irtibata geçebilirdiniz, sorabilirdiniz ya da Adalet Bakanı sizi arayabilirdi, Sayın Çömez'i arayabilirdi, bunların hiçbiri olmadı.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Öyle bir mecburiyetimiz yok çünkü olmayan bir konuda konuşuyor.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Yok canım, sizin böyle bir mecburiyetiniz yok(!)

BAŞKAN - Bunların olmadığı gibi, resen soruşturma başlatılmasının, alelacele bunun yapılmasının doğru bir tutum ya da doğru bir yöntem olmadığını düşünüyorum ben de açıkçası. Bu görüşümü de Genel Kurul aracılığıyla paylaşmak istiyorum.

Konu anlaşılmıştır sanırım. Devam edelim kaldığımız yerden. Bakanlık muhtemelen bununla ilgili bir bilgi verilecektir. Yine de bilgi istiyoruz elbette ki. Belki Sayın Zengin aracılığıyla bir bilgi alabiliriz ya da sizin tarafınızdan olabilir. Dolayısıyla bu konuyu şimdilik en azından burada kapatalım.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Zengin, farklı bir şey mi söyleyeceksiniz?

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

61.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez ile Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, şunu önemsiyorum -bakın, bilerek bunun çarpıtıldığını görüyorum- Sayın Çömez ayağa kalkarak ve bağırarak tekrar ediyor, o yüzden ben de buradan bir kez daha söyleyeceğim: Kürsü bizim namusumuzdur, kürsüdeki sözlerimiz bizim için çok kıymetlidir ve dokunulmazlık kapsamındadır. O yüzden, kürsüyle alakalı konunun bir kez daha altını çiziyorum ve bunun çarpıtılmamasını istiyorum. Biz burada bütün her birimiz -ne kadar farklı fikirde olursak olalım- fikirlerimizi söylemek için buradayız hem kendi adımıza hem de temsil ettiğimiz insanlar adına. O yüzden bunu çarpıtmadan; bir kez daha altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkürler.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ve aynı zamanda da her sorunun cevabını almak durumunda da değiliz yani aracı, postacı değiliz yani biz. Eğer kendisi istiyorsa Sayın Çömez de arayıp bu bilgiyi alarak bu konuşmayı yapabilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Zengin, önemli bir mesele üzerinden bilgi almak postacılık değildir, bence yanlış düşünüyorsunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Öyle, burada üslup biraz öyle oldu. Önce sorulabilir.

EMRE ÇALIŞKAN (Nevşehir) - Önce sorabilir.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Sayın Başkanım, önce bilgi alıp keşke konuşsaydı.

BAŞKAN - Bu, postacılık değil yani bence bu, doğru bir ifade olmamıştır.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Yani buradan konuşup farklı yere olayın götürülmemesi lazım.

BAŞKAN - Tamam sayın milletvekilleri...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Niyet orada önemli bence, niyete de bakmak lazım.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım... Başkanım, lütfen, mikrofonu bir saniye açar mısınız? Bu, önemli bir nokta... Onu ara, bunu ara...

VIII.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

2.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile 144 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3789) ile Milli Savunma Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 289) (Devam)

BAŞKAN - Şimdi, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Van Milletvekili Sayın Gülderen Varli.

Buyurun Sayın Varli. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA GÜLDEREN VARLİ (Van) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Genel Kurulu ve bizi izleyen tüm halklarımızı saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Ülkece, toplumsal ve tarihsel bir eşikten geçtiğimiz bir dönemin içindeyiz. Demokratik ve toplumsal barış süreci yalnızca Türkiye halkları değil, komşu halkları, bölgeyi ve geleceğimizi doğrudan etkileyen, tarihsel bir dönemin inşasına gidilen yolun başlangıcındayız. İki yıldır bu süreç üzerinde çok şey söylendi, farklı değerlendirmeler, kaygılar dile getirildi. Bugünü anlamak istiyorsak yüz yılı aşkın bir süredir bu coğrafyada yaşananlara, verilen mücadelelere, barış arayışına ve birlikte yaşam iradesine bakmak zorundayız. Tarihleri tek tek sıralamaya gerek yok, bu Meclis çatısı altında yıllardır aynı acılar, talepler, sorunlar defalarca konuşuldu, ciltler dolusu konuşmalar yapıldı, çözüm önerileri sunuldu ve bütün bu tartışmaların ortak noktasında Kürt halkının varlığı, eşitlik talebi ve onurlu barış isteği hep yankılandı. Bu sesin farklı kesimlerle buluşması çoğu zaman engellendi. Bu engeller yılların mücadelesi ve bilinciyle bugün aşılmaya başlanıyor. Bugün bu Meclisin görevi, onurlu barışı ve eşit yaşam talebini toplumsallaştırmak ve barışı inşa edecek siyasal zemini oluşturmaktır, bunun için de öncelikle birbirimizi dinlemeye, birbirimizin hassasiyetlerini anlamaya ihtiyacımız var. Farklı dillerin, kimliklerin, kültürlerin ve inançların özgürce yaşandığı, herkesin eşit yurttaş olarak kendisini hissettiği demokratik bir ülkeyi birlikte kurmak zorundayız.

Değerli milletvekilleri, bu topraklarda çok ağır acılar yaşandı, yerinden, yurdundan edilen insanlar oldu, yakılan köyler, parçalanan aileler, kaybedilen hayatlar oldu, yıllarca hukuksuz sebeplerle tutuklanmalar oldu. Bu topraklarda yıllarca anneler evlatlarını kaybetti, annelerin acısı ve gözyaşı bütün dünyada aynıdır. Ülkenin dört bir yanından bu kayıpların son bulması için artık "..." [6] diyoruz. Bugün yapılması gereken geçmişin acılarını yarıştırmak değil, başka anneler gözyaşları dökmesin, başka acılar yaşanmasın diye beraber "barış" deme zamanıdır ve bütün acıları, hukukun güvencesiyle, adaletin tesisiyle ve onurlu bir barış anlayışıyla onarmaktır çünkü hepimiz biliyoruz ki barış süreçleri kolay değildir, dünyanın hiçbir yerinde de kolay olmamıştır. 4 dinde, 4 kitapta; Kur'an-ı Kerim'de, Tevrat'ta, İncil'de, Zebur'da yani bütün kutsal kitaplarda ve inançlarda barış için bir arada yaşamayı esas almaktır, tabii, okumayı, anlamayı biliyorsanız çünkü farklılıklar ayrışmanın değil birlikte olmanın temel dayanağıdır. Medine Sözleşmesi yapılırken buradaki birliktelik de kolay gerçekleşmemiştir. Bugün hâlâ bu Sözleşme'nin yol aydınlattığını, farklılıkların bir arada yaşanması için önemli bir kaynak olduğunu biliyoruz.

[6] *Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.*

Yine, aynı şekilde, yakın zamanlarda çatışma ve çözüm süreçlerinin nihai anlaşmaları var çünkü kalıcı barış cesaretle yürütülen demokratik süreçlerin sonunda mümkün olmuştur. İşte, bugün böyle bir sorumluluğun tam da içindeyiz. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılında birlikte yeni toplumsal sözleşmenin imkânlarını konuştuğumuz tarihsel bir dönemin içinden geçiyoruz. Bu süreçte, silahların susmasıyla beraber, eşit yaşamın başlangıcı hayata geçmelidir ve bu, barış ve demokratik toplum süreci olarak tarihe not düşmelidir çünkü barış yalnızca çatışmanın sona ermesi değil; barış hukukun güçlenmesidir, demokrasinin derinleşmesidir, adaletin herkes için işlenmesidir, toplumun birbirine yeniden güvenmesidir ve en önemlisi, ortak geleceğin birlikte inşa edilmesidir.

Değerli milletvekilleri, bu ülkenin ihtiyacı, Kürt halkının taleplerini sürekli erteleyen ve yok sayan siyasal hesaplar asla değildir, olmamalıdır. Asıl ihtiyaç eşitliktir. Hakların güvence altına alındığı, demokrasinin güçlendiği ve hukukun siyasallaşmadığı bir Türkiye'dir. Ülkece onurlu ve kalıcı bir barışı, farklılıkları olduğu gibi kabul ederek, demokratik siyaseti her alanda var ederek, ifade özgürlüğünün üstündeki baskıları yok ederek, ana dili hakkıyla, yerel demokrasinin güçlenmesiyle ve hukukun üstünlüğüyle mümkün kılabiliriz.

Değerli halklarımız, barış yalnızca devletlerin ya da siyasi aktörlerin kuracağı bir düzen değildir. Barış işçilerin, emekçilerin, kadınların, gençlerin, üreticilerin, sivil toplumun ve bütün halkın ortak emeğiyle kurulacaktır. Bu nedenle halkın sürecin gerçek öznesi olması en güçlü güvence olacaktır. Barışı koruyacak olan da yine halkın ta kendisidir. Ayrıca, süreçle beraber atılması gereken acil hukuki adımlar vardır. AİHM'in, AYM'nin kararlarına uyulması herhangi siyasi bir jest değildir. Bu kararların uygulanması hukuk devletinin gereğidir. Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve rehin tutulan tüm yoldaşlarımız serbest bırakılmalıdır. Hak ihlallerinin giderilmesi, adaletin gecikmeden işletilmesi ve eşit hukuk güvencesinin sağlanması demokratikleşmenin vazgeçilmez koşuludur. Barış akademisyenleri, KHK'ler, hasta mahpuslar, infaz uygulamalarında hak kaybına uğrayanlar ve düşüncelerini ifade ettikleri için cezalandırılan yurttaşlar bakımından etkili hukuk yolları işletilmeli ve hak iadesi yapılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, kadınlar bu ülkenin barış mücadelesinin kurucu gücü ve inşacısıdır. Yıllardır en ağır bedelleri ödeyen kadınlar her koşulda "onurlu barış" demekten asla vazgeçmedi. Onun için Barış Annelerinin, Cumartesi Annelerinin ve bütün kadınların talepleri dikkate alınmalıdır.

Aynı şekilde, çocukların ve gençlerin geleceğini de yalnızca güvenlik politikalarıyla konuşamayız; ana dilinde nitelikli eğitim, yoksullukla mücadele, güvenli yaşam, kültürel haklar, istihdam ve demokratik katılımla birlikte ele alınmalıdır çünkü gerçek barış gelecek kuşaklara umut bırakabilmektir.

Seçilmişler olarak hepimizin halklara karşı sorumlulukları vardır. Hepimizin görevi ne koşulsuz bir onay vermek ne de peşin bir itirazda bulunmak olmalıdır. O bilinçle demokratikleşmeyi güçlendiren adımları desteklemek, eksikleri eleştirmek, hukuki güvenceleri savunmak ve barışın kalıcı hâle gelmesi için ortak mücadele zeminlerini yaratmanın yollarını bulmalıyız. Bu toprakların geleceği, onurlu bir barışın inşa süreci için her kesimi duymalıyız.

Ayrıca, kayyımların sona ermesi, koruculuk sisteminin bölgede yarattığı sonuçların demokratik bir yaklaşımla ele alınması elzemdir çünkü barış yalnızca silahların sustuğu gün başlamaz. Barış; adaletin herkese eşit uygulandığı, hiçbir çocuğun geleceğinden korkmadığı gün başlar. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılında önümüzde tarihî bir fırsat bulunmaktadır. Bu fırsatı korkularla değil cesaretle, kutuplaşmayla değil diyalogla, inkârla değil eşit yurttaşlık anlayışıyla ele almak hepimizin sorumluluğudur ve Yaşar Kemal'in dediği gibi "Dağlar, insanlar ve hatta ölüm bile yorulduysa, en güzel şiir barıştır." diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Yeni Parti Grubu adına Zonguldak Milletvekili Sayın Eylem Ertuğ Ertuğrul. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyetimizin ve vatanımızın teminatı olan kahramanlarımızı, onların bizlere emaneti olan aziz şehit ailelerimizi ve gazilerimizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün burada, milletimizin bağrından çıkan, vatan uğruna canını ve bedenini siper etmiş kahramanlarımızın ve ailelerinin haklarını konuşmak üzere toplanmış durumdayız. Öncelikle şunu açıkça ifade etmek isterim ki şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin sorunları dar siyasi hesaplara, dönemsel lütuflara ya da dar kapsamlı, yetersiz tedbirlere kurban edilemez, edilmemelidir. Her şehit haberi geldiğinde hep birlikte "Şehitler ölmez, vatan bölünmez!" diye haykırıyoruz değil mi? Çünkü bu millet vatan uğruna ödenen bedeli bilir. Peki, gazilerimizi, şehitlerimizin ailelerini ne kadar tanıyoruz? Belki isimlerini hiç duymadınız, kimi iki gözünü bu vatan için kaybetti, kimi protez bacakla hayata tutunuyor, kimi de bedeninde şarapnel parçasıyla yaşam mücadelesi veriyor. Kimisi doğmamış bebeğini arkada bırakarak bu vatan için şehit düştü, kimisi yıllarını hastane koridorlarında geçirdi, ağır ameliyatlar oldu, ömür boyu sürecek engellerle ve acılarla yaşamaya mahkûm kaldı. Bugünse o kahramanlar ayrıcalık değil adalet ve eşitlik istiyorlar. Haftalardır şurada, yanı başımızda haklarını aramak için eylem yapan, açlık grevi yapan bu insanları duydunuz mu? Dertlerini, isteklerini, taleplerini anladınız mı? Anlamadınız. Ancak iki yıldır üzerinde çalıştığınızı iddia ettiğiniz bu yetersiz teklifi -âdeta sus payı verir gibi- tam da af yasasını getirdiğiniz günlerde alelacele Meclisten geçirmek istiyorsunuz ve bu kanunun zamanlamasının da tamamen tesadüf olduğuna inanmamızı istiyorsunuz; bence bu insanları bu kadar rencide etmeyin. Yeni Parti olarak bizler Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 3 Ağustos 2026 tarihinde sunduğumuz ve Haziran 2024'te gerçekleştirdiğimiz Kahramanlara Vefa Çalıştayı sonrası Ağustos 2024'te de sunmuş olduğumuz 19 kanun teklifiyle şehit yakınlarımızın, gazilerimizin ve terörle mücadelede yaralanıp sistemin dışına itilmiş olan kahramanlarımızın tüm sorunlarını kökten çözecek bütüncül, kapsayıcı ve hakkaniyetli bir irade ortaya koyduk. Ancak bu gerçekçi çözüm teklifleri komisyonlarda sümen altı edilerek unutturulmaya çalışıldı. Madem sorun çözecektiniz keşke o teklifleri de görüşseydik. Ne zaman bir kanun teklifi sunduk, altı saat sonra da sizden bir teklif geldi, gelen de bu kısıtlı teklif maalesef. Kimin verdiği hiç önemli değil kanun tekliflerini ancak içeriğinin ne olduğu, hangi derde deva olduğu çok önemli. Bunca yıldır beklenen kanun teklifinin alelacele getirilmemiş olması çok önemli. Önümüzde duran kanun teklifiyle bu insanlarımızın seslerinin tam olarak duyulmadığını, duyma çabasında da olmadığınızı maalesef görüyoruz. Kanun teklifine ilişkin mali, idari ve sosyal etki analizleri yapılmamış, teklifin bütçeye getireceği yük ve uygulamada doğuracağı hukuki, sosyal sonuçlar somut verilerle ortaya konulmamıştır. Şehit aileleri ve gazilerimizin feryadını duymaktan, yıllardır biriken derin ekonomik ve sosyal sorunlarını bütüncül, adil ve kökten çözümler getirmekten maalesef uzaktır. Bizim kapsayıcı ve her kanayan yaraya merhem olacak olan teklifimiz karşısında iktidarın teklifi, dostlar alışverişte görsün mantığıyla hazırlanmış, çok basit, âdeta bir yama düzenlemesinden ibaret kalmıştır. En büyük eksiklik de teklifin Komisyon görüşmelerinde gazilerimiz, şehit yakınlarımız ile teklife ilişkin eleştirisi olabilecek çağrılı kimsenin bulunmamış olmasıdır. Komisyon salonu dışında bekleyen şehit yakınlarımız ve gazilerimizin toplantıya kabul edilmemesine yönelik itirazlarımız ise, salonun fiziksel yetersizliği gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Kendilerini ilgilendiren bir kanunun görüşmeleri sırasında kapılar bu vatan için gözünü kırpmadan ölüme yürüyen onlarca gazimizin yüzüne kapatılmış, içeriye de bir lütuf olarak sadece tek bir temsilci alınmış, onun da konuşması kısa bir süreyle sınırlandırılarak toplantı devam etmiştir. Bakın, yirmi dört ay boyunca 170'in üzerinde il ve ilçede 270'in üzerinde şehit ve gazi derneğini ziyaret ettik. Bu kişileri dinlemeden onların sorunlarını nasıl tespit edip gerçekçi çözümler üretebiliriz. Bu nedenle, bizler teklifin Komisyon

görüşmelerinde bir alt komisyon kurularak bu kişilerin de buraya davet edilmesini talep ettik. Neden kabul edilmedi, neden buna uygun bir salonda, daha geniş bir salonda toplantı gerçekleştirilmedi; bunu, kamuoyunun takdirine bırakıyorum. Bakın, içeriye alınan gazinin söyledikleri neydi? Şunu söyledi: "Bize cep harçlığı verir gibi para veriyorsunuz 'Maaş artışı yaptık.' diyorsunuz. Biz yirmi dört gündür Güvenpark'ta grevdeyiz, biz parayla pulla ilgili bir şey söylemiyoruz, biz insan yerine konulmak istiyoruz. Millî Savunma Bakanlığı bizi ölüme gönderirken hiçbir problem yok; iş, sosyal haklarını vermeye gelince çöp gibi kenara fırlatıyorsunuz." Gazimizin feryadındaki "İş, sosyal hakları vermeye geldiğinde bizleri çöp gibi kenara fırlatıyorsunuz." feryadı sadece bir sitem değil, bu Meclisin, bu anlayışın yüzüne çarpılmış âdeta bir utanç vesikası olmuştur.

Teklifin iki yıllık bir çalışma neticesinde hazırlandığı iddia edilmesine rağmen Parlamentoda temsil edilen muhalefet partileri bu süreçten bilgisiz ve habersiz bırakılmıştır. Şimdi, biz ne teklif ettik, önümüze neler geldi, bunları dile getirip kamuoyunun takdirine sunmak isterim.

Teklifin 1'inci maddesinde, bütün vazife malullerinden hayatını kaybedenlerin ana ve babalarına bağlanan bir aylığın net asgari ücretten az olmayacağı düzenlenmiştir. Burada "Şehit anne-babasına bağlanan aylığı asgari ücrete çıkardık." diye övünüyorsunuz. Ya, Allah aşkına, içinizde asgari ücretle bir ay geçinebilecek tek bir kişi var mı? Ki o aileler sadece evlatlarını değil geleceklerini de devlete feda ettiler. Bu miktar en azından 2 net asgari ücret olmalıdır.

Teklifin 2'nci maddesinde, bakıma muhtaç malullere yapılan ek ödeme tutarının artırılması amaçlanmış ancak bu artış 2 kattan 2,5 katına çıkarılarak giderilmeye çalışılmıştır. Ekonomik koşulların olumsuzlukları nedeniyle başkasının yardım ve desteği olmadan yaşamını sürdüremeyecek olan bu malullere yapılan ek ödemenin tutarının yeterli olmaması nedeniyle en azından 3 katına çıkarılması gerekmektedir.

Teklifin 3'üncü maddesinde, Terörle Mücadele Kanunu'nun 21'inci maddesinde yapılan değişiklikle, vazife malulü erbaş, er, güvenlik korucusu, öğrenci ve sivillerin aylıklarına taban sınır getirilmiştir. Amaçlanan iyileştirme ancak yarıda kalan bir adım olmuştur. Şehidin rütbesi olmaz. Vatan hizmetini yerine getirirken terörle mücadelede şehit veya gazi olan er ve erbaşların aylıkları uzman çavuş emsali seviyesine yükseltilmelidir.

Teklifin 4'üncü ve 5'inci maddelerinde, terör saldırısında yaralandığı hâlde malul sayılmayan personelin sağlık kurulu raporuyla tespit edilmesi hâlinde aylık bağlanması amaçlanmaktadır. Bu maddeye bir değişiklik önergesi vererek "Terörle mücadelede yaralanmasına rağmen gazi sayılmayan personele amasız fakatsız 'onur gazisi' ünvanı verilsin." dedik ancak bu önergemiz de gerekçesiz bir şekilde reddedildi.

Bakın, bu insanlar sizlerden sadece para beklemiyorlar; çocuklarına bırakacakları onurlu bir ünvan, bir kimlik kartı istiyorlar. Siz bu insanlara "Al sana şu kadar maaş." diyorsunuz, "Ama sana 'gazi' diyemem." diyorsunuz; bir de üzerine maaş bağlamak için de Adli Tıp Kurumundan rapor istiyorsunuz. Yıllar önce dağlarda kurşun yemiş adam Adli Tıpta, SGK'de illiyet bağı ispat etmeye çalışacak. Soruyorum size: Vefa bu mudur? Bu kişilere derhâl "onur gaziliği" ünvanı verilmelidir.

Tüm bunların haricinde, yeni madde ihdası için verilen önergelerimiz de reddedilmiştir. Bu önergelerimiz muharip gazilerin vefatı hâlinde şeref aylıklarının engelli dul ve muhtaç çocuklarına intikal ettirilmesi, atanamayan uzman çavuşlarımızın Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde güvenlik görevlisi olarak kadroya geçişinin sağlanması, 2013 yılında yapılan düzenlemeyle er vazife malullerine verilen yüzde 25 maaş zammının emsal maaş almayan personele de verilebilmesi, böylece eşit olmayan maaş durumunun giderilmesi; 18 Mart Şehitler Günü'nde şehit ailelerine, 19 Eylül Gaziler Günü'nde tüm gazilere 1 maaş tutarında ikramiye verilmesini istedik. Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan ve bugüne

kadar devlet tarafından madalya verilmeyen 498'i şehit olmak üzere 37.567 Kıbrıs gazimize harekâtın 50'nci yılı anısına Devlet Savaş Madalyası verilmesini önerdik ki bunun için öyle bir ciddi bütçeye falan da gerek yok, bu da reddedildi. Evli olan şehitlerimizin anne ve babaları ile muharip gazilerimize de TOKİ'den faizsiz konut kredisi verilmesi, tüm şehit aileleri ile terör gazisi er ve erbaşlara kira desteği verilmesi, er şehit yakını ve er gazilerin diğer şehit ve gazi kamu personelinin refah düzeyine yaklaştırılması; şehit çocuklarının tümünün, gazilerin ise daha fazla sayıda çocuğunun istihdam hakkından yararlandırılması, böylece çocuklarının arasında seçim yapmak zorunda kalmaması, bunun engellenmesi, bunun aile içinde yaşanması muhtemel sorunlara da engel olacağı düşüncesiyle bunu istedik; bu da reddedildi. Tüm şehit ve gazi çocuklarına yönelik eğitim desteklerinin artırılması, memurlara verilen seyyanen zammın emsal maaş alamayan tüm şehit aileleri ve gazilere de verilmesi, şehit aileleri ve gazilere ÖTV'siz ve sınırsız motorlu araç alma hakkı tanınması, nüfusta "ölü" ibaresi yerine "şehit" veya "şehadet" ifadelerinin kullanılması ki böylece bu onurun nesiller boyu devamının sağlanması, gazilerimizin ortez ve protez sorunlarının çözülmesi, SUT tebliğinin bir sınırlayıcı olmaktan çıkarılması ve tüm masraflarının karşılanması, gazilerimizin rapor ve benzeri işlemleri için ikamet edilen yere en yakın üçüncü basamak sağlık kuruluşuna başvurusunun yeterli sayılması ve malul ve muharip gazilerimizin yurt dışı seyahatlerinde karşılaştıkları vize sorununun ortadan kaldırılması için bir yeşil pasaport uygulamasına yönelikti. Elbette ki şehit yakınları ve gazilerimizin yaşadıkları kayıpların etkisini tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Ancak onların günün sosyoekonomik koşulları karşısında güçlü bir şekilde ayakta kalmalarını sağlamak alınacak önlemler ve sağlanacak desteklerle mümkün olabilir. Bu emanetlerimize devlet ve millet olarak sahip çıkmak, onları ele güne muhtaç olmadan refah içinde yaşatmak vefa borcumuzdur. Örneğin, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yaralanan er gaziler soruyorlar: "Protez sorunlarımızı, tedavi ihtiyaçlarımızı, maaşlarımızla ilgili sıkıntıları ve yıllardır çözülemeyen mağduriyetlerimizi çözmek yerine kameralar önünde 'Gaziler için ne yapsak azdır.' demek yeterli mi? Eğer gerçekten gazileri seviyorsanız bunu sözlerle değil adaletle, eşitlikle, getireceğiniz çözümlerle gösterin." diyorlar. Sadece şu Güvenpark eyleminde bile utanç verici fotoğraflar gördük. Bir gazi vatan için kaybettiği bacağının yerine taktığı protezi hak arama mücadelesi esnasında kaldırımda kendisine yastık yapmış. Üstelik bu vatan için göğsünü siper ederken gazi olmuş bu insan o protezi alırken kim bilir nerelerden geldi, ne kadar sıra bekledi, kaç kapıdan geri çevrildi.

İşte, konu milliyetçilik olunca mangalda kül bırakılmıyor ya, görmezden geldiğiniz bu acı gerçekleri de gelip tam burada, Gazi Meclisin kürsüsünden yüzünüze söylemek bizim boynumuzun borcudur.

Değerli milletvekilleri, gazilerimizin ve şehit ailelerimizin sorunları sadece bunlarla sınırlı değildir. Bir başka sorunlu alan da rütbeli vazife malullerimizdir. Er vazife malullerine tanınan tüm sosyal ve mali haklar rütbeli vazife malullerine de aynen tanınmalıdır. 4/A, 4/B ve 4/C kapsamında yeniden çalışmaları hâlinde vazife malullüğü aylıkları kesilmemelidir, vazife malullerinin maaşlarında da ayrıca en az yüzde 25 iyileşme yapılmalı, 5000 prim günüyle de emeklilik hakkı sağlanmalıdır.

Siz sanıyor musunuz ki bu kahramanlar buraya sadece birkaç bin liralık maaş artışı istemek için geldi? Sanıyor musunuz ki bu analar, bu babalar evlatlarının kanını bütçe kalemleriyle pazarlık konusu yapıyorlar? Hayır, onlar buraya unutulmuş olan vefayı, hiçe saydığınız adaleti ve çiğnediğiniz onurlarını hatırlatmaya geldiler. Sınırda, dağda, çatışmanın ortasında "Vatan sağ olsun!" diyerek kurşunun üzerine yürürken bu devlet onların önünde bürokratik engeller çıkarmadı, ölüme koşarken onlardan sağlık kurulu raporu istemedi, Adli Tıp tescili istemedi, illiyet bağı ve belgesi istemedi; "Git bu vatanı koru." dediler ve onlar onu yaptı ama bugün, protez bacaklarla adliye koridorlarında, hastane kapılarında, Sosyal Güvenlik Kurumu binalarında hak aramak zorunda kalan gazimize "Git

bürokrasiye takıl." diyorsunuz. Bu, kabul edilebilir bir vicdan, anlatılabilir bir devlet aklı değildir sayın milletvekilleri. Biz bu Meclis çatısının altında milyarlarca liralık muafiyetleri, vergi aflarını tek bir kalemde el kaldırıp indirerek geçiriyoruz. Holdinglerin borçları silinirken gösterilen o cömertlik, konu bu vatanın öz evlatlarına, uzvunu toprağa bırakmış gazilere gelince neden bütçe imkânları duvarına çarpıyor? Söz konusu şehitler ve gaziler olunca mı aklınıza mali analizler geliyor? Vatan savunmasında sınır tanımayan bu kahramanlara kanun maddeleri yazarken neden sınırlar koyuyorsunuz?

Gelin, bugün bu tarihî hatadan vazgeçin. Gelin, bu eksik, lütuf gibi sunulan, gazilerimizin ve şehit ailelerimizin feryadını bastırmayı amaçlayan kanun teklifini geri çekin; daha yeterli bir hâlde hep beraber değerlendirelim. Bizim sunduğumuz, 170 il ve ilçede ter dökerek, 270 derneği tek tek dinleyerek hazırladığımız, vicdanın ve hakkaniyetin sesi olan 19 kanun teklifini bu Meclisin önüne koyalım; birlikte görüşelim, birlikte yasalaştıralım. Şehidin rütbesi olmadığı gibi vefanın da partisi olmaz. Gelin, Komisyon salonunun kapılarını yüzlerine kapattığınız o gazileri bu Meclisin başköşesine oturtalım. Gelin, o protezi başının altına yastık yapıp kaldırımda yatmak zorunda bıraktığımız kahramanımızdan bu devlet adına, bu millet adına özür dileyelim ve haklarını amasız fakatsız teslim edelim. Eğer bugün bu hâliyle bu teklifi Meclisten geçirirseniz, yarın, inanın ki şehitliklerin önünden geçerken, gazilerimizin yüzüne bakarken o vicdan azabından kaçamazsınız.

Konuşmamın sonuna geldiğim bu dakikalarda, bu kahramanlarımızın bağrından çıktığı Türk Silahlı Kuvvetlerimizin de bazı kritik sorunlarına kısaca değineceğim. Türk Silahlı Kuvvetlerinde yıllardır çözüm bekleyen muvazzaf ve emekli personelin mali ve sosyal hakları sorunu var. Astsubayların tazminat ve özlük hakları sorunu var. Bu kadar büyük bir ordunun sahip olmadığı askerî sağlık sistemi sorunu var. Askerî yargı sistemi sorunu var. Askerî eğitim sisteminde yaşanan tahribat sorunu var. Kuleli, Işıklar, Maltepe Askerî Liseleri, Deniz Lisesi ve Astsubay Hazırlama Okullarının yeniden açılması gerekliliği var. Personel temininde objektif ve liyakat esaslı sisteme dönüş gerekliliği var. Siyaset ve ideolojik yapılardan arındırılmış bir personel yapısına ihtiyaç var. Emir komuta zincirinin kurumsal olarak güçlendirilmesine ihtiyaç var. Yüksek Askerî Şûranın yapısının siyasi etkilerden tamamen arındırılmasına ihtiyaç var. Terfi ve atamalarda liyakat ve nesnel kriterlerin esas alınmasına ihtiyaç var. Askerî kışla ve arazilerin rant baskısından korunmasına ihtiyaç var. Afetlere müdahalede Silahlı Kuvvetlerin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi gibi konuları bütüncül şekilde ele alan kapsamlı bir reform yapısına ihtiyaç var. Biz Yeni Parti olarak Türk Silahlı Kuvvetlerimize de şehitlerimizin emanetlerine de gazilerimizin onuruna da sonuna kadar sahip çıkmaya devam edeceğiz.

Sayın milletvekilleri, getirilen düzenlemeler yetersizdir. Kahramanlarımızın hakkını bu kürsülerde dile getirmeye, meydanlarda da haklarını aramaya devam edeceğiz.

Gazi Meclisi ve yüce milletimizi saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Birleşime iki dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 00.51

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 00.52

BAŞKAN: Başkan Vekili Pervin BULDAN

KÂTİP ÜYELER: İshak ŞAN (Adıyaman), Adil BİÇER (Kütahya)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 123'üncü Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.

289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yok.

Ertelenmiştir.

3'üncü sırada yer alan, 237 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine başlayacağız.

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 237)

BAŞKAN - Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

Bundan sonra da komisyonların bulunamayacağı anlaşıldığından, alınan karar gereğince kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 9 Ağustos 2026 Pazar günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 00.53